

**ZAKON
O TURIZMU I UGOSTITELJSTVU**

I. OSNOVNE ODREDBE

Predmet

Član 1

Ovim zakonom uređuju se uslovi za pružanje usluga turističke i ugostiteljske djelatnosti i druga pitanja od značaja za turizam i ugostiteljstvo.

Definicija turističke djelatnosti

Član 2

(1) Turistička djelatnost je pružanje usluga: turističkih agencija, turističkih vodiča, pratioca, animatora i zastupnika u skladu sa ovim zakonom.

(2) Turističkim uslugama smatraju se i usluge: na kupalištima, plovnim objektima u nautičkom turizmu, koje uključuju sportsko-rekreativne i avanturističke aktivnosti, turističke usluge u zdravstvenom turizmu i usluge iznajmljivanja vozila.

(3) Turista je fizičko lice koje van svog mjesta prebivališta boravi u drugom mjestu najmanje 24 sata ili ostvari najmanje jedno noćenje, a najduže jednu godinu bez prekida, radi odmora, zabave, razonode, sporta i rekreacije, kulture, vjere, ekologije, obavljanja poslovnih komunikacija, učestvovanja u sportskim takmičenjima, kulturnim i umjetničkim manifestacijama, kao i radi putovanja brodom, odnosno drugim plovnim objektom.

(4) Organizovanje putovanja, odnosno izleta, koje za svoje članove, odnosno korisnike organizuju udruženja ili ustanove socijalne i dječije zaštite, ne smatraju se turističkim uslugama u smislu ovog zakona.

Definicija ugostiteljske djelatnosti

Član 3

(1) Ugostiteljska djelatnost je pružanje usluga smještaja, pripremanja i usluživanja hrane, pića i napitaka.

(2) Ugostiteljska djelatnost obuhvata i usluge dostavljanja pripremljene hrane, pića i napitaka korisnicima na drugo mjesto, sa ili bez usluživanja (catering).

Održivi razvoj turizma

Član 4

(1) Održivi razvoj turizma podrazumijeva planiranje, razvoj i pružanje turističkih usluga na način koji dugoročno obezbjeđuje ravnotežu između ekonomskog razvoja, očuvanja prirodnih i kulturnih resursa, kvaliteta života lokalnog stanovništva i zadovoljstva turista, uz poštovanje principa odgovornog korišćenja resursa, zaštite životne sredine, kulturne baštine i socijalne inkluzije.

(2) Održivi razvoj u oblasti turizma i ugostiteljstva obezbjeđuje se odgovarajućim planovima, strategijama, podsticajnim mjerama za cjelokupno područje Crne Gore ili pojedina područja (zone i lokaliteti), vodeći računa o ravnomjernom regionalnom razvoju, u zavisnosti od ambijentalnih, prirodnih, kulturno-istorijskih, geografsko-prostornih i drugih vrijednosti, koje utvrđuju i donose nadležni organi na način i u skladu sa Ustavom Crne Gore i zakonom.

Nosioci turističke i ugostiteljske djelatnosti

Član 5

(1) Turističku i ugostiteljsku djelatnost mogu da obavljaju privredna društva, druga pravna lica i preduzetnici koji ispunjavaju uslove propisane ovim zakonom.

(2) Fizička lica koja nijesu registrovana kao preduzetnici mogu da pružaju turističke i ugostiteljske usluge pod uslovima propisanim ovim zakonom.

Oglašavanje turističkih i ugostiteljskih usluga

Član 6

(1) Oglašavanje i reklamiranje turističkih ili ugostiteljskih usluga mogu vršiti samo subjekti kojima je izdata licenca, odnosno odobrenje za obavljanje djelatnosti u turizmu i ugostiteljstvu, u skladu sa odobrenim uslugama i u skladu sa propisom kojim se uređuje zaštita prava potrošača.

(2) Oglašavanje i reklamiranje iz stava 1 ovog člana može da se vrši preko elektronskih i štampanih medija, digitalnih platformi, društvenih mreža i putem isticanja oglasa i reklama u izlozima poslovnih prostorija i drugih sredstava komunikacije.

(3) Turističke i ugostiteljske usluge mogu se oglašavati i reklamirati ako su uz oglasnu poruku istaknuti i sljedeći podaci:

- naziv i sjedište, odnosno ime i adresa privrednog društva, drugog pravnog lica, preduzetnika i fizičkog lica koji obavlja turističku, odnosno ugostiteljsku djelatnost;
- vrsta turističke, odnosno ugostiteljske djelatnosti;
- adresa turističkog, odnosno ugostiteljskog objekta ili prostora.

Načela

Član 7

Obavljanje turističke i ugostiteljske djelatnosti zasniva se na načelima:

- planiranja i ostvarivanja politike razvoja turizma;
- dostupnog i pristupačnog turizma, uz poštovanje ljudskih prava i zabrane diskriminacije;
- integralnog razvoja turizma i pratećih djelatnosti, kao činilaca ukupnog privrednog i društvenog razvoja, kojim se u skladu sa zakonom obezbjeđuje sprovođenje međusobno usaglašenih planova i programa;
- povećanja efikasnosti i odgovornosti u oblasti korišćenja, upravljanja, zaštite i unapređenja turističkog područja;
- obezbjeđivanja jedinstvenih standarda za pružanje usluga u turizmu, u skladu sa međunarodnim standardima i najboljim praksama;
- zaštite korisnika turističkog proizvoda i pružalaca turističkih usluga;
- očuvanja kvaliteta života lokalne zajednice i nematerijalne baštine;
- regionalne diverzifikacije;
- otpornosti i sigurnosti turističkih destinacija;
- partnerskog odnosa privatnog i javnog sektora i civilnog društva kod planiranja, oblikovanja i plasmana turističkog proizvoda na tržištu;
- obezbjeđivanja jedinstvene, javne i elektronske evidencije registrovanih i evidentiranih podataka iz oblasti turizma i ugostiteljstva i elektronske razmjene podataka u poslovanju;
- podsticanja upotrebe digitalnih tehnologija i inovacija u razvoju, promociji i unapređenju turističke ponude.

Upotreba rodno osjetljivog jezika

Član 8

Izrazi koji se u ovom zakonu koriste za fizička lica u muškom rodu podrazumijevaju iste izraze u ženskom rodu.

Značenje izraza

Član 9

Izrazi upotrijebljeni u ovom zakonu imaju sljedeća značenja:

1) **degustaonica** je objekt ili funkcionalni dio objekta ili prostora u okviru vinarije ili seoskog domaćinstva u kojem se gostima pripremaju i uslužuju vina i/ili voćna vina i/ili proizvodi od vina i/ili voćnih vina i/ili ostala alkoholna i bezalkoholna pića i/ili naresci i/ili drugi poljoprivredni proizvodi (suhomesnati proizvodi, sirevi, masline i slično) i/ili namazi, pretežno iz sopstvene proizvodnje;

2) **difuzni smještaj** predstavlja organizovani oblik ugostiteljske djelatnosti pružanja usluga smještaja, pripremanja i usluživanja hrane, pića i napitaka u funkcionalnoj i teritorijalnoj cjelini, pri čemu su smještajne jedinice prostorno raspoređene u više odvojenih objekata unutar iste turističke destinacije (najčešće u okviru starog grada, u ruralnim sredinama ili sličnim ambijentalno značajnim lokalitetima), dok su recepcija i upravljanje centralizovani i objedinjeni pod jednim upravljačem;

3) **glamping** podrazumijeva luksuzno kampovanje i odnosi se na objekte koji pružaju prirodni doživljaj kampovanja, sa uslovima i komforom koji su uobičajeni za hotele ili apartmane;

4) **hotel** je poslovni objekat u kojem se obavlja ugostiteljska djelatnost pružanja usluga smještaja, pripremanja i usluživanja hrane, pića i napitaka, sa recepcijom, holom, restoranom sa kuhinjom i smještajnim jedinicama;

5) **hotelski operator** je pravno lice pod čijim brendom posluje ugostiteljski objekat;

6) **izlet** je kombinacija najmanje dvije pojedinačne usluge koja se sastoje od prevoza ili drugih turističkih i ugostiteljskih usluga, a traje manje od 24 sata i ne uključuje noćenje, a koju turistička agencija nudi na prodaju i prodaje po unaprijed utvrđenoj cijeni;

7) **izletnik** je fizičko lice koje van svog mjesta stalnog boravka provede u nekom drugom mjestu manje od 24 sata, ne uključujući noćenje, odnosno smještaj;

8) **izletnička grupa** je organizovana grupa turista odnosno izletnika za koju je organizovan izlet po unaprijed utvrđenom programu turističke agencije;

9) **jedinstvena funkcionalna cjelina** je uređen i opremljen prostor koji ispunjava uslove za pružanje ugostiteljskih usluga u skladu sa ovim zakonom;

10) **jednostavna ugostiteljska usluga** je isporuka jednostavnih jela, bezalkoholnih pića i napitaka koje se mogu pružati i van ugostiteljskog objekta;

11) **kamp** je ugostiteljski objekat od najmanje deset smještajnih jedinica u kojem se gostima pružaju usluge: kampovanja (smještaja na uređenom prostoru na otvorenom - na kamp mjestu i/ili kamp parceli), smještaja u kućicama u kampu, bungalovima, druge usluge u funkciji turističke potrošnje, mogućnost bavljenja sportom ili drugim oblicima rekreacije na otvorenom prostoru u kampu;

12) **klasična hotelska jedinica** je smještajna jedinica u hotelu i hotelu koji posluje po mješovitom modelu poslovanja, koja ispunjava minimalno-tehničke uslove u pogledu opreme i prostora utvrđene ovim zakonom i koja ne može biti predmet prodaje;

13) **korisnik usluge** je fizičko lice, turista, putnik i potrošač koji neposredno koristi turističke i ugostiteljske usluge;

14) **kvalitet usluga** je odgovarajući nivo zadovoljavanja zahtjeva turista, odnosno usklađenosti pružanja usluga sa očekivanjima i zahtjevima turista;

15) **nacionalni restoran** je restoran u kojem se pretežno (najmanje 70% ukupne ponude) pripremaju i uslužuju tradicionalna jela i čiji ambijent oslikava nacionalnu kulturu i istorijsko nasljeđe Crne Gore;

16) **neusklađenost usluga** je neizvršavanje ugovorenih usluga ili nepravilno izvršavanje ugovorenih usluga u skladu sa ugovorom o putovanju u paket-aranžmanu;

17) **poslovno sjedište** je stalno mjesto poslovanja odakle se upravlja privrednom djelatnošću na neodređeni vremenski period i sa stalnom infrastrukturom;

18) **paket-aranžman** je turističko putovanje koje predstavlja kombinaciju najmanje dvije različite vrste usluga putovanja (prevoz, smještaj, iznajmljivanje motornih vozila i druge usluge u turizmu) za potrebe istog putovanja koje:

- je organizator samostalno ili na zahtjev putnika kombinovao prije nego što je zaključen ugovor o svim uslugama, ili

- se, nezavisno od toga da li su zaključeni posebni ugovori za pojedine usluge putovanja: kupuju na jednom prodajnom mjestu i kombinovane su prije plaćanja po jedinstvenoj cijeni; oglašavaju ili prodaju pod nazivom "paket-aranžman" ili pod sličnim nazivom; kombinuju nakon zaključivanja ugovora kojim se putniku daje pravo da bira između različitih vrsta usluga putovanja; ili se kupuju kod pojedinačnih pružaoca usluga putem povezanih postupaka online rezervisanja kada pružalac usluga sa kojim je zaključen prvi ugovor dostavlja ime putnika, podatke o plaćanju i adresu e-pošte drugom pružaocu usluga, a ugovor sa drugim pružaocem usluga je zaključen najkasnije 24 sata nakon potvrde rezervacije prve usluge putovanja, i ako druge usluge u turizmu čine znatan dio vrijednosti kombinacije i ako su kupljene prije početka pružanja ostalih usluga putovanja;

19) **početak paket-aranžmana** je početak pružanja usluga putovanja uključenih u paket-aranžman;

20) **povezani putni aranžman** su najmanje dvije različite usluge putovanja, koje ne predstavljaju paket-aranžman, kupljene za potrebe istog putovanja, ako organizator, prilikom jedne posjete, odnosno kontakta putnika na jednom prodajnom mjestu omogućiti izbor i posebno plaćanje svake usluge putovanja sa direktnim pružaocem te usluge; ili omogućiti ciljanu kupovinu najmanje jedne dodatne usluge putovanja od drugog pružaoca i ako je ugovor sa drugim pružaocem zaključen najkasnije 24 sata nakon potvrde rezervacije prve usluge putovanja; i ako druge usluge u turizmu čine znatan dio vrijednosti kombinacije i ako su oglašene kao bitna karakteristika kombinacije ili na drugi način predstavljaju bitnu karakteristiku putovanja;

21) **plaža posebne namjene** je uređeno kupalište namijenjeno određenoj grupi lica;

22) **poslovni objekat** je objekat ili dio objekta u kojem se obavlja turistička i/ili ugostiteljska djelatnost;

23) **prebukiranje (over-booking)** je multiplikovanje broja potvrđenih rezervacija za iste usluge smještaja od strane ugostitelja ili turističkih agencija koje ima za posljedicu nepružanje usluge ili njeno nepružanje na ugovoren način;

24) **prodajno mjesto** je turistički, odnosno ugostiteljski nepokretni ili pokretni objekat, internet stranica za maloprodaju ili sličan online sistem za prodaju, uključujući telefonsku službu;

25) **prihvat** podrazumijeva organizaciju i preuzimanje putnika prilikom iskracavanja na autobuskoj ili željezničkoj stanici, aerodromu, odnosno luci;

26) **putnik** je lice koje ima namjeru da zaključi ugovor, ili ima pravo na putovanje na osnovu zaključenog ugovora;

27) **trajni nosač podataka** je svako sredstvo koje putniku ili pružaocu turističkih i/ili ugostiteljskih usluga omogućava čuvanje informacija koje su mu lično upućene i kojima može naknadno pristupiti tokom određenog vremena u svrhe za koje su te informacije namijenjene i koje omogućavaju nepromijenjenu reprodukciju čuvanih informacija;

- 28) **pružalac usluga** je fizičko ili pravno lice, koje turističke i/ili ugostiteljske usluge pruža i putem drugih lica koji djeluju u njegovo ime ili za njegov račun, u svrhe njegove djelatnosti, koji djeluju kao organizator, posrednik, koji omogućava povezani putni aranžman ili kao pružalac usluge putovanja;
- 29) **repatrijacija** je povratak putnika na mjesto polazišta ili na drugo mjesto koje su ugovorne strane dogovorile;
- 30) **turistička vila** je objekat koji može biti u privatnoj svojini i može biti dio turističkog rizorta i koristi sadržaje turističkog rizorta kojima upravlja jedan upravljač;
- 31) **smještajna jedinica** je soba, apartman, bungalov, kuća za odmor, kamp kućica i drugi objekat koji služi za smještaj gostiju i ispunjava minimalno-tehničke uslove utvrđene ovim zakonom;
- 32) **stan za iznajmljivanje turistima** je dio građevinske cjeline - zgrade koji se povremeno koristi za iznajmljivanje turistima;
- 33) **standard** je skup uslova i mjerila u pogledu uređenja i opremljenosti objekta, kvaliteta pružanja usluga i uslova održavanja objekta;
- 34) **turistička atrakcija** je naročito privlačno obilježje turističke destinacije, prirodnog ili društvenog karaktera u okviru turističkog područja;
- 35) **turistička infrastruktura** su kupališta, plaže, skijališta, staze za alpsko i nordijsko skijanje i staze za alternativne aktivnosti, žičare, tematski i zabavni parkovi, turistički informativni centri, centri za prihvata turista i posjetilaca, odmorišta i vidikovci pored puteva, tereni za golf, tenis, vještačke akumulacije za kupališta, bazeni za kupanje, velnes objekti, zabavno rekreativne staze i putevi (trim staze, vidikovci, panoramski putevi, biciklističke, pješačke i staze za motorne sanke), uređene obale rijeka i jezera, objekti za posmatranje prirodnih rijetkosti, objekti za avanturističke aktivnosti;
- 36) **turistička suprastruktura** su ugostiteljski objekti, galerije, izložbeni, kongresni, objekti nautičkog turizma, otvoreni i zatvoreni objekti za sportsku i zabavnu rekreaciju, kao i drugi objekti koji su u neposrednoj vezi sa ugostiteljskim objektima i objektima sportsko-rekreativnog sadržaja ili sa njima čine jedinstvenu cjelinu;
- 37) **turistički apartman** je ugostiteljski objekat namijenjen pružanju usluga smještaja turistima, koji se sastoji od dnevnog boravka, jedne ili više soba, kuhinje i kupatila;
- 38) **turistički proizvod** je skup međuzavisnih elemenata koji se u praksi organizuje kao poseban vrijednosni lanac, a koji čine materijalni proizvodi i usluge, prirodne vrijednosti i kulturna dobra, turističke atrakcije, turistička infrastruktura i turistička suprastruktura;
- 39) **turističko mjesto** je naseljeno mjesto koje raspolaže prirodnim, kulturnim, istorijskim i drugim znamenitostima od značaja za turizam, komunalnom, saobraćajnom i turističkom infrastrukturom, kao i objektima i drugim sadržajima za smještaj i boravak turista;
- 40) **turističko područje** je prostorno-funkcionalna cjelina, određena prostorno-planskom dokumentacijom, na kojoj se može formirati integrisana turistička ponuda;
- 41) **turistički transfer** je usluga koja se pruža određenom putniku (korisniku usluge), a koja se sastoji od pružanja pomoći i prevoza putnika i njegovog prtljaga između mjesta pružanja različitih usluga putovanja, a posebno između putničkih stanica (autobuska, odnosno željeznička stanica i luka kopnenog, pomorskog, riječnog i vazdušnog prevoza) i smještajnih objekata u dolasku i/ili povratku, između smještajnih objekata, odnosno do ili od mjesta pružanja neke druge ugovorene ugostiteljske ili turističke usluge;
- 42) **ugostiteljski objekat** je funkcionalno povezan, posebno uređen i opremljen prostor, koji ispunjava propisane minimalno-tehničke uslove za pružanje ugostiteljskih usluga, odnosno za obavljanje ugostiteljske djelatnosti;
- 43) **ugovor o putovanju u paket-aranžmanu** su ugovori koji obuhvataju usluge putovanja uključene u paket-aranžman i povezani putni aranžman;
- 44) **usluge putovanja** su:
- prevoz putnika,
 - smještaj koji nije dio prevoza i ne pruža se u okviru prevoznog sredstva namijenjenog prevozu putnika i nije u svrhe stanovanja,
 - iznajmljivanje automobila, drugog motornog vozila sa sopstvenim pogonom i najmanje četiri točka sa brzinom većom od 25 km/h ili motocikala za koje se zahtijeva vozačka dozvola kategorije A (u daljem tekstu: iznajmljivanje motornih vozila),
 - druge usluge u turizmu koje ne čine sastavni dio prevoza, smještaja ili iznajmljivanja motornih vozila (ulaznice za koncert, sportski događaj, zabavni park, usluge turističkog vodiča i drugo);
- 45) **organizovanje putovanja** je pružanje usluge kombinovanja najmanje dvije pojedinačne različite vrste usluga putovanja koje se nude kao paket-aranžman ili izlet;
- 46) **vanredna okolnost koja se nije mogla izbjeći** je situacija izvan kontrole strane koja se poziva na takvu situaciju i čije posljedice se nijesu mogle izbjeći, čak i da su sve razumne mjere bile preduzete;

47) **wellness centar** je turistički objekat koji pruža usluge medicinskog wellnessa za očuvanje i unapređenje sveukupnog zdravlja i kvaliteta života koji obuhvata primjenu preventivnih, medicinskih i dijagnostičkih postupaka i postupaka medicinske rehabilitacije;

48) **limitator jačine zvuka** je elektronski regulator koji se instalira na uređaju preko kojeg se emituje muzika odnosno muzički program, radi ograničavanja jačine zvuka u, odnosno iz ugostiteljskog objekta do nivoa propisane granične vrijednosti;

49) **pojednostavljeno grupno putovanje** je putovanje koje podrazumijeva olakšanu proceduru koja se odnosi na ulazak, boravak, kretanje i izlazak turističkih grupa stranih turista u Crnoj Gori, u skladu sa važećim propisima.

II. TURISTIČKA DJELATNOST

Subjekti koji obavljaju turističku i ugostiteljsku djelatnost

Član 10

(1) Privredna djelatnost u turizmu i ugostiteljstvu može se obavljati samo na osnovu odobrenja, koje u skladu sa uslovima iz ovog zakona izdaje organ državne uprave nadležan za poslove turizma (u daljem tekstu: Ministarstvo) ili organ lokalne uprave nadležan za poslove turizma.

(2) Odobrenje iz stava 1 ovog člana, nadležni organ izdaje na osnovu zahtjeva ili prijave privrednog društva, drugog pravnog lica, odnosno preduzetnika koji su u Centralnom registru privrednih subjekata (u daljem tekstu: CRPS) registrovani za obavljanje turističke, odnosno ugostiteljske djelatnosti.

(3) Fizička lica koja nijesu registrovana kao preduzetnici, mogu pružati turističke i ugostiteljske usluge pod uslovom da izvrše opštu registraciju poreskog obveznika kod nadležnog poreskog organa u skladu sa posebnim zakonom, u roku od pet dana od dana dobijanja odobrenja za obavljanje turističke i ugostiteljske djelatnosti, kao i pod uslovima propisanim ovim zakonom.

(4) Fizička lica iz stava 3 ovog člana ne mogu pružati usluge pripemanja i usluživanja hrane, pića i napitaka.

(5) Podatke o izdatim odobrenjima za obavljanje turističke i ugostiteljske djelatnosti nadležni organ koji je izdao odobrenje upisuje po službenoj dužnosti u Centralni turistički registar.

(6) Uslove i način obavljanja turističke i ugostiteljske djelatnosti na područjima koja su upisana na Listu svjetske baštine Organizacije Ujedinjenih nacija za obrazovanje, nauku i kulturu (UNESCO) propisuje Ministarstvo.

Turistička regija

Član 11

(1) Turistička regija je prostorno definisana cjelina sa prepoznatljivim turističkom ponudom, koja obuhvata prirodne, kulturne, istorijske i druge resurse, infrastrukturu i usluge, u kojoj se planira, razvija, upravlja i promovise turizam sa ciljem zadovoljenja potreba turista i unapređenja kvaliteta života lokalnog stanovništva i predstavlja tržišno i turistički valoriziranu prostornu cjelinu.

(2) Turističke regije, lokacije i kategorije objekata u tim regijama propisuje Ministarstvo.

Turistička agencija

Član 12

(1) Turistička agencija posluje na osnovu odobrenja koje izdaje organ državne uprave nadležan za poslove turizma (u daljem tekstu: Ministarstvo).

(2) Poslovanje turističke agencije obavlja se u poslovnici koja se nalazi u mjestu sjedišta agencije, a može se obavljati i van sjedišta u podružnici (izdvojena poslovnica) kao organizacionom dijelu turističke agencije.

(3) Izuzetno od stava 2 ovog člana, poslovanje turističke agencije može da se vrši i putem internet stranica ili sličnog online sistema za prodaju.

Turistička agencija za upravljanje destinacijom

Član 13

(1) Turistička agencija za upravljanje destinacijom (DMC) je turistička agencija koja na teritoriji određene turističke destinacije organizuje, koordinira i realizuje turističke, poslovne i specijalizovane programe i usluge, koristeći lokalne resurse, kapacitete i znanja, radi unapređenja turističke ponude i promocije turističke destinacije.

(2) Za korišćenje oznake za DMC turistička agencija iz stava 1 ovog člana podnosi zahtjev Ministarstvu.

(3) Oznaku za DMC turističku agenciju može da koristi samo turistička agencija kojoj je Ministarstvo odoborilo i dodijelo tu oznaku.

(4) Dodijeljenu oznaku iz stava 3 ovog člana turistička agencija je dužna da istakne u svom nazivu i na vidnom mjestu u svojoj poslovnici, odnosno podružnici.

(5) Sadržaj i obrazac zahtjeva i dokaze koji se dostavljaju uz zahtjev iz stava 2 ovog člana, bliže uslove za sticanje DMC oznake i izgled oznake propisuje Ministarstvo.

Poslovnica i podružnica turističke agencije

Član 14

(1) Turistička agencija za obavljanje djelatnosti u poslovnici i podružnici mora da ima obezbijeđen odgovarajući poslovni prostor dostupan korisnicima usluga.

(2) Poslovni prostor poslovnice i podružnice turističke agencije može da se nalazi i u objektu privremenog karaktera postavljenom ili izgrađenom za tu namjenu u skladu sa posebnim propisima.

(3) Turistička agencija koja pruža usluge isključivo putem internet stranice ili sličnog online sistema za prodaju, kao i telefonom djelatnost može da obavlja i u stambenom prostoru u kojem lice odgovorno za poslovanje ima prijavljeno prebivalište.

Licenca za obavljanje djelatnosti turističke agencije

Član 15

(1) Licenca za obavljanje djelatnosti turističke agencije izdaje Ministarstvo na osnovu podnijetog zahtjeva privrednog društva, drugog pravnog lica i preduzetnika, ako:

- je upisano u CRPS za obavljanje djelatnosti putničkih agencija kao pretežne djelatnosti;
- ima u svojini ili pravo korišćenja odgovarajućeg poslovnog prostora u skladu sa članom 14 ovog zakona;
- je odredio zaposleno lice koje vrši poslove poslovođe turističke agencije;
- ima sredstva obezbjeđenja (jemstva) izdata u skladu sa ovim zakonom.

(2) Uz zahtjev iz stava 1 ovog člana podnosi se sljedeća dokumentacija:

- dokaz o svojini ili pravu korišćenja odgovarajućeg poslovnog prostora;
- dokaz o zaposlenom licu za obavljanje poslova poslovođe turističke agencije (ugovor o radu i dokaz o prijavi za osiguranje - kopija prijave poreskog obveznika);
- dokaz o sredstvima obezbjeđenja (jemstvima) izdatim u skladu sa ovim zakonom.

(3) Licenca iz stava 1 ovog člana može da bude:

1) za obavljanje djelatnosti odlaznog i dolaznog turizma – A licenca;

2) za obavljanje djelatnosti dolaznog turizma – B licenca;

3) za obavljanje djelatnosti odlaznog turizma – C licenca;

4) za obavljanje djelatnosti posrednika (sub-agent), odnosno prodaje paket aranžmana organizatora putovanja – D licenca.

(4) Dokaz o upisu u CRPS po službenoj dužnosti pribavlja Ministarstvo.

(5) Licenca se izdaje za svaku poslovnicu i podružnicu turističke agencije.

(6) Pravno dejstvo izdate licence prestaje istekom roka određenog u sredstvu obezbjeđenja.

(7) Podaci o izdatim licencama upisuju se po službenoj dužnosti u Centralni turistički registar.

(8) Bliže uslove u pogledu kadra i opreme, obrazac zahtjeva iz stava 1 ovog člana, kao izgled i obrazac licence za obavljanje djelatnosti turističke agencije propisuje Ministarstvo.

Uslovi za poslovni prostor

Član 16

(1) Poslovni prostor poslovnice i podružnice turističke agencije moraju da ispunjavaju uslove propisane ovim zakonom.

(2) Uslovi iz stava 1 ovog člana ne primjenjuju se na turističku agencija koja pruža usluge putem internet stranica, sličnog online sistema za prodaju ili telefonom u stambenom prostoru.

(3) Stambeni prostor iz stava 2 ovog člana mora da ispunjava uslove sigurnosti i zaštite na radu propisane zakonom kojim se uređuje zaštita na radu.

(4) Uslove iz stava 1 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Promjena podataka

Član 17

(1) Turistička agencija dužna je da o svim promjenama podataka na osnovu kojih je izdata licenca obavijesti Ministarstvo u pisanoj formi, u roku od pet dana od dana nastanka promjene.

(2) Promjene podataka iz stava 1 ovog člana upisuju se u Centralni turistički registar.

Usluge turističke agencije

Član 18

Turistička agencija može da pruža sljedeće usluge:

- 1) organizovanje, prodaju i realizaciju paket-aranžmana u zemlji i inostranstvu;
- 2) kupovinu putovanja u povezanom putnom aranžmanu;

- 3) organizovanje izleta, turističkih razgledanja, zabavnih programa, skupova, kongresa, sajмова, manifestacija, sportskih priredbi i drugo;
- 4) posredovanje u prodaji i realizaciji paket-aranžmana;
- 5) posredovanje u prodaji i realizaciji izleta;
- 6) pružanje i posredovanje u pružanju usluga turističkih vodiča, pratilaca i animatora;
- 7) organizovanje prihvata i transfera putnika sopstvenim vozilima ili posredstvom licenciranih prevoznika (turistički transfer);
- 8) prodaju i posredovanje u prodaji karata ili rezervaciji mjesta u prevozu putnika u saobraćaju, kao i posredovanje u pribavljanju viza;
- 9) rezervaciju i prodaju turističkih i ugostiteljskih usluga i drugih usluga u vezi sa putovanjem i boravkom putnika;
- 10) zastupanje domaćih i stranih turističkih agencija u odredištima putovanja;
- 11) posredovanje u izdavanju smještajnih jedinica;
- 12) prihvata i otpremu plovnih objekata u nautičkom turizmu u zemlji i inostranstvu;
- 13) posredovanja u pribavljanju isprava neophodnih za organizovanje i realizaciju usluga u različitim oblicima turizma;
- 14) organizovanje i posredovanje u prodaji usluga drugih oblika turizma;
- 15) iznajmljivanje vozila (rent-a-car);
- 16) rezervaciju, nabavku i prodaju ulaznica za posjete muzejima, sajmovima, nacionalnim i drugim parkovima prirode, kao i drugim organizovanim priredbama i manifestacijama;
- 17) iznajmljivanje ili posredovanje u iznajmljivanju plovnih objekata, putničkih vozila i drugih vozila ili sredstava na motorni pogon ili bez motornog pogona;
- 18) posredovanje u pružanju usluga upravljanja plovnim objektima - nautičara (skipera);
- 19) davanje turističkih informacija i promotivnog materijala;
- 20) posredovanje u zaključivanju ugovora o osiguranju putnika i prtljaga;
- 21) pomoći imaćima odobrenja za pružanje usluga u domaćinstvu ili seoskom domaćinstvu koja se odnosi na prihvata i ispraćaj gostiju, pomoć gostima tokom boravka, obračun pruženih usluga i boravišne takse i vođenje evidencije gostiju (prijava i odjava boravka);
- 22) druge usluge u skladu sa ovim zakonom.

Vrste turističkih agencija i obim usluga

Član 19

- (1) Prema vrsti usluga koje pruža, turistička agencija može biti turistička agencija koja pruža usluge:
 - 1) iz oblasti odlaznog i dolaznog turizma (organizator putovanja za odlazni i dolazni turizam);
 - 2) iz oblasti dolaznog turizma (organizator putovanja za dolazni turizam);
 - 3) iz oblasti odlaznog turizma (organizator putovanja za odlazni turizam);
 - 4) posrednika (sub-agent), odnosno prodaje paket aranžmana.
- (2) Za pružanje usluga iz stava 1 tačka 1 ovog člana turistička agencija mora da ima A licencu.
- (3) Za pružanje usluga iz stava 1 tačka 2 ovog člana turistička agencija mora da ima B licencu.
- (4) Za pružanje usluga iz stava 1 tačka 3 ovog člana turistička agencija mora da ima C licencu.
- (5) Za pružanje usluga iz stava 1 tačka 4 ovog člana turistička agencija mora da ima D licencu.
- (6) Turistička agencija iz stava 1 tač. 1, 2 i 3 ovog člana može da pruža usluge iz člana 18 ovog zakona, samostalno ili sa drugim pružaocem turističkih i ugostiteljskih usluga koje neposredno prodaje i realizuje ili nudi na prodaju preko posrednika.
- (7) Turistička agencija iz stava 1 tačka 4 ovog člana može da pruža usluge iz člana 18 stav 1 tač. 4 do 20 ovog zakona.

Obaveze turističke agencije

Član 20

- (1) Turistička agencija dužna je da:
 - 1) na poslovnici, odnosno podružnici turističke agencije vidno istakne naziv iz odobrenja sa nazivom i oznakom licence turističke agencije;
 - 2) u poslovnici, odnosno podružnici posjeduje i vidno istakne odobrenje i licencu za obavljanje djelatnosti, sredstvo obezbjeđenja, radno vrijeme, uslove, sadržaj i cijenu usluga;
 - 3) u poslovnici, odnosno podružnici uredno vodi evidenciju o prigovorima korisnika, u skladu sa propisom kojim je uređena zaštita potrošača;
 - 4) korisnika usluge upozna da li nastupa u svojstvu organizatora, posrednika ili zastupnika, kao i obimom ovlašćenja;

5) ima program putovanja i uslova putovanja za svaki turistički paket aranžman koji organizuje ili nudi i da putnika u potpunosti informiše u pisanoj formi ili elektronskim putem o svim pojedinostima paketa aranžmana, a licima sa invaliditetom na njihov zahtjev da precizne informacije o prikladnosti putovanja ili odmora u odnosu na njihove potrebe i mogućnosti;

6) prije zaključenja ugovora korskornika usluge (putnika) u potpunosti informiše u pisanoj formi ili elektronskim putem o svojoj odgovornosti, sredstvima obezbjeđenja za slučaj djelimičnog ili potpunog neizvršenja paketa aranžmana i zaštite za slučaj nesolventnosti, kao i svim vrstama osiguranja od rizika koji mogu nastati tokom realizacije paketa aranžmana;

7) sa korisnikom usluga zaključi ugovor o organizovanju putovanja, u skladu sa zakonom kojim su uređeni obligacioni odnosi;

8) izda potvrdu o putovanju, odnosno kartu, račun ili drugi odgovarajući dokument u elektronskoj ili pisanoj formi kojim se potvrđuje prijem uplate;

9) putniku pruži usluge utvrđene programom putovanja i ugovorom o putovanju;

10) ima program izleta koje organizuje, sa jasnim podacima o cijeni izleta, karakteristikama prevoznog sredstva, mjestu i lokaciji izleta, trajanju izleta i drugim bitnim podacima;

11) kada drugom povjerava izvršavanje usluga iz programa putovanja, odnosno izleta, zaključi ugovore sa tim licima i vodi evidenciju o zaključenim ugovorima sa pratećom dokumentacijom;

12) u svim reklamnim i promotivnim materijalima, kao i poslovnim dokumentima koristi svoj naziv i naziv turističke agencije iz izdatog odobrenja i licence, kao i QR kod, ukoliko ga posjeduje;

13) ima dokaz o sredstvima obezbjeđenja paketa aranžmana, odnosno izleta, kao i svim vrstama osiguranja od rizika koji eventualno mogu nastati tokom vremena realizacije paketa aranžmana odnosno izleta;

14) ugovore o putovanju, odnosno organizovanju izleta, uredno evidentira na dan zaključenja ugovora.

(2) Turistička agencija u odnosima sa korisnicima usluga postupa sa pažnjom dobrog privrednika.

Izuzete od zaključenja ugovora o putovanju

Član 21

Ugovor o putovanju ne zaključuje se za:

- izlete;
- paket-aranžmane i povezane putne aranžmane koji obuhvataju period kraći od 24 sata, osim ako je uključeno noćenje;
- paket-aranžmane i povezane putne aranžmane koji se organizuju i nude samo povremeno i na neprofitnoj osnovi, samo ograničenoj grupi putnika bez javnog nuđenja; i
- paket-aranžmane i povezane putne aranžmane kupljene na osnovu opšteg sporazuma za organizovanje poslovnih putovanja između pružaoca turističkih usluga i drugog fizičkog ili pravnog lica koje djeluje u okviru svoje trgovinske, poslovne, zanatske ili profesionalne djelatnosti.

Prava i obaveze turističke agencije organizatora putovanja

Član 22

(1) Turistička agencija organizator putovanja (za odlazni i dolazni turizam, za dolazni turizam, odnosno za odlazni turizam), pored obaveza iz člana 20 ovog zakona, dužna je da sačini program putovanja u pisanoj formi.

(2) Program putovanja turistička agencija iz stava 1 ovog člana dužna je da uruči neposredno putniku ili dostavi elektronskim putem, prije zaključenja ugovora o putovanju i izdavanja potvrde o putovanju.

(3) Turistički zastupnik koji zastupa stranu turističku agenciju dužan je da program putovanja iz stava 1 ovog člana dostavi toj turističkoj agenciji.

(4) Turistička agencija - organizator putovanja može od putnika da zahtijeva da neposredno svojim potpisom ili elektronskim putem potvrdi prijem programa putovanja, zaključenog ugovora o putovanju i izdate potvrde o putovanju.

(5) U slučajevima organizovanja učeničkih ili studentskih ekskurzija, turistička agencija - organizator putovanja dužna je da uz ugovor, kao sastavni dio ima spisak učenika, odnosno studenata obrazovne ustanove koja traži uslugu organizovanja ekskurzije.

(6) Turistička agencija organizator putovanja prilikom organizovanja ekskurzija za ustanove osnovnog i srednjoškolskog obrazovanja ili putovanja za djecu i omladinu turistička agencija organizator putovanja dužna je da program putovanja dostavi toj ustanovi, koja će sa programom upoznati i pribaviti saglasnost roditelja odnosno staratelja.

Prava i obaveze turističke agencije posrednik (sub-agenta)

Član 23

(1) Turistička agencija posrednik (sub-agent) može da nudi na prodaju, odnosno prodaje samo paket-aranžmane turističke agencije - organizatora putovanja, sa kojom ima zaključen ugovor o posredovanju.

(2) Turistička agencija posrednik (sub-agent), pored obaveza iz člana 20 ovog zakona, dužna je da sačini program putovanja ili izleta u pisanoj formi.

(3) U slučaju iz stava 1 ovog člana turistička agencija sub-agent, dužna je da u programu putovanja i potvrdi o putovanju, naznači svojstvo u kojem nastupa, broj licence organizatora putovanja i da putniku uruči program putovanja ili izleta, neposredno ili elektronskim putem, istovremeno sa izdavanjem potvrde o putovanju.

(4) Turistička agencija posrednik (sub-agent) može da od putnika zahtijeva da svojim potpisom neposredno ili elektronskim putem potvrdi prijem programa putovanja ili izleta i potvrde o putovanju.

Obezbjeđivanje prevoza

Član 24

(1) Ako je programom paket-aranžmana, izleta ili turističkog transfera predviđen prevoz korisnika usluga, turistička agencija može prevoz da obavlja samostalno ili posredstvom drugog prevoznika, u skladu sa zakonom kojim se uređuje prevoz putnika u drumskom saobraćaju.

(2) U toku obavljanja prevoza iz stava 1 ovoga člana, ovlašćeni predstavnik turističke agencije mora da ima spisak korisnika usluga (putnika).

Odgovornost turističke agencije organizatora putovanja

Član 25

(1) Turistička agencija organizator putovanja odgovorna je za izvršenje usluga paket-aranžmana, povezanih paket-aranžmana, odnosno izleta, bez obzira da li usluge izvršava sama ili preko posrednika.

(2) Radi zaštite korisnika usluga iz stava 1 ovog člana, turistička agencija organizator putovanja dužna je da obezbijedi sredstvo obezbjeđenja (jemstvo, polisa osiguranja ili neopoziva bankarska garancija za dobro izvršenje usluga naplativa na prvi poziv i bez prigovora ili novčani depozit na posebnom računu kod poslovne banke).

(3) Sredstvom obezbjeđenja korisnik usluga može bez odlaganja da povрати sva uplaćena sredstva u slučaju potpunog ili djelimičnog neispunjenja ili neurednog ispunjenja obaveza turističke agencije iz ugovora o putovanju, programa putovanja, odnosno programa izleta, kao i za slučaj neizvršavanja obaveza iz ugovora o putovanju zbog insolventnosti organizatora putovanja, uključujući i troškove smještaja i povrata u mjesto polazišta.

Visina sredstava obezbjeđenja

Član 26

(1) Sredstva obezbjeđenja iz člana 25 stav 2 ovog zakona dužne su da obezbijede:

1) turističke agencije organizatori putovanja koje se bave odlaznim i dolaznim turizmom, u visini od 50.000,00 eura;

2) turističke agencije organizatori putovanja koje se bave dolaznim turizmom, u visini od 30.000,00 eura;

3) turističke agencije organizatori putovanja koje se bave odlaznim turizmom, u visini od 30.000,00 eura,

4) turističke agencije posrednici (sub-agenti), koje prodaju paket - aranžmane organizatora putovanja, koje posjeduju D licencu, u visini od 30.000,00 eura.

(2) Ugovor i potvrda ugovora o putovanju u paket-aranžmanu mora da sadrži podatke o jemstvu ili drugom sredstvu obezbjeđenja, nazivu i adresi osiguravača izdavaoca polise sa brojem polise, nazivu i adresi poslovne banke ili mikrokreditne finansijske institucije koja je izdala garanciju sa brojem garancije ili kod koje je položen depozit i druge podatke potrebne za aktiviranje sredstva obezbjeđenja.

(3) U sredstvu obezbjeđenja moraju biti jasno navedeni slučajevi obezbjeđenja korisnika usluga, koji su propisani ovim zakonom.

(4) Korisnik jemstva iz stava 1 ovog člana je putnik, odnosno lice koje zaključuje ili za čiji račun ili u čije ime se zaključuje ugovor o putovanju u paket-aranžmanu ili ugovor o putovanju u povezanom putnom aranžmanu ili kupuje izlet, ili lice na koje je ustupljeno pravo korišćenja zaključenog ugovora o putovanju u paket-aranžmanu ili ugovora o putovanju u povezanom putnom aranžmanu ili izleta.

(5) Ugovor i potvrda ugovora o putovanju u paket-aranžmanu iz čl. 33 i 34 ovog zakona, mora da sadrži podatke o jemstvu iz stava 1 ovog člana, o društvu za osiguranje, poslovnoj banci ili mikrokreditnoj finansijskoj instituciji sa matičnim brojem, adresom e - pošte i brojem telefona, broj izdate polise osiguranja, odnosno bankarske garancije i druge podatke potrebne za aktiviranje jemstva.

Jemstvo za slučaj insolventnosti turističke agencije

Član 27

(1) Insolventnost turističke agencije organizatora putovanja je nesposobnost plaćanja dospjelih obaveza u iznosu i roku dospjeća, kao i nemogućnost izmirenja obaveza organizatora putovanja, kada je iznos obaveza veći od iznosa sredstava kojima raspolaže na računima kod banaka

(2) Jemstvom za slučaj insolventnosti turističke agencije organizatora putovanja obezbjeđuju se:

- naknade troškova nužnog smještaja, ishrane i povratka putnika sa putovanja u zemlji ili inostranstvu u mjesto polaska;
- potraživanja uplaćenih sredstava putnika po osnovu ugovora o putovanju koje organizator putovanja nije realizovao;
- potraživanja uplaćenih sredstava putniku u slučaju otkaza putovanja od strane putnika u skladu sa opštim uslovima putovanja.

(3) Organizator putovanja koji nema poslovno sjedište u državi potpisnici Ugovora o evropskom ekonomskom prostoru, a prodaje ili nudi na prodaju paket-aranžman, odnosno povezane putne aranžmane, odnosno izlete na tržištu Crne Gore, dužan je da obezbijedi jemstvo za slučaj insolventnosti.

(4) Turistička agencija posrednik sa poslovnim sjedištem u državi članici Evropske unije ili u drugoj državi potpisnici Ugovora o evropskom ekonomskom prostoru koji na tržištu Crne Gore prodaje paket-aranžmane organizatora putovanja koji ima poslovno sjedište van Evropskog ekonomskog prostora, dužna je da obezbijedi jemstvo za slučaj insolventnosti u skladu sa propisima te druge države potpisnice Ugovora o evropskom ekonomskom prostoru kojima se pruža zaštita u slučaju insolventnosti, osim ako pruži dokaze da organizator putovanja ima obezbijeđeno jemstvo.

(5) Jemstvo je djelotvorno i pokriva razumno predviđene troškove za paket-aranžmane, odnosno povezane putne aranžmane, odnosno izlete, uzimajući u obzir dužinu perioda između avansne uplate i krajnje uplate i završetka paket aranžmana, kao i procijenjeni trošak repatrijacije u slučaju insolventnosti organizatora putovanja.

(6) Ako insolventnost organizatora putovanja utiče na izvršenje paket-aranžmana koji se počeo realizovati, jemstvom se pokriva repatrijacija putnika i prema potrebi finansiranje smještaja prije repatrijacije.

(7) Jemstvom mora da se obezbijedi povraćaj plaćenih sredstava za usluge putovanja koje nijesu ispunjene, bez odlaganja nakon podnošenja zahtjeva putnika.

Jemstvo za slučaj štete

Član 28

(1) Jemstvom za slučaj štete zbog neispunjavanja, djelimičnog ili neurednog ispunjavanja obaveza određenih ugovorom o putovanju, programom putovanja, odnosno programom izleta obezbjeđuje se naknada za:

- potraživanja uplaćenih sredstava putnika po osnovu ugovora o putovanju, odnosno programa izleta koje organizator putovanja nije realizovao;
- potraživanja razlike između uplaćenih sredstava po osnovu ugovora o putovanju, odnosno programa izleta i umanjenih sredstava, srazmjerno neizvršenju ili nepotpunom izvršenju usluga utvrđenih programom putovanja, odnosno programom izleta.

(2) Turistička agencija koja organizuje turističke paket-aranžmane, posreduje ili povjerava trećim licima izvršenje usluga smještaja, usluga pripremanja hrane, pića i napitaka, prevoza ili drugih usluga koje se odnose na putovanje, odgovara putniku za štetu koja je nastala zbog potpunog ili djelimičnog neizvršenja tih usluga, osim ako dokaže da je postupao sa pažnjom dobrog privrednika.

(3) Putnik ima pravo da neposredno od trećeg lica odgovornog za štetu zahtijeva naknadu za pretrpljenu štetu.

(4) U mjeri u kojoj je naknadio štetu putniku, organizator putovanja stiče sva prava koja bi putnik imao prema trećem licu odgovornom za ovu štetu (pravo na regres).

(5) Putnik je dužan da ustupi organizatoru putovanja dokumenta potrebna za ostvarivanje prava regresa.

Ukidanje i prestanak važenja licence za obavljanje djelatnosti

Član 29

(1) Licenca za obavljanje turističke djelatnosti turističke agencije ukida se ako:

- se u postupku utvrdi da je imalac licence prestao da obavlja turističku djelatnost;
- imalac licence u roku od pet dana Ministarstvu ne dostavi obavještenje o promjeni podataka koji se odnose na sjedište turističke agencije, adresu podružnice i promjeni lica koje vrši poslove poslovođe;
- je licenca izdata na osnovu neistinitih podataka ili falsifikovanih dokumenata;
- 30 dana prije isteka perioda važenja jemstva ne dostavi Ministarstvu novo jemstvo, ne dostavi iznos jemstva u skladu sa ovim zakonom ili nakon isplate sredstava na osnovu prethodno izdatog jemstva ne dostavi novo jemstvo danom isplate sredstava;
- prestane da ispunjava uslove za izdavanje licence iz člana 15 stav 1 ovog zakona.

(2) Licenca se ukida rješenjem Ministarstva, koje se upisuje u Centralni turistički registar.

(3) Turistička agencija kojoj je ukinuta licenca dužna je da u roku od sedam dana od dana ukidanja licence, izvrši povraćaj uplaćenih sredstava za prethodno ugovorena putovanja.

(4) Licenca prestaje da važi:

- na zahtjev imaoaca licence;
- brisanjem turističke agencije iz CRPS.

(5) U slučaju prestanka važenja licence Ministarstvo donosi rješenje o brisanju turističke agencije iz Centralnog turističkog registra.

Informacije o izletu

Član 30

(1) Turistička agencija je dužna da za svaki izlet koji organizuje, prije realizacije programa izleta informiše putnika o:

- cijeni izleta;
- odredištu (destinaciji);
- broju dnevnih obroka;
- sredstvu, karakteristikama i kategoriji prevoza;
- planu putovanja;
- iznosu avansa, ostalim uslovima i načinu plaćanja preostalog iznosa cijene;
- uslovima na graničnom prelazu i zdravstvenim uslugama tokom izleta u drugoj državi;
- najmanjem broju putnika neophodnom za organizovanje izleta, kao i o roku u kojem će biti obaviješten u slučaju otkazivanja izleta zbog nedovoljnog broja prijavljenih putnika.

(2) Informacije iz stava 1 ovog člana moraju da budu saopštene neposredno ili u pisanoj formi, na crnogorskom i drugim jezicima koji su u službenoj upotrebi u Crnoj Gori i engleskom jeziku na jasan i razumljiv način.

Informacije o paket-aranžmanima

Član 31

(1) Organizator paket-aranžmana ili pružalac turističke, odnosno ugostiteljske usluge koji omogućava povezani putni aranžman, dužan je da u informacijama koje pruža putniku navede:

- da li nudi paket-aranžman ili povezani putni aranžman;
- da u cijelosti snosi odgovornost za pravilno izvršenje paket aranžmana kao cjeline;
- da garantuje zaštitu za naknadu plaćanja;
- da garantuje repatrijaciju u slučaju da postane nesolventan.

(2) Organizator putovanja, kao i posrednik kada se paket-aranžman ili povezani putni aranžman prodaje preko posrednika, dužan je da putniku prije zaključivanja ugovora o paket-aranžmanu, pruži informacije o glavnim karakteristikama putovanja:

- planu putovanja sa periodima i datumima boravka, odredištima i noćenjima ako je uključen smještaj, vremenu i broju dnevnih obroka;
- vrstama prevoza, karakteristikama i kategorijama prevoznih sredstava, mjestima polaska i povratka sa datumima, mjestima i trajanju usputnih zadržavanja, saobraćajnim vezama na pravcu putovanja, približnom vremenu polaska i povratka, u slučaju da to vrijeme nije tačno određeno;
- lokaciji i karakteristikama smještaja, a prema potrebi i vrsti i kategoriji smještaja;
- drugim uslugama (posjete, izleti) kada su uključene u cijenu paket-aranžmana i jeziku kada se te usluge pružaju putem usmene komunikacije;
- uslugama koje se pružaju putniku u toku putovanja u okviru grupe i približnoj veličini te grupe;
- uslovima za korišćenje usluga u toku putovanja ili odmora licima sa smanjenom pokretljivošću.

(3) Organizator putovanja dužan je da, pored informacija iz stava 1 ovog člana, putnika upozna i sa sljedećim informacijama:

- o svom nazivu i sjedištu (adresa, grad, država), nazivu i sjedištu posrednika, načinu komunikacije sa brojevima telefona i e-mail;
- ukupnoj cijeni paket-aranžmana, u kojoj su iskazani porezi, dodatne naknade, takse i ostali troškovi, a u slučaju da se troškovi ne mogu iskazati prije zaključivanja ugovora, informacije o tim troškovima koji će biti uračunati u ukupnu cijenu paket-aranžmana;
- načinu plaćanja cijene, sa avansom ili bez avansa, rasporedu plaćanja kada je određeno u ratama, jemstvu ili drugom sredstvu kojim putnik obezbjeđuje plaćanje;
- najmanjem broju lica potrebnom za realizaciju paket-aranžmana, sa rokom za raskid ugovora o putovanju, u slučaju da nije dostignut odgovarajući broj lica za realizaciju paket-aranžmana;
- o uslovima u vezi putnih isprava (pasoša i viza) koji postoje u odredišnoj zemlji, okvirnom vremenu za pribavljanje viza, uključujući i informacije o uslovima i načinu korišćenja zdravstvenih usluga u odredišnoj zemlji;
- o visini naknade koju plaća putnik, u slučaju da raskida ugovor o putovanju prije početka paket-aranžmana;
- o svim vrstama osiguranja, koja se odnose na pokrivanje troškova raskida ugovora od strane putnika, troškova pružanja pomoći kada su nastali u realizaciji putovanja, uključujući repatrijaciju, kao i za slučajeve bolesti, tjelesne povrede ili smrti.

(4) Turistička agencija koja kao posrednik učestvuje u zaključivanju ugovora o paket-aranžmanu u ime organizatora putovanja koji nema sjedište u Crnoj Gori, dužna je da na crnogorskom jeziku i jeziku u službenoj upotrebi u Crnoj Gori i engleskom jeziku na jasan i razumljiv način, u promotivnim materijalima i na svojoj internet stranici objavi podatke o organizatoru putovanja u čije ime nastupa, kao i podatke o svojim ovlaštenjima, opštim uslovima putovanja, pravima i obavezama agencije i pravima i obavezama korisnika usluga.

(5) Informacije iz st. 1, 2 i 3 ovog člana pružaju se na jasan, razumljiv i lako uočljiv način na crnogorskom jeziku ili jeziku u službenoj upotrebi u Crnoj Gori i engleskom jeziku na jasan i razumljiv način, u pisanoj formi, putem internet stranice, putem linka ili telefonom.

(6) Informacije iz st. 1 i 2 ovog člana čine sastavni dio ugovora o putovanju u paket-aranžmanu i ne smiju se mijenjati, osim ako se ugovorne strane drugačije ne dogovore.

(7) Ako organizator putovanja, odnosno posrednik nijesu prije zaključivanja ugovora o putovanju u paket-aranžmanu informisali putnika o dodatnim naknadama, taksama ili ostalim troškovima, putnik nije dužan da snosi troškove naknada, taksi i drugih troškova.

(8) Putnik se ne može odreći prava koja ima na osnovu ugovora o putovanju u paket-aranžmanu i ugovora o povezanom putnom aranžmanu.

(9) Ugovorni aranžmani ili izjave putnika koji predstavljaju direktno ili indirektno odricanje ili ograničavanje prava putnika nijesu obavezujući.

Obaveza putnika

Član 32

Putnik je dužan da na zahtjev organizatora putovanja blagovremeno dostavi podatke potrebne za organizovanje putovanja (za pribavljanje karata, rezervaciju smještaj i drugo), kao i isprave potrebne za prelazak preko granice.

Ugovor o putovanju u paket-aranžmanu

Član 33

(1) Ugovor o paket-aranžmanu zaključuje se u pisanoj formi.

(2) Ako organizator putovanja, odnosno posrednik ili drugi pružalac turističkih, odnosno ugostiteljskih usluga obavljaju prodaju ili nude na prodaju paket-aranžmane na području Crne Gore, ugovor o putovanju u paket-aranžmanu mora da bude sačinjen na crnogorskom jeziku ili jeziku u službenoj upotrebi u Crnoj Gori, a može biti istovremeno sačinjen i na drugom putniku jasnom i razumljivom jeziku.

(3) Ugovor o putovanju u paket-aranžmanu mora da sadrži informacije iz člana 31 stav 2 ovog zakona kao i:

1) podatke o posebnim zahtjevima putnika koje je organizator putovanja prihvatio;

2) podatak da je organizator putovanja:

- odgovoran za pravilno izvršavanje svih usluga putovanja utvrđenih ugovorom;

- dužan da pruži pomoć ako se putnik nađe u poteškoćama u skladu sa članom 49 ovog zakona;

3) naziv društva za osiguranje ili poslovne banke kod kojih je obezbijeđeno jemstvo, podatke za kontakt uključujući adresu, grad, državu, email, broj telefona, identifikacioni broj, broj izdatog jemstva (broj polise osiguranja ili bankarske garancije) i druge podatke potrebne za aktiviranje jemstva;

4) ime, adresu, broj telefona, identifikacioni broj, email i broj telefaksa predstavnika organizatora putovanja ili drugog kontakt lica ili službe koja omogućava putniku da stupi u kontakt sa organizatorom kako bi zatražio pomoć ako se nađe u poteškoćama ili kako bi prijavio svaku neusklađenost koju utvrdi prilikom izvršenja paket-aranžmana;

5) informaciju da putnik može organizatoru putovanja da prijavi svaku neusklađenost koju utvrdi tokom izvršavanja usluge putovanja utvrđene ugovorom o putovanju u paket-aranžmanu;

6) podatke o direktnom kontaktu sa maloljetnikom ili licem odgovornim za maloljetnika u mjestu boravka maloljetnika, ako maloljetnik bez pratnje roditelja ili drugog ovlašćenog lica putuje na osnovu ugovora o putovanju u paket-aranžmanu koji uključuje smještaj;

7) informaciju o načinu rješavanja prigovora i sporova u odnosu na ugovor;

8) informaciju o načinu prenošenja ugovora na drugog putnika.

(4) Pružalac usluga koje se kupuju putem online rezervisanja dužan je da obavijesti organizatora putovanja o zaključivanju ugovora i da organizatoru putovanja pruži informacije potrebne za sačinjavanje paket-aranžmana.

(5) Kada organizator putovanja ili posrednik primi obavještenje i informacije iz stava 3 ovog člana dužan je da putniku pruži informacije iz člana 31 ovog zakona e-mail-om ili na trajnom nosaču podataka i da putniku uruči primjerak ugovora u štampanoj formi ako je ugovor o putovanju u paket-aranžmanu zaključen u prisustvu ugovornih strana.

(6) Organizator putovanja i po potrebi posrednik, dužni su da putniku dostavljaju informacije iz st. 3 i 4 ovog člana na jasan, razumljiv i lako uočljiv način prije zaključivanja ugovora o paket-aranžmanu.

(7) Organizator putovanja dužan je da prije početka paket-aranžmana dostavi putniku karte, informacije o vremenima polaska, vremenima usputnog zaustavljanja, saobraćajnim vezama i vremenu dolaska.

Potvrda ugovora o putovanju u paket-aranžmanu

Član 34

(1) Organizator putovanja, odnosno posrednik ili drugi pružalac turističkih, odnosno ugostiteljskih usluga prilikom zaključivanja ugovora o putovanju u paket-aranžmanu dužan je da putniku izda potvrdu ugovora o putovanju u paket-aranžmanu.

(2) Potvrda ugovora o putovanju u paket-aranžmanu treba da sadrži: mjesto i datum izdavanja, oznaku i adresu organizatora putovanja, ime putnika, mjesto i datum početka i okončanja putovanja, datume boravka, podatke o prevozu, informacije o smještaju kao i drugim uslugama koje su obuhvaćene ukupnom cijenom, najmanji broj potrebnih putnika, ukupnu cijenu za usluge predviđene ugovorom i uslove pod kojima putnik može tražiti raskid ugovora.

(3) Ako je prije izdavanja potvrde ugovora o putovanju u paket-aranžmanu, putniku uručen program putovanja koji sadrže podatke iz stava 2 ovog člana, u potvrdi ugovora o putovanju u paket-aranžmanu može se navesti da se ti podaci nalaze u programu putovanja.

(4) Organizator putovanja odgovara za štetu koju putnik pretrpi zbog netačnih podataka u potvrdi ugovora o putovanju u paket-aranžmanu ili neizdavanja potvrde ugovora o putovanju u paket-aranžmanu.

Potvrda o putovanju u paket-aranžmanu

Član 35

(1) Organizator putovanja, odnosno posrednik ili drugi pružalac turističkih, odnosno ugostiteljskih usluga prilikom zaključivanja ugovora iz člana 33 ovog zakona izdaje putniku potvrdu o putovanju.

(2) Potvrda o putovanju treba da sadrži: mjesto i datum izdavanja, oznaku i adresu organizatora putovanja, ime putnika, mjesto i datum početka i okončanja putovanja, datume boravka, podatke o prevozu, informacije o smještaju kao i drugim uslugama koje su obuhvaćene ukupnom cijenom, najmanji broj potrebnih putnika, ukupnu cijenu za skup usluga predviđenih ugovorom i uslove pod kojima putnik može tražiti raskid ugovora.

(3) Ako je prije izdavanja potvrde o putovanju putniku uručen program putovanja koji sadrži podatke iz stava 2 ovog člana, u potvrdi ugovora o putovanju u paket – aranžmanu može da se navede da se ti podaci nalaze u programu putovanja.

(4) Organizator putovanja odgovara za štetu koju putnik pretrpi zbog netačnih podataka u potvrdi o ugovoru o putovanju u paket-aranžmanu ili neizdavanja potvrde ugovora o putovanju u paket-aranžmanu.

Prenos ugovora o putovanju u paket-aranžmanu na drugog putnika

Član 36

(1) Putnik može da prenese ugovor o putovanju u paket-aranžmanu na drugo lice prije početka paket-aranžmana, pod uslovom da to lice ispunjava uslove za putovanje utvrđene ugovorom, o čemu obavještava organizatora putovanja najkasnije sedam dana prije početka putovanja.

(2) Lice koje prenosi i lice na koje se prenosi ugovor o putovanju u paket-aranžmanu odgovorni su pojedinačno i solidarno za plaćanje troškova koji nastaju prenosom ugovora.

(3) Organizator putovanja dužan je da obavijesti lice koje prenosi ugovor o putovanju u paket-aranžmanu o stvarnim troškovima prenosa ugovora, koji ne smiju biti nerazumni i ne smiju da pređu stvarni trošak organizatora putovanja koji je nastao prenosom ugovora o putovanju u paket-aranžmanu i da dostavi dokaze o svim troškovima prenosa ugovora.

Izmjena ugovorene cijene paket-aranžmana

Član 37

(1) Nakon zaključivanja ugovora o paket-aranžmanu, organizator putovanja može da poveća ugovorenu cijenu samo ako je ugovorom utvrđena mogućnost povećanja cijene i pravo putnika na sniženje cijene, pod uslovom da je ugovorom utvrđen način izračunavanja korekcija cijene i ako je povećanje cijene posljedica promjene:

- cijene prevoza putnika koje proizilaze iz troškova goriva ili drugih izvora energije;
- visine poreza ili naknada za usluge putovanja obuhvaćene ugovorom koje određuju treća lica koja nijesu direktno uključena u izvršavanje paket-aranžmana, uključujući takse, odnosno naknade za slijetanje, ukrcaj ili iskrcaj u lukama i vazдушnim lukama; ili

- deviznih kurseva koji su relevantni za paket-aranžman.

(2) Ako povećanje cijene iz stava 1 ovog člana prelazi 8% ugovorene cijene paket-aranžmana, organizator putovanja ne može jednostrano da izmijeni cijenu.

(3) Povećanje cijene, bez obzira na iznos, moguće je samo ako organizator putovanja na trajnom nosaču podataka i najkasnije 20 dana prije početka paket-aranžmana o povećanju cijene na jasan i razumljiv način obavijesti putnika, uz obrazloženje tog povećanja sa obračunom.

(4) Ako su promjene iz stava 1 ovog člana uzrokovale sniženje cijene, organizator putovanja dužan je da putniku vrati razliku u cijeni.

(5) U slučaju sniženja cijene, organizator putovanja ima pravo da iznos razlike iz stava 4 ovog člana umanju za stvarno nastale administrativne troškove, o čemu je na zahtjev putnika dužan da pruži dokaze o nastalim troškovima.

Izmjena ostalih uslova ugovora o putovanju u paket-aranžmanu

Član 38

(1) Prije početka paket-aranžmana, organizator putovanja ne može jednostrano da izmijeni uslove ugovora o putovanju u paket-aranžmanu, osim ako je to pravo utvrđeno ugovorom i ako je izmjena neznatna, pod uslovom da email-om ili na trajnom nosaču podataka obavijesti putnika o izmjeni.

(2) Ako organizator putovanja prije početka paket-aranžmana znatno izmijeni informacije o putovanju iz člana 31 stav 2 ovog zakona ili ne može da ispuni posebne zahtjeve putnika koje je prihvatio iz člana 33 stav 3 tačka 1 ovog zakona ili predloži povećanje cijene paket-aranžmana za više od 8%, putnik može da:

- prihvati predloženu izmjenu; ili
- raskine ugovor bez plaćanja naknade za raskid ugovora.

(3) Ako putnik raskine ugovor o putovanju u paket-aranžmanu u skladu sa stavom 2 ovog člana, može da prihvati zamjenski paket-aranžman, po mogućnosti jednakog ili višeg kvaliteta, koji organizator putovanja ponudi.

(4) Organizator putovanja dužan je da bez odlaganja obavijesti putnika:

- o izmjeni cijene iz stava 2 ovog člana i uticaju na cijenu paket-aranžmana;
- o roku u kojem je putnik dužan da obavijesti organizatora putovanja da li prihvata predloženu izmjenu ili raskida ugovor;
- da ako ne odgovori u ostavljenom roku nastupa posljedica raskida ugovora; i
- o ponuđenom zamjenskom paket-aranžmanu i njegovoj cijeni.

(5) Povećanje cijene paket - aranžmana ne može se vršiti 20 dana prije početka putovanja, a druge izmjene uslova ugovora ne mogu se vršiti nakon početka putovanja.

(6) Ako putnik u roku iz stava 4 alineja 2 ovog člana ne obavijesti organizatora, ugovor se smatra raskinutim.

(7) Ako je zamjenski paket-aranžman iz stava 3 ovog člana nižeg kvaliteta ili cijene, putnik ima pravo na srazmjerno sniženje cijene.

(8) Ako putnik raskine ugovor o putovanju u paket-aranžmanu i ne prihvati zamjenski paket-aranžman, organizator putovanja dužan je da bez odlaganja, a najkasnije u roku od 14 dana od dana raskida ugovora, vrati putniku uplaćena sredstva i da mu nadoknadi štetu u skladu sa ovim zakonom.

Pravo putnika na raskid ugovora o putovanju u paket-aranžmanu i pravo odustajanja prije početka paket-aranžmana

Član 39

(1) Putnik može da raskine ugovor o putovanju u paket-aranžmanu u bilo kojem trenutku prije početka paket-aranžmana.

(2) U slučaju iz stava 1 ovog člana organizator putovanja gubi pravo na ugovorenu cijenu paket-aranžmana, a može od putnika zahtijevati naknadu troškova koje može opravdati.

(3) Ako ugovorne strane nijesu ugovorom utvrdile naknadu za raskid ugovora, naknade za raskid ugovora utvrđuju se u određenom procentu ugovorene cijene paket-aranžmana koji se određuje srazmjerno vremenu preostalom do početka putovanja, iznosu uštede troškova organizatora putovanja i prihoda od pružanja usluga putovanja drugom putniku.

(4) Na zahtjev putnika organizator putovanja dužan je da obrazloži iznos naknade za raskid ugovora iz stava 3 ovog člana.

(5) Putnik može da raskine ugovor o putovanju u paket-aranžmanu prije početka paket-aranžmana bez plaćanja bilo kakve naknade za raskid ugovora u slučaju vanrednih okolnosti koje se nijesu mogle izbjeći, a koje su nastupile na odredištu ili u njegovoj neposrednoj blizini i koje znatno utiču na ispunjenje paket-aranžmana ili koje znatno utiču na prevoz putnika na odredište.

(6) U slučaju raskida ugovora iz stava 5 ovog člana putnik ima pravo na povraćaj svih plaćanja izvršenih za paket-aranžman i nema pravo na naknadu štete.

(7) Organizator putovanja dužan je da putniku vrati uplaćene iznose za paket-aranžman umanjene za naknadu za raskid ugovora najkasnije u roku od 14 dana od dana raskida ugovora o putovanju u paket-aranžmanu.

(8) Ako putnik odustane od ugovora nakon početka putovanja, a razlog za to nijesu okolnosti iz stava 6 ovog člana, organizator putovanja ima pravo na puni iznos ugovorene cijene putovanja.

Pravo organizatora na raskid ugovora o putovanju u paket-aranžmanu prije početka paket-aranžmana

Član 40

(1) Organizator putovanja može da raskine ugovor o putovanju u paket-aranžmanu prije početka paket-aranžmana i putniku u cjelosti vrati uplaćena sredstva za paket-aranžman, bez obaveze naknade štete putniku, ako je

broj lica koja su prijavljena za paket-aranžman manji od broja navedenog u ugovoru i ako organizator obavijesti putnika o raskidu ugovora u roku utvrđenom u ugovoru, ali ne kasnije od:

- 20 dana prije početka paket-aranžmana za putovanja koja traju više od šest dana;
- sedam dana prije početka paket-aranžmana za putovanja koja traju između dva i šest dana;
- 48 sati prije početka paket-aranžmana za putovanja koja traju manje od dva dana.

(2) Organizator putovanja može da raskine ugovor o putovanju u paket-aranžmanu prije početka paket-aranžmana i putniku u cjelosti vrati uplaćena sredstva za paket-aranžman, bez obaveze naknade štete putniku, ako organizatora u izvršenju ugovora spriječe vanredne okolnosti koje se nijesu mogle izbjeći i ako putnika o raskidu ugovora obavijesti bez odlaganja, prije početka paket-aranžmana.

(3) U slučaju raskida ugovora iz st. 1 i 2 ovog člana, organizator putovanja dužan je da u roku od 14 dana od dana raskida ugovora o putovanju u paket-aranžmanu vrati putniku uplaćeni iznos za paket-aranžman.

(4) Ako je organizator putovanja odustao od ugovora o putovanju u paket-aranžmanu za vrijeme njegovog izvršenja, ima pravo na naknadu za ostvarene ugovorene usluge i dužan je da preduzme sve mjere za zaštitu interesa putnika.

Odgovornost za izvršenje paket-aranžmana

Član 41

Za izvršenje usluga putovanja utvrđenih ugovorom o putovanju u paket-aranžmanu odgovoran je organizator, bez obzira da li te usluge vrši sam ili sa drugim pružaocima usluga putovanja.

Ispravljanje neusklađenosti u izvršenju usluga putovanja utvrđenih paket-aranžmanom

Član 42

(1) Putnik je dužan da, bez odlaganja, obavijesti organizatora putovanja o svakoj neusklađenosti usluga putovanja koje su utvrđene ugovorom o putovanju u paket-aranžmanu.

(2) Ako neka od usluga putovanja nije izvršena u skladu sa ugovorom o putovanju u paket-aranžmanu, organizator putovanja na zahtjev putnika, dužan je da ispravi tu neusklađenost usluga, osim ako to nije moguće ili ako bi otklanjanje neusklađenosti prouzrokovalo nesrazmjerne troškove uzimajući u obzir srazmjeru neusklađenosti i vrijednosti usluga putovanja na koje neusklađenost utiče.

(3) Ako organizator putovanja ne ispravi neusklađenost usluga, putnik ima pravo na sniženje cijene i naknadu štete u skladu sa ovim zakonom.

(4) Ako organizator putovanja ne ispravi neusklađenost usluga koju je dužan da ispravi u roku koji je odredio putnik, putnik može sam da ispravi neusklađenost usluga i da zahtijeva naknadu troškova.

Prava putnika i obaveze organizatora u slučaju nemogućnosti izvršenja dijela usluga putovanja

Član 43

(1) Ako određeni dio usluga putovanja nije moguće izvršiti u skladu sa ugovorom o putovanju u paket-aranžmanu, organizator putovanja je dužan da ponudi putniku odgovarajuće alternativne aranžmane, po mogućnosti istog ili većeg kvaliteta od aranžmana utvrđenih ugovorom o putovanju u paket-aranžmanu, bez dodatnih troškova za putnika i u slučaju kada putniku nije omogućen povratak u mjesto polaska u skladu sa ugovorom.

(2) Ako organizator putovanja predloži alternativni putni aranžman nižeg kvaliteta od aranžmana utvrđenog ugovorom o putovanju u paket-aranžmanu, organizator putovanja dužan je putniku da snizi cijenu putovanja.

(3) Putnik može da odbije predložene alternativne putne aranžmane samo ako nijesu istog ili većeg kvaliteta sa aranžmanima utvrđenim u ugovoru o putovanju u paket-aranžmanu ili ako je sniženje cijene neodgovarajuće.

(4) Ako neusklađenost znatno utiče na izvršenje paket-aranžmana i ako organizator putovanja nije ispravio neusklađenost u roku koji je odredio putnik, putnik može da raskine ugovor o putovanju u paket-aranžmanu bez plaćanja naknade za raskid i da zahtijeva sniženje cijene ili naknadu štete u skladu sa ovim zakonom.

(5) Ako organizator putovanja nije u mogućnosti da obezbijedi alternativni aranžman ili ako putnik odbije predložene alternativne aranžmane u slučajevima iz stava 3 ovog člana, putnik ima pravo na sniženje cijene, odnosno naknadu štete u skladu sa ovim zakonom, bez raskidanja ugovora o putovanju u paket-aranžmanu.

(6) Ako paket-aranžman uključuje prevoz putnika, organizator putovanja dužan je da u slučaju iz st. 4 i 5 ovog člana obezbijedi bez odlaganja repatrijaciju putnika odgovarajućim prevozom, bez dodatnih troškova za putnika.

Troškovi nužnog smještaja

Član 44

Kada zbog vanrednih okolnosti koje se nijesu mogle izbjeći organizator putovanja nije u mogućnosti da obezbijedi povratak putnika u skladu sa ugovorom o putovanju u paket-aranžmanu, dužan je da snosi troškove nužnog smještaja najviše do tri noćenja po putniku, po mogućnosti u smještaju iste kategorije.

Sniženje cijene

Član 45

(1) Putnik ima pravo na odgovarajuće sniženje cijene za svaki period tokom kojeg je postojala neusklađenost u vezi sa ugovorenim putovanjem u paket-aranžmanu pod uslovom da je blagovremeno i uredno po završetku putovanja podnio zahtjev organizatoru putovanja, osim ako organizator putovanja dokaže da je neusklađenost prouzrokovao putnik.

(2) Zahtjev za sniženje cijene ne utiče na pravo putnika da zahtijeva naknadu štete.

Naknada štete i ograničenje i isključenje odgovornosti

Član 46

(1) Putnik ima pravo, pored sniženja cijene ili raskida ugovora, da zahtijeva od organizatora putovanja naknadu štete koju pretrpi kao rezultat neusklađenosti, a organizator putovanja dužan je da putniku nadoknadi tu štetu bez odlaganja.

(2) Organizator putovanja oslobađa se od odgovornosti za štetu ako dokaže da je:

- neusklađenost prouzrokovao putnik;
- neusklađenost prouzrokovalo treće lice koje nije povezano sa pružanjem usluga putovanja utvrđenih ugovorom o putovanju u paket-aranžmanu i da je nepredvidiva ili neizbježna; ili
- do neusklađenosti došlo zbog vanrednih okolnosti.

(3) Odredbe ugovora o putovanju u paket-aranžmanu kojima se ograničava ili isključuje odgovornost organizatora putovanja za štetu ništave su.

(4) Ugovorom o putovanju u paket-aranžmanu može se ograničiti iznos naknade štete za štete koje nijesu posljedica tjelesne povrede ili za štete koje organizator putovanja nije prouzrokovao namjerno ili nepažnjom na iznos koji nije manji od trostruke ukupne cijene paket-aranžmana.

Pravo putnika na naknadu štete i zastarjelost

Član 47

(1) Putnik ima pravo da podnese zahtjev za naknadu štete, odnosno sniženje cijene u skladu sa ovim zakonom i zakonima kojima se uređuju prava putnika u vazdušnom, željezničkom, pomorskom i drumskom saobraćaju.

(2) Pravo putnika da zahtijeva sniženje cijene u skladu sa ovim zakonom zastarijeva u roku od dvije godine.

(3) Zastarjelost počinje da teče prvog dana poslije dana na koji bi paket-aranžman prema ugovoru trebalo da se završi.

Stupanje u kontakt, prigovori i zahtjevi u vezi sa ispunjenjem paket-aranžmana

Član 48

(1) Prigovore i zahtjeve u vezi sa ispunjenjem paket-aranžmana putnik dostavlja organizatoru putovanja.

(2) Prigovore iz stava 1 ovog člana, putnik može da uputi direktno posredniku kod kojeg je kupio paket-aranžman, a posrednik je dužan da ih bez odlaganja dostavi organizatoru putovanja.

(3) Dan prijema prigovora i zahtjeva od strane posrednika smatra se danom prijema od strane organizatora putovanja.

Obaveza pružanja pomoći

Član 49

(1) Organizator putovanja dužan je da putniku u poteškoćama bez odlaganja pruži odgovarajuću pomoć, a naročito:

- informacije o zdravstvenim službama, lokalnim organima i konzularnoj pomoći; i
- pomoć pri uspostavljanju komunikacije i pronalaženju alternativnih putnih aranžmana.

(2) Ako je putnik poteškoću prouzrokovao namjerno ili nepažnjom, organizator putovanja može za pruženu pomoć da traži naknadu stvarnih troškova.

Obaveza ponude dodatnih osiguranja

Član 50

Turistička agencija - organizator putovanja dužna je da prije zaključivanja ugovora o putovanju ponudi putniku osiguranja: od rizika nastanka nesrećnog slučaja, bolesti na putovanju, oštećenja i gubitka prtljaga, za slučaj otkaza putovanja, kao i osiguranje kojim se obezbjeđuju troškovi pomoći i povratka putnika u mjesto polazišta u slučaju nesreće ili bolesti i u potpunosti informiše o bitnim elementima ovih osiguranja i o uslovima za zaključivanje ugovora.

Informacije o povezanim putnim aranžmanima

Član 51

(1) Pružalac turističkih, odnosno ugostiteljskih usluga koji pruža povezane putne aranžmane, dužan je da putniku prije zaključivanja ugovora pruži sljedeće informacije:

- da putnik ne može iskoristiti prava koja se primjenjuju isključivo na paket-aranžmane i da je svaki pružalac usluga povezanog putnog aranžmana odgovoran za pravilno izvršenje svojih usluga u skladu sa ugovorom; i
- da putnik ima pravo na zaštitu u slučaju insolventnosti u skladu sa članom 49 ovog zakona.

(2) Ako pružalac turističkih, odnosno ugostiteljskih usluga koji omogućava povezane putne aranžmane ne obezbijedi zaštitu iz člana 52 ovog zakona u odnosu na usluge putovanja utvrđene povezanim putnim aranžmanom, primjenjuju se odredbe člana 33 i čl. 39 do 47 ovog zakona.

(3) Ako je zaključen ugovor za povezani paket-aranžman između putnika i drugog pružaoca turističkih, odnosno ugostiteljskih usluga koji ne omogućava povezani putni aranžman, drugi pružalac turističkih, odnosno ugostiteljskih usluga dužan je da obavijesti pružaoca turističkih, odnosno ugostiteljskih usluga koji omogućava povezani putni aranžman o zaključenom ugovoru.

(4) Pružalac turističkih, odnosno ugostiteljskih usluga koji omogućava povezane putne aranžmane dužan je da pruža informacije iz stava 1 ovog člana putniku na obrascu koji propisuje Ministarstvo.

Zaštita u slučaju insolventnosti za povezane putne aranžmane

Član 52

(1) Pružalac turističkih, odnosno ugostiteljskih usluga koji pruža povezane putne aranžmane, dužan je da obezbijedi jemstvo za vraćanje svih uplaćenih sredstava koje je primio od putnika, ako usluga putovanja koja je dio povezanog putnog aranžmana nije izvršena zbog njegove insolventnosti, a u slučaju da pružalac turističkih, odnosno ugostiteljskih usluga vrši prevoz putnika, jemstvo mora da uključuje i repatrijaciju putnika.

(2) Na pružaoca turističkih, odnosno ugostiteljskih usluga iz stava 1 ovog člana primjenjuju se odredbe čl. 26, 27 i 28 ovog zakona.

Odgovornost za greške prilikom rezervacije

Član 53

(1) Pružalac turističkih, odnosno ugostiteljskih usluga odgovoran je za greške do kojih je došlo zbog tehničkih kvarova na sistemu rezervacija koje se mogu pripisati njemu i za greške u toku postupka rezervisanja, ako organizuje rezervisanje paket-aranžmana ili usluga putovanja koje su dio povezanog putnog aranžmana.

(2) Pružalac turističkih, odnosno ugostiteljskih usluga nije odgovoran za greške prilikom rezervacije koje se mogu pripisati putniku ili koje su prouzrokovane vanrednim okolnostima koje se nijesu mogle izbjeći.

Pravo na regresnu naknadu

Član 54

Organizator putovanja ili posrednik koji je isplatio naknadu štete, odobrio sniženje cijene ili ispunio drugu obavezu u skladu sa ovim zakonom, ima pravo na naknadu štete od lica koje je doprinijelo nastanku štete iz koje je proizašla obaveza naknade štete, sniženja cijene ili druga obaveza.

Turistički vodič

Član 55

(1) Turistički vodič je fizičko lice koje po unaprijed utvrđenom programu, pruža turistima usluge obilazaka, pokazivanja i stručnog objašnjavanja: prirodnih ljepota i rijetkosti, kulturno-istorijskih spomenika, umjetničkih djela, etnografskih i drugih znamenitosti, istorijskih događaja i legendi o tim događajima i ličnostima, kao i pojedinih mjesta i područja.

(2) Lice iz stava 1 ovog člana može pružati usluge turističkog vodiča, ako je upisano u CRPS kao preduzetnik ili ako je radno ili po drugom pravnom osnovu angažovano od strane turističke agencije koja ima licencu u skladu sa ovim zakonom.

(3) Poslove iz stava 1 ovog člana, može da obavlja samo turistički vodič koji ima legitimaciju turističkog vodiča.

(4) Poslove turističkog vodiča može da obavlja i strano fizičko lice koje ispunjava uslove propisane ovim zakonom.

(5) Turistički vodič prilikom pružanja usluga mora da ima vidno istaknutu legitimaciju turističkog vodiča, kao i oznaku turističke agencije i dokaz o angažovanju u svojstvu turističkog vodiča.

Počasni turistički vodič

Član 56

- (1) Istaknutim naučnicima i stručnjacima može se na njihov zahtjev priznati svojstvo počasnog turističkog vodiča iz područja za koje su stručno specijalizovani.
- (2) Počasni turistički vodič može obavljati poslove vodiča samo povremeno.
- (3) Uslove i način sticanja zvanja počasnog turističkog vodiča utvrđuje Ministarstvo.

Uslovi i postupak izdavanja legitimacije turističkog vodiča

Član 57

- (1) Usluge turističkog vodiča može da pruža lice kojem je izdata legitimacija turističkog vodiča.
- (2) Uslovi za izdavanje Legitimacija turističkog vodiča izdaje se lice koje posjeduje:
 - sertifikat o stečenoj nacionalnoj stručnoj kvalifikaciji za turističkog vodiča;
 - dokaz o poznavanju jednog ili više stranih jezika na kojem će pružati usluge turističkog vodiča.
- (3) Legitimaciju turističkog vodiča izdaje Ministarstvo na period od pet godina, na osnovu podnijetog zahtjeva.
- (4) Uz zahtjev iz stava 3 ovog člana podnosi se sljedeća dokumentacija:
 - sertifikat o stečenoj nacionalnoj stručnoj kvalifikaciji za turističkog vodiča, u skladu sa zakonom;
 - dokaz o poznavanju jezika na kojem će pružati usluge turističkog vodiča.
- (5) Usluge turističkog vodiča može pružati i strani državljanin kojem je odobren privremeni ili stalni boravak i koji dostavi dokaz o poznavanju crnogorskog jezika ili jednog od jezika koji su u službenoj upotrebi u Crnoj Gori.
- (6) Podatke o izdatim legitimacijama turističkog vodiča Ministarstvo upisuje u Centralni turistički registar.
- (7) Obrazac legitimacije turističkog vodiča propisuje Ministarstvo.

Ukidanje legitimacije turističkog vodiča

Član 58

- (1) Legitimacija turističkog vodiča ukida se rješenjem:
 - na zahtjev imaoca legitimacije turističkog vodiča;
 - ako se utvrdi da je turistička legitimacija izdata na osnovu neistinitih podataka u ispravama;
 - ako se utvrdi da turistički vodič ne pruža usluge u skladu sa ovim zakonom.
- (2) Rješenje iz stava 1 ovog člana upisuje se u Centralni turistički registar.

Evidencija vodiča

Član 59

- (1) Turistička agencija dužna je da vodi evidenciju o angažovanim turističkim vodičima.
- (2) Evidencija iz stava 1 ovog člana sadrži podatke:
 - o turističkom vodiču, sa podacima o ličnim ili putnim ispravama koje posjeduje;
 - iz legitimacije turističkog vodiča (broj i datum izdavanja i jeziku na kojem se pružaju usluge);
 - o vremenu, odnosno periodu angažovanja; i
 - o nazivu turističkog lokaliteta na kojem je turistički vodič angažovan.

Turistički pratilac

Član 60

- (1) Turistički pratilac je lice koje prati turističku grupu i obavlja operativno-tehničke poslove od početka putovanja do odredišta i nazad.
- (2) Angažovanje turističkog pratioca obavezno je u realizaciji paket-aranžmana ili izleta za praćenje turističkih grupa od najmanje 15 putnika.
- (2) Usluge iz stava 1 ovog člana može da vrši lice koje je turistička agencija odredila i ovlastila kao turističkog pratioca turističke grupe.
- (3) Turističkim pratiocem smatra se i strani državljanin koji prati organizovanu grupu stranog organizatora, za putovanja koja su započela u stranoj državi i završavaju se povratkom u stranu državu.
- (4) Turistički pratilac prilikom pružanja usluga, mora da ima pisano ovlašćenje turističke agencije kojim je određen za turističkog pratioca turističke grupe.

Turistički animator

Član 61

- (1) Turistički animator je fizičko lice koje planira i realizuje zabavne, kulturne, sportsko-rekreativne i druge programe kojima organizuje slobodno vrijeme turista.
- (2) Poslove iz stava 1 ovog člana, može da obavlja samo turistički animator koji ima legitimaciju turističkog animatora.

(3) Legitimaciju turističkog animatora izdaje organ lokalne uprave na period od pet godina, na osnovu podnijetog zahtjeva.

(4) Poslove iz stava 1 ovog člana može da pruža lice koje ima sertifikat o stečenoj nacionalnoj stručnoj kvalifikaciji za turističkog animatora i ima aktivno znanje stranog jezika, odnosno jezika na kojem se pružaju usluge.

(5) Usluge animatora može da pruža strani državljanin sa privremenim ili stalnim boravkom, ako ima i dokaz o poznavanju crnogorskog jezika ili jednog od jezika u službenoj upotrebi u Crnoj Gori.

(6) Turistički animator pruža usluge po osnovu radnog ili angažovanja po drugom pravnom osnovu od strane privrednog subjekta kome je odobreno obavljanje turističke, odnosno ugostiteljske djelatnosti.

(7) Turistički animator prilikom pružanja usluga, mora da ima dokaz o radnom ili angažovanju po drugom osnovu.

Turistički zastupnik

Član 62

(1) Turistički zastupnik je turistička agencija koja na osnovu zaključenog ugovora zastupa domaću ili stranu turističku agenciju u određestima putovanja.

(2) U slučaju iz stava 1 ovog člana korisnik usluga mora da bude obaviješten o bitnim podacima turističkog zastupnika, o njegovim ovlaštenjima, obavezama i odgovornostima.

(3) Ugovor o zastupanju turistički zastupnik dužan je da dostavi Ministarstvu u roku od osam dana od dana zaključivanja ugovora o zastupanju.

(4) Poslove turističkog zastupanja i prodaju i realizaciju turističkih paket – aranžmana stranog organizatora putovanja mogu obavljati isključivo domaće turističke agencije – organizatori putovanja koji imaju A ili B licencu, koji imaju oznaku DMC, koje imaju najmanje tri zaposlena crnogorska državljanina.

(5) Podatke iz ugovora o zastupanju Ministarstvo upisuje u Centralni turistički registar.

Obaveze turističkog zastupnika

Član 63

Turistički zastupnik u izvršenju ugovora o zastupanju, dužan je da vodi računa o pravima i interesima putnika, kao i turističke agencije organizatora putovanja i da ih obavještava o svim sprovedenim aktivnostima iz programa putovanja i dodatnih usluga.

III. VRSTE TURISTIČKIH USLUGA

Turističke usluge na kupalištima i način pružanja turističkih usluga

Član 64

(1) Kupališta na moru, rijekama i jezerima na kojima se pružaju turističke usluge moraju da ispunjavaju uslove u pogledu uređenosti i opremljenosti u skladu sa zakonom.

(2) Uređena kupališta su posebno označene plaže ili djelovi plaža uz obalu mora, jezera i rijeka, kao i prostor u okviru otvorenih ili zatvorenih bazena, sa odgovarajućom opremom i sadržajima radi pružanja usluga korisnicima.

(3) Na uređenim kupalištima pružaju se usluge iznajmljivanja: plažnog mobilijara (suncobrana, ležaljki), skutera na vodi, sandolina, pedalina, jedrilica, čamaca, dasaka za jedrenje, opreme za skijanje na vodi, ronilačke i ribolovne opreme, kao i usluge obuke skijanja na vodi, ronjenja i jedrenja, u skladu sa zakonom.

(4) Usluge iznajmljivanja rekreativnih plovni objekata na motorni pogon (skuteri na vodi, čamac) i jedrilica mogu se pružati na prostorima posebno određenim za tu namjenu u okviru uređenih kupališta.

(5) Uslove u pogledu uređenosti i opremljenosti kupališta, kao i bliže uslove za određivanje prostora iz stava 4 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Uslovi za izdavanje odobrenja za pružanje usluga na uređenim kupalištima

Član 65

(1) Usluge na uređenim kupalištima mogu da pružaju privredna društva, druga pravna lica i preduzetnici na osnovu odobrenja koje izdaje nadležni organ lokalne uprave.

(2) Odobrenje za pružanje usluga na uređenim kupalištima izdaje se na zahtjev lica iz stava 1 ovog člana, ako:

- su upisani u CRPS;
- imaju dokaz o zakupu, odnosno pravu korišćenja kupališta; i
- imaju dokaz o osiguranju korisnika usluga za slučaj nezgoda na kupalištu.

(3) Podaci iz odobrenja iz stava 1 ovog člana upisuju se u Centralni turistički registar.

Zabrane na uređenim kupalištima

Član 66

(1) Na uređenim kupalištima zabranjeno je:

- 1) naplaćivanje ulaza, osim na otvorenim i zatvorenim bazenima;
 - 2) uslovljavanje obaveznog korišćenja plažnog mobilijara, osim na otvorenim i zatvorenim bazenima;
 - 3) izdavanje skutera i drugih plovnih objekata na motorni pogon, osim na za to posebno određenim mjestima;
 - 4) držanje skutera i drugih plovnih objekata na motorni pogon na plaži;
 - 5) kretanje plovila na motorni i mehanički pogon u pripadajućem akvatorijumu kupališta;
 - 6) prisustvo domaćih životinja i kućnih ljubimaca, osim na za to predviđenim lokacijama;
 - 7) kretanje i parkiranje vozila;
 - 8) ograničavanje pristupa.
- (2) Pristup plažama posebne namjene može se ograničiti ako je to predviđeno zakonom.

Turističke usluge u nautičkom turizmu

Član 67

(1) Turističke usluge u nautičkom turizmu su usluge koje se pružaju turistima-nautičarima radi odmora, rekreacije i boravka na plovnim objektima (čamac, brod, jahta) na moru, jezerima i rijekama, odnosno lukama nautičkog turizma-marinama i drugim prihvatnim objektima na obali, kao i usluge iznajmljivanja plovnih objekata sa posadom ili bez posade, sa pružanjem ili bez pružanja ugostiteljskih usluga - smještaja, pripremanja i usluživanje hrane, pića i napitaka radi izletničkih tura ili u toku boravka turista - nautičara na plovilu.

(2) Usluge iz stava 1 ovog člana korisnicima mogu da se pružaju neposredno na plovnom objektu, posredstvom turističke agencije ili na organizovanim mjestima određenim od nadležnog organa lokalne uprave, odnosno privrednog subjekta koji upravlja lukama, u skladu sa zakonom.

Prijava i rješenje za pružanje usluga u nautičkom turizmu

Član 68

(1) Turističke usluge u nautičkom turizmu može da pruža privredno društvo, drugo pravno lice i preduzetnik, koji je upisan u Centralni turistički registar.

(2) Lice iz stava 1 ovog člana podnosi prijavu nadležnom organu lokalne uprave za upis u Centralni turistički registar.

(3) Prijava iz stava 2 ovog člana sadrži:

- naziv organa kojem se podnosi prijava;
- broj i datum rješenja o upisu u CRPS za obavljanje djelatnosti pružanja usluga u nautičkom turizmu;
- mjesto i adresu objekta u kojem se pruža usluga u nautičkom turizmu;
- vrstu usluge u nautičkom turizmu;
- mjesto i datum podnošenja prijave; i
- potpis i pečat podnosioca prijave.

(4) Podnosilac prijave dužan je da uz prijavu iz stava 3 ovog člana dostavi:

- dokaz da je plovilo upisano u odgovarajući upisnik brodova i čamaca ili registar jahti u skladu sa zakonom;
- dokaz o osnovu korišćenja operativne infrastrukture - vez;
- dokaz o osiguranju korisnika usluga od posljedica nesrećnog slučaja.

(5) Dokaz o upisu u CRPS nadležni organ lokalne uprave pribavlja po službenoj dužnosti.

(6) Upis u Centralni turistički registar vrši nadležni organ lokalne uprave rješenjem.

(7) Turističke usluge iz stava 1 ovog člana mogu se obavljati od dana upisa u Centralni turistički registar.

Obaveze pružaoca usluga u nautičkom turizmu

Član 69

Pružalac usluga u nautičkom turizmu dužan je da u plovnom objektu:

- 1) ima rješenje o upisu u Centralni turistički registar;
- 2) istakne cijene usluga koje pruža;
- 3) ima dokaz o sposobnosti plovila za plovidbu;
- 4) na vidnom mjestu istakne podatke o nazivu, sjedištu i vremenu pružanja usluga;
- 5) izda račun za pruženu uslugu;
- 6) vodi evidencije o poslovanju i podatke dostavlja nadležnim organima, u skladu sa zakonom.

Turističke usluge u kongresnom turizmu

Član 70

(1) Turističke usluge u kongresnom turizmu su usluge planiranja, promocije, registracije učesnika, sadržajne i tehničke organizacije i realizacije skupova i događaja, koje istovremeno mogu uključivati ponudu smještaja, prevoza, turističkog transfera, izleta i drugih usluga u turizmu učesnicima skupova i događaja, kao i licima u njihovoj pratnji.

(2) Turističke usluge u kongresnom turizmu mogu da pružaju turističke agencije, odnosno ugostitelji u svom ugostiteljskom objektu.

Sportsko-rekreativne i avanturističke aktivnosti

Član 71

(1) Turističke usluge koje uključuju sportsko-rekreativne i avanturističke aktivnosti su: kretanje u planinskim predjelima (planinarenje), korišćenje kajaka, kanua i sličnih plovila na brzim i mirnim vodama, ronjenje, jedrenje i jedrenje na dasci (windsurfing, kitesurfing), jahanje, skakanje padobranom, prolaz kanjonom (canyoning), skakanje elastičnim konopom (bungee jumping), vožnja žičarom ili na sajli (zip line), penjanje na vještačkim alpinističkim stijenama, stazama sa preprekama na visini na postojećim ili vještačkim stablima, odnosno stubovima, sa različitim nivoima težine u zavisnosti od konfiguracije terena, prostora i od uzrasta i sposobnosti korisnika, uz korišćenje alpinističke i zaštitne opreme (avanturistički park), vožnja motornih sanki i terenskim vozilom nekategorisnim putevima ili van puteva (jeeping off-road vehicles), speleološke aktivnosti i druge aktivnosti koje pružaju stručno osposobljena lica (vodiči, spasioci, instruktori, treneri i druga lica obučena za pružanje pojedinih usluga, koja imaju domaću ili međunarodnu licencu, odnosno sertifikat o osposobljenosti ili obučenosti).

(2) Sredstva i oprema koji se koriste za pružanje usluga iz stava 1 ovog člana moraju da imaju atest, odnosno sertifikat proizvođača ili drugog ovlašćenog subjekta.

(3) Uslove i način pružanja usluga iz stava 1 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Prijava i rješenje za vršenje usluga koje uključuju sportsko-rekreativne i avanturističke aktivnosti

Član 72

(1) Turističke usluge iz člana 71 ovog zakona može da pruža privredno društvo, drugo pravno lice i preduzetnik, koji je upisan u Centralni turistički registar.

(2) Lice iz stava 1 ovog člana podnosi prijavu nadležnom organu lokalne uprave za upis u Centralni turistički registar.

(3) Prijava iz stava 2 ovog člana sadrži:

- naziv organa kojem se podnosi prijava;
- broj i datum rješenja o upisu u CRPS za obavljanje djelatnosti pružanja usluga iz člana 71 ovog zakona;
- mjesto i adresu objekta u kojem se pruža usluga;
- vrstu usluge;
- mjesto i datum podnošenja prijave; i
- potpis i pečat podnosioca prijave.

(4) Podnosilac je dužan da uz prijavu iz stava 3 ovog člana dostavi dokaz o:

- radnom ili po drugom pravnom osnovu angažovanog stručnog lica, sa dokazom o osposobljenosti ili obučenosti tog lica za sprovođenje određene sportsko-rekreativne ili avanturističke aktivnosti;

- pravu korišćenja prostora i ateste, odnosno sertifikate za sredstva i opremu, koja su neophodna u sprovođenju aktivnosti;

- osiguranju korisnika usluga od posljedica nesrećnog slučaja.

(5) Dokaz o upisu u CRPS nadležni organ lokalne uprave pribavlja po službenoj dužnosti.

(6) Upis u Centralni turistički registar vrši nadležni organ lokalne uprave rješenjem.

(7) Turističke usluge iz člana 71 ovog zakona mogu se obavljati od dana upisa u Centralni turistički registar.

Obaveze pružaoca usluga koje uključuju sportsko-rekreativne i avanturističke aktivnosti

Član 73

(1) Pružalac usluga iz člana 72 ovog zakona, prije otpočinjanja aktivnosti dužan je da:

- na vidnom mjestu istakne obavještenje i usmeno upozori korisnika o svim rizicima tokom odvijanja aktivnosti;

- za aktivnosti većih rizika obezbijedi pisanu saglasnost korisnika o prihvatanju rizika na sopstvenu odgovornost;

- licu mlađem od 18 godina ne dozvoli učešće u aktivnostima većeg rizika, a za ostale aktivnosti ne dozvoli učešće bez pisane saglasnosti roditelja, odnosno staratelja.

(2) Stručno lice pružaoca usluga kod sebe mora da ima dokaz o radnom ili angažovanju po drugom pravnom osnovu.

Turističke usluge u zdravstvenom turizmu

Član 74

(1) Turističke usluge u zdravstvenom turizmu su usluge koje se pružaju korisnicima radi ostvarivanja odgovarajuće zdravstvene zaštite u skladu sa ovim zakonom i zakonom kojim se uređuje organizacija, sprovođenje i pružanje zdravstvene zaštite.

(2) Turističke usluge iz stava 1 ovog člana mogu da pružaju zdravstvene ustanove i privredna društva koja su registrovana za pružanje tih usluga i koja posjeduju odobrenje nadležnog organa.

(3) Zdravstvene ustanove i privredna društva iz stava 2 ovog člana korisnicima zdravstvenih usluga mogu da pružaju i ugostiteljske usluge smještaja, pripremanja i usluživanja hrane, pića i napitaka, organizovanja prevoza i turističkog transfera kao pojedinačne usluge ili kao organizovano putovanje.

(4) Zdravstvene ustanove i privredna društva iz stava 2 ovog člana podnose Ministarstvu zahtjev za upis u Centralni turistički registar.

(5) Zahtjev iz stava 4 ovog člana sadrži:

- naziv organa kojem se podnosi prijava;
- broj i datum rješenja o upisu u CRPS za obavljanje djelatnosti pružanja usluga iz stava 1 ovog člana;
- broj i datum rješenja o ispunjenosti uslova u pogledu prostora, kadra i opreme u skladu sa zakonom kojim se uređuje organizacija, sprovođenje i pružanje zdravstvene zaštite;
- mjesto i adresu objekta u kojem se pruža usluga;
- vrstu usluge;
- mjesto i datum podnošenja zahtjeva; i
- potpis i pečat podnosioca zahtjeva.

Uslovi za pružanje turističkih usluga u zdravstvenom turizmu

Član 75

(1) U ugostiteljskim objektima u kojima se pružaju usluge zdravstvene zaštite mogu da se pružaju turističke usluge u zdravstvenom turizmu ako su ispunjeni uslovi u pogledu:

1) kadra;

2) objekata za smještaj i boravak korisnika usluga, a naročito pacijenata sa tjelesnim oštećenjima.

(2) Ispunjenost uslova iz stava 1 ovog člana utvrđuje Ministarstvo.

(3) Upis objekata iz stava 1 ovog člana u Centralni turistički registar vrši Ministarstvo, odnosno organ lokalne uprave.

(4) Bliže uslove za pružanje turističkih usluga iz stava 1 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Turistička usluga iznajmljivanja vozila (rent-a-car)

Član 76

(1) Usluga iznajmljivanja vozila (rent-a-car) je davanje na privremeno korišćenje putničkog motornog vozila bez vozača, uz nadoknadu na osnovu zaključenog ugovora o iznajmljivanju vozila.

(2) Ugovor iz stava 1 ovog člana sadrži podatke o korisniku, osposobljenosti korisnika za upravljanje putničkim motornim vozilom, marki, tipu (modelu) i registarskoj oznaci putničkog motornog vozila, kao i podatke o međusobnim pravima i obavezama ugovornih strana.

(3) Iznajmljenim vozilom može upravljati samo lice navedeno u ugovoru kao korisnik i za vrijeme korišćenja vozila kod sebe mora imati ugovor i saobraćajnu dozvolu izdatu za registrovano vozilo.

Prijava i rješenje za pružanje usluga iznajmljivanja vozila (rent-a-car)

Član 77

(1) Usluge iznajmljivanja vozila (rent-a-car) može da pruža privredno društvo, drugo pravno lice i preduzetnik na osnovu odobrenja izdatog od organa lokalne uprave nadležnog prema mjestu pružanja usluga.

(2) Odobrenje iz stava 1 ovog člana izdaje se licu koje:

- je registrovano u CRPS za pružanje rent-a-car usluga;

- ima u svojini ili pravo korišćenja poslovnice, odnosno podružnice, u poslovnom prostoru koji ispunjava uslove iz člana 16 ovog zakona;

- ima u svojini, zakupu ili lizingu najmanje pet putničkih motornih vozila registrovanih u Crnoj Gori, koja ispunjavaju uslove propisane zakonom kojim se uređuje bezbjednost saobraćaja na putevima i zakonom kojim se uređuje prevoz putnika u drumskom saobraćaju;

- ima obezbijedena parking mjesta za primopredaju vozila.

(3) Odobrenje iz stava 1 ovog člana izdaje se na osnovu podnijetog zahtjeva koji sadrži sljedeće podatke:

- naziv i sjedište, odnosno ime, adresu i matični broj podnosioca zahtjeva;
- naziv i adresu poslovnice, odnosno podružnice;
- vrstu, model (marku) i registarske oznake vozila;
- broj saobraćajne dozvole i datum važenja za sva vozila; i
- broj i datum izdavanja polise obaveznog osiguranja sa nazivom i sjedištem osiguravajućeg društva.

(4) Uz zahtjev iz stava 3 ovog člana podnose se i dokazi o:

- svojini ili pravu korišćenja poslovnog prostora (poslovnice, odnosno podružnice);
- svojini ili pravu korišćenja vozila koja su predmet iznajmljivanja;

- obezbijedenim praking mjestima za primopredaju vozila; i
 - polisi osiguranja u slučaju nezgode u saobraćaju.
- (5) Dokaz o upisu u CRPS po službenoj dužnosti pribavlja nadležni organ lokalne uprave.
- (6) Podaci iz odobrenja iz stava 1 ovog člana upisuju se u Centralni turistički registar.

Iznajmljivanje motocikala i drugih vozila

Član 78

(1) Usluge iznajmljivanja drugih vozila na motorni pogon ili bez motornog pogona (motocikl, moped, tricikl, četvorotočkaš, skuter, bicikl), mogu da pružaju privredna društva, druga pravna lica i preduzetnici na osnovu odobrenja za pružanje tih usluga, koje na njihov zahtjev izdaje nadležni organ lokalne uprave.

(2) Lokaciju za iznajmljivanje vozila iz stava 1 ovog člana, određuje nadležni organ lokalne uprave.

(3) Postupak izdavanja odobrenja iz stava 1 ovog člana vrši se u skladu sa članom 77 ovog zakona.

Period pružanja turističkih usluga

Član 79

(1) Turističke usluge mogu da se pružaju tokom cijele godine ili u određenom vremenskom periodu u toku godine (sezonski) ili povremeno u toku trajanja manifestacija, sajмова i priredbi.

(2) Pružalac turističkih usluga dužan je da o potrebi privremenog, odnosno trajnog prestanka pružanja turističkih usluga, pisanim putem obavijesti nadležni organ koji je izdao licencu, odnosno odobrenje za rad, tri dana prije, a najkasnije na dan privremenog, odnosno trajnog obustavljanja pružanja turističkih usluga.

(3) Pružalac usluga koji je privremeno prestao pružanje turističkih usluga dužan je da o početku ponovnog pružanja tih usluga obavijesti nadležni organ koji je izdao licencu, odnosno odobrenje za rad, na način i u rokovima iz stava 2 ovog člana.

(4) Podaci o privremenom, odnosno trajnom prestanku pružanja turističkih usluga upisuju se u Centralni turistički registar.

(5) U slučaju trajnog prestanka obavljanja turističke djelatnosti nadležni organ donosi rješenje o ukidanju licence za obavljanje turističke djelatnosti.

IV. UGOSTITELJSKA DJELATNOST

Obavljanje ugostiteljske djelatnosti

Član 80

(1) Privredna društva, druga pravna lica i preduzetnici mogu da obavljaju ugostiteljsku djelatnost na osnovu izdatog odobrenja (u daljem tekstu: ugostitelji).

(2) Ugostiteljske usluge iz člana 3 ovog zakona pružaju se u ugostiteljskom objektu, a mogu da se pružaju i van ugostiteljskog objekta, u skladu sa ovim zakonom.

(3) Ugostitelj može da vrši prevoz za potrebe svojih gostiju vozilom, u skladu sa zakonom kojim se uređuje prevoz u drumskom saobraćaju.

(4) Pojedine ugostiteljske usluge mogu pružati i fizička lica, u skladu sa ovim zakonom.

(5) Ugostiteljsku djelatnost mogu obavljati i:

- privredna društva ili druga pravna lica koja upravljaju zaštićenim prirodnim dobrom,
- obrazovne ustanove, učenički i studentski domovi u svojim objektima;
- vjerske i humanitarne organizacije;
- organizacije i udruženja penzionera isključivo za svoje članove;
- planinarski savez i članovi planinarskog saveza za svoje članove i članove međunarodnih udruženja/organizacija planinara u svojim objektima;
- lovačke organizacije za svoje članove i druge lovce u svojim objektima;
- ribolovačka udruženja za svoje članove i druge registrovane ribolovce u svojim objektima;
- udruženja pripadnika nacionalnih manjina za potrebe svojih članova i drugih pripadnika u svojim objektima;
- ustanove koje obavljaju muzičku i pozorišnu djelatnost za potrebe svojih posjetilaca u svojim objektima;
- ustanove koje obavljaju muzejsku i galerijsku djelatnost za potrebe svojih posjetilaca u svojim objektima;
- amaterske sportske organizacije za svoje potrebe u svojim objektima;
- lokalne turističke organizacije u uređenom dijelu prostora za degustaciju i prodaju domaćih proizvoda individualnih proizvođača u svrhu prezentacije turistima, odnosno posjetiocima.

Isuzuće u obavljanju ugostiteljske djelatnosti

Član 81

(1) Ovaj zakon ne primjenjuje se na pružanje usluga smještaja, pripremanja, usluživanja i prodaje hrane, bezalkoholnih pića i napitaka koje se po netržišnim cijenama, ili bez naknade pružaju u objektima ustanova kulture,

socijalne pomoći, zdravlja, vaspitanja i obrazovanja, objektima organizacije Crvenog krsta i drugih sličnih ustanova i pripremanje i usluživanje toplih i hladnih napitaka, bezalkoholnih pića i jednostavnih jela, koje državni organi, privredni subjekti i druga pravna i fizička lica pružaju svojim zaposlenima u sopstvenim prostorijama u toku procesa rada.

(2) Usluge u objektima iz stava 1 ovog člana mogu pružati samo lica zaposlena u tim objektima.

(3) Objekti, odnosno prostorije u kojima se pružaju usluge iz stava 1 ovog člana, moraju ispunjavati uslove u pogledu bezbjednosti hrane.

Ugostiteljski objekat

Član 82

(1) Ugostiteljski objekat je poslovni objekat ili prostorija, koji ispunjava uslove za obavljanje ugostiteljske djelatnosti u skladu sa ovim zakonom.

(2) Ugostiteljskim objektom može biti i privremeni objekat postavljen ili izgrađen za ugostiteljsku namjenu u skladu sa zakonom.

(3) Izuzetno od stava 1 ovog člana, ugostiteljska djelatnost može se obavljati u objektima stambene namjene u okviru usluga koje se pružaju u domaćinstvu i seoskom domaćinstvu, u zajedničkoj prostoriji stambene zgrade koja predstavlja zasebnu cjelinu i u nestambenim dijelovima stambenih zgrada koji su u funkciji poslovanja ugostiteljskog objekta, u skladu sa ovim zakonom.

Vrste ugostiteljskih objekata

Član 83

Prema vrstama ugostiteljskih usluga koje se pružaju u objektu, ugostiteljski objekti mogu biti za:

- smještaj, pripremanje i usluživanje hrane, pića i napitaka;
- smještaj;
- pripremanje i usluživanje hrane, pića i napitaka;
- pripremanje i dostavu hrane, pića i napitaka (catering).

Pružanje ugostiteljskih usluga van ugostiteljskog objekta

Član 84

(1) Van ugostiteljskog objekta može da se vrši isporuka jela u zaštitnoj ambalaži, bezalkoholnih pića, napitaka i poslastica (jednostavne ugostiteljske usluge) na prostoru koje odredi nadležni organ lokalne uprave.

(2) Prilikom pružanja usluga iz stava 1 ovog člana moraju da budu ispunjeni uslovi u pogledu bezbjednosti hrane u skladu sa zakonom kojim se uređuje bezbjednost hrane.

Usluge u pokretnom objektu

Član 85

(1) Pojedine ugostiteljske usluge (pripremanje i usluživanje hrane, pića i napitaka) mogu se pružati i u pokretnom ili drugom prikladnom objektu namjenski uređenom i opremljenom za pružanje tih usluga.

(2) Usluge iz stava 1 ovog člana pružaju se na lokaciji koju odobri nadležni organ lokalne uprave.

Poslovanje u objektima

Član 86

(1) Ugostiteljski objekti za pružanje usluga smještaja, pripremanja i usluživanja hrane, pića i napitaka, mogu poslovati kao:

- hotel i slični objekti (difuzni smještaj, turističko naselje, motel, pansion, eco lodge, glamping, wild beauty resort);

- kamp;
- hostel, etno selo;
- gostionica, odmaralište, planinarski dom, lovački dom;
- seosko domaćinstvo.

(2) Ugostiteljski objekti za smještaj mogu poslovati kao:

- turistički apartman;
- studio apartman;
- turistički apartmanski blok (deset i više turističkih apartmana u okviru istog građevinskog objekta, odnosno kompleksa);
- porodična kuća i stan u stambenoj zgradi ili dio kuće i stana (soba) za iznajmljivanje.

(3) Ugostiteljski objekti za pripremanje i usluživanje hrane, pića i napitaka, mogu poslovati kao:

- restoran (nacionalni, klasični i specijalizovani);
- bar, picerija, konoba, noćni klub, disko klub, odnosno bar, plažni bar i objekti brze hrane;

- poslastičarnica, pečenjara, pekara, vinarija, pivnica i degustaonica;
- posebni objekti ili prostori koji se koriste na komercijalnoj osnovi za održavanje raznih svečanih skupova (proslave, svadbe).

(4) Ugostiteljski objekti za pripremanje i dostavu hrane, pića i napitaka sa ili bez usluživanja posluju kao catering objekti.

Odobrenje za obavljanje ugostiteljske djelatnosti

Član 87

(1) Ugostitelj ne može otpočeti obavljanje ugostiteljske djelatnosti prije izdavanja odobrenja za obavljanje ugostiteljske djelatnosti, odnosno donošenja rješenja o upisu u Centralni turistički registar.

(2) Odobrenje za obavljanje ugostiteljske djelatnosti izdaje Ministarstvo za objekte iz člana 86 stav 1 al. 1 i 5 ovog zakona, za kamp koji ima 16 i više kamp parcela (mjesta), za objekte iz člana 86 stav 1 alineja 3 i stav 2 alineja 3 ovog zakona i za nacionalni restoran.

(3) Odobrenje za obavljanje ugostiteljske djelatnosti izdaje organ lokalne uprave za objekte iz člana 86 stav 1 alineja 4, stav 2 al. 1, 2 i 4 i stav 3 ovog zakona, osim za nacionalni restoran.

(4) Za usluge koje se pružaju u kampu koji ima najviše 15 kamp parcela (mjesta) i objektima iz člana 86 stav 2 al. 1, 2 i 4 i stav 3 ovog zakona, osim za nacionalni restoran podnosi se prijava, na osnovu koje nadležni organ lokalne uprave donosi rješenje o upisu u Centralni turistički registar, u roku od osam dana od dana podnijete prijave.

(5) Izuzetno od st. 2 i 3 ovog člana nadležni organ može izdati privremeno odobrenje za obavljanje ugostiteljske djelatnosti na period od godinu dana, sa mogućnošću produženja na isti period, u slučajevima legalizacije bespravnog objekta, odnosno pretvaranja stambenog objekta i zajedničkih dijelova stambene zgrade u poslovni, do okončanja tih postupaka.

(6) Naziv ugostiteljskog objekta mora da sadrži naziv vrste ugostiteljskog objekta za koju mu je izdato odobrenje.

(7) Podatke o izdatim odobrenjima nadležni organ upisuje u Centralni turistički registar.

Uslovi za izdavanje odobrenja za obavljanje ugostiteljske djelatnosti

Član 88

(1) Odobrenje za obavljanje ugostiteljske djelatnosti izdaje se privrednom društvu, drugom pravnom licu i preduzetniku ako:

- je upisan u CRPS za obavljanje ugostiteljske djelatnosti;
- posjeduje odgovarajući poslovni prostor u svojini ili sa pravom korišćenja (zakup), koji ispunjava uslove u pogledu prostora i opreme;

- ima zaposleno lice koje vrši poslove poslovođe ugostiteljskog objekta.

(2) Odobrenje iz stava 1 ovog člana izdaje se na osnovu podnijetog zahtjeva.

(3) Uz zahtjev iz stava 2 ovog člana podnose se i:

- dokaz o svojini ili zakupu ugostiteljskog objekta;
- ugovor o radu za poslovođu ugostiteljskog objekta.

(4) Dokaz o registraciji u CRPS pribavlja Ministarstvo, odnosno nadležni organ lokalne uprave po službenoj dužnosti.

Nepostupanje organa po zahtjevu

Član 89

(1) Ako nadležni organ u propisanom roku ne odluči po uredno podnesenom zahtjevu za izdavanje odobrenja, podnosilac zahtjeva za obavljanje ugostiteljske djelatnosti može istekom tog roka otpočeti sa obavljanjem ugostiteljske djelatnosti.

(2) U slučaju iz stava 1 ovog člana, podnosilac zahtjeva je dužan da pisanim putem, bez odlaganja, a najkasnije tri dana prije, obavijesti nadležni organ o danu otpočinjanja obavljanja djelatnosti.

Podnošenje prijave za obavljanje ugostiteljske djelatnosti

Član 90

(1) Prijavu za obavljanje ugostiteljske djelatnosti nadležnom organu lokalne uprave podnosi privredno društvo, drugo pravno lice i preduzetnik, odnosno fizičko lice za ugostiteljske objekte iz člana 86 stav 1 alineja 4, stav 2 al. 1, 2 i 4 i stav 3 ovog zakona, osim za nacionalni restoran.

(2) Prijava iz stava 1 ovog člana sadrži:

1) podatke o podnosiocu prijave (naziv i sjedište, matični broj, odnosno ime i adresu, broj lične karte ili putne isprave sa rokom važenja i nazivom organa koji je izdao);

2) broj i datum rješenja o upisu u CRPS za obavljanje ugostiteljske djelatnosti;

3) mjesto i adresu objekta u kojem se pruža usluga;

- 4) vrstu ugostiteljske usluge i strukturu smještajnih kapaciteta sa ukupnim brojem ležaja;
 - 5) mjesto i datum podnošenja prijave; i
 - 6) potpis i pečat podnosioca prijave.
- (3) Uz prijavu iz stava 1 ovog člana podnosi se:
- 1) dokaz o svojini ili zakupu ili pravu korišćenja ugostiteljskog objekta, odnosno zemljišta za kamp;
 - 2) fotokopija lične karte ili putne isprave za stranca ako je podnosilac prijave fizičko lice;
 - 3) dokaze o ispunjenosti uslova za obavljanje ugostiteljske djelatnosti iz člana 88 stav 1 ovog zakona.
- (4) Dokaz o upisu u CRPS pribavlja nadležni organ lokalne uprave po službenoj dužnosti.

Rješenje o upisu u Centralni turistički registar

Član 91

- (1) Rješenje o upisu u Centralni turistički registar donosi nadležni organ lokalne uprave na osnovu prijave iz člana 90 ovog zakona u roku od osam dana od dana podnošenja prijave.
- (2) Rješenje iz stava 1 ovog člana sadrži:
 - 1) naziv i sjedište, matični broj, odnosno ime, adresu i jedinstveni matični broj podnosioca prijave ili putne isprave sa rokom važenja i nazivom organa koji je izdao;
 - 2) mjesto i adresu objekta u kojem se pruža usluga;
 - 3) naziv i vrstu objekta ili ugostiteljske usluge, sa opisom usluge, odnosno djelatnosti i šifrom djelatnosti u skladu sa zakonom kojim se uređuje klasifikacija djelatnosti;
 - 4) strukturu smještajnih jedinica sa ukupnim brojem ležaja;
 - 5) datum početka obavljanja djelatnosti;
 - 6) broj i datum rješenja.
- (3) Ako dođe do promjene podataka iz Centralnog turističkog registra, ugostitelj je dužan da o promjeni podataka u pisanoj formi obavijesti nadležni organ, u roku od osam dana od dana nastanka promjene.
- (4) Promjene podataka u Centralni turistički registar unosi nadleženi organ.

Uslovi za ugostiteljske objekte

Član 92

- (1) Objekti, posebni djelovi objekta, prostori i lokacije za pružanje ugostiteljskih usluga iz člana 86 ovog zakona moraju da ispunjavaju uslove u pogledu prostora, uređaja i opreme.
- (2) Ispunjenost uslova iz stava 1 ovog člana utvrđuje organ koji izdaje odobrenje za obavljanje ugostiteljske djelatnosti.
- (3) Pored uslova iz stava 1 ovog člana ugostiteljski objekti moraju da ispunjavaju i uslove koji se odnose na bezbjednost hrane, izgradnju objekata, zaštitu i zdravlje na radu, protivpožarnu zaštitu i zaštitu od buke, u skladu sa zakonom.
- (4) Ugostitelj je dužan da u ugostiteljskom objektu obezbijedi pružanje usluga licima sa invaliditetom u skladu sa zakonom kojim se uređuje zabrana diskriminacije lica sa invaliditetom.
- (5) Kontrolu ispunjenosti uslova iz stava 3 ovog člana vrši nadležni inspektor.
- (6) Uslove iz stava 1 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Zaštita od buke od elektroakustičnih, odnosno akustičnih uređaja

Član 93

- (1) Ugostiteljski objekat u kojem se emituje muzika ili izvodi zabavni program, odnosno upotrebljavaju elektroakustični i akustični uređaji mora da ispunjava uslove za zaštitu od buke:
 - da ima zvučnu izolaciju kojom se obezbjeđuje da nivo buke van objekta ne prelazi graničnu vrijednost buke propisanu zakonom kojim se uređuju mjere za sprječavanje ili smanjivanje štetnog uticaja buke u životnoj sredini;
 - da na uređaju preko kojeg se emituje muzika ima instaliran limitator jačine zvuka;
 - elektroakustični uređaji sa kojih se emituje muzika moraju imati podatke o zvučnoj snazi i moraju biti u skladu sa tehničkim standardima.
- (2) Ispunjenost uslova za limitator jačine zvuka u skladu sa ovim zakonom, provjerava pravno lice akreditovano za mjerenje buke i o tome sačinjava izvještaj o ispunjenosti uslova za limitatore u skladu sa ovim zakonom, koji dostavlja ugostitelju i turističkom inspektor.
- (3) Kontrolu i mjerenje nivoa buke u ugostiteljskom objekata (unutar objekta) vrši komunalna policija uređajem za mjerenje buke.
- (4) Način mjerenja buke unutar ugostiteljskih objekata propisuje Ministarstvo.

Vrijeme upotrebe elektroakustičkih i akustičkih uređaja

Član 94

(1) Upotreba elektroakustičnih i akustičnih uređaja na otvorenom i u ugostiteljskim objektima dozvoljena je u periodu od 9:00 do 01:00 časa, pod uslovom da ne prelazi propisane granične vrijednosti nivoa buke.

(2) Akustični uređaji bez upotrebe električnih uređaja za pojačavanje zvuka, mogu se koristiti do 03:00 časa, uz saglasnost nadležnog organa lokalne uprave.

(3) Za održavanje javnih skupova, zabavnih i sportskih priredbi i drugih aktivnosti na otvorenom prostoru, koji mogu dovesti do prekoračenja graničnih vrijednosti buke, organ lokalne uprave određuje ulice, djelove ulica i naselja i druge lokacije namijenjene za te svrhe, kao i vrijeme održavanja.

Kategorizacija ugostiteljskih objekata

Član 95

(1) U postupku kategorizacije nadležni organ za izdavanje odobrenja na zahtjev ugostitelja utvrđuje ispunjenost uslova za dodjelu kategorije određenom ugostiteljskom objektu, za koje je ovim zakonom propisana obavezna kategorizacija.

(2) U zavisnosti od ispunjenosti uslova ugostiteljskom objektu koji se kategoriše, nadležni organ rješenjem dodjeljuje kategoriju iskazivanjem broja zvjezdica od jedan do pet.

(3) Ugostiteljskim objektima vrste hotel, kategorije tri ili više zvjezdica koji raspolažu posebnim sadržajima i opremom, može se dodijeliti specijalizacija u zavisnosti od sadržaja, opreme i vrsti usluge.

(4) Zahtjev iz stava 1 ovog člana ugostitelj je dužan da podnese najkasnije u roku od pet dana od dana prijema odobrenja za obavljanje ugostiteljske djelatnosti.

(5) Ugostiteljski objekat kategoriše se na period od četiri godine.

(6) Objekti iz člana 86 stav 1 al. 1, 2 i 5, stav 2 i stav 3 alineja 1 ovog zakona podliježu kategorizaciji.

(7) Obavezi kategorizacije podliježu i objekti u sastavu integralnog (udruženog) modela poslovanja i turističkog rizorta, pojedinačno prema vrsti, osim turističke vile.

(8) Podatke iz rješenja o dodjeli kategorije nadležni organ unosi u Centralni turistički registar.

(9) Bliže uslove, postupak i način kategorizacije i specijalizacije pojedinog ugostiteljskog objekta propisuje Ministarstvo.

Postupak kategorizacije

Član 96

(1) Ispunjenost uslova za dodjelu kategorije određenom ugostiteljskom objektu utvrđuje komisija za kategorizaciju (u daljem tekstu: komisija), na zahtjev ugostitelja.

(2) Komisiju rješenjem obrazuje starješina nadležnog organa i čine je predsjednik i dva člana.

(3) Komisija sprovodi postupak kategorizacije uvidom na licu mjesta, o čemu sačinjava zapisnik i određuje kategoriju ugostiteljskog objekta većinom glasova, nakon čega donosi rješenje o dodijeljenoj kategoriji.

Ponovna kategorizacija i promjena kategorije

Član 97

(1) Nakon isteka perioda važenja rješenja o dodjeli kategorije za objekte iz člana 86 stav 1 al. 1, 2 i 5, stav 2 i stav 3 alineja 1 ovog zakona Ministarstvo, odnosno nadležni organ lokalne uprave vrši ponovnu kategorizaciju ugostiteljskog objekta na zahtjev ugostitelja.

(2) Za ugostiteljske objekte zaključno sa tri zvjezdice, ugostitelj uz zahtjev za ponovnu kategorizaciju podnosi izvještaj o ispunjavanju uslova za istu kategoriju (samokategorizacija) Ministarstvu, odnosno nadležnom organu lokalne uprave, radi izdavanja rješenja o ponovnoj kategorizaciji ugostiteljskog objekta.

(3) Zahtjev za ponovnu kategorizaciju mora da se podnese najmanje 15 dana prije isteka perioda važenja rješenja o dodjeli kategorije objekta.

(4) Ponovna kategorizacija ugostiteljskih objekata vrši se na način propisan za kategorizaciju ugostiteljskih objekata.

(5) Podaci iz rješenja o ponovnoj kategorizaciji upisuju se u Centralni turistički registar.

Označavanje i isticanje kategorije

Član 98

(1) Ugostitelj je dužan da na osnovu rješenja o dodjeli kategorije na vidnom mjestu, pored glavnog ulaza u objekat, istakne tablu sa oznakom kategorije (broj zvjezdica) i vrste ugostiteljskog objekta.

(2) Oblik, izgled i materijal za izradu table iz stava 1 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Posebni standardi ugostiteljskog objekta

Član 99

- (1) Za pojedine ugostiteljske objekte mogu se propisati i posebni standardi za kvalitet, kao i za pojedine vrste usluga (bed & bike standard, wild beauty standard itd.).
- (2) Poseban standard na zahtjev ugostitelja, rješenjem određuje Ministarstvo odnosno nadležni organ lokalne uprave zavisno od vrste ugostiteljskog objekta.
- (3) Podaci iz rješenja iz stava 2 ovog člana upisuju se u Centralni turistički registar.
- (4) Kontrolu ispunjenosti uslova za posebni standard iz stava 1 ovog člana vrši nadležni inspektor.
- (5) Ako ugostiteljski objekat prestane da ispunjava uslove za poseban standard, ukinuće se rješenje o određivanju posebnog standarda.
- (6) Vrste ugostiteljskih objekata iz stava 1 ovog člana za koje se može utvrditi poseban standard, vrste posebnih standarda, uslove i elemente koji moraju biti ispunjeni za pojedini standard, način utvrđivanja posebnih standarda, izgled oznake i način označavanja posebnog standarda propisuje Ministarstvo.

Tajni gost

Član 100

- (1) Tajni gost je jedno ili više fizičkih lica koje odredi Ministarstvo radi vršenja kontrole ispunjenosti uslova za dodijeljenu kategoriju nivoa četiri i pet zvjezdica, uslova za posebni standard kvaliteta, koje ocjenjuje kvalitet usluge boraveći u ugostiteljskom objektu bez najave najmanje 24 časa.
- (2) Tajni gost prije, tokom i nakon boravka u ugostiteljskom objektu, ne smije odati cilj posjete.
- (3) Tajni gost nakon boravka u ugostiteljskom objektu, sačinjava zapisnik sa ocjenom i stručnim mišljenjem o ispunjavanju uslova koji dostavlja Ministarstvu.
- (4) Ako se na osnovu zapisnika iz stava 3 ovog člana utvrde odstupanja u pogledu nivoa dodijeljene kategorije i standarda kvaliteta, zapisnik se dostavlja nadležnoj inspekciji, radi provjere navoda iz zapisnika i preduzimanja mjera.

Obaveze ugostitelja

Član 101

- (1) Ugostitelj je dužan da:
 - na vidnom mjestu ugostiteljskog objekta, istakne naziv sa vrstom objekta u skladu sa izdatim odobrenjem, a u objektima namijenjenim samo za naturizam naznači da se usluge pružaju samo tim korisnicima;
 - na ulazu u objekat vidno istakne obavještenje o radnom vremenu;
 - u ugostiteljskom objektu drži odobrenje za pružanje usluga i rješenje o dodjeli kategorije, ukoliko objekat podliježe kategorizaciji;
 - u ugostiteljskom objektu za smještaj, na recepciji istakne kućni red objekta, a izvod iz kućnog reda u svim sobama i apartmanima;
 - utvrdi normative i vrste hrane, pića i napitaka koji se uslužuju i korisniku usluge, po njegovom zahtjevu, omogućiti uvid u normative;
 - obezbijedi gostima na svakom stolu u objektu jelovnike i karte pića sa istaknutim cijenama, težinom hrane, odnosno zapreminom pića i napitaka;
 - cjenovnike svih usluga koje pruža učini dostupnim korisnicima, a u cjenovniku usluga smještaja naznači i iznos boravišne takse i osiguranja;
 - korisniku na način utvrđen posebnim propisom izda račun za svaku pruženu uslugu;
 - u elektronskoj ili pisanoj formi na dnevnom nivou vodi knjigu gostiju u objektima za smještaj;
 - u svim ugostiteljskim objektima, na mjestu dostupnom korisniku usluga vodi evidenciju prigovora i postupaka po prigovorima u skladu sa posebnim propisom;
 - u pružanju usluga obezbijedi jednakost korisnika bez uslovljavanja i diskriminacije;
 - usluge pruža kvalitetno, poštujući sve preuzete obaveze po rezervacijama ili ugovorima, u skladu sa raspoloživim kapacitetima – prebukiranje (over-booking);
 - održava prostorije, uređaje i opremu u ispravnom i čistom stanju;
 - na uređaju za emitovanje muzike instalira limitator jačine zvuka;
 - podatke o popunjenim kapacitetima za smještaj, odnosno o ostvarenom broju noćenja, dostavlja lokalnoj turističkoj organizaciji i organu uprave nadležnom za poslove statistike, najkasnije do desetog u mjesecu za prethodni mjesec.
- (2) Sadržaj i način vođenja knjige gostiju propisuje Ministarstvo.

Zabrana točenja alkoholnih pića

Član 102

(1) Zabranjeno je usluživanje alkoholnih pića, drugih pića ili napitaka koji sadrže alkohol u ugostiteljskom objektu licima mlađim od 18 godina.

(2) U ugostiteljskom objektu u kojem se uslužuju alkoholna pića, druga pića ili napici koji sadrže alkohol, ugostitelj je dužan da na vidnom mjestu istakne obavještenje o zabrani usluživanja tih pića licima mlađim od 18 godina.

Period obavljanja ugostiteljske djelatnosti

Član 103

(1) Usluge u ugostiteljstvu mogu se pružati tokom cijele godine, u određenom godišnjem vremenskom periodu (sezonski) ili povremeno (u toku trajanja manifestacija, sajмова, priredbi).

(2) Ugostitelj je dužan da u slučaju privremenog ili trajnog prestanka pružanja usluga, pisanim putem obavijesti nadležni organ koji je izdao odobrenje, najkasnije tri dana prije dana privremenog ili trajnog prestanka obavljanja djelatnosti.

(3) Podaci o privremenom, odnosno trajnom prestanku obavljanja ugostiteljske djelatnosti Ministarstvo, odnosno organ lokalne uprave upise u Centralni turistički registar.

Modeli poslovanja ugostiteljskih objekata

Član 104

(1) Modeli poslovanja ugostiteljskih objekata su:

- 1) kondo model poslovanja,
- 2) mješoviti model poslovanja;
- 3) integralni (udruženi) model poslovanja;
- 4) turistički rizort.

Kondo model poslovanja

Član 105

(1) Kondo model poslovanja je poslovanje, upravljanje i održavanje hotela kao komercijalne jedinice, koji se, kao jedinstveni turistički proizvod, na tržištu nudi isključivo preko upravljača, odnosno hotelskog operatora koji upravlja hotelom, a nad čijim pojedinačnim neto površinama smještajnih jedinica pravo svojine imaju fizička ili pravna lica, sa ograničenim pravom korišćenja smještajnih jedinica u skladu sa ovim zakonom.

(2) Kondo model poslovanja može da se obavlja u hotelu kategorije minimum pet zvjezdica u primorskom regionu i Glavnom gradu i kategorije minimum četiri zvjezdice u sjevernom i središnjem regionu, osim u Glavnom gradu, i koji je u funkciji 12 mjeseci.

(3) Smještajne jedinice u hotelu iz stava 1 ovog člana mogu biti predmet pojedinačne prodaje i moraju da budu u komercijalnoj funkciji najmanje deset mjeseci u toku godine.

(4) Zajednički djelovi hotela iz stava 1 ovog člana ne mogu da budu predmet prodaje.

(5) Jedinice iz stava 3 ovog člana pojedinačno se upisuju u katastar nepokretnosti sa teretom komercijalne upotrebe u skladu sa zakonom.

(6) Na osnovu ugovora o kupoprodaji jedinica iz stava 3 ovog člana upisuje se zabilježba kupoprodajnog ugovora u skladu sa zakonom.

(7) Prodajom jedinica iz stava 3 ovog člana ne smije da se mijenja model poslovanja.

Upravljanje i održavanje hotela po kondo modelu poslovanja

Član 106

(1) Upravljanje i održavanje hotela po kondo modelu poslovanja vrši se na osnovu ugovora o kupoprodaji smještajne jedinice i ugovora o upravljanju i održavanju.

(2) Ugovor o upravljanju i održavanju smještajnih jedinica potpisuje se istovremeno sa ugovorom o kupoprodaji smještajne jedinice.

Način upravljanja i održavanja smještajnih jedinica

Član 107

Ugovorom o upravljanju i održavanju smještajnih jedinica uređuju se međusobna prava i obaveze vlasnika smještajne jedinice i upravljača u pogledu:

- projekta izgradnje, opremanja, otvaranja i planova poslovanja;
- roka trajanja operativnog rada, produženja, prestanka i raskida;
- načina rada i upravljanja hotelom;
- odobrenja za rad i kategorije ugostiteljskog objekta;
- naknade za upravljanje, održavanje, korišćenje brenda i druge naknade;

- osiguranja i naknade štete;
- neizvršenja poslova;
- prava i obaveza upravljača u odnosu na poslovanje i održavanje funkcionalnosti hotela;
- tekućeg i investicionog održavanja hotela;
- odgovornosti za pričinjenu štetu i popravke;
- vrste i oblika garancija i obezbeđenja;
- hotelskog kućnog reda;
- komunikacije, izvještavanja i informisanja vlasnika i upravljača;
- neispunjavanja ugovornih obaveza i pravne zaštite (stečaj, insolventnost, prinudna uprava ili imenovanje stečajnog upravnika);
- prava i obaveze vlasnika smještajne jedinice na zajedničkim prostorijama i drugim sadržajima;
- obaveze upravljača u pogledu funkcionalnosti, upravljanja, održavanja i opremanja radi ispunjavanja uslova za dodijeljenu kategoriju tokom perioda trajanja ugovora, a naročito obaveze pružanja usluga pod istim uslovima svim korisnicima.
- prava vlasnika smještajne jedinice na naknadu određenu na osnovu procenta prosječnog zakupa i prosječne popunjenosti iste vrste smještajnih jedinica koje posluju na nivou čitavog hotela za vrijeme za koje je njegova smještajna jedinica u komercijalnoj funkciji i koja ne može biti niža od 10% tog iznosa;
- trajanja ugovora, uz preciziranje perioda od najmanje deset mjeseci tokom kojih je jedinica u komercijalnoj funkciji uz uslov da van komercijalne funkcije može da bude najduže 15 dana u kontinuitetu odnosno deset dana mjesečno;
- obaveze zaključivanja ugovora između vlasnika smještajne jedinice i upravljača najkasnije do 31. januara za tekuću godinu.

Mješoviti model poslovanja

Član 108

(1) Mješoviti model poslovanja je poslovanje, upravljanje i održavanje hotela kategorije minimum pet zvjezdica, kapaciteta minimum 120 smještajnih jedinica u primorskom regionu i Glavnom gradu i kategorije minimum četiri zvjezdice kapaciteta minimum 60 smještajnih jedinica u središnjem i sjevernom regionu, osim u Glavnom gradu, koji je u funkciji 12 mjeseci i predstavlja jedinstvenu cjelinu.

(2) Neto površine smještajnih jedinica hotela iz stava 1 ovog člana mogu biti predmet pojedinačne prodaje i mogu da se izdaju.

(3) Procenat smještajnih jedinica u hotelu iz stava 1 ovog člana namijenjenih prodaji ne može da bude veći od 50% od ukupnog smještajnog kapaciteta hotela.

(4) Izuzetno od stava 3 ovog člana, u hotelu kategorije minimum pet zvjezdica kapaciteta minimum 240 smještajnih jedinica u primorskom regionu i Glavnom gradu i kategorije minimum četiri zvjezdice kapaciteta minimum 120 smještajnih jedinica u središnjem i sjevernom regionu osim Glavnog grada, procenat smještajnih jedinica namijenjenih prodaji ne može da bude veći od 60% od ukupnog broja smještajnih jedinica.

(3) Upravljač može ugovorom povjeriti poslove upravljanja hotelom iz stava 1 ovog člana hotelskom operatoru.

(4) Upravljanje i održavanje hotela u mješovitom modelu poslovanja, kao i način upravljanja i održavanja smještajnih jedinica vrši se u skladu sa čl. 106 i 107 ovog zakona.

(5) Prodajom jedinica iz stava 1 ovog člana ne smije se da mijenja model poslovanja.

(6) Bliže uslove i način poslovanja mješovitog modela poslovanja propisuje Ministarstvo.

Integralni (udruženi) model poslovanja

Član 109

(1) Integralni (udruženi) model poslovanja je poslovanje tri ili više hotela i/ili drugih objekata, koji su udruženi radi ponude jedinstvenog turističkog proizvoda na tržištu i predstavljaju jedinstvenu funkcionalnu cjelinu.

(2) Prava i obaveze između upravljača pojedinačnih objekata iz stava 1 ovog člana uređuje se ugovorom, koji se zaključuje u pisanoj formi i ovjerava.

(3) Bliže uslove i način poslovanja integralnog (udruženog) modela poslovanja propisuje Ministarstvo.

Turistički rizort

Član 110

(1) Turistički rizort je model poslovanja koji može da se obavlja u ugostiteljskom objektu, izgrađenom na zemljištu minimalne površine od 5ha, a maksimalne površine do 150ha, koji predstavlja funkcionalnu i poslovnu cjelinu, sa minimum jednim hotelom kapaciteta minimum 60 smještajnih jedinica kategorije najmanje četiri zvjezdice u sjevernom i središnjem regionu, osim u Glavnom gradu, odnosno kapaciteta minimum 120 smještajnih jedinica

kategorije najmanje pet zvjezdica u primorskom regionu i Glavnom gradu, koji u svom sastavu može da ima više različitih sadržaja (turističke vile, wellness centre, restorane, golf igrališta, marine, sportski tereni, skijališta i/ili druge sadržaje kojim upravlja jedno ili više privrednih društava ili drugih pravnih lica) i mora da bude u funkciji 12 mjeseci godišnje.

(2) Upravljanje i održavanje hotela u turističkom rezortu, kao i način upravljanja i održavanja smještajnih jedinica vrši se u skladu sa čl. 106 i 107 ovog zakona.

(3) Bliže uslove i način poslovanja turističkog rizorta propisuje Ministarstvo.

Ugostiteljske usluge u domaćinstvu

Član 111

(1) Ugostiteljske usluge u domaćinstvu obuhvataju usluge smještaja koje se pružaju turistima u:

1) turističkim apartmanima;

2) porodičnoj kući i stanu kao posebnom dijelu stambene zgrade za iznajmljivanje ili dijelu kuće i stana (soba);

i

3) kampu do 15 kamp parcela i sa kapacitetom smještaja do 30 osoba.

(2) Usluge smještaja u domaćinstvu mogu pružati fizička lica koja imaju u svojini ili u susvojini uz pisanu saglasnost suvlasnika, do 20 ležajeva, kao i kampu do 15 kamp parcela sa kapacitetom smještaja do 30 osoba.

(3) Izuzetno od stava 2 ovog člana, usluge smještaja u domaćinstvu mogu pružati članovi uže porodice lica iz stava 2 ovog člana, uz pisanu saglasnost vlasnika/suvlasnika za obavljanje ove vrste ugostiteljske usluge ili na osnovu ugovora o zakupu.

(4) Ugostiteljske usluge u domaćinstvu mogu da pružaju privredna društva, druga pravna lica i preduzetnici u smještajnim kapacitetima koji imaju u svojini ili zakupu smještajne jedinice sa više od 20 ležajeva.

Obaveze pružaoca ugostiteljskih usluga u domaćinstvu

Član 112

Pružalac ugostiteljskih usluga u domaćinstvu dužan je da:

- na vidnom mjestu objekta istakne naziv i vrstu sa oznakom kategorije, u skladu sa izdatim rješenjima;

- na vidnom mjestu u objektu istakne cijene usluga smještaja sa iznosom boravišne takse i osiguranja;

- izda račun za pružene usluge, u skladu sa posebnim propisima;

- na propisan način vodi knjigu gostiju u objektima za smještaj;

- vodi evidenciju prigovora i postupa po prigovorima u skladu sa posebnim propisima;

- podatke o popunjenim kapacitetima za smještaj, odnosno o ostvarenom broju noćenja dostavlja lokalnoj turističkoj organizaciji i organu uprave nadležnom za poslove statistike, najkasnije do desetog u mjesecu za prethodni mjesec.

- u objektu drži rješenje o upisu u Centralni turistički registar.

Ponuda i prodaja ugostiteljskih usluga u domaćinstvu

Član 113

(1) Ponudu i prodaju ugostiteljskih usluga smještaja u domaćinstvu, može da vrši samo imalac odobrenja putem neposredne pogodbe, reklamiranja i javnog oglašavanja ili ovlašćenog posrednika - turističke agencije.

(2) Neposrednu pogodbu imalac odobrenja može da vrši isključivo u objektima za smještaj ili na prostoru koji za to odredi nadležni organ lokalne uprave.

Ugostiteljske usluge u seoskom domaćinstvu (agroturizam)

Član 114

(1) Ugostiteljske usluge u seoskom domaćinstvu (agroturizam) obuhvataju usluge u ruralnim područjima, koje se pružaju u objektima ili prostoru poljoprivrednog gazdinstva.

(2) Ugostiteljske usluge u seoskom domaćinstvu može pružati privredno društvo, drugo pravno lice ili preduzetnik, kao i fizičko lice, koji su registrovani kao nosioci poljoprivrednog gazdinstva.

(3) Ugostiteljske usluge iz stava 1 ovog člana obuhvataju:

- smještaj u kućama (soba, apartman) i drugim objektima na seoskom domaćinstvu (bungalov), smještaj na katunima (koliba) i smještaj u kampu do 15 kamp parcela;

- pripremanje i usluživanje hrane, pića i napitaka, pretežno od proizvoda iz sopstvene proizvodnje;

- zanatske i umjetničke radionice i radionice za pripremu domaćih proizvoda.

(4) Konzumiranje ili degustacija hrane, pića i napitaka vrši se u za to uređenom dijelu objekta ili otvorenog prostora.

(5) Pružanje usluga u seoskom domaćinstvu vrši se u skladu sa članom 111 ovog zakona.

Ugostiteljske usluge na plovnom objektu

Član 115

(1) Pružanje usluga pripremanja i usluživanja hrane, pića i napitaka može da vrši privredno društvo, drugo pravno lice i preduzetnik na plovnom objektu u toku plovidbe ili sidrišta uz obalu.

(2) Odobrenje za pružanje usluga iz stava 1 ovog člana, nadležni organ lokalne uprave izdaje na osnovu podnijetog zahtjeva, ako je podnosilac zahtjeva:

- registrovan u CRPS za pružanje usluga pripremanja i usluživanja hrane, pića i napitaka;
- ima pravo svojine ili korišćenja na plovnom objektu;
- ima pravo korišćenja vodenog prostora, u skladu sa zakonom;
- ima zaposleno lice odgovorno za pružanje tih usluga.

(4) Na pružaoca usluga iz stava 1 ovog člana, shodno se primjenjuju odredbe člana 86 ovog zakona.

(5) Podatke iz odobrenja iz stava 2 ovog člana nadležni organ upisuje u Centralni turistički registar.

Ugostiteljske usluge na uzgajalištu akvakulture

Član 116

(1) Ugostiteljske usluge na uzgajalištu akvakulture obuhvataju usluge koje se pružaju u objektima i prostoru uzgajališta akvakulture ili u objektima i prostoru u neposrednoj blizini koji sa uzgajalištem predstavljaju funkcionalnu i jedinstvenu cjelinu.

(2) Ugostiteljske usluge na uzgajalištu akvakulture može pružati privredno društvo, drugo pravno lice ili preduzetnik, kao i fizičko lice, koji su registrovani kao nosioci dozvole za akvakulturu u skladu sa zakonom kojim se uređuje akvakultura.

(3) Ugostiteljske usluge iz stava 1 ovog člana obuhvataju:

- smještaj u kućama (soba, apartman), turističkim apartmanima i drugim objektima na uzgajalištu morskih organizama (bungalov) i smještaj u kampu do 15 kamp parcela; i/ili
- pripremanje i usluživanje hrane, pića i napitaka, pretežno od proizvoda koji se uzgajaju na uzgajalištu i koji su predmet izdate dozvole za akvakulturu.

(4) Konzumiranje ili degustacija hrane, pića i napitaka vrši se u za to uređenom dijelu objekta ili otvorenog prostora.

(5) U pogledu obaveza pružaoca usluga na uzgajalištu akvakulture, shodno se primjenjuju odredbe člana 86 ovog zakona.

Usluge kampovanja

Član 117

(1) Kamp je određena površina koja je planskim dokumentom ili programom privremenih objekata državnog organa u zoni zaštićenih područja i zoni morskog dobra ili programom privremenih objekata organa lokalne samouprave predviđena za tu namjenu i u kojoj se pružaju usluge obezbjeđenjem i iznajmljivanjem gostu dijela prostora (kamp mjesto, kamp parcela) za smještaj sredstava i opreme za kampovanje u njegovom posjedu (šator, kamp prikolica, pokretna kućica - mobilhome) ili se gostu obezbjeđuje smještaj u sredstvu i opremi pružaoca usluga, odnosno u postavljenom ili izgrađenom objektu (pokretna kuća – mobil home, glamping, pokretna glamping kuća).

(2) U kampu se mogu pružati i usluge pripremanja i usluživanja hrane, pića i napitaka.

(3) Usluge u kampu mogu pružati privredna društva, druga pravna lica i preduzetnici, kao i fizičko lice na osnovu odobrenja izdatog od nadležnog organa.

(4) Na zemljišnom prostoru, koje planskim dokumentom ili programom organa državne uprave nadležnog za poslove urbanizma u zoni zaštićenih područja ili programom organa lokalne uprave nije predviđeno za namjenu kampovanja, nadležni organ može na period od godinu dana izdati privremeno odobrenje, uz mogućnost produženja, u skladu sa programom postavljanja privremenih objekata, uz saglasnost upravljača zaštićenog područja.

(5) Podatke iz izdatih odobrenja nadležni organ upisuje u Centralni turistički registar.

(6) Način i uslove pružanja usluga u kampovima, kao i uslove u pogledu namjene, uređaja i opreme za boravak turista u kampu propisuje Ministarstvo.

V. CENTRALNI TURISTIČKI REGISTAR I PLANIRANJE I PODSTICANJE RAZVOJA TURIZMA

Centralni turistički registar

Član 118

(1) Centralni turistički registar je elektronski sistem u koji se upisuju podaci iz:

- licenci, odnosno odobrenja za obavljanje turističke djelatnosti koje izdaje Ministarstvo, odnosno nadležni organ lokalne uprave;
- odobrenja za obavljanje ugostiteljske djelatnosti koje izdaje Ministarstvo i nadležni organ lokalne uprave;
- rješenja o dodjeli kategorije;

- rješenja o upisu u Centralni turistički registar koja izdaje nadležni organ lokalne uprave;
- (2) Centralni turistički registar vodi Ministarstvo u elektronskoj formi.
- (3) Podaci iz Centralnog turističkog registra su javni.
- (4) Ministarstvo i nadležni organ lokalne uprave dužni su da podatke iz stava 1 ovog člana upisuju u Centralni turistički registar najkasnije danom izdavanja odobrenja za obavljanje turističke, odnosno ugostiteljske djelatnosti, odnosno rješenja o upisu u Centralni turistički registar.
- (5) Ako dođe do promjene podataka upisanih u Centralni turistički registar, privredna društva, druga pravna lica, preduzetnici i fizička lica koja obavljaju turističku i ugostiteljsku djelatnost, dužna su da o promjeni podataka u pisanoj formi obavijeste nadležni organ, u roku od osam dana od dana nastanka promjene.
- (6) Bliži sadržaj i način vođenja Centralnog turističkog registra i obrazac za upis u Centralni turistički registar u zavisnosti od vrste djelatnosti i usluga propisuje Ministarstvo.

Jedinstvena evidencija turističkog prometa

Član 119

- (1) Ugostitelji koji pružaju usluge smještaja dužni su da vode jedinstvenu evidenciju turističkog prometa.
- (2) Jedinstvena evidencija turističkog prometa sadrži podatke o: broju turista i njihovoj strukturi i broju ostvarenih noćenja u objektima za pružanje usluga smještaja i plovnim objektima nautičkog turizma.
- (3) Podaci iz jedinstvene evidencije turističkog prometa mogu se koristiti u statističke svrhe i radi praćenja turističkog prometa.
- (4) Način vođenja, sadržaj i upotrebu jedinstvene evidencije turističkog prometa propisuje Ministarstvo.

Strategija razvoja turizma

Član 120

- (1) Strateška dokumenta iz oblasti turizma izrađuju se i donose u skladu sa važećim propisima kojima se uređuje strateško planiranje.
- (2) Struktura strateških dokumenata iz stava 1 ovog člana, obavezni elementi, period trajanja, način praćenja i izvještavanja biće usaglašeni sa propisima kojima se uređuje strateško planiranje.

Program podsticajnih mjera

Član 121

- (1) Radi unapređenja konkurentnosti i razvoja turizma u skladu sa strateškim dokumentima donosi se Program podsticajnih mjera za:
 - podsticanje izgradnje turističke infrastrukture, turističke suprastrukture, sportsko-rekreativnih i drugih pratećih sadržaja značajnih za unapređenje kvaliteta turističke ponude;
 - unapređenje postojećeg turističkog proizvoda i intenziviranje njegovog korišćenja;
 - unapređenje znanja i vještina u turizmu;
 - podsticanje turističkog prometa;
 - efikasniju promociju turističke destinacije.
- (2) Program iz stava 1 ovog člana na predlog Ministarstva donosi Vlada, odnosno organ jedinice lokalne samouprave.
- (3) Sredstva za podsticajne mjere iz stava 1 ovog člana dodjeljuju se putem javnog oglasa koji sprovodi Ministarstvo, Nacionalna turistička organizacija Crne Gore odnosno jedinica lokalne samouprave.
- (4) Struktura programa iz stava 1 ovog člana, obavezni elementi, period trajanja, način praćenja i izvještavanja biće usaglašeni sa propisima kojima se uređuje strateško planiranje.

Korisnici podsticajnih mjera

Član 122

Korisnici podsticajnih mjera mogu biti privredna društva, druga pravna lica, preduzetnici i fizička lica koja obavljaju turističku i ugostiteljsku djelatnost.

VI. NADZOR

Vršenje nadzora

Član 123

- (1) Nadzor nad sprovođenjem ovog zakona i propisa donesenih na osnovu ovog zakona vrši Ministarstvo.
- (2) Inspekcijски nadzor nad primjenom ovog zakona vrše turistički i komunalni inspektori, u skladu sa ovim zakonom i zakonom kojim je uređen postupak inspekcijskog nadzora.
- (3) Turistički inspektor kontroliše ispunjenost propisanih uslova:

- za obavljanje turističke djelatnosti (turističke agencije, turističkog vodiča, turističkog pratioca, turističkog animatora, turističkog zastupnika, turističke usluge na kupalištima i turističke usluge u nautičkom turizmu);
 - za obavljanje ugostiteljske djelatnosti (za objekte iz člana 86 stav 1 al. 1, 3, 4 i 5 ovog zakona, za kamp koji ima 16 i više kamp parcela, za objekte iz člana 86 stav 2 alineja 3 ovog zakona i za nacionalni restoran i plažni bar);
 - za obavljanje ugostiteljskih usluga na plovnom objektu;
 - za obavljanje ugostiteljskih usluga na uzgajalištu morskih organizama;
- (4) Komunalni inspektor kontrolira ispunjenost propisanih uslova:
- za obavljanje turističke djelatnosti (sportsko-rekreativne i avanturističke aktivnosti, turističke usluge iznajmljivanja vozila, turističke usluge iznajmljivanja motocikala i drugih vozila);
 - za obavljanje ugostiteljske djelatnosti (za objekte iz člana 86 stav 2 al. 1, 2 i 4 ovog zakona, za kamp do 15 kamp parcela, za objekte iz člana 86 stav 3 alineja 2 osim za plažni bar, alineja 3 i 4 ovog zakona i za klasični i specijalizovani restoran);
 - za obavljanje ugostiteljskih usluga u pokretnom objektu;
 - za obavljanje ugostiteljskih usluga van ugostiteljskog objekta;
 - u pogledu zaštite od buke;
 - upotrebe alektroakustičkih i akustičkih uređaja;

Dužnosti turističkog i komunalnog inspektora

Član 124

(1) U postupku inspekcijskog nadzora turistički inspektor je ovlašten da pregleda objekte, prostorije ili prostore u kojima subjekat nadzora pruža usluge, uređaje i opremu u tim objektima, evidencije, ugovore i drugu obaveznu dokumentaciju u pružanju usluga u skladu sa ovim zakonom.

(2) U postupku inspekcijskog nadzora turistički inspektor utvrđuje tačno i potpuno činjenično stanje i ocjenjuje da li subjekat nadzora pruža usluge u skladu sa izdatim odobrenjem i sa ovim zakonom, kao i da li su u toku poslovanja izmijenjeni uslovi u pogledu prostora, uređaja i opreme.

(3) Ukoliko turistički inspektor utvrdi postojanje nepravilnosti, dužan je da o tome upozna subjekta nadzora i ostavi mu razuman rok u kojem je dužan da ukloni utvrđene nepravilnosti, u skladu sa zakonom kojim je uređen inspekcijski nadzor.

Upravne mjere i radnje inspektora

Član 125

(1) Ukoliko u toku inspekcijskog nadzora turistički inspektor utvrdi postojanje nepravilnosti, dužan je da preduzme upravne mjere i radnje propisane ovim zakonom i zakonima kojima su uređeni inspekcijski nadzor i upravni postupak.

(2) Ukoliko turistički inspektor utvrdi da subjekat nadzora pruža usluge bez odobrenja ili u suprotnosti sa izdatim odobrenjem, dužan je da bez odlaganja podnese krivičnu prijavu za krivično djelo.

(3) Ukoliko turistički inspektor u postupku inspekcijskog nadzora utvrdi nepravilnost koja je ovim zakonom predviđena kao prekršaj, dužan je izdati prekršajni nalog, odnosno podnijeti zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka na način i u skladu sa zakonom kojim je uređen prekršajni postupak.

(4) U slučaju iz stava 2 ovog člana, ukoliko se u objektu ili prostoru poslovne namjene obavlja djelatnost bez izdatog odobrenja, turistički inspektor je dužan da preduzme mjeru zabrane korišćenja tog objekta ili prostora pečaćenjem objekta odnosno prostora.

(5) Turistički inspektor, pored ovlaštenja iz st. 2, 3 i 4 ovog člana, posebno je ovlašten da preduzima i sljedeće upravne mjere i radnje:

- da zabrani rad subjektu nadzora koji obavlja turističku odnosno ugostiteljsku djelatnost bez licence odnosno odobrenja, ili prestane da ispunjava uslove na osnovu kojih je izdata licenca odnosno odobrenje;
- da zabrani rad korisniku uređenog kupališta, ako nije uređeno u skladu sa ovim zakonom;
- da zabrani rad u ugostiteljskom objektu u kojem se uslužuju alkoholna pića ili napici koji sadrže alkohol licima mlađim od 18 godina;
- da oduzme sredstva za rad ili predmete u slučaju obavljanja djelatnosti bez odobrenja odnosno bez prijave za upis u Centralni turistički registar, kada su upotrijebljeni za izvršenje prekršaja;

(6) Komunalni inspektor, pored ovlaštenja iz st. 2, 3 i 4 ovog člana, posebno je ovlašten da preduzima i sljedeće upravne mjere i radnje:

- da zabrani rad subjektu nadzora koji obavlja turističku odnosno ugostiteljsku djelatnost bez odobrenja, odnosno prijave za upis u Centralni turistički registar, ili prestane da ispunjava uslove na osnovu kojih je izdato odobrenje;
- da zabrani upotrebu prostorije ili prostora ako nijesu ispunjeni uslovi u pogledu zaštite od buke u skladu sa ovim zakonom;

- da zabrani upotrebu elektroakustičkih i akustičkih uređaja u ugostiteljskom objektu dok ne budu ispunjeni uslovi u pogledu zaštite od buke, u skladu sa ovim zakonom;

- da zabrani upotrebu elektroakustičkih i akustičkih uređaja za održavanje javnih skupova, zabavnih i sportskih priredbi i drugih aktivnosti na otvorenom prostoru, dok ne budu ispunjeni uslovi u pogledu zaštite od buke, u skladu sa ovim zakonom;

- da zabrani upotrebu elektroakustičkih i akustičkih uređaja za održavanje javnih skupova, zabavnih i sportskih priredbi i drugih aktivnosti na otvorenom prostoru, ako su takvi skupovi organizovani suprotno odluci organa lokalne uprave u pogledu lokacije i vremenu održavanja;

- da zabrani obavljanje ugostiteljske djelatnosti u privremenom ugostiteljskom objektu koji je postavljen na javnim površinama i na drugom prostoru suprotno odredbama ovog zakona;

- da oduzme sredstva za rad ili predmete u slučaju obavljanja djelatnosti bez odobrenja odnosno bez podnesene prijave za upis u Centralni turistički registar, kada su upotrijebljeni za izvršenje prekršaja;

(7) Za upravne mjere i radnje iz st. 5 i 6 ovog člana turistički odnosno komunalni inspektor donosi rješenje.

Shodna primjena

Član 126

Komunalni inspektori u okviru svojih nadležnosti i ovlašćenja, postupak inspekcijskog nadzora iz oblasti turizma i ugostiteljstva vrše shodnom primjenom odredaba čl. 124 i 125 ovog zakona.

VII. KAZNENE ODREDBE

Član 127

(1) Novčanom kaznom u iznosu od 1.000 do 20.000 eura kazniće se za prekršaj pravno lice ako:

- 1) na poslovnici, odnosno podružnici turističke agencije vidno ne istakne naziv iz odobrenja sa nazivom i oznakom licence turističke agencije (član 20 stav 1 tačka 1);
- 2) u poslovnici, odnosno podružnici ne posjeduje i vidno ne istakne odobrenje i licencu za obavljanje djelatnosti, sredstvo obezbjeđenja, radno vrijeme, uslove, sadržaj i cijenu usluga (član 20 stav 1 tačka 2);
- 3) u poslovnici, odnosno podružnici ne vodi evidenciju o prigovorima korisnika, u skladu sa propisom kojim je uređena zaštita potrošača (član 20 stav 1 tačka 3);
- 4) ne vodi evidenciju angažovanih turističkih vodiča na način propisan članom 59 ovog zakona;
- 5) postupi suprotno članu 66 ovog zakona;
- 6) postupi suprotno članu 69 ovog zakona;
- 7) u pružanju sportsko-rekreativnih i avanturističkih usluga koristi sredstva i opremu koja neimaju atest, odnosno sertifikat proizvođača ili drugog ovlašćenog subjekta (član 71 stav 2);
- 8) pruža sportsko-rekreativne i avanturističke usluge suprotno članu 73 ovog zakona;
- 9) iznajmljenim vozilom upravlja lice koje nije navedeno u ugovoru kao korisnik i za vrijeme korišćenja vozila kod sebe nema ugovor i saobraćajnu dozvolu izdatu za registrovano vozilo (član 76 stav 3);
- 10) o početku ponovnog pružanja usluga ne obavijesti nadležni organ koji je izdao licencu, odnosno odobrenje za rad, na način i u rokovima iz člana 79 stav 2 ovog zakona (član 79 stav 3);
- 11) pruža ugostiteljske usluge pripremanja i usluživanja hrane, pića i napitaka u pokretnom ili drugom objektu koji nije namjenski uređen i opremljen za pružanje tih usluga (član 85);
- 12) upotrebljavaju elektroakustične i akustične uređaje koji ne ispunjavaju uslove za zaštitu od buke iz člana 93 stav 1 ovog zakona;
- 13) na ulazu u objekat vidno ne istakne obavještenje o radnom vremenu (član 101 stav 1 alineja 2);
- 14) u ugostiteljskom objektu za smještaj, na recepciji ne istakne kućni red objekta, a izvod iz kućnog reda u svim sobama i apartmanima (član 101 stav 1 alineja 4);
- 15) u svim ugostiteljskim objektima, na mjestu dostupnom korisniku usluga ne vodi evidenciju prigovora i ne postupa po prigovorima u skladu sa članom 101 stav 1 alineja 10 ovog zakona;
- 16) ne održava prostorije, uređaje i opremu u ispravnom i čistom stanju (član 101 stav 1 alineja 13);
- 17) na uređaju za emitovanje muzike ne instalira limitator jačine zvuka (član 101 stav 1 alineja 14).

(2) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom u iznosu od 200 do 2.000 eura.

(3) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se preduzetnik novčanom kaznom u iznosu od 400 do 6.000 eura.

(4) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i fizičko lice novčanom kaznom u iznosu od 200 do 2.000 eura.

(5) Za prekršaje iz stava 1 ovog člana učiniocu će se izreći i zaštitna mjera zabrana obavljanja djelatnosti u trajanju do šest mjeseci.

Član 128

- (1) Novčanom kaznom u iznosu od 1.000 eura do 20.000 eura kazniće se za prekršaj pravno lice, ako:
- 1) vrši oglašavanje ili reklamiranje turističkih ili ugostiteljskih usluga suprotno članu 6 ovog zakona;
 - 2) dodijeljenu oznaku iz člana 13 stav 3 ovog zakona ne istakne u svom nazivu i na vidnom mjestu u svojoj poslovnici, odnosno podružnici (član 13 stav 4);
 - 3) u poslovnici i podružnici turističke agencije, nema obezbijeđen odgovarajući poslovni prostor dostupan korisnicima usluga (član 14 stav 1);
 - 4) u pisanoj formi ne obavijesti Ministarstvo o svim promjenama podataka na osnovu kojih je izdata licenca, u roku od pet dana od dana nastanka promjene (član 17 stav 1)
 - 5) pruža usluge za koje ne posjeduje odgovarajuću licencu (član 19 stav 2 do 5);
 - 6) kao turistička agencija – posrednik pruža usluge suprotno članu 19 stav 7 ovog zakona;
 - 7) korisnika usluge ne upozna da li nastupa u svojstvu organizatora, posrednika ili zastupnika, kao i obimom ovlašćenja (član 20 stav 1 tačka 4);
 - 8) nema program putovanja i uslova putovanja za svaki turistički paket aranžman koji organizuje ili nudi paket aranžmane, a putnika u potpunosti ne informiše u pisanoj formi ili elektronskim putem o svim pojedinostima paket aranžmana, a licima sa invaliditetom na njihov zahtjev ne da precizne informacije o prikladnosti putovanja ili odmora u odnosu na njihove potrebe i mogućnosti (član 20 stav 1 tačka 5);
 - 9) prije zaključenja ugovora korisnika usluge putnika u potpunosti ne informiše u pisanoj formi ili elektronskim putem o svojoj odgovornosti, sredstvima obezbjeđenja za slučaj djelimičnog ili potpunog neizvršenja paket aranžmana i zaštite za slučaj nesolventnosti, kao i svim vrstama osiguranja od rizika koji mogu nastati tokom realizacije paket aranžmana (član 20 stav 1 tačka 6);
 - 10) sa korisnikom usluga ne zaključi ugovor o organizovanju putovanja, u skladu sa članom 20 stav 1 tačka 7 ovog zakona;
 - 11) ne izda potvrdu o putovanju, odnosno kartu, račun ili drugi odgovarajući dokument u elektronskoj ili pisanoj formi kojim se potvrđuje prijem uplate (član 20 stav 1 tačka 8);
 - 12) putniku ne pruži usluge utvrđene programom putovanja ili ugovorom o putovanju (član 20 stav 1 tačka 9);
 - 13) nema program izleta koji organizuje sa jasnim podacima o cijeni izleta, karakteristikama prevoznog sredstva, mjestu i lokaciji izleta, trajanju izleta i drugim bitnim podacima (član 20 stav 1 tačka 10);
 - 14) povjerava izvršavanje usluga iz programa putovanja, odnosno izleta, a sa tim licima ne zaključi ugovore i ne vodi evidenciju o zaključenim ugovorima sa pratećom dokumentacijom (član 20 stav 1 tačka 11);
 - 15) u svim reklamnim i promotivnim materijalima, kao i poslovnim dokumentima ne koristi svoj naziv i naziv turističke agencije iz izdatog odobrenja i licence, kao i QR kod, ukoliko ga posjeduje (član 20 stav 1 tačka 12);
 - 16) nema dokaz o sredstvima obezbjeđenja paket aranžmana, odnosno izleta, kao i svim vrstama osiguranja od rizika koji eventualno mogu nastati tokom vremena realizacije paket aranžmana odnosno izleta (član 20 stav 1 tačka 13);
 - 17) ugovore o putovanju, odnosno organizovanju izleta, uredno ne evidentira na dan zaključenja ugovora (član 20 stav 1 tačka 14);
 - 18) prije zaključivanja ugovora o putovanju i izdavanja potvrde o putovanju, ne uruči putniku program putovanja neposredno niti ga dostavi elektronskim putem (član 22 stav 2);
 - 19) turističkoj agenciji ne dostavi program putovanja iz člana 22 stav 1 ovog zakona (član 22 stav 3);
 - 20) u slučajevima organizovanja učeničkih ili studentskih ekskurzija, uz ugovor, kao sastavni dio nema spisak učenika, odnosno studenata obrazovne ustanove koja traži uslugu organizovanja ekskurzije (član 22 stav 5);
 - 21) prilikom organizovanja ekskurzija za ustanove osnovnog i srednjoškolskog obrazovanja ili putovanja za djecu i omladinu program putovanja ne dostavi toj ustanovi, koja će sa programom upoznati i pribaviti saglasnost roditelja odnosno staratelja (član 22 stav 6);
 - 22) nudi ili prodaje paket aranžmane turističke agencije - organizatora putovanja, sa kojom nema zaključen ugovor o posredovanju (član 23 stav 1);
 - 23) za svaki izlet koji organizuje, prije realizacije programa izleta, ne pruži informacije na način iz člana 30 ovog zakona;
 - 24) u informacijama koja pruža putniku ne navede informacije propisane članom 31 stav 1 ovog zakona (član 31 stav 1);
 - 25) putniku prije zaključivanja ugovora o paket-aranžmanu, ne pruži informacije o glavnim karakteristikama putovanja iz člana 31 stav 2 i 3 ovog zakona, kada se paket-aranžman ili povezani putni aranžman prodaje preko posrednika;
 - 26) promijeni informacije iz člana 31 st. 1 i 2 ovog zakona, koje čine sastavni dio ugovora o putovanju u paket-aranžmanu, osim ako se ugovorne strane drugačije ne dogovore (član 31 stav 6);

- 27) u pisanoj formi ne zaključi ugovor o paket – aranžmanu (član 33 stav 1);
- 28) ugovor o putovanju u paket-aranžmanu ne sadrži informacije iz člana 31 stav 2 ovog zakona kao i: podatke o posebnim zahtjevima putnika koje je organizator putovanja prihvatio i podatak da je organizator putovanja odgovoran za pravilno izvršavanje svih usluga putovanja utvrđenih ugovorom i da je dužan da pruži pomoć ako se putnik nađe u poteškoćama u skladu sa članom 49 ovog zakona (član 33 stav 3);
- 29) ne obavijesti organizatora putovanja o zaključivanju ugovora i ako mu ne pruži informacije potrebne za sačinjavanje paket – aranžmana, ako je riječ o uslugama koje se kupuju putem online rezervisanja (član 33 stav 4);
- 30) prije početka paket-aranžmana ne dostavi putniku karte, informacije o vremenima polaska, vremenima usputnog zaustavljanja, saobraćajnim vezama i vremenu dolaska (član 33 stav 7);
- 31) prilikom zaključivanja ugovora o putovanju u paket-aranžmanu putniku ne izda potvrdu ugovora o putovanju u paket-aranžmanu (član 34 stav 1);
- 32) potvrda ugovora o putovanju ne sadrži elemente iz člana 34 stav 2 ovog zakona;
- 33) jednostrano izmijeni cijenu, a povećanje cijene iz člana 37 stav 1 ovog zakona prelazi 8% ugovorene cijene paket-aranžmana (član 37 stav 2);
- 34) dođe do povećanje cijene, bez obzira na iznos, a da nije na trajnom nosaču podataka i najkasnije 20 dana prije početka paket-aranžmana o povećanju cijene na jasan i razumljiv način obavijestio putnika, uz obrazloženje tog povećanja sa obračunom (član 37 stav 3);
- 35) putniku ne vrati razliku u cijeni, ako su promjene iz člana 37 stav 1 ovog zakona uzrokovale sniženje cijene (član 37 stav 4);
- 36) prije početka paket-aranžmana, jednostrano izmijeni uslove ugovora o putovanju u paket-aranžmanu, a da to pravo nije utvrđeno ugovorom i da ta izmjena nije neznatna i pritom ne obavijesti putnika putem e-maila ili na drugom trajnom nosaču podataka o izvršenoj izmjeni (član 38 stav 1);
- 37) bez odlaganja ne obavijesti putnika o informacijama iz člana 38 stav 4 ovog zakona;
- 38) izvrši povećanje cijene paket - aranžmana 20 dana prije početka putovanja, a druge izmjene uslova ugovora izvrši nakon početka putovanja (član 38 stav 5);
- 39) bez odlaganja, a najkasnije u roku od 14 dana od dana raskida ugovora, ne vrati putniku uplaćena sredstva i ne nadoknadi mu štetu u skladu sa ovim zakonom, ako putnik raskine ugovor o putovanju u paket-aranžmanu i ne prihvati zamjenski paket-aranžman (član 38 stav 8);
- 40) na zahtjev putnika ne obrazloži iznos naknade za raskid ugovora iz člana 39 stav 3 ovog zakona (član 39 stav 4);
- 41) putniku ne vrati uplaćene iznose za paket-aranžman umanjene za naknadu za raskid ugovora najkasnije u roku od 14 dana od dana raskida ugovora o putovanju u paket-aranžmanu (član 39 stav 7);
- 42) u slučaju raskida ugovora iz člana 40 st. 1 i 2 ovog zakona u roku od 14 dana od dana raskida ugovora o putovanju u paket-aranžmanu ne vrati putniku uplaćeni iznos za paket-aranžman (član 40 stav 3);
- 43) neka od usluga putovanja nije izvršena u skladu sa ugovorom o putovanju u paket-aranžmanu, a na zahtjev putnika ne ispravi tu neusklađenost usluga, osim ako to nije moguće ili ako bi otklanjanje neusklađenosti prouzrokovalo nesrazmjerne troškove uzimajući u obzir srazmjeru neusklađenosti i vrijednosti usluga putovanja na koje neusklađenost utiče (član 42 stav 2);
- 44) ne ponudi putniku odgovarajuće alternativne aranžmane, po mogućnosti istog ili većeg kvaliteta od aranžmana utvrđenih ugovorom o putovanju u paket-aranžmanu, bez dodatnih troškova za putnika i u slučaju kada putniku nije omogućen povratak u mjesto polaska u skladu sa ugovorom (član 43 stav 1);
- 45) predloži alternativni putni aranžman nižeg kvaliteta od aranžmana utvrđenog ugovorom o putovanju u paket-aranžmanu, a putniku ne snizi cijenu putovanja (član 43 stav 2);
- 46) u slučaju iz člana 43 st. 4 i 5 ovog zakona ne obezbijedi bez odlaganja repatrijaciju putnika odgovarajućim prevozom, bez dodatnih troškova za putnika, ukoliko paket-aranžman uključuje prevoz putnika (član 43 stav 6);
- 47) ne snosi troškove nužnog smještaja najviše do tri noćenja po putniku, po mogućnosti u smještaju iste kategorije, ukoliko zbog vanrednih okolnosti koje se nijesu mogle izbjeći nije u mogućnosti da obezbijedi povratak putnika u skladu sa ugovorom o putovanju u paket-aranžmanu (član 44);
- 48) putniku u poteškoćama bez odlaganja ne pruži odgovarajuću pomoć propisanu članom 49 ovog zakona (član 49 stav 1);
- 49) prije zaključivanja ugovora o putovanju ne ponudi putniku osiguranja: od rizika nastanka nesrećnog slučaja, bolesti na putovanju, oštećenja i gubitka prtljaga, za slučaj otkaza putovanja, kao i osiguranje kojim se obezbjeđuju troškovi pomoći i povratka putnika u mjesto polazišta u slučaju nesreće ili bolesti i u potpunosti ne informiše o bitnim elementima ovih osiguranja i o uslovima za zaključivanje ugovora (član 50);
- 50) postupi suprotno članu 51 stav 1 ovog zakona;

- 51) ne obezbijedi jemstvo za vraćanje svih uplaćenih sredstava koje je primio od putnika u skladu sa članom 52 ovog zakona;
 - 52) ne obavijesti korisnika usluga o bitnim podacima turističkog zastupnika, o njegovim ovlaštenjima, obavezama i odgovornostima (član 62 stav 2);
 - 53) ne dostavi Ministarstvu ugovor o zastupanju u roku od osam dana od dana zaključivanja ugovora o zastupanju (član 62 stav 3);
 - 54) postupi suprotno članu 62 stav 4 ovog zakona;
 - 55) se usluge iznajmljivanja rekreativnih plovni objekata na motorni pogon (skuteri na vodi, čamac) i jedrilica pružaju na prostorima koji nisu određeni za tu namjenu u okviru uređenih kupališta (član 64 stav 4);
 - 56) u slučaju iz člana 89 stav 1 ovog zakona, podnosilac zahtjeva pisanim putem, bez odlaganja, a najkasnije tri dana prije, ne obavijesti nadležni organ o danu otpočinjanja obavljanja djelatnosti (član 89 stav 2);
 - 57) dođe do promjene podataka iz Centralnog turističkog registra, a o promjeni podataka u pisanoj formi ne obavijesti nadležni organ u roku od osam dana od dana nastanka promjene (član 91 stav 3);
 - 58) ne podnese zahtjev za kategorizaciju najkasnije u roku od pet dana od dana prijema odobrenja za obavljanje ugostiteljske djelatnosti (član 95 stav 4);
 - 59) ne podnese zahtjev za ponovnu kategorizaciju najmanje 15 dana prije isteka perioda važenja rješenja o dodjeli kategorije objekta (član 97 stav 3);
 - 60) na vidnom mjestu, pored glavnog ulaza u objekat, ne istakne tablu sa oznakom kategorije (broj zvjezdica) i vrste ugostiteljskog objekta (član 98 stav 1);
 - 61) na vidnom mjestu ugostiteljskog objekta, ne istakne naziv sa vrstom objekta u skladu sa izdatim odobrenjem, a u objektima namijenjenim samo za naturizam ne naznači da se usluge pružaju samo tim korisnicima (član 101 stav 1 alineja 1);
 - 62) u ugostiteljskom objektu ne drži odobrenje za pružanje usluga i rješenje o dodjeli kategorije, ukoliko objekat podliježe kategorizaciji (član 101 stav 1 alineja 3);
 - 63) ne utvrdi normative i vrste hrane, pića i napitaka koji se uslužuju i korisniku usluge, po njegovom zahtjevu ne omogući uvid u normative (član 101 stav 1 alineja 5);
 - 64) ne obezbijedi gostima na svakom stolu u objektu jelovnike i karte pića sa istaknutim cijenama, težinom hrane, odnosno zapreminom pića i napitaka (član 101 stav 1 alineja 6);
 - 65) cjenovnike svih usluga koje pruža ne učini dostupnim korisnicima, a u cjenovniku usluga smještaja ne naznači i iznos boravišne takse i osiguranja (član 101 stav 1 alineja 7);
 - 66) korisniku na način utvrđen posebnim propisom ne izda račun za svaku pruženu uslugu (član 101 stav 1 alineja 8);
 - 67) u elektronskoj ili pisanoj formi na dnevnom nivou ne vodi knjigu gostiju u objektima za smještaj (član 101 stav 1 alineja 9);
 - 68) u pružanju usluga ne obezbijedi jednakost korisnika bez uslovljavanja i diskriminacije (član 101 stav 1 alineja 11);
 - 69) usluge ne pruža kvalitetno, ne poštujući sve preuzete obaveze po rezervacijama ili ugovorima, u skladu sa raspoloživim kapacitetima – prebukiranje (over-booking) (član 101 stav 1 alineja 12);
 - 70) podatke o popunjenim kapacitetima za smještaj, odnosno o ostvarenom broju noćenja, ne dostavlja lokalnoj turističkoj organizaciji i organu uprave nadležnom za poslove statistike, najkasnije do desetog u mjesecu za prethodni mjesec (član 101 stav 1 alineja 15);
 - 71) uslužuje alkoholna pića, druga pića ili napitke koji sadrže alkohol, licima mlađim od 18 godina (član 102);
 - 72) smještajne jedinice u okviru kondo modela poslovanja nijesu u komercijalnoj funkciji najmanje deset mjeseci u toku godine (član 105 stav 3);
 - 73) upravljanje i održavanje hotela po kondo modelu ne vrši na osnovu ugovora o kupoprodaji smještajne jedinice i ugovora o upravljanju i održavanju (član 106);
 - 74) procenat smještajnih jedinica u hotelu koji posluje po mješovitom modelu poslovanja namijenjenih prodaji prelazi 50%, odnosno 60% od ukupnog smještajnog kapaciteta hotela (član 108 st. 3 i 4);
 - 75) turistički rizort nije u funkciji 12 mjeseci godišnje (član 110 stav 1);
 - 76) u pružanju usluga u domaćinstvu postupa suprotno članu 112 ovog zakona;
 - 77) vrši neposrednu pogodbu van objekta za smještaj ili prostora koji je za to odredio nadležni organ lokalne uprave (član 113 stav 2);
 - 78) usluge konzumiranja ili degustacije hrane, pića i napitaka ne pruža u za to uređenom dijelu objekta ili otvorenog prostora (član 116 stav 4);
 - 79) ne vodi jedinstvenu evidenciju turističkog prometa (član 119 stav 1).
- (2) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom u iznosu od 300 eura do 2.000 eura.

- (3) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se preduzetnik novčanom kaznom u iznosu od 800 eura do 6.000 eura.
- (4) Za prekršaje iz stava 1 ovog člana učiniocu se može izreći i zaštitna mjera zabrana obavljanja djelatnosti u trajanju do šest mjeseci.

Član 129

- (1) Novčanom kaznom u iznosu od 600 eura do 2.000 eura kazniće se fizičko lice ako:
 - 1) vrši reklamiranje i javno objavljivanje punuda turističkih ili ugostiteljskih usluga u suprotnosti sa članom 6 ovog zakona;
 - 2) u svojstvu ovlašćenog predstavnika turističke agencije nema spisak korisnika usluga (putnika) tokom realizacije paket aranžmana, odnosno izleta kojim je predviđen prevoz korisnika usluga (član 24 stav 2);
 - 3) pruža usluge turističkog vodiča suprotno članu 55 stav 2 i 3 ovog zakona;
 - 4) pruža usluge turističkog pratioca bez pisanog ovlašćenja turističke agencije kojim je određen za turističkog pratioca turističke grupe (član 60 stav 4);
 - 5) pruža usluge turističkog animatora, a prilikom pružanja usluga nema dokaz o radnom ili angažovanju po drugom osnovu (član 61 stav 7);
 - 6) kod sebe nema dokaz o radnom ili angažovanju po drugom pravnom osnovu (član 73 stav 2);
 - 7) u pružanju usluga u domaćinstvu postupa suprotno članu 112 ovog zakona;
 - 8) vrši neposrednu pogodbu van objekta za smještaj ili prostora koji je za to odredio nadležni organ lokalne uprave (član 113 stav 2);
 - 9) usluge konzumiranja ili degustacije hrane, pića i napitaka ne pruža u za to uređenom dijelu objekta ili otvorenog prostora (član 116 stav 4);
 - 10) ne vodi jedinstvenu evidenciju turističkog prometa (član 119 stav 1).
- (2) Za prekršaje iz stava 1 ovog člana učiniocu se može izreći i zaštitna mjera zabrana obavljanja djelatnosti u trajanju do šest mjeseci.

VIII. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Rok za donošenje podzakonskih akata

Član 130

(1) Podzakonski akti za sprovođenje ovog zakona donijeće se u roku od jedne godine od dana stupanja na snagu ovog zakona.

(2) Do donošenja akata iz stava 1 ovog člana primjenjivaće se podzakonski akti donijeti na osnovu Zakona o turizmu i ugostiteljstvu ("Službeni list CG", br. 2/18, 13/18, 25/19, 76/20 i 130/21).

Obavljanje turističke i ugostiteljske djelatnosti

Član 131

Turističku i ugostiteljsku djelatnost u Crnoj Gori od dana pristupanja Evropskoj uniji mogu obavljati privredna društva, druga pravna lica, preduzetnici i fizička lica koja su upisana u odgovarajući registar za obavljanje turističke i ugostiteljske djelatnosti u državama potpisnicama Ugovora o evropskom ekonomskom prostoru u skladu sa zakonom kojim se uređuje pružanje usluga.

Usklađivanje poslovanja

Član 132

Privredna društva, druga pravna lica, preduzetnici i fizička lica koji su do dana stupanja na snagu ovog zakona obavljali turističku i ugostiteljsku djelatnost, dužni su da usklade svoje poslovanje u skladu sa ovim zakonom u roku od 12 mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Važenje odobrenja, licence i legitimacija

Član 133

Privredna društva i drugi subjekti koji obavljaju djelatnosti iz čl. 12, 55, 62, 64, 67, 70, 71, 74, 76, 78, 80, 84, 85, 105, čl. 108 do 111 i čl. 114 do 117 ovog zakona kojima je do stupanja na snagu ovog zakona izdata licenca, odobrenje, odnosno rješenje o upisu u Centralni turistički registar ili legitimacija dužni su da podnesu zahtjev, odnosno prijavu za izdavanje licence, odobrenja, rješenja o upisu u Centralni turistički registar ili legitimacije u skladu sa ovim zakonom u roku od 12 mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Do izdavanja licenci, odobrenja, rješenja o upisu u Centralni turistički registar, odnosno legitimacija po zahtjevu iz stava 1 ovog člana važe licence, odobrenja, rješenja o upisu u Centralni turistički registar i legitimacije

izdate do stupanja na snagu ovog zakona, ako prije tog roka ne nastupe drugi razlozi za prestanak njihovog važenja, njihovo oduzimanje ili ukidanje.

Započeti postupci

Član 134

Postupci po zahtjevima i prijavama za izdavanje odobrenja, licenci i legitimacija, kao i dodjelu kategorije, koji su započeti po Zakonu o turizmu i ugostiteljstvu ("Službeni list CG", br. 2/18, 13/18, 25/19, 76/20 i 130/21), do stupanja na snagu ovog zakona okončaće se po tom zakonu.

Prestanak važenja

Član 135

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaje da važi Zakon o turizmu i ugostiteljstvu ("Službeni list CG", br. 2/18, 13/18, 25/19, 76/20 i 130/21).

Stupanje na snagu

Član 136

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".



Na osnovu člana 18 Uredbe o izboru predstavnika nevladinih organizacija u radna tijela organa državne uprave i sprovođenju javne rasprave u pripremi zakona i strategija ("Sl. list CG", br. 41/18), Ministarstvo turizma sačinilo je

IZVJEŠTAJ O SPROVEDENOJ JAVNOJ RASPRAVI O NACRTU ZAKONA O TURIZMU I UGOSTITELJSTVU

Vrijeme trajanja javne rasprave:

Ministarstvo turizma sprovelo je javnu raspravu o Nacrtu Zakona o turizmu i ugostiteljstvu upućivanjem javnog poziva svim zainteresovanim subjektima da se uključe u javnu raspravu i dostave svoje primjedbe, predloge i sugestije na Nacrt Zakona o turizmu i ugostiteljstvu. Javna rasprava je trajala 51 dan od dana objavljivanja javnog poziva na internet stranici Ministarstva turizma <https://www.gov.me/mt>.

Način sprovođenja javne rasprave:

Zainteresovani subjekti svoje primjedbe, prijedloge i sugestije na Nacrt Zakona o turizmu i ugostiteljstvu dostavili su Ministarstvu turizma u pisanoj formi putem pošte i na e-mail adresu: nijaz.osmanovic@mt.gov.me, tokom trajanja javne rasprave.

U okviru trajanja javne rasprave, predstavnici Ministarstva održali su niz sastanaka sa predstavnicima privrede (Privrednom komorom, Američkom privrednom komorom, Udruženjem seoskih domaćinstava, Udruženjem turističkih agencija, Nacionalnom turističkom organizacijom, Glavnim gradom idr).

Ovlašćeni predstavnici Ministarstva koji su učestvovali u javnoj raspravi:

- Milena Tošić, vd sekretarke Ministarstva turizma,
- Olivera Blagojević, v.d generalne direktorice Direktorata za razvoj turističke destinacije i strateško planiranje,
- Nijaz Osmanović, načelnik Direkcije za normativno pravnu djelatnost u Ministarstvu turizma,
- Budimir Ivanović, načelnik Direkcije za upravni postupak u Ministarstvu turizma.

Podaci o broju i strukturi učesnika u javnoj raspravi:

1. Glavni grad Podgorica – Sekretarijat za preduzetništvo;
2. Udružena seoska domaćinstva Crne Gore i Regionalna razvojna agencija za Bjelasicu, Komove i Prokletije;
3. "SONUBA MONTENEGRO" DOO Bar;
4. Mikrokreditna finansijska institucija " MFI LABOR" doo;
5. Mikrokreditna finansijska institucija "ALTER MODUS" DOO;
6. Privredna komora Crne Gore;
7. Američka privredna komora u Crnoj Gori;
8. "ABACO" DOO Bar;
9. "Bigova Bay" doo Kotor;
10. Unija slobodnih sindikata Crne Gore;
11. "Ugosti.me" doo Bar;
12. ADRIATICAGENT DOO;
13. Udruženje uzgajivača školjki "marikultura" Crne Gore;
14. Advokatska kancelarija "Komnenić & Partners";
15. Advokat Lana Vukmirović Mišić;
16. Asocijacija turističkih vodiča Crne Gore;
17. Advokatska kancelarija "Prelević";
18. Ministarstvo saobraćaja;

19. Ministarstvo pomorstva;
20. Ministarstvo javne uprave;
21. Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede;
22. Ministarstvo ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera;
23. Uprava za statistiku MONSTAT;
24. Zajednica opština Crne Gore;
25. Ivana Bulatović;
26. Aleksandar Radović, Predsjednik Savjeta MZ Reževići;
27. Muzički centar Crne Gore;
28. Snežana Pantović, zamjenica predsjednika Kordinacionog odbora za zdravstveni turizma pri Privrednoj komori Crne Gore;
29. Udruženje izdavalaca smještaja - UIS CG;
30. Udruženje turističkih agencija Crne Gore;

Rezime dostavljenih primjedbi, predloga i sugestija, sa navedenim razlozima njihovog prihvatanja, odnosno neprihvatanja slijede u nastavku:

1. Primjedbe, predlozi i sugestije Glavnog grada Podgorica – Sekretarijata za preduzetništvo;

Primjedba, predlog, sugestija 1: Ne daje se značenje pojmova ugostiteljskih objekata za ishranu i piće, tipa restorana (klasični, specijalizovani), picerija, gostionica, grupa caffe barovi (caffe bar, kafana, kafić, disco club, noćni club, bistro pivnica, krčma idr.), catering objekti, objekti brze hrane, objekti jednostavnih usluga (poslastičarnica, pečenjara, kantina idr.), klub licenca isl, za koje je izdavanje odobrenja u nadležnosti organa lokalne uprave. Značenje ovih pojmova nije dato ni u drugim poglavljima, ali je dato objašnjenje za nacionalni restoran, za koji odobrenje za rad izdaje Ministarstvo.

Obrazloženje:

Mišljenja smo da je trebalo dati značenje svih pojmova, a ne samo onih iz nadležnosti Ministarstva, a odobrenje za obavljanje djelatnosti za nacionalni restoran treba da je u nadležnosti organa lokalne uprave i ne treba praviti izuzetak, s obzirom da je nacionalni restoran vrsta specijalizovanog restorana za koji je nadležan organ lokalne uprave. U tom smislu i kategorizacija tog restorana treba da je u nadležnosti lokalne uprave.

ODGOVOR:

Ne prihvata se. Smatramo da je postojeće zakonsko rješenje jasno i obuhvatno te da nije potrebno dodatno propisivati značenje pojmova.

Primjedba, predlog, sugestija 2: U odnosu na postojeći Zakon o turizmu i ugostiteljstvu, u novom Predlogu Zakona neophodno je da ostane odredba člana 67 stav 3.

Obrazloženje:

Veliki broj ugostiteljskih objekata svoju djelatnost obavlja i u stambenim objektima koji predstavljaju zasebnu građevinsku cjelinu kao i u nestambenim dijelovima stambene zgrade koji su u funkciji poslovanja ugostiteljskih objekata. Ukoliko se izbrišu odredbe člana 67 ovaj sekretarijat neće moći da izda odobrenja za rad značajnom broju ugostiteljskih objekata sa velikim brojem zaposlenih.

ODGOVOR:

Prihvata se. Predložena izmjena će biti inkorporirana u tekst predloga zakona.

Primjedba, predlog, sugestija 3: U postojećem Zakonu u članu 79 stav 4 propisano je da za obavljanje ugostiteljske djelatnosti, objekat mora da ispunjava minimalno tehničke uslove u pogledu prostora, uređaja i opreme. Takođe, citiranim zakonom predviđeno je da i pored ovih uslova

ugostiteljski objekti moraju ispunjavati I druge uslove propisane posebnim propisima koji se odnose na bezbjednost hrane, izgradnju objekata, zaštitu na radu, protiv požarnu zaštitu I zaštitu od buke, a kontrolu ispunjenosti ovih uslova vrše nadležni inspektori.

ODGOVOR:

Ne prihvata se. Smatramo da je navedena odredba jasna i precizna. Istom je naznačaneo da i pored uslova koje propisuje Zakon o turizmu i ugostiteljstvu, ugostiteljski objekti moraju ispunjavati i druge uslove propisane posebnim propisima za oblast na koji se odnose.

Primjedba, predlog, sugestija 4: U važećem zakonu o turizmu i ugostiteljstvu u članu 58 nije propisana obaveza loikacije na kojoj su smještena putnička vozila, a za iznajmljivanje drugih vrsta vozila (motocikl, moped, motor, četvorotočkaš, skuter, bicikl) jeste.

Obrazloženje:

Smatramo da i za putnička vozila treba propisati uslov za lokaciju na kojoj se nalaze vozila, ili ukinuti tu stavku za druge vrste vozila.

ODGOVOR:

Prihvata se. Predloženo rješenje će biti inkorporirano u tekst predloga zakona na način što će biti propisana obaveza da lokacija na kojoj se obavlja djelatnost ima obezbijedena parking mjesta namijenjena za primopredaju vozila.

Primjedba, predlog, sugestija 5: U članu 92 važećeg Zakona propisano je da ugostiteljski objekat može imati naziv dvije vrste ugostiteljskih objekata ako za svaku vrstu ugostiteljskog objekta ispunjava uslove propisane zakonom.

Obrazloženje:

Mišljenja smo da i u Predlogu novog zakona treba da bude propisana ova odredba koja je izostala, sa razloga što i u vežećem zakonu i u Predlogu stoji odredba da su pored ugostiteljskih objekata za pružanje usluge pripremanja i usluživanja hrane, pića i napitaka i catering objekti.

ODGOVOR:

Ne prihvata se, iz razloga što je aktuelno rješenje podložno zloupotrebi prava. Naime, ugostiteljski objekat ne može imati naziv dvije vrste ugostiteljskih objekata, već može imati dva naziva, odnosno dva odobrenja, ako za svaku vrstu ugostiteljskog objekta ispunjava uslove propisane zakonom.

Primjedba, predlog, sugestija 6: U poglavlju minimalno tehnički uslovi za obavljanje djelatnosti predviđeno je da organ nadležan za izdavanje odobrenja u postupku po zahtjevu utvrđuje ispunjenost uslova neposrednim pregledom objekta I drugim dokaznim sredstvima.

Obrazloženje:

Mišljenja smo da je odredba "drugim dokaznim sredstvima" veoma široko postavljena imajući u vidu rokove za donošenje rješenja propisane Zakonom o upravnom postupku kao I shodnu primjenu zakona kojim je uređen parnični postupak. Cijenimo da ovakva odredba ne treba da stoji, ili precizirati koja su to dokazna sredstva analogno obavljanju ugostiteljske djelatnosti.

ODGOVOR:

Ne prihvata se. Smatramo da postojeća odredba omogućava nadležnom organu da utvrđuje ispunjenost uslova na osnovu neposrednog pregleda objekta i drugih dokaznih sredstava.

2. Primjedbe, predlozi i sugestije Udruženih seoskih domaćinstava Crne Gore i Regionalne razvojne agencije za Bjelasicu, Komove i Prokletije;

Primjedba, predlog, sugestija 1: Čl.7 Degustaonica je objekt u kojem se gostima pripremaju i uslužuju vina i/ili voćna vina i/ili proizvodi od vina i/ili voćnih vina i/ili ostala alkoholna pića i/ili naresci (suhomesnati proizvodi, sirevi i slično) i/ili namazi, iz pretežno sopstvene proizvodnje;

Obrazloženje:

Degustaonice bi morale biti mjesta na kojim se gostima nudi degustacija proizvoda proizvedenih na licu mjesta, dakle kod poljoprivrednih proizvođača ili prerađivača. Samim tim bi preduslov za degustaonice morala biti pretežno sopstvena proizvodnja, što degustaonice svrstava prirodno u istu grupu sa seoskim domaćinstvima, u kojim je takođe preduslov pretežno sopstvena proizvodnja. Ne smije se davati prostor da se degustacijom bave drugi privatni subjekti, nakupci i preprodavci, jer se otvara prostor za varanje, pogrešnu interpretaciju i slično, čime bi se narušio integritet domaćeg proizvoda.

ODGOVOR:

Prihvata se. Predložena izmjena će biti inkorporirana u tekst predloga zakona (iz pretežno sopstvene proizvodnje).

Primjedba, predlog, sugestija 2: čl.86 i 87 Nelogično je da degustaonice i seoska domaćinstva nisu nadležnost iste institucije pri registraciji. Po logici ovog zakona, privatni smještaj i degustaonice su nadležnost lokalne samouprave, a seoska domaćinstva ministarstva. Degustaonice i seoska domaćinstva bi, po prirodi svojih usluga, trebali biti u istoj grupi i nadležnost istog subjekta.

ODGOVOR:

Ne prihvata se. Nadležnost za degustaonice ostaje u okviru lokalne samouprave, radi obezbjeđenja efikasne kontrole uslova i standarda u skladu sa specifičnostima sredine.

Primjedba, predlog, sugestija 3: Poglavlje XI

Neophodno je da ugostiteljske usluge u seoskom domaćinstvu budu zasebna kategorija, jer time što pripadaju istom poglavlju kao usluge u domaćinstva, druga ministarstva i relevantni subjekti ne prave razliku između ova dva subjekta, što nanosi štetu seoskim domaćinstvima.

ODGOVOR:

Prihvata se. Usluge u seoskom domaćinstvu definisane su u okviru poglavlja "Ruralni turizam".

Primjedba, predlog, sugestija 4: čl.112

(1) Usluge u seoskom domaćinstvu obuhvataju usluge u ruralnim područjima, koje se pružaju u objektima u sastavu poljoprivrednog gazdinstva i prostoru poljoprivrednog gazdinstva.

(2) Usluge u seoskom domaćinstvu može pružati privredno društvo i drugi oblik obavljanja privrednih djelatnosti, kao i fizičko lice, koji su kod organa nadležnog za oblast poljoprivrede, u skladu sa zakonom, registrovani kao nosioci poljoprivrednog gazdinstva, ili članovi porodice nosioca gazdinstva.

(3) Usluge iz stava 1 ovog člana obuhvataju:

- pripremanje i usluživanje hrane, pića i napitaka, pretežno od proizvoda iz sopstvene proizvodnje,
- smještaj u kućama i drugim objektima u okviru seoskog domaćinstva (bungalov i sl.), smještaj na katunima (koliba i sl.) do 20 ležajeva i smještaj u kampu do 15 kamp parcela.
- Degustaonica tipičnih i njima komplementarnih proizvoda na poljoprivrednom gazdinstvu, za najviše do 30 osoba.

(4) Na usluge u seoskom domaćinstvu shodno se primjenjuju i odredbe iz člana 109 stav 2, 3 i 4 ovog zakona.

(5) Konzumiranje ili degustacija hrane, pića i napitaka vrši se u za to uređenom dijelu objekta ili otvorenog prostora.

(6) U pogledu obaveza pružaoca usluga u seoskom domaćinstvu, shodno se primjenjuju odredbe iz člana 110 ovog zakona.

(7) Bliže načine i uslove pružanja usluga u seoskom domaćinstvima propisuje Ministarstvo.

Obrazloženje:

U članu 109, stav 3 piše da usluge može pružati član porodice, dok u članu 112 stav 2 piše da mora biti nosilac poljoprivrednog gazdinstva. Ako znamo da je svega 13% gazdinstava registrovano na žene, a da je skoro 100% obaveza u seoskom turizmu nadležnost žene, onda nije logično da žena koja nije i nosilac gazdinstva ne može registrovati djelatnost seoskog turizma.

Izbrisati BUNGALOV, bungalovi nisu primjer tradicionalne arhitekture i tipičnog ruralnog objekta, pa ne treba stimulirati ruralno stanovništvo da pravi bungalove i ne čuva tradicionalne objekte. U ruralnom turizmu je veoma važno čuvati tradicionalne vrijednosti i u smislu poljoprivredne aktivnosti ali i kulture i arhitekture ruralnih područja.

Degustaonici staviti kao jedan od oblika usluga koje se nude na poljoprivrednom gazdinstvu, jer bi usluge degustacije proizvoda trebalo da pružaju isključivo proizvođači, a u cijelom zakonu se proizvođači kao pružaoci usluga mogu dovesti u vezu samo sa degustaonicama i seoskim domaćinstvima koja primarno moraju biti poljoprivredna gazdinstva.

ODGOVOR:

Ne prihvata se predlog da se izbriše pojam "bungalov", ali su dodati termini "brvnara" isl. čime su obuhvaćeni tradicionalni objekti. Primjedba koja se odnosi na Degustaonice koja podrazumijeva da bude prepoznato kao jedan od oblika usluga koje se nude na poljoprivrednom gazdinstvu, jer bi usluge degustacije proizvoda trebalo da pružaju isključivo proizvođači, je već inkorporirana i prepoznata je u stavu 5 navedenog člana.

Primjedba, predlog, sugestija 5: čl.93 Obaveza kategorizacije

- (1) Obavezi kategorizacije podliježu objekti iz člana 86 stav 1 alineja 1, 2 i 4 ovog zakona, objekti iz člana 86 stav 2, kao i objekat iz stava 3 alineja 1 restoran).
- (2) Obavezi kategorizacije podliježu i objekti u kojima se djelatnost obavlja u sastavu integralnog (udruženi) modela poslovanja i turističkog rizorta, pojedinačno prema vrsti, osim turističke vile

Obrazloženje:

Smatramo da je Zakon diskriminatoran u odnosu na seoska domaćinstva, koja imaju male kapacitete i male obrte, i kojima je turizam samo komplementarna djelatnost uz poljoprivredu koja je primarna djelatnost, pa se od seoskih domaćinstava očekuje niz administrativnih koraka kao što je kategorizacija, a to se ne očekuje od daleko većih subjekata (kapacitetom i obimom) kao što su hosteli, etno sela i slično. Ne vidimo razlog da se seoska domaćinstva opterećuju kategorizacijom, ako je maksimalan broj gostiju dozvoljen zakonom 20, a prosječan broj ležajeva u našim domaćinstvima je u stvari 10. Svakako nas naši gosti filtriraju u odnosu na recenzije koje pročitaju, i više vjeruju recenzijama nego zvjezdicama.

Ukoliko želite kategorizaciju kod seoskih domaćinstava, onda bi bilo korisnije i prijemčivije da se kategorizacija vrši u odnosu na stepen sopstvene proizvodnje u ukupnoj ponudi domaćinstva, a ne u odnosu na tehničke kriterijume.

ODGOVOR:

Ne prihvata se. Ostaje obaveza kategorizacije radi obezbjeđivanja standarda kvaliteta usluga.

Primjedba, predlog, sugestija 6: čl.110

Pružalac usluga u domaćinstvu dužan je da:

- ~~na vidnom mjestu objekta istakne naziv i vrstu sa oznakom kategorije, u skladu sa izdatim rješenjima;~~
- na vidnom mjestu u objektu istakne cijene usluga smještaja sa iznosom boravišne takse i osiguranja;
- izda račun za pružene usluge, u skladu sa posebnim propisima;
- na propisan način vodi knjigu gostiju;
- vodi evidenciju prigovora i postupa po prigovorima u skladu sa posebnim propisima;

- podatke o popunjenim kapacitetima za smještaj, odnosno o ostvarenom broju noćenja dostavlja lokalnoj turističkoj organizaciji i organu uprave nadležnom za poslove statistike, najkasnije do desetog u mjesecu za prethodni mjesec.
- u objektu drži rješenje o upisu u Centralni turistički registar.

Obrazloženje:

Povezano je sa prethodnim komentaram, i tražimo da se seoska domaćinstva oslobode kategorizacije.

ODGOVOR:

Ne prihvata se. Ukidanjem obaveze pružaoca usluga uključujući i obavezu kategorizacije, umanjilo bi kontrolu kvaliteta i standarda usluga.

Primjedba, predlog, sugestija 7: Molimo vas da razmotrite opciju uvođenja kategorija koje će razvrstati seoska domaćinstva na 1. agroturizam – domaćinstva u kojima se aktivno proizvodi hrana u selima ili na katunima, kojima je poljoprivreda primarni izvor prihoda, i 2. domaćinstva koja nisu jako aktivna u poljoprivrednoj proizvodnji ali se turizmom bave u ruralnom području. Kriterijum bi mogao biti procenat sopstvene proizvodnje u ukupnoj količini hrane koju nude gostima. Trenutno se registar sastoji od mješavine ovih domaćinstava, i ne pravi se razlika. Agroturizam je od posebnog značaja, i morao bi imati daleko veću pažnju, jer ima veće društvene efekte, i značajan je za ostanak ljudi na selu. U tom smislu bi morao biti ciljan i mjerama podrške na značajniji način.

U registru seoskih domaćinstava ima konoba, kafana i sličnih objekata, oni bi morali biti isfiltrirani. Spremni smo ukazati na primjere koji se ne uklapaju u sektor ruralnog turizma.

ODGOVOR:

Djelimično se prihvata. Uvedeno je poglavlje “Ruralni turizma” i definisan pojam “agroturizma” radi preciznijeg određivanja ponude i usluga u skladu sa karakteristikama područja.

3. Primjedbe, predlozi i sugestije “SONUBA MONTENEGRO” DOO Bar;

Primjedba, predlog, sugestija 1: Članom 105 stav 3 Nacrta Zakona o turizmu i ugostiteljstvu propisano je da obavezne elemente ugovora o upravljanju i održavanju i ugovora o iznajmljivanju propisuje ministarstvo podzakonskim aktom. Član 106 stav 6 i član 108 stav 2 Nacrta Zakona propisuje shodnu primjenu člana 105. Smatramo da je pitanje obaveznih elemenata ugovora o upravljanju i održavanju i ugovora o iznajmljivanju potrebno urediti Zakonom, a ne podzakonskim aktom, imajući u vidu da je upravljanje, održavanje i iznajmljivanje suština poslovanja kondo i mješovitog hotela i turističkog rizorta.

Obrazloženje:

Smatramo da je pitanje obaveznih elemenata ugovora o upravljanju i održavanju i ugovora o iznajmljivanju veoma značajno pitanje, kako za investitore i upravljače hotela koji posluju po kondo i mješovitom modelu poslovanja i turističkog rizorta, tako i za vlasnike smještajnih jedinica. Iz tog razloga smatramo da bi obavezne elemente ovih ugovora trebalo detaljno regulisati Zakonom o turizmu i ugostiteljstvu a ne pravilnikom ili drugim podzakonskim aktom ministarstva. S obzirom da upravljanje, održavanje i iznajmljivanje smještajnih jedinica predstavlja suštinu kondo i mješovitog modela poslovanja kao i turističkog rizorta, ovo pitanje je jedno od najvažnijih kako za investitora i upravljača tako i za vlasnika smještajne jedinice. Uređivanje ovako značajnog pitanja pravilnikom ili drugim podzakonskim aktom dovelo bi do pravne nesigurnosti, do pogoršanja poslovnog ambijenta i nedostatka izvjesnosti i transparentnosti. Postojeće zakonsko rješenje normirano članom 97 važećeg zakona pruža svim akterima u oblasti turizma i ugostiteljstva pravnu sigurnost u pogledu obaveznih elemenata ugovora o upravljanju i održavanju i ugovora o iznajmljivanju, pri čemu je stavom 6 navedenog člana propisano da je ugovor o kupoprodaji smještajnih jedinica, ugovor o upravljanju i održavanju i ugovor o iznajmljivanju smještajnih jedinica u hotelima koji posluju po kondo i mješovitom modelu poslovanja, zaključen suprotno odredbama ovog zakona ništav. Predlažemo da sadržina ugovora bude uređena zakonom s obzirom da zakonodavni proces pruža znatno viši nivo pravne sigurnosti, predvidljivosti i transparentnosti.

ODGOVOR:

Ne prihvata se. Smatramo da ugovor o upravljanju i održavanju i ugovor o iznajmljivanju, treba regulisati podzakonskim aktom budući da se radi o pitanjima koja zahtijevaju veću fleksibilnost i mogućnost brže izmjene u odnosu na zakon. Zakonom su definisane okvirne odredbe dok će se detaljna pravila definisati podzakonskim aktom.

4. Primjedbe, predlozi i sugestije Mikrokreditne finansijske institucija “MFI LABOR” doo;

Primjedba, predlog, sugestija 1: Predlažemo da se u članu 18 stav 2 poslije riječi: “turistička agencija dužna je da obezbjedi sredstvo obezbjeđenja – jemstvo, ili drugi oblik obezbjeđenja u skladu sa posebnim propisima (polisa osiguranja ili neopoziva bankarska garancija)” dopuni riječima: “ili neopoziva garancija mikrokreditne finansijske institucije”.

Obrazloženje:

Članom 99 stav 2 Zakona o finansijskom lizingu, faktoringu, otkupu potraživanja, mikrokreditiranju I kreditno - garantnim poslovima propisano je da mikrokreditna finansijska institucija može da obavlja poslove izdavanja garancije licima do 20,000.00 eura fizičkim licima, 30,000.00 eura preduzetnicima I do 50,000.00 eura pravnim licima. U skladu sa navedenim nesvrshodno bi bilo izostaviti garancije mikrokreditnih institucija iz odredbi zakona o turizmu I ugostiteljstvu, posebno imajući u vidu njihov značaj za finansiranje start up kompanija I velikog procenta privrednika koji obavljaju poslove turističko ugostiteljske djelatnosti. Navedene odredbe člana 19 koncipirane na način u Nacrtu su diskriminatornog karaktera u odnosu na mikrofinansijski sector, jer isti ne prepoznaje mikrokreditne institucije kao moguće davaoce sredstava obezbjeđenja, već eksplicitno određuje da to može biti samo polisa osiguranja ili bankarska garancija.

ODGOVOR:

Prihvata se.

Primjedba, predlog, sugestija 2: Predlažemo da se član 20 stav 2 I 5 dopuni riječima na način da se u stavu 2 dodaju riječi: “ili nazivu I adresi mikrokreditne institucije koja je izdala garanciju”. Stav 5 da se dopuni na način da poslije riječi: ”o društvu za osiguranje ili poslovnoj banci” dodaju riječi: “ili mikrokreditnoj instituciji”.

Obrazloženje:

Navedeno predlažemo radi potpunog usaglašavanja teksta zakona sa predloženim izmjenama u predlogu broj 1.

ODGOVOR:

Prihvata se.

Primjedba, predlog, sugestija 3: Predlažemo izmjenu člana 32 stav 1 tačka 3 na na način da se poslije riječi: ”naziv društva za osiguranje ili poslovne banke kod koji je obezbjeđeno jemstvo” dodaju riječi: “ili mikrokreditne institucije”.

Obrazloženje:

Predložene izmjene su u cilju potpunog usaglašavanja teksta zakona sa predloženim izmjenama u predlogu 1 I 2.

ODGOVOR:

Prihvata se. Predložene izmjene biće inkorporirane u tekst predloga zakona radi potpunog usklađivanja zakonskih odredbi sa predloženim dopunama koje omogućavaju da mikrofinansijske institucije budu prepoznate kao davaoci sredstava obezbjeđena u skladu sa važećim propisima.

5. Primjedbe, predlozi i sugestije Mikrokreditne finansijske institucije "ALTER MODUS" doo;

Primjedba, predlog, sugestija 1: Predlaže se izmjena stava 3 člana 109 i dodavanje još jednog stava u članu 109, koji u nacrtu glasi: „Izuzetno, usluge smještaja u domaćinstvu mogu pružati članovi uže porodice/treća lica, kojima lica iz stava 2 ovog člana daju ovlaštenje za obavljanje ove vrste usluge, na obrascu koji propisuje Ministarstvo, ovjereno od strane organa nadležnog za ovjeru ili sa kojima lica iz stava 2 ovog člana zaključe ugovor o zakupu, u kojem je izričito navedeno da zakupac ima mogućnost davanja nekretnine iz stava 1 ovog člana u podzakup.“ Ovaj stav, iako sa dobrom namjerom da proširi mogućnost uključivanja drugih lica, u svojoj primjeni neodgovarajuće tretira članove istog domaćinstva kao da su „treća lica“ i uvodi nepotrebne birokratske prepreke, koje ne odgovaraju realnosti crnogorskog društva ni ustaljenim poslovnim praksama.

Predloženi tekst stava 3 člana 109:

(3) Ugostiteljske usluge u domaćinstvu, pored fizičkog lica iz stava 2 ovog člana, mogu obavljati i svi punoljetni članovi njegovog domaćinstva, ako su registrovani u istom domaćinstvu i postoji dokaz o srodstvu ili zajedničkom prebivalištu. Članovi domaćinstva mogu se, na osnovu prijave, evidentirati u Centralni turistički registar kao lica koja učestvuju u pružanju usluga smještaja u domaćinstvu.

Predlog člana 109 Ugostiteljske usluge u domaćinstvu

Član 109

- (1) Ugostiteljske usluge u domaćinstvu obuhvataju usluge smještaja koje se pružaju turistima u:
 - turističkim apartmanima;
 - porodičnoj kući i stanu, kao posebnom dijelu stambene zgrade za iznajmljivanje, ili dijelu kuće i stana (soba);
 - kampu sa najviše 15 kamp parcela i ukupnim kapacitetom do 30 osoba.
- (2) Usluge smještaja u domaćinstvu mogu pružati fizička lica koja imaju u svojini, susvojini, zakupu ili drugom pravnom osnovu korišćenja smještajnog kapaciteta, do 20 ležajeva, kao i do 15 kamp parcela sa kapacitetom do 30 osoba.
- (3) U obavljanju ugostiteljskih usluga u domaćinstvu mogu učestvovati svi punoljetni članovi domaćinstva pružaoca usluge iz stava 2 ovog člana, bez potrebe za posebnom saglasnošću ili zaključivanjem ugovora, pod uslovom da su registrovani u istom domaćinstvu i da postoji dokaz o srodstvu ili zajedničkom prebivalištu.
- (4) Lica iz stava 3 ovog člana se, na osnovu prijave, mogu upisati u Centralni turistički registar kao članovi domaćinstva koji učestvuju u pružanju ugostiteljskih usluga, i mogu koristiti status registrovanog učesnika u djelatnosti za ostvarivanje prava pred nadležnim institucijama.
- (5) Ugostiteljske usluge u domaćinstvu mogu pružati i privredna društva i drugi oblici obavljanja privredne djelatnosti u smještajnim kapacitetima koji imaju u svojini ili zakupu smještajne jedinice sa više od 20 ležajeva.

Obrazloženje:

Crna Gora je izrazito turistička zemlja, gdje turizam čini oko 25,5% bruto domaćeg proizvoda i predstavlja glavnu privrednu granu. Ovaj sektor zapošljava veliki broj građana, a posebno je dominantan u primorskim i opštinama centralne regije gdje veliki broj domaćinstava ostvaruje značajan dio godišnjih prihoda upravo kroz pružanje usluga smještaja. U realnosti, turistička djelatnost u Crnoj Gori u najvećem dijelu funkcioniše kao porodični posao. U praksi, iako je rješenje registrovano na jednog člana domaćinstva, zbog zahtjeva administracije, smještaj uređuju, dočekuju goste, održavaju kapacitete, komuniciraju, investiraju i razvijaju posao svi članovi porodice. Ova činjenica je opštepoznata i predstavlja neizostavan dio turističke kulture Crne Gore.

Problem postojećeg rješenja: Trenutno zakonsko rješenje ograničava pružanje ugostiteljskih usluga samo na jedno fizičko lice formalnog nosioca. Čime se:

- isključuju ostali članovi porodice koji stvarno učestvuju u radu;
- onemogućava njihov upis u Centralni turistički registar;
- usporava pristup finansijskim sredstvima i investicijama, jer finansijske institucije traže dokaz da je lice aktivno registrovano kao pružalac usluga da bi odobrile kredit ili subvenciju.

U tradicionalnim crnogorskim domaćinstvima, objekti se često vode na starijeg člana (baba, ded, roditelj), ali nosioci razvoja i investiranja su mlađi članovi porodice. Ako nisu formalno evidentirani, ti članovi ne mogu da:

- podignu kredit za adaptaciju ili proširenje kapaciteta,
- apliciraju za podršku države ili međunarodnih donatora,
- dobiju fiskalnu legitimaciju kao učesnici u djelatnosti.

Predloženo rješenje u stava 3 člana 109 nacrtu zakona nepotrebno birokratizuje uključivanje članova domaćinstva u djelatnost koju po pravilu svi zajedno već obavljaju. Traženje posebnih ovlašćenja, ovjera kod državnih organa ili zaključivanje ugovora o zakupu za članove iste porodice, predstavlja klasičnu biznis barijeru, koja:

- povećava trošak za domaćinstva;
- odvraća ljude od legalizacije djelatnosti;
- usporava širenje porodičnih turističkih kapaciteta;
- i ne odgovara faktičkom stanju u sektoru.

U crnogorskoj praksi, najveći dio turističkog biznisa čine upravo porodična domaćinstva. Izdavanje smještaja nije samo posao pojedinca, već zajednički angažman, gdje jedan član vodi rezervacije, drugi dočekuje goste, treći čisti, a svi zajedno ulažu novac u poboljšanje usluge i proširenja kapaciteta. Predloženo rješenje zanemaruje tu činjenicu i tretira bliske članove porodice kao da su poslovni zakupci ili pravno potpuno odvojena lica.

Umjesto da član domaćinstva bude prirodno prepoznat kao lice koje učestvuje u pružanju usluga, predloženo zakonsko rješenje mu nameće obavezu da:

- da traži posebno ovlašćenje;
- da ga ovjeri kod nadležnog organa;
- da zaključi ugovor o zakupu sa članom svoje porodice .

Takvo rješenje je nepraktično, neprimjenjivo, i nepotrebno formalističko. U stvarnosti, niko to ne radi, i time zakon direktno gura dio djelatnosti u sivu zonu. Predlog je jednostavan, logičan i usklađen sa drugim zakonima u Crnoj Gori, naročito Zakonom o poljoprivredi i ruralnom razvoju, gdje jedan član porodice nosilac gazdinstva, a ostali se upisuju kao članovi, sa pravom da učestvuju u djelatnosti. Na taj način:

- evidentira se realno stanje;
- olakšava se legalizacija postojećeg rada;
- otvaraju se vrata za podršku članovima porodice kroz kredite, subvencije i obuke;
- smanjuje se administrativni teret i usklađuje praksa sa realnim životom, umjesto ugovora o zakupu, saglasnosti i notarskih ovjera, omogućava se lak upis članova domaćinstva po uzoru na poloprivredna gazdinstva.;
- Pojačava se borba protiv sive ekonomije, uključivanjem svih članova domaćinstva u registar smanjuje se broj „nevidljivih“ pružalaca usluga;
- Povećava se priliv u budžet, legalizacijom porodičnih angažmana povećava se poreska i fiskalna disciplina;
- Olakšan pristup investicijama, članovima domaćinstva omogućava se da se zaduže kao preduzetnici, a ne kao potrošači;
- Podstiče se za rast i kvalitet, članovi domaćinstva će imati motivaciju da zajednički ulažu, registruju objekte i šire kapacitete;

U praksi, mnogi članovi domaćinstva žele da unaprijede porodične kapacitete, da adaptiraju sobe, kupe opremu, digitalizuju ponudu. Za to su im potrebna novčana sredstva. Međutim, finansijske institucije im ne mogu dati razvojne kredite, osim ako su formalno registrovani u djelatnosti.

Bez mogućnosti upisa u Centralni turistički registar, kredit koji bi bio namijenjen unapređenju biznisa se vodi kao potrošački, uz skuplju kamatu i bez poreskih olakšica. Time se nepravda prenosi i na finansijski sektor, koji gubi potencijalne klijente sa stabilnim prihodima a koji mogu da razvijaju turizam u Crnoj Gori. Turizam u Crnoj Gori počiva na ljudima, porodicama i domaćinima. Porodica je temelj uspjeha crnogorskog turizma, uložila je, organizovala se i izgradila kapacitete. Država treba da to prepozna i formalno, kroz zakon. Ovim predlogom omogućava se da svaki član domaćinstva koji stvarno učestvuje u turističkoj djelatnosti bude priznat, registrovan i osposobljen da razvija svoj posao u skladu sa zakonom.

ODGOVOR:

Predlog je djelimično usvojen. Predlogom zakona predviđeno je da usluge smještaja u domaćinstvu pored vlasnika mogu pružati članovi uže porodice kao i treća lica uz ispunjavanje propisanih uslova.

6. Primjedbe, predlozi i sugestije Privredne komore Crne Gore;

Predlog br. 1 u odnosu na član 3 Nacrta zakona – Načela: Predlaže se dopuna člana 3 u dijelu kojim se propisuju osnovna načela na kojima se zasniva obavljanje turističke i ugostiteljske djelatnosti. Iako su u postojećem tekstu obuhvaćena važna načela održivosti, digitalizacije, dostupnosti i javno-privatnog partnerstva, smatramo da bi uključivanje dodatnih savremenih načela, koja odražavaju aktuelne izazove i vrijednosti u razvoju turizma, doprinijelo ne samo održivijem i inkluzivnijem razvoju sektora, već i jačanju pravne jasnoće i dosljednosti u tumačenju i primjeni zakona. U tom smislu, predlaže se da se član dopuni načelom:

- očuvanja kvaliteta života lokalne zajednice;
- očuvanja kulturnog identiteta i nematerijalne baštine;
- regionalne diverzifikacije i decentralizacije;
- otpornosti i sigurnosti turističkih destinacija; te
- participativnosti i inkluzivnog upravljanja turizmom.

Obrazloženje predloga br. 1:

Načelo očuvanja kvaliteta života lokalne zajednice ukazuje na potrebu da se turistički razvoj odvija u skladu s interesima i dobrobiti lokalnog stanovništva, imajući u vidu izazove kao što su prekomjerna urbanizacija, rast troškova života i pritisak na infrastrukturu i prirodne resurse. Pojedini nacionalni zakoni i strateški dokumenti već prepoznaju njegov značaj.

Načelo očuvanja kulturnog identiteta i nematerijalne baštine osigurava da turistički razvoj bude usklađen s očuvanjem kulturne autentičnosti i da ne dovede do komercijalizacije tradicije, običaja i kulturnih sadržaja zajednice. Takođe, Zakon bi trebalo da prepozna i načelo regionalne diverzifikacije i decentralizacije, koje podrazumijeva podsticanje razvoja specifičnih oblika turizma i turističkih sadržaja i u manje razvijenim područjima, van dominantnih turističkih zona, čime bi se doprinijelo ravnomjernijem regionalnom razvoju i smanjenju sezonalnosti ponude, što je u skladu sa Strategijom regionalnog razvoja Crne Gore za period 2023-2027. godine.

Načelo otpornosti i sigurnosti destinacije podrazumijeva strateško upravljanje rizicima koji proizlaze iz klimatskih promjena, zdravstvenih kriza, prirodnih nepogoda i drugih vanrednih okolnosti koje mogu ugroziti održivost turističke djelatnosti. Ovaj pristup sve češće nalazi mjesto u međunarodnim i nacionalnim strategijama razvoja turizma.

Načelo participativnosti i inkluzivnog upravljanja podrazumijeva uključivanje različitih društvenih aktera – lokalnih zajednica, stručne i akademske javnosti, privatnog sektora i civilnog društva – u procese donošenja odluka koje se odnose na planiranje, razvoj i promociju turizma. Ovaj pristup osigurava veću transparentnost, legitimnost i usklađenost sektorskih politika sa potrebama i prioritetima zajednice.

ODGOVOR:

Djelimično prihvaćeno i inkorporirano u tekst predloga zakona.

Primjedba br. 2 u odnosu na član 7 Nacrta zakona – Značenje izraza: U cilju obezbjeđenja normativne koherentnosti i pravne predvidivosti, a u skladu sa nomotehničkim standardima, smatramo da je potrebno da se svi termini koji imaju posebno značenje u kontekstu Zakona definišu

na jedinstven i pregledan način u članu koji se odnosi na značenje izraza, umjesto da se na tom mjestu definišu samo pojedini termini, dok se ostali uvode i tumače sporadično kroz druge odredbe (npr. turistička djelatnost, turistički vodič, turistički animator, turistički zastupnik i sl). Takođe, ukazujemo i na to da pojedini izrazi koji se koriste u Nacrtu zakona uopšte nijesu definisani, iako imaju specifično značenje u praksi, što dodatno otežava pravilnu primjenu i ujednačeno tumačenje zakonskih odredbi. Posebno ističemo izraze poput wellness centar, spa centar i centar za rehabilitaciju, čije normativno razgraničenje je od posebnog značaja, kako s aspekta pružanja usluga, tako i radi pravne sigurnosti korisnika i kontrolnih mehanizama. Na kraju, značajno je terminologiju korišćenu u Nacrtu zakona uskladiti sa međunarodnim standardima, posebno onima sadržanim u aktima UNWTO, čime se doprinosi stvaranju pravno jasnog, međunarodno prepoznatog i funkcionalnog normativnog okvira u oblasti turizma. Neki od izraza koji se koriste u Nacrtu zakona (npr. „prebukiranje“ kao „multiplikovanje“, ili nedefinisane razlike između „putnika“ i „turiste“) odstupaju od standardne međunarodne prakse i mogu izazvati terminološku konfuziju u primjeni zakona, tumačenju prava i izvršavanju inspekcijiskog nadzora.

Obrazloženje primjedbe br. 2:

Jasna i sistematizovana definicija termina koji se koriste u zakonskom tekstu predstavlja osnovni zahtjev nomotehničke urednosti, ali i preduslov za dosljednu, nedvosmisleni i pravno sigurnu primjenu zakona. U praksi, odsustvo jedinstvene odredbe koja sadrži sve relevantne definicije dovodi do otežanog tumačenja pojedinih instituta, povećava pravnu nesigurnost među subjektima na koje se zakon primjenjuje i kreira prostor za proizvoljna ili neujednačena tumačenja. Normativno razdvajanje značenja termina u različite odredbe zakona, bez jasne sistematizacije i bez prethodnog sveobuhvatnog definisanja ključnih pojmova, odstupa od preporuka i prakse savremenog zakonodavstva, koje teži ka većoj preglednosti, funkcionalnosti i pravnoj predvidivosti. Pored toga, upotreba stručnih izraza koji nijesu definisani dodatno komplikuje primjenu zakona.

ODGOVOR:

Djelimično prihvaćeno i inkorporirano u tekst predloga zakona. U članu koji se odnosi na značenje izraza definišu se oni termini koji su manje poznati, dok definicija termina koji su predmet samog zakona, odnosno onih termina i pojmova koji predstavljaju i spadaju u oblast uređivanja ovim zakonom, ne definišu se u navedenom članu.

Primjedba br. 3 u vezi sa članom 7 stav 1 tačka 1: Potrebno je dodatno razraditi definiciju *degustaonice*, koja je data u članu 7 stav 1 tačka 1 Nacrta zakona, na način što bi se predvidjela mogućnost da degustaonica bude samostalni objekat, kao i organizacioni dio vinarije, poljoprivrednog gazdinstva ili seoskog domaćinstva.

Obrazloženje primjedbe br. 3:

Definicija degustaonice u nacrtu je suviše formalna: prepoznaje prostorije za posluživanje, ali ne i njihov potencijal kulturnog i edukativnog karaktera. Degustaonica, kako je trenutno definisana u Nacrtu zakona, svedena je na objekat za pripremu i posluživanje vina, sireva i sličnih proizvoda lokalnog porijekla. Ovakva definicija ne obuhvata važan aspekt savremenih degustaonica kao prostora kulturno-gastronomске interpretacije i valorizacije lokalnog identiteta. U savremenim turističkim politikama, posebno u državama regiona i EU, degustaonice imaju dvostruku funkciju: komercijalnu i edukativnu. One doprinose promociji lokalnih proizvođača, ali i stvaraju dodatnu vrijednost kroz priču o proizvodu, povezivanje sa lokalnom zajednicom i iskustvo koje nadilazi običnu konzumaciju. Zbog toga je važno da Zakon predvidi da degustaonice mogu biti i specijalizovani objekti, ali da se njihovo osnivanje i rad vežu za određene minimalne standarde – kako u pogledu kvaliteta proizvoda, tako i u pogledu uslova za prijem i informisanje gostiju. Na taj način se otvara prostor za razvoj održivog, kulturno ukorijenjenog turizma, bez nepotrebnog administrativnog opterećenja, ali uz jasno definisane kriterijume koji sprječavaju snižavanje standarda i nelojalnu konkurenciju.

ODGOVOR:

Predlogom zakona definisana je degustaonica kao objekt ili funkcionalni dio objekta ili prostora u okviru vinarije ili seoskog domaćinstva u kojem se gostima pripremaju i uslužuju vina i/ili voćna vina i/ili proizvodi od vina i/ili voćnih vina i/ili ostala alkoholna i bezalkoholna pića i/ili naresci i/ili drugi

poljoprivredni proizvodi (suhomesnati proizvodi, sirevi, masline i slično) i/ili namazi, pretežno iz sopstvene proizvodnje;

Primjedba br. 4 - definisanje novog člana: Potrebno je u Nacrt zakona uvrstiti odredbe kojima se jasno definišu vrste i ovlašćenja turističkih agencija, i to: turoperatori za odlazni turizam, receptivne agencije (turoperatori za dolazni turizam), posredničke turističke agencije, online turističke agencije (OTA – Online Travel Agencies). Takođe, u zavisnosti od vrste turističke agencije, potrebno je jasno razgraničiti njihova ovlašćenja (npr. samo receptivne agencije - turoperatori za dolazni turizam mogu obavljati poslove turističkih zastupnika).

Obrazloženje primjedbe br. 4:

Važeći Zakon o turizmu i ugostiteljstvu prepoznaje različite vrste turističkih agencija u članu 11. Pravni subjekti, čija se ovlašćenja i obaveze određuju u skladu sa njihovim karakteristikama, predstavljaju osnovne elemente za uspostavljanje funkcionalnog pravnog sistema. Primjera radi, normativno prepoznavanje receptivnih agencija kao jedinih ovlašćenih za obavljanje funkcije turističkog zastupnika dodatno bi profesionalizovalo sektor dolaznog turizma i osnažilo sistem licenciranja i odgovornosti u toj oblasti. Međutim, u nacrtu novog zakona izostaje bilo kakva kategorizacija turističkih agencija, što predstavlja značajan korak unazad u odnosu na postojeće stanje i otvara prostor za tržišnu konfuziju i zloupotrebu prava. Normativna diferencijacija turističkih agencija je od izuzetne važnosti iz sljedećih razloga:

1. Omogućava preciznije uređivanje djelatnosti, prava i obaveza specifičnih vrsta agencija;
2. Doprinosi transparentnosti tržišta i zaštiti potrošača;
3. Olakšava sprovođenje inspekcijuskog nadzora i poreske kontrole;
4. Sprječava zloupotrebu pravnog statusa agencija koje nominalno posluju kao posrednici, a faktički organizuju aranžmane.

ODGOVOR:

Prihvata se. Uvedena klasifikacija turističkih agencija prema vrsti usluga koje pruža.

Predlog br. 5 u vezi sa članom 16 Nacrta zakona – Prava i obaveze turističke agencije-posrednika: Neophodno je preformulisati odredbu člana 16 na način da se uloga turističke agencije-posrednika ne ograničava u pogledu ovlašćenja da “nudi” i “prodaje”, već da se izričito propiše mogućnost realizacije aranžmana stranog turoperatora, uz jasno utvrđene uslove. Zbog toga predlažemo da se član 16 dopuni ili preformuliše, tako da realizaciju aranžmana stranih turoperatora na teritoriji Crne Gore može vršiti domaća turistička agencija – turoperator (DMC), koja ispunjava sve zakonom propisane uslove i koja je prepoznata od strane nadležnih organa kao operativni partner za dolazni turizam.

Obrazloženje predloga br. 5:

U praksi se često dešava da strani turoperatori povjeravaju realizaciju svojih aranžmana domaćim agencijama, koje na teritoriji Crne Gore obezbjeđuju sve usluge – prevoz, smještaj, izlete, vodiče i drugo. U tim slučajevima domaća turistička agencija ne nastupa samo kao prodajni kanal, već kao izvršilac i operativni partner, odnosno realizator aranžmana. U pitanju su često kompleksni i visokovrijedni turistički paketi, koji zahtijevaju lokalno znanje, logističke kapacitete i visoku profesionalnost. Na taj način:

1. Obezbjeduje se kvalitet usluge i sigurnost turista, jer realizaciju vrši domaći subjekt sa kapacitetom i iskustvom;
2. Garantuje se odgovornost u slučaju spora ili štete, jer domaća agencija odgovara po crnogorskom pravu;
3. Sprječava se nelojalna konkurencija i zaobilaženje domaćih standarda od strane neregistrovanih subjekata;
4. Podstiče se razvoj domaćih turoperatora – DMC agencija, kao oslonca receptivnog turizma Crne Gore.

Zadržavanjem sadašnje formulacije, u kojoj se turističkoj agenciji-posredniku dopušta samo da “nudi” i “prodaje” aranžman, stvara se pravna i praktična prepreka za legitiman i uhodan model saradnje između stranih i domaćih agencija, što nije u interesu održivog razvoja turizma.

ODGOVOR:

Ne prihvata se. Turistička agencija-posrednik može da nudi na prodaju, odnosno prodaje, samo paket aranžmane turističke agencije-organizatora putovanja, sa kojom ima zaključen ugovor o posredovanju. Dakle, razlika između TA - organizatora putovanja i TA - posrednika je u okolnosti da TA - posrednik djeluje u ime turističke agencije-organizatora putovanja, u kojem slučaju i nastupa kao posrednik organizatora putovanja. (član 24 Predloga).

Predlog br. 6 u vezi sa članom 33 Nacrta zakona – Obaveza čuvanja tajne: Radi usklađivanja s Opštom uredbom o zaštiti podataka (GDPR), predlaže se dopuna člana 33 u sljedećem pravcu:

1. Definirati pojam "treća lica" u kontekstu obrade ličnih podataka putnika, kako bi se izbjegla pravna neodređenost i omogućilo jasno tumačenje;
2. Uvesti obavezu prethodnog, informisanog i izričitog pristanka putnika na obradu i prenos njegovih ličnih podataka trećim licima, osim ako to nije neophodno radi ispunjenja zakonske obaveze ili zaštite vitalnih interesa lica;
3. Uskladiti formulaciju s osnovnim principima zaštite podataka, uključujući minimizaciju obrade, svrhovnu ograničenost i transparentnost.

Dopunjen član 33 može biti formulisan na sljedeći način:

Organizator putovanja i druga pravna ili fizička lica koja pružaju usluge u vezi s organizovanim putovanjima dužni su da podatke o putniku, njegovom prtljagu, kretanjima i drugim ličnim podacima obrađuju na zakonit, pravičan i transparentan način, u skladu sa propisima o zaštiti podataka o ličnosti.

Lični podaci putnika mogu se saopštavati trećim licima samo:

- 1) uz prethodnu, izričitu i informisanu saglasnost putnika,
- 2) ako je obrada neophodna radi ispunjenja ugovora čiji je putnik ugovorna strana,
- 3) ako postoji zakonska obaveza ili zahtjev nadležnog organa u skladu sa posebnim propisima, ili
- 4) ako je to neophodno radi zaštite vitalnih interesa putnika.

„Trećim licima“, u smislu ovog člana, smatraju se svi subjekti koji nijesu direktni ugovorni partner putnika, uključujući, ali ne ograničavajući se na: posrednike, pružaoce digitalnih usluga, osiguravajuće kuće, hotelske ili transportne partnere i druge učesnike u pružanju usluge.

Organizator putovanja dužan je da putniku omogući ostvarivanje prava u vezi sa njegovim podacima, uključujući pravo na pristup, ispravku, brisanje, ograničenje obrade, prenosivost podataka i prigovor, u skladu sa zakonom kojim se uređuje zaštita podataka o ličnosti.

Obrazloženje predloga br. 6:

Trenutna formulacija člana 33 ne obezbjeđuje dovoljnu pravnu sigurnost ni korisnicima ni pružiocima usluga u pogledu standarda zaštite podataka, niti precizira koji se entiteti smatraju "trećim licima", što otvara prostor za različita tumačenja i potencijalne zloupotrebe. GDPR zahtijeva da svaka obrada ličnih podataka bude pravno zasnovana, ograničena na jasno definisane svrhe, propisno dokumentovana i zasnovana na izričitom pristanku korisnika, osim ako postoji drugi pravni osnov (npr. zakonska obaveza, javni interes ili legitimni interes uz balansiranje prava i interesa lica). S tim u vezi, dopunom člana 33 kako je gore navedeno, omogućilo bi se jasnije usklađivanje sa EU standardima, veća pravna sigurnost za organizatore i korisnike i smanjenje rizika od regulatornih povreda i reputacionih šteta.

ODGOVOR:

Ne prihvata se. Smatramo da je definicija jasna i precizna. Takođe suština definicije je već obuhvaćena važećim tekstom usklađenim sa EU Direktivom.

Predlog br. 7 u vezi sa članom 56 stav 2 – Turistički vodič: Potrebno je dodati odredbu u kojoj će se precizirati na koji način turistički vodiči, kao fizička lica, mogu na legalan način pružati usluge, uz obavezu da za svoje usluge izdaju fiskalne račune, u slučaju kada djelatnost obavljaju samostalno, odnosno kada nisu angažovani od strane turističkih agencija ili drugih subjekata ovlašćenih za organizaciju izleta.

Obrazloženje predloga br. 7:

U članu 56 stav 1 Nacrta zakona navodi se da je turistički vodič stručno lice koje "samostalno" ili "angažovano od turističke agencije" vodi turiste po turističkim lokalitetima. Stoga, ukoliko turistički

vodič radi samostalno, tj. nije angažovan od strane turističke agencije, ili ukoliko nije registrovan kao preduzetnik, postavlja se pitanje na koji način će naplaćivati svoje usluge, odnosno kako će za iste izdavati fiskalni račun, a shodno tome i kako će ispunjavati svoje poreske obaveze.

ODGOVOR:

Ne prihvata se. Usluge turističkog vodiča može pružati lice kojem je Ministarstvo izdalo legitimaciju turističkog vodiča. Turistički vodič prilikom pružanja usluga mora imati vidno istaknutu legitimaciju turističkog vodiča, oznaku turističke agencije, ukoliko je angažovan od strane turističke agencije, kao i dokaz o angažovanju u svojstvu turističkog vodiča. Obaveza i način ispunjavanja poreskih obaveza, propisani su posebnim zakonom.

Primjedba br. 8 u vezi sa članom 56 stav 5 Nacrta zakona – Turistički vodič: U članu 56 stav 5 Nacrta zakona propisano je: "Za organizovane grupe turista/izletnika na pojedinim turističkim lokalitetima za koje važi poseban režim rada, pružanje usluga turističkog vodiča je obavezno za njihov obilazak." Potrebno je preformulisati navedenu odredbu, na način što će se precizirati u kojim slučajevima je potrebno (ili nije potrebno) angažovati turističkog vodiča prilikom posjete određenih turističkih lokaliteta.

Obrazloženje primjedbe br. 8:

Predložena sporna norma, kojom se propisuje obaveza angažovanja turističkog vodiča za organizovane grupe turista/izletnika prilikom obilaska pojedinih turističkih lokaliteta sa posebnim režimom rada, zahtijeva preciziranje i preformulisanje iz više razloga, kako normativnih, tako i praktičnih. S aspekta prava i poslovne prakse, ovakva formulacija je problematična jer se kosi sa načelom slobode poslovanja turističkih agencija, koje prema važećem zakonodavstvu imaju autonomiju u kreiranju turističkih aranžmana i izleta, u skladu s interesima i potrebama svojih klijenata. U praksi, turistička agencija može organizovati dolazak grupe turista na određeni lokalitet isključivo radi slobodnog vremena, ručka, učešća na manifestaciji (kulturnoj, sportskoj, muzičkoj i dr), bez potrebe za interpretacijom sadržaja lokaliteta kroz angažovanje vodiča. U takvim slučajevima bi obaveza angažovanja turističkog vodiča bila ne samo suvišna, već i opterećujuća za agenciju i samog korisnika usluge. Uvođenje obaveze angažovanja turističkog vodiča za svaki slučaj posjete lokalitetu "sa posebnim režimom rada" može imati i negativne ekonomske efekte, naročito na segment niskobudžetnih i kratkotrajnih aranžmana, te dovesti do smanjenja konkurentnosti turističkih agencija i ograničenja turističke ponude. Stoga, predlažemo da se predmetna odredba preformuliše na način koji će jasno i precizno definisati uslove pod kojima je obavezno angažovanje turističkog vodiča, vodeći računa o principima proporcionalnosti, pravne sigurnosti i slobode preduzetništva, te o različitim oblicima organizacije posjeta turističkim lokalitetima.

ODGOVOR:

U članu 64 stav 4 propisano je da turističke lokalitete propisuje Ministarstvo. Predlog se ne prihvata, jer će se isto urediti podzakonskim aktom.

Predlog br. 9 u vezi sa članom 60 Nacrta zakona – Legitimacija turističkog vodiča: Potrebno je precizirati član 60 na način da, pored sertifikata o stečenoj nacionalnoj stručnoj kvalifikaciji, pravo na sticanje legitimacije za turističkog vodiča mogu imati i lica koja su uspješno završila akreditovani program na visokoškolskoj ustanovi iz oblasti turizma, u skladu sa zakonom.

Obrazloženje predloga br. 9:

Trenutno rješenje, koje zahtijeva isključivo sertifikat o stečenoj nacionalnoj stručnoj kvalifikaciji, ne ostavlja prostor za priznavanje kvalifikacija stečenih kroz formalno obrazovanje, iako su u pitanju relevantni i akreditovani programi visokoškolskih ustanova. Dodatno, ograničavanje prava na obavljanje djelatnosti turističkog vodiča samo na nosioce nacionalnog sertifikata stvara pravnu nesigurnost i nelogičnost, jer zakon istovremeno ne prepoznaje institucije koje će te sertifikate izdavati, niti kriterijume za akreditaciju tih institucija. U prethodnoj praksi u Crnoj Gori, ovi sertifikati nisu bili jasno normirani kroz podzakonske akte, što je dodatno otežavalo primjenu zakona. U interesu usklađivanja sa načelima iz člana 3 Nacrta zakona, posebno načelima unaprjeđenja kadrovske potencijala i kvaliteta usluga, preporučuje se dopuna člana 60 kojom bi se priznalo

obrazovanje iz oblasti turizma stečeno na visokoškolskim ustanovama, uključujući i formalne programe cjeloživotnog učenja, kao ravnopravan osnov za dobijanje legitimacije turističkog vodiča.

ODGOVOR:

Ne prihvata se. Posjedovanje određenog obrazovanja samo po sebi ne podrazumijeva automatsko ispunjavanje uslova za obavljanje poslova iz te oblasti. U praksi postoji neograničen broj primjera gdje se za obavljanje određene djelatnosti ili vrste posla zahtijeva i posebno, napredno znanje iz određene oblasti (instruktor vožnje, advokat, hirurg itd).

Predlog br. 10 u vezi sa članom 63 Nacrta zakona – Turistički animator: Svrishodno je razmotriti brisanje dijela odredbe iz člana 63, kojim se kao uslov da bi strani državljani bili animatori propisuje poznavanje crnogorskog jezika ili jezika u službenoj upotrebi u Crnoj Gori, osim u slučajevima kada je riječ o sadržajima koji po prirodi posla zahtijevaju neposrednu verbalnu komunikaciju sa gostima. Takođe, preporučujemo dodavanje novog stava kojim bi se preciziralo da se „uslovi, način i postupak za sticanje nacionalne stručne kvalifikacije za turističkog animatora utvrđuju posebnim aktom koji donosi nadležni organ“.

Obrazloženje predloga br. 10:

U poređenju sa važećim Zakonom o turizmu i ugostiteljstvu (čl. 41–43), predloženi član 63 Nacrta zakona uvodi određene izmjene koje su, u pojedinim segmentima, restriktivnije i teško primjenjive u praksi. Posebno problematičan je uslov poznavanja crnogorskog jezika za animatore koji su strani državljani, čak i kada je riječ o animatorskim aktivnostima koje ne zahtijevaju verbalnu komunikaciju, kao što su: plesni i muzičko-scenski nastupi, sportske aktivnosti i takmičenja, interaktivni vizuelni performansi i sl. Ovakav uslov predstavlja nepotrebnu administrativnu barijeru za angažovanje stručnjaka iz inostranstva, koji često dolaze sa bogatim međunarodnim iskustvom i rade u skladu sa globalnim standardima turističke animacije. Napominjemo da je funkcija animatora u velikoj mjeri neverbalna i da se interakcija sa gostima često zasniva na univerzalnim simbolima, pokretima ili jeziku animacije i zabave. Takođe, iako se i u važećem zakonu pominje sertifikat o stečenoj nacionalnoj stručnoj kvalifikaciji, do danas nije donešen podzakonski akt kojim bi se preciziralo ko izdaje taj sertifikat, pod kojim uslovima, niti kako se sprovodi verifikacija znanja i vještina. Neophodno je jasno propisati da će nadležni organ posebnim aktom urediti kriterijume, način i postupak za sticanje kvalifikacije turističkog animatora, kako bi se izbjegla pravna praznina i obezbijedila transparentnost i dostupnost kvalifikacije. U suprotnom, postoji realna opasnost da normativno uređen status turističkog animatora u praksi ostane nefunkcionalan, čime se ograničava razvoj ove važne usluge u savremenoj turističkoj ponudi.

ODGOVOR:

Ne prihvata se. Već je predviđeno da uslov poznavanja crnogorskog jezika, ili jezika koji je u službenoj upotrebi u Crnoj Gori, nije potreban u slučaju ako strani državljanin pruža animatorske aktivnosti koje ne zahtijevaju verbalnu komunikaciju.

Predlog br. 11 u vezi sa članom 64 Nacrta zakona – Turistički zastupnik: Neophodno je dopuniti član 64 u dijelu koji se odnosi na uslove koje mora ispunjavati turistička agencija da bi mogla obavljati poslove turističkog zastupanja, naročito u slučaju kada zastupa stranog turoperatora. Potrebno je jasno propisati da u tom slučaju turistički zastupnik može biti isključivo domaći turoperator, koji mora ispunjavati određene kriterijume. Primjera radi, uslovi se mogu odnositi na prepoznatljivost turističke agencije kao DMC, vremenski period obavljanja djelatnosti na teritoriji Crne Gore, ukupan godišnji promet po računu, broj zaposlenih lica sa punim radnim vremenom itd.

Obrazloženje predloga br. 11:

Član 64 nacrta zakona ostavlja preširok okvir u pogledu toga ko može obavljati poslove turističkog zastupnika, bez propisivanja konkretnih uslova i kriterijuma. Na ovaj način otvara se mogućnost da zastupnik postane novoosnovana ili nestručna agencija bez adekvatnih kapaciteta, što može ugroziti kvalitet turističke ponude, sigurnost turista i reputaciju destinacije. S obzirom na to da se u praksi poslovi turističkog zastupanja stranih turoperatora odnose na kompleksne i visokovrijedne turističke aranžmane, koji zahtijevaju ozbiljan logistički, kadrovski i finansijski kapacitet, smatramo da je opravdano ograničiti mogućnost zastupanja na domaće turooperatore – DMC agencije koje

ispunjavaju jasne profesionalne kriterijume. Dodatno, u slučajevima saradnje sa zemljama sa kojima Crna Gora ima zaključen bilateralni sporazum o grupnim putovanjima, nepostupanje u skladu sa pravilima o zastupanju može predstavljati i povredu međunarodnog ugovora. Stoga je neophodno propisati strožu kaznenu politiku, uključujući privremeno oduzimanje licence, kako bi se osigurala odgovornost i poštovanje međunarodnih obaveza države. Ovakav pristup doprinosi profesionalizaciji sektora, zaštiti interesa putnika i jačanju pozicije Crne Gore kao pouzdane i bezbjedne turističke destinacije.

ODGOVOR:

Prihvata se.

Predlog br. 12 u vezi sa članovima 69 i 70 Nacrta zakona – Usluga u nautičkom turizmu i Prijava i rješenje za vršenje usluga u nautičkom turizmu: Predložena zakonska rješenja u članu 69 stav 3 i članu 70 ostavljaju prostor za pravnu nepreciznost i regulatornu neravnotežu u sektoru nautičkog turizma, jer omogućavaju pružanje turističkih usluga od strane subjekata koji ne posjeduju licencu turističke agencije – organizatora putovanja. Neophodno je preformulisati član 69 stav 3 tako da se jasno navede da prodaju i posredovanje u rezervaciji turističkih usluga u nautičkom turizmu može vršiti isključivo turistička agencija sa licencom organizatora putovanja, osim u slučaju iznajmljivanja plovila bez dodatnih usluga (npr. bez posade, hrane i smještaja). Takođe, predlažemo da se dopuni član 70 tako da propisuje da subjekti koji pružaju usluge koje po svojoj prirodi predstavljaju turistički aranžman (kombinacija prevoza, smještaja, hrane i vodiča) moraju posjedovati licencu turističke agencije – organizatora putovanja.

Obrazloženje predloga br. 12:

Predložene norme članova 69 i 70 neprecizno uređuju status subjekata koji pružaju usluge u nautičkom turizmu, čime se otvara prostor da broderske kompanije i drugi subjekti koji nijesu registrovani kao turističke agencije organizuju i prodaju turističke usluge (npr. višednevna krstarenja sa posadom i ugostiteljskim uslugama), bez ispunjavanja zakonskih obaveza koje važe za licencirane agencije. Takva praksa može dovesti do nelojalne konkurencije, jer ovi subjekti ne podliježu istim poreskim i regulatornim obavezama; zaobilaženja zakonske regulative, što urušava princip pravne sigurnosti; ugrožavanja zaštite potrošača, jer subjekti koji ne posjeduju licencu agencije nijesu obavezni da obezbijede jemstvo, osiguranje i druge garancije propisane za turističke agencije. Stoga, neophodno je normativno razgraničiti koje usluge u nautičkom turizmu predstavljaju klasičnu iznajmljivačku djelatnost, a koje faktički predstavljaju organizovani turistički aranžman, te za ove posljednje propisati obaveznu licencu turističke agencije – organizatora putovanja.

ODGOVOR:

Djelimično se prihvata. Usluge se mogu pružati neposredno na plovnom objektu, posredstvom turističke agencije sa licencom organizatora putovanja, osim u slučaju iznajmljivanja plovila bez dodatnih usluga ili putem organizovanih mjesta određenih od nadležnog organa, odnosno privrednog subjekta koji upravlja lukama.

Predlog br. 13 u vezi sa članom 75 Nacrta zakona – Obaveze u izvođenju aktivnosti: Radi preciznijeg normiranja i pravne sigurnosti, predlaže se:

1. Zamjena izraza „prikladno mjesto“ iz stava 1 tačka 1 sa, primjera radi: vidno i fizički pristupačno mjesto na ulazu u objekat ili prostor gdje se aktivnost odvija;
2. Uvođenje obaveze da sadržaj pisane saglasnosti korisnika za aktivnosti većeg rizika, iz stava 1 tačka 2, propisuje Ministarstvo, u formi obrasca koji sadrži jasnu identifikaciju rizika i izjavu o prihvatanju odgovornosti;
3. Klasifikacija aktivnosti po stepenu rizika, uz propisivanje obaveze Ministarstva da podzakonskim aktom utvrdi kriterijume i listu aktivnosti niskog, srednjeg i visokog rizika.

Obrazloženje predloga br. 13:

Odredba člana 75 trenutno ostavlja prostor za proizvoljno tumačenje i ne obezbjeđuje dovoljno jasne standarde za sprovođenje aktivnosti koje imaju različite stepene rizika po zdravlje i bezbjednost korisnika. Izraz „prikladno mjesto“ nije dovoljno precizan i ne garantuje da će korisnik biti na adekvatan način informisan o rizicima prije pristanka na aktivnost. Takođe, oblik i sadržina pisane

saglasnosti korisnika za aktivnosti većeg rizika nisu definisani, što može izazvati pravnu nesigurnost u slučaju spora. Uvođenjem standardizovanog obrasca koji sadrži ključne elemente (opis aktivnosti, identifikaciju rizika i potvrdu o saglasnosti) omogućava se veći stepen zaštite korisnika, ali i pružaoca usluga. Nadalje, trenutna formulacija ne pravi razliku između niskorizičnih (npr. šetnje prirodom) i visokorizičnih aktivnosti (npr. rafting, paraglajding, planinsko penjanje), iako se u praksi primjena bezbjednosnih standarda, nadzora i osiguranja značajno razlikuje u zavisnosti od stepena rizika. Klasifikacija aktivnosti po riziku je uobičajena praksa u savremenim sistemima regulacije aktivnosti u prirodi i turizma avanture (npr. prema standardima EN ISO 21101 i srodnim EU smjernicama), i doprinosi efikasnijem nadzoru i boljoj zaštiti svih učesnika.

ODGOVOR:

Prihvata se. Predlogom zakona definisano da na vidnom i fizički pristupačnom mjestu na ulazu u objekat ili prostor gdje se aktivnost odvija istakne obavještenje i usmeno upozori korisnik o svim rizicima tokom odvijanja aktivnosti; za aktivnosti većih rizika obezbijedi pisanu saglasnost korisnika o prihvatanju rizika na sopstvenu odgovornost.

Predlog br. 14 u vezi sa članom 81 Nacrta zakona – Obavljanje ugostiteljske djelatnosti:

Potrebno je da se izvrši dodatno preciziranje člana 81 stav 3 i 4 Nacrta zakona, na način da se mogućnost obavljanja ugostiteljske djelatnosti za vjerske i humanitarne organizacije uslovi dodatnim ograničenjima, odnosno dozvoli samo u izuzetnim i jasno definisanim slučajevima, u skladu sa posebnim propisima i uz prethodnu saglasnost nadležnog organa.

Obrazloženje predloga br. 14:

Nacrt zakona u članu 81 predviđa širok krug subjekata koji mogu obavljati ugostiteljsku djelatnost, uključujući vjerske i humanitarne organizacije. Međutim, izostaje precizno normiranje pod kojim uslovima te organizacije mogu vršiti ovu djelatnost, što otvara prostor za pravnu nesigurnost i moguće zloupotrebe. Za razliku od ostalih nabrojanih subjekata (npr. ustanove kulture, obrazovne ustanove, sportske organizacije), čija je djelatnost jasno vezana za zatvoreni krug korisnika (članove, učenike, posjetioce i sl), za vjerske i humanitarne organizacije nije eksplicitno propisano da se usluge pružaju isključivo za određenu ciljnu grupu, niti su propisane dodatne proceduralne ili materijalne garancije koje bi spriječile nelojalnu konkurenciju ili obavljanje djelatnosti mimo svojih osnovnih funkcija. U cilju očuvanja tržišne ravnoteže, zaštite potrošača i osiguranja kvaliteta usluga, smatramo da vjerske i humanitarne organizacije mogu obavljati ugostiteljske usluge isključivo u okviru događaja koji su u direktnoj vezi sa njihovom osnovnom svrhom (vjerska služba, humanitarne akcije i sl), bez ostvarivanja profita, uz ispunjenje svih uslova koji važe za druge ugostitelje, u skladu sa posebnim zakonima i isključivo uz prethodnu saglasnost nadležnog organa koja potvrđuje da su ispunjeni uslovi i da se usluge pružaju u okviru zakonom dozvoljenih granica. Ovim pristupom bi se osigurala dosljedna primjena zakona, zaštitili ovlašćeni ugostitelji od moguće nelojalne konkurencije, te obezbijedila institucionalna kontrola nad obavljanjem djelatnosti od strane subjekata čija osnovna funkcija nije ugostiteljska.

ODGOVOR:

Dodatno će se razmotriti predlog.

Primjedba br. 15 u vezi sa članovima 92-97 Nacrta zakona: Smatramo da bi zakonodavni okvir trebalo dodatno unaprijediti u pravcu pojednostavljenja i digitalizacije postupaka kategorizacije, ponovne kategorizacije i određivanja posebnih standarda ugostiteljskih objekata, kako bi se smanjila administrativna opterećenja, posebno za mikro i male ugostitelje.

S tim u vezi, predlaže se:

1. Precizno normiranje rokova za odlučivanje u upravnim postupcima kategorizacije i rekategorizacije;
2. Predviđanje diferenciranog postupka u odnosu na veličinu i vrstu ugostiteljskog objekta (npr. skraćeni postupak za objekte kapaciteta do određene granice);
3. Uspostavljanje jedinstvene digitalne platforme za podnošenje zahtjeva, praćenje postupaka i izdavanje rješenja;

4. Razmatranje mogućnosti da se rekategorizacija, u slučaju da nema bitnih promjena, sprovodi u pojednostavljenoj formi na osnovu izjave i tehničke dokumentacije.

Obrazloženje primjedbe br. 15:

U postojećim odredbama članova 93–97 predviđen je složen i višestepen postupak kategorizacije i rekategorizacije. Iako je cilj uvođenja ovih mehanizama legitiman (prvenstveno osiguranje kvaliteta i transparentnosti u pružanju ugostiteljskih usluga), u praksi ovakav regulatorni okvir može predstavljati značajan administrativni i finansijski teret, naročito za mikro i male ugostitelje, objekte u ruralnim područjima, kao i za preduzetnike u početnim fazama poslovanja. OECD u svojim preporukama za turističku politiku ističe potrebu za smanjenjem regulatornih i administrativnih barijera, posebno za mikro, mala i srednja preduzeća, kao jedan od ključnih faktora za povećanje konkurentnosti i otpornosti sektora turizma. U tom smislu, u praksi država članica Evropske unije prisutan je jasan trend ka primjeni načela proporcionalnosti regulatornih zahtjeva i digitalizaciji upravnih postupaka. Smatramo opravdanim i korisnim da se razmotri implementacija sljedećih konkretnih normativnih rješenja:

Prvo, precizno normiranje rokova za odlučivanje u upravnim postupcima kategorizacije i rekategorizacije doprinijelo bi većoj pravnoj sigurnosti, transparentnosti i efikasnosti postupaka. U nedostatku jasno određenih rokova, postupci često traju duže od potrebnog, što ugrožava planiranje poslovnih aktivnosti ugostitelja, posebno onih koji prvi put ulaze na tržište.

Drugo, predviđanje diferenciranog postupka u odnosu na veličinu i vrstu ugostiteljskog objekta, kroz uvođenje skraćenog postupka za objekte s ograničenim kapacitetima, bilo bi u skladu sa načelom proporcionalnosti i politikom podrške malim biznisima. Ovakvo rješenje omogućava administrativno rasterećenje najmanje zahtjevnih subjekata, bez ugrožavanja ciljeva kvaliteta i bezbjednosti.

Treće, uspostavljanje jedinstvene digitalne platforme za podnošenje zahtjeva, praćenje toka postupka i izdavanje rješenja u oblasti kategorizacije i posebnih standarda predstavlja neophodan korak ka modernizaciji javne uprave i digitalizaciji turizma.

Četvrto, razmatranje mogućnosti da se rekategorizacija u slučaju da nije došlo do bitnih promjena u objektu sprovodi u pojednostavljenoj formi, na osnovu izjave ugostitelja i tehničke dokumentacije, značajno bi rasteretilo ne samo privredne subjekte, već i nadležne organe. U takvim slučajevima, ponavljanje istog postupka nije uvijek neophodno, što potvrđuju i prakse više zemalja članica EU koje omogućavaju pojednostavljene režime obnove kategorizacije za objekte koji ne mijenjaju karakteristike u odnosu na prethodno rješenje.

ODGOVOR:

Djelimično se prihvataju sugestije i inkorporirane su u tekstu Predloga Zakona. Ne prihvata se sugestija koja se odnosi na diferencirani postupak u odnosu na veličinu i vrstu ugostiteljskog objekta (za objekte kapaciteta do određene granice), jer bi se u tom slučaju pravila diskriminacija u odnosu na ugostiteljske objekte. Naime, zakon mora biti jednak za sve. Primjera radi, hotel koji ima manji broj smještajnih jedinica od turističko apartmanskog bloka bi u predloženom slučaju bio kategorisan po skraćenom postupku.

Predlog br. 16 u vezi sa članovima 92-97 Nacrta zakona: Radi unaprjeđenja sistema kategorizacije ugostiteljskih objekata i usklađivanja sa savremenom evropskom praksom, predlaže se razmatranje mogućnosti uvođenja nezavisnog tijela za kategorizaciju i sertifikaciju, odvojenog od inspeksijskih i regulatornih organa, kao i mogućnost angažovanja eksternih, licenciranih ocjenjivača, u skladu sa modelima koji se primjenjuju u pojedinim državama članicama EU (npr. Austrija, Njemačka).

Obrazloženje predloga br. 16:

U aktuelnom sistemu kategorizacije u Crnoj Gori, nadležni organi istovremeno su zaduženi za donošenje propisa, sprovođenje postupka kategorizacije i vršenje inspeksijskog nadzora, što može dovesti do preklapanja funkcija i nedostatka objektivnosti u ocjenjivanju. Savremena praksa u razvijenim evropskim državama pokazuje prednosti hibridnih modela kategorizacije, u kojima nezavisna sertifikaciona tijela (npr. profesionalna udruženja, agencije, akreditovani ocjenjivači) vrše ocjenu kvaliteta i kategorizaciju ugostiteljskih objekata, dok državna tijela imaju ulogu nadzora, kontrole usklađenosti sa zakonom i vođenja registara. Uvođenje nezavisnog tijela i mogućnosti angažovanja eksternih licenciranih ocjenjivača u Crnoj Gori doprinijelo bi: profesionalizaciji i

objektivizaciji procesa kategorizacije, smanjenju opterećenja javne uprave, većem povjerenju ugostitelja i potrošača u dodijeljene kategorije i usklađivanju sa evropskim standardima dobre regulative.

ODGOVOR:

Ne prihvata se predlog. U navednom slučaju riječ je o upravnoj stvari o kojoj se odlučuje u upravnom postupku, u skladu sa zakonom koji uređuje upravni postupak, a nadležnost za provođenje istog propisana je ministarstvu nadležnom za poslove turizma i organima lokalne uprave.

Predlog br. 17 u vezi sa članom 99 Nacrta zakona – Obaveze ugostitelja: Predlažemo da se članom 99 stav 1 tačka 7 (ili posebnim članom) precizno definiše pojam “cjenovnik svih usluga”, kao i da se obaveže nadležni organ da donese podzakonski akt kojim će se utvrditi forma, sadržaj, način pripreme, mjesto isticanja i eventualna ovjera tog dokumenta. Potrebno je jasno propisati da li se cjenovnik svih usluga izrađuje za ugostiteljski objekat u cjelini ili po pojedinačnim prodajnim jedinicama, kao i da li mora biti objedinjen dokument ili skup istaknutih pojedinačnih cjenovnika.

Obrazloženje predloga br. 17:

Odredba iz člana 99, kojom se propisuje da ugostitelj „cjenovnike svih usluga koje pruža učini dostupnim korisnicima...” je normativno neprecizna i ostavlja prostor za različita tumačenja u praksi, što proizvodi značajnu pravnu nesigurnost za ugostitelje. Nije jasno:

1. Šta se tačno podrazumijeva pod “cjenovnikom svih usluga”, tj. da li je riječ o objedinjenom dokumentu za sve usluge koje objekat pruža ili više zasebnih cjenovnika;
2. Da li je obavezna izrada jedinstvenog dokumenta ili je dovoljno isticanje pojedinačnih cjenovnika na mjestima pružanja usluge;
3. Da li postoji obaveza ovjere tog dokumenta i gdje se mora nalaziti;
4. Da li se cjenovnik izrađuje na nivou pravnog lica, objekta, sektora (npr. recepcija, spa, restoran) ili prodajnog mjesta.

Zbog ovakvih nejasnoća dolazi do različitih interpretacija prilikom nadzora od strane turističke inspekcije, što ugrožava pravnu sigurnost subjekata koji obavljaju ugostiteljsku djelatnost. Jedinstvena i precizna zakonska definicija, praćena jasnim podzakonskim okvirom, doprinijela bi transparentnosti, zaštiti korisnika usluga i ujednačenoj primjeni zakona.

ODGOVOR:

Članom 108 stav 1 alineja 7 Predloga Zakona propisano je: Ugostitelj u pružanju odobrenih ugostiteljskih usluga, dužan je naročito da cjenovnike svih usluga koje pruža učini dostupnim korisnicima, a u cjenovniku usluga smještaja naznači i iznos boravišne takse i osiguranja, da usluge pruža po istaknutim cijenama korisniku, na način utvrđen posebnim propisom izda račun za svaku pruženu uslugu. Smatramo da je norma jasna i precizna, iz kojeg razloga se sugestija ne prihvata.

Predlog br. 18 u vezi sa članom 105 Nacrta zakona – Upravljanje i održavanje hotela po kondo modelu poslovanja i iznajmljivanje smještajnih jedinica: Predlaže se da član 105 Nacrta zakona izričito normira da se upravljanje i održavanje hotela po kondo modelu poslovanja vrši kumulativno na osnovu tri ugovora: (1) ugovora o kupoprodaji smještajne jedinice, (2) ugovora o upravljanju i održavanju i (3) ugovora o iznajmljivanju.

Takođe, predlaže se da se propiše obaveza zaključenja ugovora o upravljanju i održavanju, kao i ugovora o iznajmljivanju sa upravljačem za sve vlasnike pojedinačnih jedinica, uz jasno normiranje da se iznajmljivanje može vršiti isključivo putem upravljača, radi očuvanja funkcionalne cjeline i komercijalne namjene hotela. Uz to, predlaže se i vraćanje normativne razrade sva tri ugovora u tekst Zakona, kako bi se obezbijedila pravna sigurnost, spriječile zloupotrebe i očuvala transparentnost poslovnog modela kondo hotela. Na kraju, posebno naglašavamo da se tako kompleksan pravni institut, kakav je kondo model poslovanja, ne može i ne smije normirati u samo jednom članu zakona, već zahtijeva sistematičniji i detaljniji normativni pristup u više povezanih članova, kako bi se obezbijedila jasnoća, pravna predvidivost i zaštita svih uključenih strana, a spriječile zloupotrebe.

Obrazloženje predloga br. 18:

Kondo model poslovanja, kao specifična forma kombinovanog vlasništva i upravljanja, zahtijeva precizno i kumulativno normiranje tri ključna ugovora: (1) ugovora o kupoprodaji smještajne jedinice, (2) ugovora o upravljanju i održavanju i (3) ugovora o iznajmljivanju. Ovaj model poslovanja, upravo zbog svoje složene strukture i kombinacije privatnog i kolektivnog interesa, podložan je različitim vidovima zloupotreba, uključujući izbjegavanje obaveze iznajmljivanja putem upravljača, narušavanje funkcionalne cjeline hotela, kao i netransparentno korišćenje imovine u turističke svrhe. Iz tih razloga, od suštinskog je značaja da se kondo model razradi upravo na nivou zakona, a ne da se ključni elementi uređuju isključivo podzakonskim aktima. Jasna zakonska pravila doprinose pravnoj sigurnosti, zaštiti tržišta i očuvanju fiskalne discipline. U međunarodnoj i evropskoj praksi (npr. Španija, Hrvatska, Austrija, Ujedinjeni Arapski Emirati) jasno je uspostavljen kumulativni model koji predviđa zaključivanje sva tri ugovora kao preduslov za funkcionisanje hotela po kondo sistemu. Ovakav model osigurava očuvanje funkcionalne cjeline hotela, standardizovan kvalitet usluge, fiskalnu transparentnost i ravnopravnu zaštitu svih učesnika – investitora, korisnika i države.

Iako član 105 Nacrta zakona predviđa obavezu zaključenja ugovora o upravljanju istovremeno sa ugovorom o kupoprodaji, ne navodi izričito da sva tri ugovora – ugovor o kupoprodaji, ugovor o upravljanju i održavanju, te ugovor o iznajmljivanju – predstavljaju kumulativni pravni osnov za funkcionisanje ovog modela. U članu 96a važećeg Zakona ova kumulativna osnova je jasno normirana, uz precizno definisanje obaveznih elemenata svih navedenih ugovora, čime se osigurava pravna sigurnost za investitore, operatore i državu. Svaki od ova tri ugovora ima različitu pravnu funkciju, ali svi zajedno čine osnov za stabilno i transparentno upravljanje hotelskim objektom po kondo modelu. Zbog toga je neophodno da zakon sadrži osnovne obavezne elemente svih ugovora i da se njihov sadržaj ne prepušta isključivo podzakonskom normiranju. Uvođenje kumulativnog ugovornog okvira štiti i komercijalnu funkciju kondo jedinica, obezbjeđujući da one ne budu izuzete iz sistema hotelskog poslovanja, već da, kao dio šireg poslovnog modela, kontinuirano generišu prihod i za vlasnike i za državu. Ovo je od naročitog značaja s aspekta fiskalnih prihoda i kontrole prometa u turizmu, te očuvanja reputacije i tržišne prepoznatljivosti hotela koji posluju po ovom modelu.

Dodatno, preporučuje se da se jasno propiše:

1. Obaveza da svi vlasnici jedinica u kondo hotelima zaključe ugovor o iznajmljivanju sa upravljačem;
2. Zabrana samostalnog iznajmljivanja mimo upravljača, kako bi se očuvala funkcionalna i komercijalna cjelina hotela;
3. Da svi elementi koji se odnose na obaveze stranaka, prava korišćenja zajedničkih sadržaja, raspodjelu prihoda i odgovornost za održavanje, budu unaprijed jasno uređeni zakonskim tekstom, a ne samo ugovornim pregovorima.

Na taj način će se obezbijediti održivost ovog modela, zaštita investitora i turističkog proizvoda, ali i stabilni budžetski prihodi po osnovu obavljanja ugostiteljske djelatnosti. U suprotnom, postoji rizik od neujednačene prakse, sudskih sporova, kao i urušavanja kvaliteta turističke ponude.

ODGOVOR:

Inkorporirano u tekstu. Upravljanje i održavanje hotela koji posluje po kondo modelu poslovanja vrši se na osnovu ugovora o upravljanju i održavanju, dok se iznajmljivanje smještajnih jedinica u kondo hotelu vrši na osnovu ugovora o iznajmljivanju. Obavezni elementi ugovora o upravljanju i održavanju i ugovora o iznajmljivanju, biće propisani podzakonskim aktom ministarstva.

Primjedba br. 19 u vezi sa članom 105 i 106 – Upravljanje i održavanje hotela po kondo modelu poslovanja i iznajmljivanje smještajnih jedinica i Mješoviti model poslovanja: Predlaže se da se u tekst Zakona unese izričita norma o ništavosti ugovora zaključenih suprotno odredbama koje regulišu kondo i mješoviti model poslovanja, po ugledu na član 97 stav 6 važećeg Zakona. Naime, u cilju prevencije zloupotreba i zaštite pravne sigurnosti, smatramo da je neophodno normativno predvidjeti da su ugovor o kupoprodaji smještajnih jedinica, ugovor o upravljanju i održavanju, kao i ugovor o iznajmljivanju, ukoliko su zaključeni suprotno zakonskim odredbama, ništavi. Formulacija može glasiti: "Ugovor o kupoprodaji smještajnih jedinica, ugovor o upravljanju i održavanju i ugovor o iznajmljivanju smještajnih jedinica u hotelima koji posluju po kondo i mješovitom modelu poslovanja, zaključen suprotno odredbama ovog zakona, ništav je".

Obrazloženje primjedbe br. 19:

Uvođenje ove norme predstavlja ključni pravni mehanizam za sprječavanje zloupotreba, naročito u slučajevima kada vlasnici pokušaju da izbjegnu obaveze komercijalnog korišćenja jedinica, iznajmljuju mimo upravljača ili zaključuju ugovore koji derogiraju jedinstvenu strukturu kondo hotela. Ova odredba ima preventivnu i zaštitnu funkciju, jer:

1. Onemogućava arbitrarnu praksu pojedinačnih vlasnika koja narušava zajednički model upravljanja;
2. Čuva tržišnu funkciju kondo hotela kao hotelskog sistema, a ne stambenog objekta;
3. Osigurava transparentnost i pravnu sigurnost za sve učesnike – investitore, upravljače i goste.

Ništavost ugovora u slučaju suprotnosti sa zakonom takođe je standard u komparativnoj pravnoj praksi kod regulacije složenih modela imovinskih odnosa, naročito kada je riječ o mješovitim pravnim režimima (npr. turističko-stambeni). Preduslov za efikasnu primjenu ove odredbe jeste da zakon detaljno i precizno normira sadržinu svih relevantnih ugovora (ugovora o kupoprodaji, upravljanju i održavanju, te iznajmljivanju), kako bi se izbjegla pravna neizvjesnost i omogućila dosljedna primjena instituta ništavosti.

ODGOVOR:

Prihvata se.

Predlog br. 20 u vezi sa članom 118 Nacrta zakona – Jedinствена evidencija turističkog prometa: Neophodno je da se član 118 dopuni i precizira tako da jasno propisuje obavezu uspostavljanja digitalne jedinstvene evidencije turističkog prometa, koja bi bila obavezno povezana s ostalim relevantnim registrima (npr. Centralni turistički registar, evidencije Ministarstva unutrašnjih poslova, Uprave prihoda i carina, lokalnih turističkih organizacija i dr.). Takođe, potrebno je u okviru ovog člana predvidjeti rokove i osnovne standarde interoperabilnosti i bezbjednosti sistema.

Obrazloženje predloga br. 20:

Imajući u vidu da je u članu 3 stav 1 tačka 10 Nacrta zakona, kao jedno od načela na kojima se zasniva turistička djelatnost, jasno istaknuto podsticanje upotrebe digitalnih tehnologija i inovacija u razvoju, promociji i unaprjeđenju turističke ponude, smatramo da je neophodno da to načelo bude primijenjeno i u okviru ovog člana koji se tiče evidencije turističkog prometa. Trenutna formulacija člana 118 je preopšta i ostavlja prostor za neujednačenu primjenu u praksi, zadržavanje zastarjelih mehanizama (ručni unosi, nepovezani sistemi, neautomatizovana razmjena podataka) i različita tumačenja o načinu vođenja evidencije. Takav pristup ne obezbjeđuje pravnu sigurnost, transparentnost ni preciznost u praćenju stvarnog turističkog prometa. Uvođenje digitalne evidencije, koja je međusobno povezana sa drugim bazama podataka, nije samo pitanje efikasnosti, već i pitanje usklađenosti sa međunarodnim i evropskim trendovima, uključujući preporuke UNWTO, OECD i Evropske komisije koje ističu značaj digitalne transformacije turizma kao temelja održivog i otpornog sektora.

ODGOVOR:

U članu 5 Predloga Zakona definisano je da ministarstvo uspostavlja Turistički informacioni sistem i određuje bliži sadržaj i način vođenja, te da drugi državni organi i organi lokalne uprave ostvaruju pravo da elektronski pribavljaju podatke iz Turističkog informacionog sistema, ukoliko su im ti podaci potrebni za obavljanje poslova iz njihove nadležnosti. Dalje, u članu 6 je definisano da Centralni turistički registar predstavlja jedinstven i javan elektronski sistem u sastavu Turističkog informacionog Sistema, dok je u članu 7 predviđeno da Jedinствenu evidenciju turističkog prometa o broju turista i njihovoj strukturi i broju ostvarenih noćenja vode ugostitelji.

Predlog br. 21 u vezi sa članom 115 stav 2 Nacrta zakona – Program podsticajnih mjera: Predlaže se dopuna člana 115 stav 2, tako da glasi:

“Program iz stava 1 ovog člana na predlog Ministarstva donosi Vlada, vodeći naročito računa o podsticaju razvoja održivih i selektivnih oblika turizma, posebno zdravstvenog, kulturnog, sportskog, ekološkog, ruralnog i cjelogodišnjeg turizma, u skladu sa strateškim dokumentima i principima održivog razvoja.”

Takođe, potrebno je da se u okviru kriterijuma za dodjelu podsticajnih mjera eksplicitno prepozna razlika između turističkih i ugostiteljskih objekata sa niskim i visokim stepenom uticaja na životnu sredinu, te da se obezbijedi preferencijalni tretman za projekte sa niskim karbonskim otiskom i visokim stepenom usklađenosti sa principima održivosti (npr. energetska efikasnost, upotreba obnovljivih izvora energije, očuvanje biodiverziteta i lokalne prirode).

Obrazloženje predloga br. 21:

Dopunom člana 115 stav 2 stvaraju se pretpostavke za usmjereniju i strateški konzistentnu primjenu Programa podsticajnih mjera, u skladu sa savremenim razvojnim trendovima u turizmu, kao i sa ciljevima utvrđenim u nacionalnim i međunarodnim strateškim dokumentima. Posebno isticanje održivih i selektivnih oblika turizma, kao što su zdravstveni, kulturni, ekološki, ruralni i cjelogodišnji turizam, usklađeno je sa Strategijom razvoja turizma Crne Gore do 2025. godine, koji ove oblike turizma prepoznaje kao razvojne prioritete, kao i sa preporukama organizacija poput UNWTO i OECD. Upravo ovi oblici turizma doprinose diverzifikaciji ponude, smanjenju sezonalnosti, ravnomjernijem regionalnom razvoju i očuvanju prirodne i kulturne baštine, te predstavljaju ključne alate za ostvarenje strateških ciljeva održivog razvoja sektora. Jasnim normiranjem potrebe da se prilikom izrade Programa vodi računa o njima, omogućava se da finansijska, infrastrukturna i tehnička podrška bude usmjerena upravo ka projektima i subjektima koji doprinose ovim ciljevima. Takođe, iako član 115 Nacrta zakona predviđa mogućnost usvajanja Programa podsticajnih mjera za razvoj turizma, isti ne prepoznaje razliku između infrastrukture sa različitim stepenom uticaja na životnu sredinu, niti propisuje mehanizme koji bi omogućili institucionalnu ili finansijsku podršku za projekte koji posluju u skladu sa principima održivog razvoja. Ovakav pristup je u suprotnosti sa savremenim evropskim i globalnim praksama koje favorizuju „zelene“ turističke projekte. Takođe, preporuke UNWTO i direktive EU snažno podstiču države članice da razvijaju politike koje afirmišu „održivi turizam“, uključujući podsticajne mjere zasnovane na kriterijumima ekološke efikasnosti i smanjenja emisija.

ODGOVOR:

Ne prihvata se. Već je propisano da se program podsticajnih mjera donosi „radi unapređenja konkurentnosti i razvoja turizma u skladu sa strateškim dokumentima“. Smatramo da je ovako propisana norma precizna i jasna.

Predlog br. 22 – dodavanje novog člana: Predlaže se da se u zakon uvede institut Plana upravljanja destinacijom, kao obavezni planski dokument koji turističke organizacije, u saradnji sa jedinicama lokalne samouprave i ostalim relevantnim akterima, izrađuju u cilju planiranja održivog razvoja turističkih destinacija.

Obrazloženje predloga br. 22:

Upravljanje destinacijama u savremenim uslovima zahtijeva integrisan i strateški pristup koji obuhvata prostorno, ekonomsko, kulturno i ekološko planiranje.

Uvođenje obaveze izrade Plana upravljanja destinacijom bi unaprijedilo koordinaciju i planiranje turističkog razvoja na lokalnom i regionalnom nivou, osnažilo ulogu turističkih organizacija u razvoju destinacijskog menadžmenta, omogućilo aktivno uključivanje lokalnih zajednica u proces odlučivanja u oblasti turizma i ugostiteljstva, obezbijedilo horizontalnu i vertikalnu usklađenost turističke politike s ostalim sektorima (prostorno planiranje, zaštita životne sredine, kulturna dobra), te doprinijelo ciljanom i održivoj valorizaciji turističkih potencijala. Zato predlažemo da se u Nacrt zakona uvede novi član koji definiše Plan upravljanja destinacijom, uključujući osnovne elemente njegovog sadržaja, postupak donošenja, učesnike u njegovoj izradi i obavezu usklađenosti sa važećim strateškim i prostornim dokumentima. Takođe, preporučuje se da se metodologija izrade i ključni pokazatelji utvrde pravilnikom koji donosi Ministarstvo.

ODGOVOR:

Prihvata se. Inkorporirano u tekst Predloga zakona.

Predlog br. 23 - definisanje novog člana: U cilju modernizacije, digitalizacije i povećanja konkurentnosti turističke ponude Crne Gore, predlaže se propisivanje novog člana koji će predvidjeti uspostavljanje nacionalne digitalne platforme u vlasništvu države, koju razvija i kojom upravlja

Ministarstvo. Nacionalna digitalna platforma predstavlja centralizovani informacijski sistem koji omogućava:

1. Registraciju i verifikaciju svih pružalaca turističkih usluga,
2. Integraciju i razmjenu podataka sa drugim nadležnim organima i registarskim sistemima (npr. poreski organ, lokalne samouprave, nacionalna turistička organizacija),
3. Promociju selektivnih oblika turizma, uključujući kulturni, zdravstveni, ruralni, eko i MICE turizam,
4. Online rezervaciju i prodaju turističkih proizvoda i usluga,
5. Prikupljanje i obradu podataka o turističkom prometu u realnom vremenu.

Svi pružaoci turističkih usluga registrovani u skladu s ovim zakonom dužni su da se evidentiraju na nacionalnoj digitalnoj platformi i ažuriraju podatke o svojoj ponudi, cijenama i dostupnosti. Ministarstvo će posebnim pravilnikom bliže propisati način funkcionisanja platforme, postupak registracije, uslove korišćenja, tehničke i sigurnosne standarde, kao i pravila promocije i rezervacije turističkih proizvoda preko platforme.

Obrazloženje predloga br. 23:

Iako postojeći zakonski okvir prepoznaje obavezu vođenja evidencija i prikupljanja statističkih podataka o turističkom prometu, ne postoji sveobuhvatan i integrisan sistem koji omogućava digitalnu registraciju, upravljanje i promociju turističke ponude na nacionalnom nivou. Odsustvo takvog sistema ograničava transparentnost, onemogućava podatke u realnom vremenu i slabi institucionalnu kontrolu i promociju. Uvođenjem digitalne platforme: omogućava se efikasna registracija i verifikacija pružalaca usluga, obezbjeđuje se bolja vidljivost selektivnih oblika turizma u skladu sa strateškim ciljevima, poboljšava se dostupnost podataka za donošenje odluka u turizmu i povezuje se sa načelom digitalizacije i inovacija iz člana 3 stav 1 tačka 10 Nacrta zakona, doprinosi se ciljevima održivog i pametnog turizma, kako to preporučuju međunarodne institucije poput UNWTO, OECD i Evropske komisije (npr. kroz inicijativu „Digital Europe“ i „Transition Pathway for Tourism“). Ovakva norma dodatno bi osnažila Crnu Goru u pozicioniranju na mapi modernih i digitalno transformisanih destinacija, što je posebno važno u konkurenciji sa turistički razvijenim zemljama EU.

ODGOVOR:

Pogledati odgovor na Predlog broj 20 Privredne komore.

Predlog br. 24 – razdvajanje materije turizma i ugostiteljstva: Potrebno je razmotriti mogućnost normativne reforme u pravcu razdvajanja materije turizma i ugostiteljstva na dva ili više zakona, uz donošenje posebnog, krovnog Zakona o turizmu koji bi regulisao strateško upravljanje turizmom, održivi razvoj i institucionalni okvir sektora.

Obrazloženje:

Nacrt zakona objedinjuje norme koje se odnose na strateško upravljanje turizmom, pružanje usluga u turizmu i ugostiteljsku djelatnost, čime se u jednom aktu kombinuju razvojne, regulatorne i operativne funkcije. Takav pristup može otežati jasnoću pravnog okvira, njegovu implementaciju i usklađivanje s evropskom regulativom, posebno u kontekstu obaveza koje proizlaze iz procesa pristupanja EU. Preporučuje se razmatranje uspostavljanja posebnog Zakona o turizmu, koji bi bio strateški i sistemski propis, te bi obuhvatio oblasti kao što su:

1. upravljanje razvojem turizma i turističkim prostorom,
2. institucionalni okvir i nadležnosti javnog i privatnog sektora,
3. održivost, investicioni okvir i promocija destinacije.

Dakle, usluge u turizmu i ugostiteljska djelatnost mogli bi biti uređeni posebnim zakonima, po ugledu na praksu članica EU, poput Republike Hrvatske. Na taj način bi se obezbijedila veća pravna jasnoća, funkcionalnija primjena i bolja normativna specijalizacija.

Takođe, iako član 1 Nacrta zakona načelno prepoznaje značaj održivog turizma, navedeni koncept zaslužuje znatno širu regulaciju, što bi bila osnova za usklađivanje sektorske politike s evropskim standardima i ciljevima održivog razvoja.

ODGOVOR:

Ne prihvata se. Ne postoji opravdan razlog za razdvajanje ove dvije oblasti. Dodatno u predloženom slučaju bi došlo do prenormiranja.

Predlog br. 25 – definisanje novog člana o klasifikaciji specijalizovanih ugostiteljskih objekata: Predlaže se definisanje novog člana kojim bi se uspostavio zakonski osnov za posebnu klasifikaciju specijalizovanih ugostiteljskih objekata, uključujući, ali ne ograničavajući se na objekte namijenjene zdravstvenom, wellness, spa, kulturnom, avanturističkom, vinskom, ruralnom i drugim oblicima selektivnog turizma. Kriterijumi za klasifikaciju bili bi bliže uređeni pravilnikom Ministarstva.

Obrazloženje:

Nacrt zakona ne prepoznaje dovoljan stepen specijalizacije u oblasti ugostiteljstva, iako savremeni turistički trendovi i tržišna tražnja idu upravo u pravcu razvoja specijalizovanih i tematskih ugostiteljskih sadržaja. Uvođenje ove norme omogućilo bi formiranje kvalitetnih standarda za pojedine kategorije ugostiteljskih objekata i doprinijelo razvoju selektivnih oblika turizma, u skladu sa načelima održivosti i međunarodnim standardima. Poseban značaj ima klasifikacija objekata u sektoru zdravstvenog, wellness i spa turizma, s obzirom na njihov potencijal za cjelogodišnje poslovanje.

ODGOVOR:

Inkorporirano u tekstu Predloga. Vrste ugostiteljskih objekata iz stava za koje se može utvrditi poseban standard, vrste posebnih standarda, uslove i elemente koji moraju biti ispunjeni za pojedini standard, način utvrđivanja posebnih standarda, izgled oznake i način označavanja posebnog standarda propisuje Ministarstvo (član 106 stav 6 Predloga Zakona).

Predlog br. 26 – Normativno prepoznavanje tematski specijalizovanih oblika turizma: Predlaže se dopuna Nacrta zakona u dijelu koji se odnosi na značenje izraza (član 7) i/ili u dijelu koji definiše posebne oblike turizma (član 8 stav 2), tako što bi se jasno prepoznali i definisali oblici turističke ponude kao što su eko sela, eko hoteli, agroturistička i seoska domaćinstva i slični tematski specijalizovani oblici turizma.

Obrazloženje:

Nacrt zakona prepoznaje ekoturizam kao vid turističke ponude, ali izostaje sistemska podrška za razvoj konkretnih formi koje ga operacionalizuju u praksi – poput eko sela i agroturističkih domaćinstava. Ovi oblici turizma značajno doprinose smanjenju sezonalnosti, diverzifikaciji ponude, očuvanju lokalne tradicije i razvoju ruralne ekonomije. Njihovo eksplicitno normativno prepoznavanje u zakonu stvorilo bi osnov za izradu standarda, podsticajnih mjera i razvojnih politika, što je neophodno kako bi Crna Gora izgradila poziciju prepoznatljive, održive i konkurentne turističke destinacije.

ODGOVOR:

Ne prihvata se. Predlogom su propisane vrste ugostiteljskih objekata, dok će se podzakonskim aktom bliže definisati one vrste ugostiteljskih objekata za koje se može utvrditi poseban standard, kao i vrste standarda.

Predlog br. 27 u vezi sa članom 64 Nacrta zakona – Turistički zastupnik: Neophodno je dopuniti član 64 u dijelu koji se odnosi na uslove koje mora ispunjavati turistička agencija da bi mogla obavljati poslove turističkog zastupanja, naročito u slučaju kada zastupa stranog turoperatora. Potrebno je jasno propisati da u tom slučaju turistički zastupnik može biti isključivo domaći turoperator, koji mora ispunjavati određene kriterijume. Primjera radi, uslovi se mogu odnositi na prepoznatljivost turističke agencije kao DMC, vremenski period obavljanja djelatnosti na teritoriji Crne Gore, ukupan godišnji promet po računu, broj zaposlenih lica sa punim radnim vremenom itd.

Obrazloženje:

Član 64 nacrta zakona ostavlja preširok okvir u pogledu toga ko može obavljati poslove turističkog zastupnika, bez propisivanja konkretnih uslova i kriterijuma. Na ovaj način otvara se mogućnost da zastupnik postane novoosnovana ili nestručna agencija bez adekvatnih kapaciteta, što može ugroziti kvalitet turističke ponude, sigurnost turista i reputaciju destinacije. S obzirom na to da se u praksi

poslovi turističkog zastupanja stranih turoperatora odnose na kompleksne i visokovrijedne turističke aranžmane, koji zahtijevaju ozbiljan logistički, kadrovski i finansijski kapacitet, smatramo da je opravdano ograničiti mogućnost zastupanja na domaće turooperatore – DMC agencije koje ispunjavaju jasne profesionalne kriterijume.

Dodatno, u slučajevima saradnje sa zemljama sa kojima Crna Gora ima zaključen bilateralni sporazum o grupnim putovanjima, nepostupanje u skladu sa pravilima o zastupanju može predstavljati i povredu međunarodnog ugovora. Stoga je neophodno propisati strožu kaznenu politiku, uključujući privremeno oduzimanje licence, kako bi se osigurala odgovornost i poštovanje međunarodnih obaveza države.

Na kraju, Ministarstvo turizma, Ministarstvo vanjskih poslova i Ministarstvo unutrašnjih poslova u prethodnom periodu su sproveli niz mjera liberalizacije viznog režima u cilju podsticanja turističkih dolazaka, posebno sa tržišta Kazahstana, Saudijske Arabije, UAE, NR Kine i Egipta. Ove mjere, iako pohvalne, podrazumijevaju i određeni stepen sistemskog nadzora kako ne bi došlo do zloupotrebe. Naime, u praksi je uočen pokušaj zloupotrebe liberalnog viznog režima kroz otvaranje turističkih agencija od strane stranih državljana, sa ciljem neorganizovanog izdavanja pozivnih pisama i omogućavanja ulaska lica koja ne dolaze iz turističkih razloga, već iz namjere neregularne migracije. Slične zloupotrebe zabilježene su u drugim državama.

Iz navedenih razloga, predloženi kriterijumi za turističkog zastupnika imaju za cilj i da sistem vizne liberalizacije ostane funkcionalan i zaštićen od zloupotreba, te da se omogućavanje ulaska stranih turista zasniva isključivo na osnovu stvarnih i verifikovanih aranžmana sa profesionalnim domaćim partnerima.

ODGOVOR:

Prihvata se. Predlogom zakona definisano da poslove turističkog zastupanja i prodaju i realizaciju turističkih paketa – aranžmana stranog turoperatora mogu obavljati isključivo domaće turističke agencije – turooperatori sa A ili B licencom, koje imaju odobrenje Ministarstva za pružanje usluga pod oznakom DMC, koje zapošljavaju najmanje tri crnogorska državljanina na neodređeno vrijeme i sa punim radnim vremenom.

Predlog br. 28 u vezi sa članom 72 Nacrta zakona – Turističke usluge u kongresnom turizmu:

Potrebno je precizirati i normativno razjasniti član 72 stav 4, koji određuje šta se ne smatra pružanjem turističkih usluga u kongresnom turizmu. Formulacija treba da bude jasnija u pogledu toga ko može organizovati kongrese i događaje koji ne uključuju prateće turističke usluge, kako bi se izbjegla pravna nesigurnost i potencijalna ograničenja za organizatore.

Obrazloženje:

Trenutna formulacija člana 72 stav 4 ostavlja prostor za različita tumačenja, posebno u kontekstu sve češće prakse da organizatori kongresnih događaja (npr. poslovne konferencije, stručni skupovi, sajmovi) ne preuzimaju organizaciju smještaja, transfera i dodatnih turističkih usluga, već to prepuštaju učesnicima, ili takve usluge pruža treće lice. Postoji bojazan da bi neprecizno definisana norma mogla dovesti do zaključka da svaki organizator događaja mora imati licencu turističke agencije ili status ugostitelja, što bi bilo nesrazmjerno i neusklađeno sa realnim potrebama tržišta, naročito u domenu MICE sektora. U praksi se često dešava da privredni subjekti, institucije ili nevladine organizacije organizuju skupove u iznajmljenim prostorima (npr. hotelima, kongresnim centrima), bez pružanja dodatnih usluga iz domena turizma.

Predlaže se da se član dopuni dodatnim pojašnjenjem u smislu da organizacija događaja koja ne uključuje paket turističkih usluga (npr. smještaj + prevoz + izlet) ne podliježe obavezama turističkih agencija, već da takve događaje mogu organizovati i druga pravna lica ili samostalni organizatori, u skladu s opštim propisima. Time bi se osigurala jasna granica između turističke djelatnosti i klasične organizacije poslovnih ili stručnih događaja, bez nepotrebnog administrativnog opterećenja.

ODGOVOR:

Sugestija je već inkorporirana u tekstu. Smatramo da su usluge u kongresnom turizmu jasne i nedvosmislene.

Predlog br. 29 u vezi sa članom 74 Nacrta zakona – Prijava za vršenje usluga: U članu 74 stav 2, predlaže se preciziranje izraza „drugog pravnog osnova“ u vezi s angažovanjem stručnog lica za

sprovođenje sportsko-rekreativnih i avanturističkih aktivnosti, kako bi se izbjegle moguće zloupotrebe. Na primjer, umjesto opšteg izraza može se navesti:

„...dokaz o radnom odnosu, ugovor o djelu, ugovor o privremenim i povremenim poslovima ili drugi ugovor u skladu sa zakonom kojim se uređuju pitanja rada, kojim se angažuje stručno lice...“.

Obrazloženje:

Trenutna formulacija „po drugom pravnom osnovu“ je suviše široka i ostavlja prostor za različita tumačenja, što može dovesti do formalnih i suštinskih zloupotreba u praksi. Naime, postoji rizik da se kao osnov za angažovanje stručnog lica koristi neformalan ili nedovoljno regulisan pravni odnos, što bi moglo ugroziti bezbjednost korisnika usluga i sniziti standarde kvaliteta u pružanju turističkih aktivnosti, koje često podrazumijevaju povećan rizik.

ODGOVOR:

Ne prihvata se. Smatramo da je norma jasno propisana.

Predlog br. 30 u vezi sa članom 75 Nacrta zakona – Obaveze u izvođenju aktivnosti: U članu 75 stav 2 termin „stručno lice“ potrebno je precizirati i zamijeniti terminom „pratilac grupe ili pojedinca“, u slučajevima kada se radi o avanturističkim parkovima i sličnim sadržajima. Takođe, treba dopuniti član dodatnim stavom kojim se jasno definiše nadležnost inspekcije turizma ili drugog nadležnog organa za kontrolu ispunjavanja obaveza iz ovog člana, uključujući mogućnost nadzora na terenu, evidentiranje saglasnosti i obavještenja o rizicima, kao i provjeru statusa angažovanog lica.

Obrazloženje:

S obzirom na to da ne postoji formalni sistem licenciranja instruktora u sektoru avanturističkog turizma u Crnoj Gori, korišćenje takvog termina u zakonu nije utemeljeno u važećem pravnom okviru i može izazvati pravnu nesigurnost. Termin „pratilac“ omogućava preciznije određivanje uloge lica koje je zaduženo za bezbjednost korisnika i pravilno korišćenje opreme, bez stvaranja formalnih prepreka za obavljanje djelatnosti. Takođe, precizno propisivanje nadležnosti za nadzor ovih aktivnosti doprinijelo bi dosljednijoj primjeni zakona i povećanju standarda bezbjednosti u sektoru aktivnog turizma.

ODGOVOR:

Ne prihvata se. Ovako propisana norma jasno upućuje da se u konkretnom slučaju treba raditi o stručnom i osposobljenom licu, na koji način zakon upućuje na obavezno zadovoljenje uslova bezbjednosti. Naime, pratilac može biti bilo koje lice koje je radno angažovano ili po drugom pravnom osnovu angažovano kod pružaoca usluga, dok se za stručno lice zahtijeva dokaz o osposobljenosti ili obučenosti za sprovođenje određene sportsko - rekreativne ili avanturističke aktivnosti (član 82 stav 2).

Predlog br. 31 u vezi sa članom 80 Nacrta zakona – Ugostiteljske usluge: Potrebno je dodatno normativno pojasniti član 80 stav 4, koji se odnosi na mogućnost da ugostitelj vrši prevoz svojih gostiju sopstvenim vozilima. Takođe, treba razmotriti premještanje ove odredbe u poseban član koji se odnosi na dopunske aktivnosti ugostitelja, radi bolje jasnoće i sistematičnosti zakonskog teksta.

Obrazloženje:

U okviru člana 80, koji u osnovi definiše ugostiteljsku djelatnost kroz pružanje usluga smještaja, hrane i pića, stav 4 uvodi dodatnu djelatnost - prevoz gostiju. Iako je intencija zakonodavca vjerovatno da omogući ugostiteljima pružanje dodatne usluge u funkciji osnovne djelatnosti, ova formulacija ostaje neprecizna i nedovoljno razrađena. Nije jasno pod kojim uslovima, u kom obimu i u koje svrhe ugostitelj može vršiti prevoz gostiju (da li se to odnosi isključivo na transfer s aerodroma, do objekta, izletnički prevoz, ili i širi spektar usluga). Takođe, nije jasno da li vozilo mora biti registrovano za posebnu namjenu, da li vozač mora imati posebnu licencu, niti kako se ova djelatnost evidentira.

S obzirom na to da zakon upućuje na propise iz oblasti drumskog saobraćaja, ali ne precizira konkretne obaveze, preporučuje se da se ova odredba izdvoji iz člana koji se bavi osnovnim ugostiteljskim uslugama i da se razradi u posebnom članu, kao dopunska djelatnost, sa jasno

definisanim uslovima i ograničenjima. Time bi se izbjegla pravna nesigurnost i omogućila dosljedna primjena u praksi, uz usklađenost sa zakonodavstvom iz oblasti prevoza.

ODGOVOR:

Ne prihvata se. Usklađeno sa zakonom koji reguliše drumski saobraćaj.

Predlog br. 32 u vezi sa članom 82 Nacrta zakona – Ugostiteljski objekat: Potrebno je dodatno precizirati pravni okvir koji omogućava obavljanje ugostiteljske djelatnosti u stambenim objektima, naročito u dijelu koji se odnosi na dobijanje saglasnosti skupštine stanara ili većine stanara zgrade. Takođe, potrebno je razmotriti uvođenje dodatnih ograničenja ili uslova za pružanje ugostiteljskih usluga u stambenim objektima, kako bi se spriječila neujednačena tržišna konkurencija i narušavanje kvaliteta stanovanja.

Obrazloženje:

Član 82 stav 3 omogućava pružanje ugostiteljskih usluga u objektima stambene namjene, što je razumljivo u kontekstu podrške mikro preduzetništvu i razvoju seoskog i domaćeg turizma. Međutim, masovno izdavanje stambenih jedinica u komercijalne svrhe, bez jasnog nadzora i uslova, naročito u urbanim sredinama, dovodi do negativnih posljedica po lokalne zajednice i tržišnu konkurenciju. Naime, vlasnici stanova često pružaju smještaj bez odgovarajuće kategorizacije, poreske evidencije i obaveza koje imaju registrovani pružaoci smještajnih usluga, čime se narušava jednakost uslova poslovanja. Dodatno, takva praksa može ugroziti funkcionalnost i mir u stambenim zgradama, što dovodi do učestalih pritužbi stanara i konflikata u zajednicama.

Zbog toga se predlaže da se: u zakon unese obaveza pribavljanja prethodne saglasnosti skupštine etažnih vlasnika (ili većine stanara) u stambenim zgradama gdje se planira pružanje ugostiteljskih usluga; da se razmotre mehanizmi za ograničavanje ili kontrolu broja stanova koji se mogu koristiti u te svrhe; u jednoj zgradi ili naselju da se jasno odrede uslovi pod kojima se smještaj u domaćinstvu može pružati u stambenim jedinicama kako bi se obezbijedila ravnoteža između podrške malim izdavaocima i zaštite interesa stanara i tržišne konkurencije. Ovakve mjere su u skladu sa praksom više država članica EU, koje su uvele dodatne kriterijume i ograničenja za kratkoročno iznajmljivanje radi očuvanja funkcije stanovanja.

ODGOVOR:

Obavljanje ugostiteljske djelatnosti u objektima stambene namjene propisana je kao izuzetak.

Predlog br. 33 u vezi sa članom 92 Nacrta zakona – Kategorizacija ugostiteljskih objekata: Potrebno je precizirati koje su posljedice kršenja obaveze iz člana 92 stav 4, odnosno jasno definisati kaznenu politiku u slučaju da ugostitelj ne podnese zahtjev za kategorizaciju u roku od pet dana. Takođe, preporučuje se razmotriti produženje roka koji je trenutno vrlo kratak, imajući u vidu administrativne i tehničke zahtjeve koje podrazumijeva priprema dokumentacije.

Obrazloženje:

Iako član 92 stav 4 propisuje obavezu ugostitelja da podnese zahtjev za kategorizaciju najkasnije u roku od 5 dana od dana prijema odobrenja za obavljanje ugostiteljske djelatnosti ili prijave iz člana 89, u tekstu Nacrta nije jasno navedeno koje posljedice nastupaju ukoliko se ova obaveza ne ispuni. U praksi, ovakvo normiranje bez odgovarajuće sankcije može dovesti do neujednačenog sprovođenja zakona i pojave subjekata koji obavljaju djelatnost bez validne kategorizacije, čime se direktno ugrožava kvalitet i sigurnost turističke usluge.

Osim toga, rok od 5 dana je izuzetno kratak i teško dostižan za mnoge ugostitelje, posebno u kontekstu pripreme dokumentacije, tehničkih uslova i usklađivanja objekta sa kriterijumima propisanim podzakonskim aktom. Predlaže se produženje roka na minimum 15 dana, kao i jasno propisivanje da će nepoštovanje ove obaveze predstavljati prekršaj, uz navođenje konkretnih kazni u kaznenim odredbama Nacrta zakona.

ODGOVOR:

Članom 136 stav 1 tačka 41 Predloga Zakona propisano je: "Novčanom kaznom u iznosu od 2.000 do 20.000 eura kazniće se za prekršaj privredno društvo ako ugostitelj ne podnese zahtjev za kategorizaciju u roku od pet dana u skladu sa čl. 101 stav 4". Sugestija da se razmotri produženje

roka za podnošenje zahtjeva za kategorizaciju se ne prihvata. Smatramo da je rok dovoljan, obzirom na obavezu ugostitelja da ispuni minimalno tehničke uslove za dobijanje odobrenja za obavljanje djelatnosti.

Predlog br. 34 u vezi sa usklađivanjem inspekcijskog nadzora i kaznene politike sa principima srazmjernosti i edukativnog pristupa: Predlaže se da se odredbe koje se odnose na inspekcijski nadzor (članovi 119–123) dopune tako što će se za manja ili prvi put utvrđena nepravilna postupanja omogućiti razuman rok za otklanjanje nepravilnosti, kao i uvođenje obaveze da inspektori prethodno izdaju usmeno ili pismeno upozorenje u slučaju nenamjernih ili administrativnih propusta. Ujedno, predlaže se da Nacrt zakona eksplicitno prepozna edukativni i savjetodavni karakter inspekcijskog nadzora, naročito u radu sa novoosnovanim, malim i sezonskim privrednim subjektima u turizmu.

Obrazloženje:

Predloženi pristup doprinosi pravnoj sigurnosti i predvidivosti, bez narušavanja kvaliteta nadzora. Fleksibilniji model, uz jasne uslove za njegovo sprovođenje, jača povjerenje privrednika u regulatorni sistem, smanjuje broj sudskih sporova i podstiče formalizaciju poslovanja. Edukativna komponenta nadzora dodatno podstiče usaglašenost sa propisima i prevenira ponavljanje nepravilnosti.

ODGOVOR:

Ne prihvata se. Predlog je predmet regulisanja zakona o inspekcijskom nadzoru.

Predlog br. 35 u vezi sa članom 108 Nacrta zakona – Turistički rizort: Predloženi kriterijumi za definisanje turističkog rizorta, koji uključuju minimalnu površinu od 150 hektara i broj smještajnih jedinica između 60 i 120, stvaraju ograničenja za razvoj manjih turističkih kompleksa koji funkcionišu po principu „boutique“ ili „eko-friendly“ koncepta. Ova formulacija isključuje potencijalno visoko kvalitetne i održive projekte iz formalnog statusa turističkog rizorta, posebno kada je riječ o glamping kampovima i manjim rizortima u ruralnim područjima.

Predlaže se normativno uvođenje fleksibilnijeg modela kategorizacije koji bi prepoznao i omogućio registraciju specifičnih manjih formata, kao što su:

1. Boutique rizorti – luksuzni objekti manjeg kapaciteta sa personalizovanom uslugom,
2. Eco-resorts ili Eco-lodges – objekti koji posluju po principima održivosti, uz minimalan uticaj na životnu sredinu,
3. Glamping kompleksi – turistički sadržaji koji ne ispunjavaju kvantitativne uslove za rizort, ali ispunjavaju kvalitativne i konceptualne standarde.

Obrazloženje:

Uvođenjem dodatne kategorije ili podkategorije omogućio bi se podsticaj za razvoj inovativnih i održivih projekata, čime bi se doprinosilo diversifikaciji ponude i jačanju konkurentnosti Crne Gore kao destinacije selektivnog turizma. Ovakav pristup je u skladu sa savremenim trendovima u turizmu koji favorizuju autentična i personalizovana turistička iskustva.

ODGOVOR:

Ne prihvata se. Standardi za kategorizaciju ugostiteljskih objekata biće uređeni podzakonskim aktom ministarstva.

Predlog br. 36 u vezi sa članom 114 Nacrta zakona – Usluge kampovanja: Predlažemo da se preformuliše član 114 stav 2 na sljedeći način:

„U kampu se pružaju usluge obezbjeđenjem i iznajmljivanjem gostu dijela prostora (kamp mjesto, kamp parcela) za smještaj sredstava i opreme za kampovanje u njegovom posjedu (šator, kamp prikolica, pokretna kućica i sl), ili na način da se gostu obezbijedi smještaj u opremi pružaoca usluga, odnosno u postavljenom ili izgrađenom objektu (pokretna kuća – mobil home, pokretna glamping kuća, mobil glamping home i sl);“

Takođe, predlažemo da se doda novi stav 7: „Bliže načine i uslove pružanja usluga u kampovima, uključujući tehničke i sigurnosne standarde za smještajne jedinice i opremu propisuje Ministarstvo“.

Obrazloženje:

Usluge kampovanja predstavljaju rastući segment turističke ponude, a glamping (luksuzno kampovanje) sve više dobija na značaju kao selektivni oblik turizma koji odgovara zahtjevima savremenih turista za iskustvom u prirodi, ali uz visok nivo komfora. Terminologija u tekstu Nacrta zakona nije dovoljno inkluzivna i ažurna, jer koristi izraz „bungalov“, koji nije standardizovan niti precizno definisan u domaćoj regulativi, dok istovremeno ne prepoznaje savremene forme kao što su glamping kućice i specijalizovana glamping oprema.

U tom smislu, izmjenom stava 2 osigurava se terminološka jasnoća i usklađivanje sa tržišnim praksama i međunarodnim razvojem turizma.

Dodavanjem stava 7 jasno se daje ovlaštenje Ministarstvu da podzakonskim aktom bliže uredi uslove pružanja usluga u kampovima, uključujući definisanje tehničkih i bezbjednosnih standarda za opremu i objekte. Ova norma odgovara i preporukama za normativno uređivanje oblasti koja je trenutno djelimično regulisana, bez jasnih referenci na međunarodne ili EU standarde (npr. EN ISO 18513:2021 – standardi kvaliteta za kampove i kamp opremu).

ODGOVOR:

Prihvata se.

Predlog br. 37 u vezi sa članom 114 Nacrta zakona – Usluge kampovanja:

Takođe predlažemo mijenjanje stava 5:

(5) Na zemljišnom prostoru, koje prostornim planom nije predviđeno za namjenu kampovanja, nadležni organ može na period od godinu dana izdati privremeno odobrenje, uz mogućnost produženja, u skladu sa programom postavljanja privremenih objekata uz saglasnost nadležnog organa lokalne samouprave ili upravljača zaštićenog područja ili morskog dobra.

Predlažemo brisanje daljeg teksta u tom stavu: „uz saglasnost nadležnog organa lokalne samouprave ili upravljača zaštićenog područja ili morskog dobra“. Imajući u vidu da se na plan privremenih objekata svakako dobija saglasnost nadležnog organa, tražiti dodatnu saglasnost prilikom dobavljanja odobrenja je suvišno.

Predlažemo da se ovaj predlog u cjelosti briše:

Predlaže se izmjena formulacije tako da se precizira da je za izdavanje privremenog odobrenja za kampove neophodna saglasnost oba subjekta – i nadležne lokalne samouprave i upravljača zaštićenog područja, kada se kamp nalazi u zoni zaštićenog prirodnog dobra. Takođe, potrebno je propisati da se takvo privremeno odobrenje može izdati isključivo na osnovu prethodne planske i ekološke procjene kapaciteta prostora, u skladu sa zakonom kojim se uređuje zaštita prirode.

Obrazloženje:

Predložena formulacija u Nacrtu ostavlja prostor za prekomjernu i neplanski vođenu urbanizaciju prirodnih područja, što može imati ozbiljne posljedice po očuvanje prirodnih vrijednosti i održivost turističke ponude. Upotreba veznika "ili" omogućava da lokalna samouprava odlučuje bez obavezne saglasnosti upravljača, čime se potkopava postojeći sistem zaštite prirode. Uz to, prema Zakonu o zaštiti prirode ("Sl. list CG", br. 54/16, 18/19), isključivu nadležnost za odlučivanje o aktivnostima u zaštićenim područjima ima Agencija za zaštitu životne sredine, pa se član zakona mora uskladiti s ovim zakonom kako bi se obezbijedila pravna sigurnost i zaštita javnog interesa.

ODGOVOR:

Ne prihvata se. Zadržava se postojeće rješenje iz razloga što izdavanje odobrenja i postavljanje kampa u zaštićenoj zoni mora biti usklađeno sa posebnim uslovima koje propisuje nadležni organ. Na ovaj način se obezbjeđuje zaštita prirodnog dobra i pravna sigurnost, uz poštovanje važećih propisa.

Predlog br. 38 u vezi sa članom 117 Nacrta zakona – Centralni turistički registar: Smatramo da je potrebno dodatno razraditi normativni okvir Centralnog turističkog registra (CTR), s obzirom na njegovu centralnu ulogu u sprovođenju Zakona o turizmu i ugostiteljstvu. Posebno bi bilo korisno da se već u uvodnim odredbama Nacrta zakona (npr. u okviru Glave I – Osnovne odredbe) uvede član koji definiše CTR, njegov značaj i osnovne funkcije.

Obrazloženje:

CTR je infrastrukturno i funkcionalno ključno sredstvo za implementaciju zakonskih rješenja, kao i za obezbjeđenje transparentnosti, nadzora i analitike u sektoru turizma i ugostiteljstva. Iako se

njegovo postojanje formalno normira članom 117, prethodni članovi Nacrta zakona često referišu na ovaj registar, što može dovesti do pravne i praktične konfuzije ako se njegova uloga ne definiše ranije i sveobuhvatnije. Dodatno, neophodno je provjeriti da li su do sada donijeti svi relevantni podzakonski akti i da li se CTR funkcionalno koristi u praksi. Ako podzakonski akti ne postoje ili se CTR ne koristi na zadovoljavajući način, tekst Nacrta zakona bi trebalo da sadrži preciznije rokove i obaveze za njegovu punu operacionalizaciju.

Takođe se preporučuje da se kroz tekst Nacrta zakona istakne značaj CTR-a za međuinstitucionalnu razmjenu podataka i digitalizaciju sektora, uz jasno definisane obaveze svih nadležnih organa i korisnika sistema. Time bi se osiguralo da on ne ostane mrtvo slovo na papiru, već efikasno sredstvo za modernizaciju i upravljanje turizmom u Crnoj Gori.

ODGOVOR:

Pogledati odgovor na Predlog broj 20 Privredne komore. Ministarstvo će podzakonskim aktom bliže urediti oblik, način vođenja i unosa podataka, kao i mogućnost njihovog korišćenja.

Predlog br. 39 – zadržavanje odredbe iz člana 95 stav 8 aktuelnog Zakona u vezi sa obavezom da smještajna jedinica bude u funkciji jedinstvenog turističkog proizvoda kojim upravlja hotelski operator: Predlaže se da se u Nacrt zakona ponovo unese norma kojom se propisuje da smještajne jedinice u okviru hotelskih rizorta i sličnih objekata moraju biti u sastavu ugostiteljskog objekta koji predstavlja jedinstvenu cjelinu u pogledu poslovanja, upravljanja i održavanja, te da se na tržištu mogu nuditi isključivo preko upravljača, odnosno hotelskog operatora. Time bi se u suštini ponovo normirala odredba iz člana 95 stav 8 aktuelnog Zakona o turizmu i ugostiteljstvu.

Obrazloženje:

Brisanjem pomenute odredbe otvara se mogućnost da vlasnici pojedinačnih smještajnih jedinica djeluju van sistema hotela, čime se podriiva integritet, održivost i kvalitet ukupnog turističkog proizvoda koji nudi hotel kao jedinstveni brend. Ovakva praksa ugrožava ujednačenost usluga, otežava upravljanje i održavanje objekta, negativno utiče na korisničko iskustvo i dovodi u pitanje opravdanost investicionih ulaganja u hotelske komplekse. Zadržavanje ove norme je u interesu očuvanja profesionalnih hotelskih standarda, pravne sigurnosti investitora i zaštite reputacije Crne Gore kao kvalitetne i pouzdane destinacije.

ODGOVOR:

Smještajne jedinice kod kondo i mješovitih hotela moraju biti u komercijalnoj funkciji najmanje deset mjeseci u toku godine, s tim što se vrši zabilježba tereta komercijalne upotrebe i zabilježba tereta da jedinicom upravlja upravljač, u skladu sa posebnim propisom.

Predlog br. 40 – definisanje instituta difuznog smještaja: Predlaže se dodavanje novog člana kojim se uvodi model difuznog smještaja kao poseban oblik organizovanog smještaja u okviru Zakona o turizmu i ugostiteljstvu. Difuzni smještaj obuhvata više fizički odvojenih, ali funkcionalno povezanih smještajnih jedinica, koje se nalaze unutar jedne destinacije (najčešće u okviru starog grada, ruralnog naselja ili sličnog prostora), a koje su objedinjene kroz jedinstveno upravljanje, recepciju i ponudu turističkih usluga.

Obrazloženje:

Difuzni smještaj predstavlja savremen i održiv model razvoja turističke ponude u starim gradskim jezgrima i ruralnim sredinama, gdje često nije moguće ili poželjno graditi nove objekte. Ovaj model omogućava revitalizaciju napuštenih ili zapuštenih objekata kroz njihovu turističku valorizaciju, uz očuvanje lokalne arhitekture i kulturno-istorijskog identiteta. Istovremeno podstiče uključivanje lokalne zajednice u turizam, doprinosi lokalnoj ekonomiji i smanjuje pritisak na centralizovane smještajne kapacitete. Normativno prepoznavanje ovog modela stvorilo bi osnov za njegovu primjenu u Crnoj Gori, u skladu sa praksama mediteranskih i evropskih zemalja koje već bilježe uspjehe u njegovoj implementaciji (npr. Italija, Španija, Hrvatska).

ODGOVOR:

Prihvata se. Inkorporirano u tekst Predloga zakona.

Predlog br. 41 – Neprihvatljive promjene u vezi sa regulisanjem hostela: Predlaže se da se iz Nacrta zakona uklone izmjene u vezi sa regulisanjem hostela, te da se zadrže sva postojeća pravna rješenja iz važećeg zakona.

Obrazloženje:

Smatramo da su predložene promjene neprihvatljive, jer predstavljaju korak unazad u odnosu na prethodni zakon, kojim je — nakon višegodišnjeg dijaloga sa Ministarstvom turizma — uspješno riješeno pitanje pravne nesigurnosti i sive zone u sektoru hostela. Ovaj model je pokazao efikasnost u formalizaciji poslovanja i nadzoru nad pružanjem usluga u hostelima, čime je ovaj segment turističke privrede u velikoj mjeri uveden u legalne tokove. Vraćanjem na stara rješenja gotovo sigurno bi se ponovo otvorio prostor za neformalno poslovanje i narušavanje tržišne konkurencije.

ODGOVOR:

Dodatno će se razmotriti predlog.

Predlog br. 42 – Uvođenje podsticaja za usvajanje sertifikata održivosti priznatih u EU:

Predlaže se dopuna Nacrta zakona kojom bi se stvorila zakonska osnova za uvođenje podsticajnih mjera za pružaoce turističkih usluga koji posjeduju međunarodno priznate sertifikate održivosti, kao što su EU Ecolabel, Green Key, Travelife i drugi.

Obrazloženje:

Uvođenje sertifikata održivosti predstavlja važan korak ka pozicioniranju Crne Gore kao odgovorne i ekološki osviještene turističke destinacije. Evropska unija kroz različite politike i instrumente (Digital Europe, Green Deal, Transition Pathway for Tourism) podstiče prelazak na održive poslovne modele u turizmu. Zakonsko prepoznavanje i podsticanje usvajanja navedenih sertifikata doprinijelo bi većoj konkurentnosti privrede, boljem pozicioniranju na evropskom tržištu i usklađenosti sa evropskim zelenim i digitalnim tranzicijama. Takva odredba mogla bi biti dodatno razrađena kroz podzakonske akte koji bi definisali vrste podsticaja (npr. poreske olakšice, bespovratna sredstva, marketinška vidljivost na nacionalnoj digitalnoj platformi i sl).

ODGOVOR:

Pogledati odgovor na Predlog broj 25 Privredne komore.

Predlog br. 43 - definisanje novog člana: U cilju modernizacije, digitalizacije i povećanja konkurentnosti turističke ponude Crne Gore, predlaže se propisivanje novog člana koji će predvidjeti uspostavljanje nacionalne digitalne platforme u vlasništvu države, koju razvija i kojom upravlja Ministarstvo.

Nacionalna digitalna platforma predstavlja centralizovani informacioni sistem koji omogućava:

1. Registraciju i verifikaciju svih pružalaca turističkih usluga,
2. Integraciju i razmjenu podataka sa drugim nadležnim organima i registarskim sistemima (npr. poreski organ, lokalne samouprave, nacionalna turistička organizacija),
3. Promociju selektivnih oblika turizma, uključujući kulturni, zdravstveni, ruralni, eko i MICE turizam,
4. Online rezervaciju i prodaju turističkih proizvoda i usluga,
5. Prikupljanje i obradu podataka o turističkom prometu u realnom vremenu.

Svi pružaoци turističkih usluga registrovani u skladu s ovim zakonom dužni su da se evidentiraju na nacionalnoj digitalnoj platformi i ažuriraju podatke o svojoj ponudi, cijenama i dostupnosti. Ministarstvo će posebnim pravilnikom bliže propisati način funkcionisanja platforme, postupak registracije, uslove korišćenja, tehničke i sigurnosne standarde, kao i pravila promocije i rezervacije turističkih proizvoda preko platforme, poštujući ciljeve EU Digital Decade strategije (2021–2030).

Obrazloženje:

Iako postojeći zakonski okvir prepoznaje obavezu vođenja evidencija i prikupljanja statističkih podataka o turističkom prometu, ne postoji sveobuhvatan i integrisan sistem koji omogućava digitalnu registraciju, upravljanje i promociju turističke ponude na nacionalnom nivou. Odsustvo takvog sistema ograničava transparentnost, onemogućava podatke u realnom vremenu i slabi institucionalnu kontrolu i promociju.

Uvođenjem digitalne platforme: omogućava se efikasna registracija i verifikacija pružalaca usluga, obezbjeđuje se bolja vidljivost selektivnih oblika turizma u skladu sa strateškim ciljevima, poboljšava se dostupnost podataka za donošenje odluka u turizmu i povezuje se sa načelom digitalizacije i inovacija iz člana 3 stav 1 tačka 10 Nacrta zakona, doprinosi se ciljevima održivog i pametnog turizma, kako to preporučuju međunarodne institucije poput UNWTO, OECD i Evropske komisije (npr. kroz inicijativu „Digital Europe“ i „Transition Pathway for Tourism“). Ovakva norma dodatno bi osnažila Crnu Goru u pozicioniranju na mapi modernih i digitalno transformisanih destinacija, što je posebno važno u konkurenciji sa turistički razvijenim zemljama EU.

ODGOVOR:

Pogledati odgovor na Predlog broj 20 Privredne komore.

Predlog br. 44 – definisanje novog člana u vezi sa glampingom: Potrebno je predvidjeti donošenje posebnih standarda za glamping, kako bi se uspostavila jasna pravila za:

1. tehničke i funkcionalne karakteristike objekata i opreme,
2. standarde bezbjednosti i održivosti,
3. uslove za pružanje usluga visokog kvaliteta u prirodnom okruženju.

U tom cilju, preporučuje se da se u tekstu Nacrta zakona obaveže Ministarstvo da donese podzakonski akt kojim bi se uspostavili minimalni kriterijumi za kvalitet i kategorizaciju glamping objekata, po uzoru na već postojeće standarde za slične oblike smještaja u prirodi.

Pritom, potrebno je voditi računa o tome da su glamping kapaciteti u najvećem broju slučajeva u vlasništvu manjih privrednika, te da standarde i procedure ne treba postavljati na način koji bi ih administrativno prekomjerno opteretio i obeshrabrio za formalizaciju poslovanja.

Obrazloženje:

Ovakvo normativno uređenje doprinijelo bi pravnoj sigurnosti, boljoj pripremljenosti pružalaca usluga, lakšoj primjeni zakona u praksi, kao i zaštiti potrošača. Jasno definisani standardi takođe bi osigurali da se glamping razvija u skladu sa principima održivog turizma, očuvanja prostora i međunarodnim očekivanjima u pogledu kvaliteta turističke ponude.

ODGOVOR:

Prihvata se. Bliže načine i uslove pružanja usluga u kampovima, uključujući tehničke i sigurnosne standarde za smještajne jedinice i opremu Ministarstvo će urediti podzakonskim aktom.

Predlog broj 45 – preciznije definisanje stava 2 člana 74: Član 74 stav 2 glasi: „dokaz o radnom ili po drugom pravnom osnovu angažovanog stručnog lica, sa dokazom o osposobljenosti ili obučenosti tog lica za sprovođenje određene sportsko - rekreativne ili avanturističke aktivnosti; Predlažemo brisanje ovog uslova kada su u pitanju avanturistički parkovi na način da ovaj stav za avanturističke parkove glasi: „dokaz o radnom ili po drugom pravnom osnovu angažovanog stručnog lica.”

Obrazloženje:

Ovo predlažemo iz razloga što u Crnoj Gori ne postoji ustanova ili institucija koja izdaje odobrenje ove vrste. Posebno iz razloga što navedena lica ne obavljaju poslove na visini, rizične poslove i sl. već se njihov opis posla svodi na pružanje asistencije korisnicima parka (uvezivanje opreme, nadzor nad upotrebom infrastrukture parka itd).

ODGOVOR:

Pogledati odgovore na Predloge broj 29 i 30 Privredne komore.

Predlog broj 46 – Prekomjerna administrativna opterećenja: Predviđena kategorizacija (član 93–97) i dodatni zahtjevi za svaku vrstu ugostiteljskih objekata (npr. glamping) mogu znatno otežati poslovanje, posebno za manje privrednike. Kolegijalni organi, zapisnici, izvještaji o samokategorizaciji i procedure rekategorizacije (član 95) uvode dodatne troškove i administraciju. Prijedlog: Predložiti fleksibilnije procedure za objekte kao što su glamping kampovi, koji su inovativni i često rade sezonski, uz mogućnost elektronskog vođenja procedura (e-inspekcija, e-podnošenje).

ODGOVOR:

Pogledati odgovor na Predlog broj 15 Privredne komore. Standardi za kategorizaciju će se propisati podzakonskim aktom Ministarstva.

Predlog broj 47 – Nedefinirani posebni standardi za glamping: Glamping kao tip ugostiteljskog objekta jeste naveden (član 85), ali nisu detaljno definisani uslovi za kategorizaciju, standardi kvaliteta ili posebni modeli poslovanja (član 97).

Prijedlog: Predložiti precizno definisanje standarda za glamping kroz posebne standarde (kao „wild beauty standard“) kako bi se preduprijedile nedoumice kod inspekcija i kategorizacije.

ODGOVOR:

Pogledati odgovore na Predloge broj 15 i 46 Privredne komore.

Predlog broj 48 - Posebni modeli poslovanja i turistički rizorti: Zakon predviđa da turistički rizort mora imati minimum 5ha i 60–120 smještajnih jedinica (član 107), što isključuje većinu manjih glamping kampova iz modela „turistički rizort“, i time potencijalno ograničava razvoj luksuznog glampinga koji ne dostiže te kapacitete.

Prijedlog: Predložiti fleksibilniji pristup koji prepoznaje „boutique“ ili „eko-friendly“ kampove sa manjim kapacitetima, a koji nude visok kvalitet i inovativan koncept.

ODGOVOR:

Turistički rizort svakako isključuje kampove iz tog modela. Bliže načine i uslove pružanja usluga u kampovima, uključujući tehničke i sigurnosne standarde za smještajne jedinice i opremu Ministarstvo će urediti podzakonskim aktom.

Predlog broj 49 - Inspekcijski nadzor i kaznene odredbe: Inspekcijski nadzor (članovi 109–113) predviđa česte kontrole i rigorozne upravne mjere u slučaju nepravilnosti. Ovo može stvoriti nesigurnost kod privrednika, posebno u sezonskom poslovanju.

Prijedlog: Predložiti razumnije rokove za otklanjanje nepravilnosti, bolju komunikaciju sa inspektorima i edukativan pristup u slučaju manjih nepravilnosti.

ODGOVOR:

Pogledati odgovor na Predlog broj 34 Privredne komore. Predlog je predmet regulisanja zakona o inspekcijskom nadzoru.

Predlog broj 50 - Brisanje obaveze da se smještajna jedinica koristi isključivo u sastavu ugostiteljskog objekta: Član 95 st. 8 aktuelnog Zakona o turizmu i ugostiteljstvu, jasno je propisivao da jedinice moraju biti u funkciji jedinstvenog turističkog proizvoda, u smislu poslovanja, upravljanja i održavanja isključivo preko upravljača. Njegovo brisanje omogućava vlasnicima da djeluju van sistema hotela, što podriva održivost i jedinstvenost turističkog proizvoda i usluge, ugrožavajući na taj način kompletnu investiciju. Insistiramo da se ova odredba uvrsti i u novom Zakonu.

ODGOVOR:

Pogledati odgovor na Predlog broj 39 Privredne komore.

Predlog broj 51 - Brisanje zabrane promjene namjene hotela: Član 95 st. 10 aktuelnog Zakona je eksplicitno zabranjivao promjenu djelatnosti hotela prodajom jedinica. Ova odredba je ključna za očuvanje kondo modela poslovanja, sprječavanje eventualnih zloupotreba i arbiternog djelovanja. Insistiramo da se ova odredba hitno vrati u zakon.

ODGOVOR:

Ne prihvata se, jer nema pravnog osnova za propisivanje zabrane otuđenja smještajnih jedinica. Pravo svojine je apsolutno pravo njegovog imaoča, koji ga koristi neograničeno. Pružalac usluga dužan je da pruža usluge u skladu sa izdatim odobrenjem, a u slučaju odstupanja, dužan je da uskladi poslovanje, u suprotnom gubi odobrenje.

Predlog broj 52 - član 103 Nacrta: Na osnovu ugovora o kupoprodaji smještajnih jedinica iz člana 102 ovog zakona, vrši se zabilježba tereta komercijalne upotrebe i zabilježba tereta da jedinicom upravlja upravljač, u skladu sa posebnim propisom. Nejasno je zašto se derogira odredba iz aktuelnog zakona, koja će sada biti u skladu sa „posebnim propisom“. Zahtijevamo da se zabilježba izvršava u skladu sa zakonom, jer upravo zakon propisuje šta je kondo hotel. Takođe, potrebno je da se ponovo navede da se zabilježba upisuje u katastru nepokretnosti. Zakon je pravno jači akt od podzakonskog akta (posebnog propisa) stoga zakon treba da definiše kompletnu instituciju kondo hotela.

ODGOVOR:

Ne prihvata se. Zabilježba tereta se vrši u skladu sa posebnim propisom, odnosno Zakonom o državnom premjeru i katastru nepokretnosti.

Predlog broj 53 - Zabrana prodaje zajedničkih djelova hotela: aktuelnom zakonu (čl. 95 st. 4) jasno slovi da zajednički djelovi hotela ne mogu biti predmet prodaje. U Nacrtu ne postoji ovakva, ni slična odredba. Eventualna prodaja zajedničkih djelova hotela može ozbiljno narušiti jedinstvenu cjelinu u pogledu poslovanja, upravljanja i održavanja, odnosno jedinstveni turistički proizvod - kondo hotel. Ova odredba pruža pravnu sigurnost upravljaču od arbiternog djelovanja vlasnika i doprinosi očuvanju jedinstvenosti turističkog proizvoda. Insistiramo na vraćanju ove zabrane u Zakon.

ODGOVOR:

Ne prihvata se. Pogledati odgovor na Predlog broj 51 Privredne komore.

Predlog broj 54 - Član 104 Nacrta: U Nacrtu, članu 104 st. 2 propisano je da se upravljanje i održavanje hotela po kondo modelu poslovanja vrši se na osnovu ugovora o upravljanju i održavanju, dok je u aktuelnom zakonu to bilo i po osnovu ugovora o kupoprodaji. Smatramo da se izostavljanjem ugovora o kupoprodaji kao jednom od osnova za upravljanjem i održavanjem jedinica u kondo hotelu, ostavlja prostor za eventualnim zaobilaženjem obaveze stavljanja jedinice u komercijalnu funkciju hotela i zloupotrebom propisa. Insistiramo da sva tri ugovora ponovo budu kumulativno uvrštena kao osnovi za upravljanje i održavanje hotela i hotelskih jedinica koje mogu biti predmet prodaje. Takođe insistiramo na jasnom i detaljnom definisanju elemenata ugovora o kupoprodaji smještajne jedinice, ugovora o upravljanju i održavanju i ugovora o iznajmljivanju kao što je slučaj u aktuelnom zakonu, kako bi se zaštitili investitori i njihovi turistički proizvodi, tako i država u pogledu prihoda koji će se ostvarivati komercijalnom funkcijom jedinica kondo hotela. Takođe, predlažemo da se jasno propiše obaveza zaključenja ugovora o upravljanju održavanju kao i ugovora o iznajmljivanju sa upravljačem za sve vlasnike, kao i da se zakonom propiše obaveza da se iznajmljivanje jedinica u smislu komercijalne funkcije može vršiti isključivo preko upravljača, kako bi se vlasnici spriječili da naruše jedinstvenu cjelinu kondo hotela i arbiterno djeluju, odnosno iznajmljuju svoje jedinice mimo upravljača i hotela.

ODGOVOR:

Inkorporirano u tekstu. Upravljanje i održavanje hotela koji posluje po kondo modelu poslovanja vrši se na osnovu ugovora o upravljanju i održavanju, koji se zaključuje u pisanoj formi istovremeno sa ugovorom o kupoprodaji smještajne jedinice. Iznajmljivanje smještajnih jedinica u kondo hotelu vrši na osnovu ugovora o iznajmljivanju. Obavezni elementi ugovora o upravljanju i održavanju i ugovora o iznajmljivanju, biće propisani podzakonskim aktom ministarstva.

Predlog broj 55 - Ništavost ugovora suprotnih zakonu: Insistiramo da se odredba iz čl. 97 st. 6 aktuelnog Zakona, po kojoj su ugovori zaključeni mimo zakona ništavi. Ovo je osnovna zaštita protiv zloupotreba i arbiternog ponašanja. Ugovore i elemente ugovora koji se tiču kondo hotela kao jedinstvene cjeline u pogledu poslovanja, upravljanja i održavanja, treba da uređuje i štiti Zakon, a ne poseban propis manje pravne snage.

ODGOVOR:

Prihvata se. Inkorporirano u tekstu.

Predlog broj 56 - Nepostojanje odredbi koji uređuju odnos upravljača i vlasnika u pogledu komercijalnih funkcija jedinica. U Nacrtu se ostavlja pravna praznina i neuređena oblast. Zahtjevamo da se u novom zakonu uvrste ovakve odredbe, koje će istovremeno štiti upravljajuća i vlasnika jedinice.

ODGOVOR:

Ugovor je saglasnost izjava volja ugovornih strana. Ugovorne strane su slobodne da uređuju međusobne odnose ugovorom. Obavezne elemente ugovora o upravljanju i održavanju i ugovora o iznajmljivanju, Ministarstvo će propisati podzakonskim aktom.

Predlog broj 57 - u odnosu na aktuelni Zakon o turizmu i ugostiteljstvu:

- Član 34 stav 4 mijenja se i glasi „Poslove turističkog vodiča ne može da obavlja strano fizičko lice koje nema crnogorsko državljanstvo.“

- Član 35 mijenja se i glasi „Za organizovane grupe turista/izletnika na turističkim lokalitetima A kategorije važi poseban režim rada, koji podrazumijeva obavezno angažovanje lokalnog turističkog vodiča sa pružanje usluga obilaska.“

- Dodati Plan upravljanja destinacijom.

Zašto je maknut termin „integralni hotel“(član 4 aktuelnog zakona) u nacrtu novog zakona? Novi zakon prepoznaje termin „integralni (udruženi) model poslovanja“ koji između ostalog podrazumijeva udruživanje 3 ili više hotela. U aktuelnom zakonu termin „Integralni hotel“ je vrsta ugostiteljskog objekta koji između ostalog čini više udruženih objekata (ne samo hotela, već postoji i mogućnost udruživanja privatnih smještajnih jedinica.

Obrazloženje:

Vrlo česta pojava u praksi je da nestručni turistički vodiči bez licence (obično stranci, a ponekad i iz Crne Gore) na neadekvatan način prezentuju turističku i drugu ponudu turističkih gradova u Crnoj Gori. Posebno treba biti obazriv prema gradovima/mjestima A kategorije. Integralni hotel (udruženje više privatnih smještajnih jedinica sa zajedničkom recepcijom) predstavlja mogućnost bolje reklame, raznovrsnije ponude i bolje popunjenosti privatnih(manjih) smještajnih jedinica, kao i prevazilaženje nedostatka hotelskog smještaja u destinaciji. Plan upravljanja predstavlja operativni dokument koji se bazira na razvoju održive destinacije, čuvajući prirodne i kulturne resurse, prepoznajući njene prednosti i nedostatke kao i prilike na tržištu. Plan treba biti usklađen sa strateškim dokumentima na lokalnom i nacionalnom nivou. On identifikuje važna pitanja o turizmu u destinaciji i predstavlja osnovu za donošenje drugih akata koji se odnose na upravljanje razvojem održivog turizma.

ODGOVOR:

Djelimično se prihvata.

Predlog broj 58 - Usklađivanje sa Direktivom (EU) 2015/2302 – ažurirano tumačenje 2024/2025:

Predlažemo preciznije definisanje prava putnika i obaveza organizatora putovanja i posrednika, posebno: o jasno propisivanje prava na repatrijaciju i zaštitu u slučaju insolventnosti, uz automatsku kompenzaciju korisniku bez dodatne procedure; Obaveza registracije svih pružalaca paket aranžmana i povezanih usluga u javno dostupni nacionalni registar garantnih šema; Obaveza pružanja predugovornih informacija i jasnog opisa prava potrošača u skladu sa najnovijim smernicama Evropske komisije.

Digitalizacija turističkog sektora – u skladu sa EU Digital Decade strategijom (2021–2030):

Uvođenje obaveze korišćenja centralne nacionalne digitalne platforme za: elektronsku prijavu i odjavu gostiju, naplatu boravišne takse i fiskalnu kontrolu, automatsku izradu statistika za planiranje kapaciteta. Platforma treba biti interoperabilna i kompatibilna sa eIDAS standardima i EU interoperabilnim okvirima.

Održivi turizam – u skladu sa EU Green Deal i Tourism Transition Pathway (2022):

Obaveza turističkih kompleksa sa više od 50 ležaja da godišnje podnose izvještaj o ekološkom uticaju, uključujući potrošnju energije, vode i upravljanje otpadom. Uvođenje podsticaja za usvajanje sertifikata održivosti priznatih u EU: EU Ecolabel, Green Key, Travelife. Usklađivanje sa politikama kružne ekonomije i klimatske neutralnosti u turizmu do 2050.

Usklađivanje sa GDPR – (EU) 2016/679 i ePrivacy regulativom u najavi (verzija 2025): Jasna definicija „trećih lica“ u članu 33. Obavezna prethodna saglasnost korisnika za obradu podataka. Uvođenje Službenika za zaštitu podataka (DPO) u svim turističkim subjektima koji obrađuju podatke više od 5000 korisnika godišnje. Usklađivanje sa predstojećim pravilima o elektronskoj privatnosti (ePrivacy Regulation, finalizacija u 2025).

Standardi pristupačnosti – Direktiva (EU) 2019/882 i EN 301 549 v3.2.1 (2022-12): Obavezna primjena standarda EN 301 549 za sve objekte sa 4+ zvjezdica i javne turističke prostore. Usklađenost sa Direktivom o pristupačnosti proizvoda i usluga (EU) 2019/882, uključujući: fizičku pristupačnost objekata, pristupačne digitalne sadržaje (web sajt, info sistemi), obuku osoblja za rad sa osobama sa invaliditetom.

Kategorizacija i nadzor – u skladu sa dobrom praksom EU država članica o Uvođenje nezavisnog tijela za kategorizaciju i sertifikaciju, odvojenog od inspekcijskih i regulatornih organa. Mogućnost uključivanja eksternih, licenciranih ocjenjivača, po uzoru na evropske hibridne modele.

Višejezična dostupnost informacija: Obaveza da svi promotivni, ugovorni i bezbjednosni materijali budu dostupni na: crnogorskom, engleskom, i najmanje jednom jeziku EU tržišta koje čini više od 10% ukupne klijentele (npr. njemački, italijanski ili francuski).

ODGOVOR:

Shodno aktivnostima u okviru pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji a koje se odnose na usaglašavanje sa EU pravnom tekovinom, predlog zakona usaglašen je sa Direktivama (EU) 2015/2302 Evropskog parlamenta i Savjeta Evrope od 25. novembra 2015. godine o putovanjima u paket-aranžmanima i povezanim putnim aranžmanima, izmijenjenom Uredbom (EZ) br.2006/2004 i Direktivom 2011/83/EU. Ova usaglašavanja posebno se odnose na zaštitu korisnika usluga, na način da se obezbjeđuje veća transparentnost i pravna sigurnost za putnike, kao korisnike usluga turističkih agencija, kroz jasno precizirane obaveze pružaoca turističko-ugostiteljskih usluga.

Predlog broj 59 - Turistički vodiči: Ova odredba (obavezna nacionalna stručna kvalifikacija) eliminiše

mogućnost priznanja sertifikata od strane ustanova visokog obrazovanja po programima cjeloživotnog učenja, što je u sukobu sa preovlađujućim rješenjima u vodećem turističkim zemljama Evrope, posebno Mediterana, da se vodiči obrazuju na visokim učilištima đe se izučava turizam (član 60, tačka 2).

ODGOVOR:

Pogledati odgovor na Predlog broj 9 Privredne komore.

Predlog broj 60 - Poslovanje u objektima: U statistici i turističkom zakonodavstvu se ovi objekti definišu kao osnovni (primarni, komercijalni, kolektivni). Ugostiteljske objekta iz tačke 2) člana 85 Zakona bi takođe trebalo pridružiti osnovnom smještaju. U četvrtoj tački (porodična kuća...) se radi o porodičnom smještaju, mogli bi i turistički apartmani dijelom da pripadaju porodičnom smještaju. Nije uzet u obzir nekomercijalni smještaj, najviše sekundarno stanovanje, kao uzrok guranja turizma u proces tihog odumiranja.

ODGOVOR:

Ne prihvata se. Smatramo da je postojećom zakonskom odredbom predmetno pitanje jasno definisano uz inkorporiranje i difuznog smještaja.

Predlog broj 61 - Posebni modeli poslovanja ugostitejskih objekata, član 101:

Kondo model poslovanja je najviše zloupotrebljavan model iza koga se skrivalo sekundarno stanovanje, a dobijali podsticaji kao za hotele sa 5 zvjezdica. Taj model je rijetko stavljen u zakone većine turističkih zemalja Mediterana.

Mješoviti model poslovanja je prije svega rezidencijalni, a ne turistički. Ovo je, po mišljenju istraživača najveća prijetnja održivom turizmu. Ovo treba preseliti u sektor nekretnina i ograničiti posebnom sztategijom i Zakonom.

Integralni (udruženi) model poslovanja je odličan model za saniranje naših strukturnih gepova u sektoru smještaja. Treba dodati i model difuznog smještaja, koji je pogodan za integraciju difuznog smještaja u starim gradovima i ruralnim predjelima.

Turistički rizort. Odredbe podržavamo.

Centralni turistički registar (CTR, član 116): CTR je postojao u nekoliko predhodnih zakona o turizmu, ali nije zaživio. Treba, po modelu hrvatskog e visitor-a napraviti integralni informativno-upravljački informacijski sistem, bez kojega nema efikasnog destinacijskog upravljanja. To nije dovoljan uslov, već pretpostavlja i novi sistem destinacijskog organizovanja zasnovanog na javno-privatnom partnerstvu javnih i privatnih dionika u turizmu.

ODGOVOR:

Djelimično se prihvata. Predlog zakona predviđa modele poslovanja. U tekst Predloga zakona inkorporiran pojam difuznog smještaja. Ministarstvo uspostavlja Turistički informacijski sistem i određuje bliži sadržaj i način vođenja. Drugi državni organi i organi lokalne uprave ostvaruju pravo da elektronski pribavljaju podatke iz Turističkog informacijskog sistema, ukoliko su im ti podaci potrebni za obavljanje poslova iz njihove nadležnosti.

Predlog broj 62: Ovom zakonu bi trebao da predhodi, kao krovni propis o turizmu, Zakon o turizmu koj reguliše upravljanje održivim turizmom i turističkim sistemom. Uređenje turističke i ugostiteljske djelatnosti bi trebao biti predmet ovog Zakona (ili dva zakona, jedan o turizmu i drugi o ugostiteljstvu. Krovni Zakon o turizmu: Njegova osnovna sadržina bi trebala biti: DIO PRVI – ZAJEDNIČKE ODREDBE, DIO DRUGI – UPRAVLJANJE RAZVOJEM TURIZMA, DIO TREĆI – UPRAVLJANJE I PROMOCIJA DESTINACIJE, DIO ČETVRTI – PODSTICANJE ULAGANJA U TURIZMU, DIO PETI – PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE.

Zakon o pružanju usluga u turizmu (Zakon o turističkoj djelatnosti) bi mogao imati slijedeću osnovnu strukturu: DIO PRVI – OPŠE ODREDBE, DIO DRUGI – PRUŽANJE USLUGA U TURIZMU (turističke agencije, vodiči...), DIO TREĆI – UGOVOR O PUTOVANJU U PAKET-ARANŽMANU I UGOVOR O POVEZANOM PUTNČKOM ARANŽMANU, DIO ČETVRTI – ZAŠTITA PUTNIKA U SLUČAJU INSOLVENTNOSTI ORGANIZATORA, DIO PETI – NADZOR I KAZNENE ODREDBE, DIO ŠESTI – PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE.

Zakon o ugostiteljskoj djelatnosti bi mogao imati slijedeću osnovnu sadržinu: I. OPŠTE ODREDBE, II. USLOVI ZA OBAVLJANJE UGOSTITELJSKE DJELATNOSTI, III. PRUŽANJE UGOSTITELJSKIH USLUGA U DOMAĆINSTVU I SELJAČKOM DOMAĆINSTVU. IV. NADZOR I KAZNENE ODREDBE, V. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE.

ODGOVOR:

Ne prihvata se. Struktura poglavlja i sadržaj već su koncipirani u skladu sa značajem zakona koji uređuje ovu oblast.

Predlog broj 63: Član 73 – Prijava za vršenje usluga:

Prednosti: Regulisana obaveza prijave i registracije – aktivnosti se ne mogu vršiti bez prethodne registracije i upisa u Centralni turistički registar. Dokumentacioni zahtjevi – jasno se traže dokazi o stručnosti, osposobljenosti, osiguranju i atestima.

Nedostaci: Nedostatak roka za rješavanje prijave – zakon ne navodi rok u kojem nadležni organ mora da odluči o upisu. Nije predviđena kontrola tačnosti dokumenata – nema mehanizma za provjeru autentičnosti dostavljenih sertifikata. Neprecizno navedena forma “drugog pravnog osnova” – moglo bi doći do zloupotrebe ako nije jasno definisano šta se sve smatra validnim osnovom angažovanja stručnog lica.

ODGOVOR:

Postupak prijave i uslovi za upis u CTR jasno su propisani. Priznaju se sertifikati izdati od nadležnih organa u skladu sa važećim propisima, čiju vjerodostojnost kontrolišu organi koji su ih izdali.

Predlog broj 64: Član 74 – Obaveze u izvođenju aktivnosti:

Prednosti: Naglašena bezbjednost korisnika – mora postojati upozorenje o rizicima, saglasnost za rizične aktivnosti i roditeljska dozvola za maloljetnike. Obaveza prisustva dokaza o angažovanju – instruktor mora imati dokaz kod sebe o osnovu angažovanja.

Nedostaci: “Prikladno mjesto” nije precizirano – može se tumačiti različito, pa nije jasno gdje i kako tačno treba da se istakne obaveštenje o rizicima. Nedostatak nadzora nad poštovanjem uslova – zakon ne propisuje ko i kako provjerava da li su ove obaveze ispunjene. Ne precizira se oblik pisane

saglasnosti – nije navedeno da li je dovoljno da korisnik nešto potpiše ili je potreban formular sa jasno opisanim rizicima. Imajući u vidu da u Crnoj Gori nije moguće dobiti licencu za instruktora niti postoje propisi koji definišu uslove koje mora da ispunjava, predlažemo da se umjesto termina Instruktor unese termin – Pratilac grupe ili pojedinca u AV parku. Njegov opis posla bi bio da korisnike Parka upozna sa načinom korišćenja opreme i staza u parku.

ODGOVOR:

Prihvata se. Predlogom zakona definisano da na vidnom i fizički pristupačnom mjestu na ulazu u objekat ili prostor gdje se aktivnost odvija istakne obavještenje i usmeno upozori korisnik o svim rizicima tokom odvijanja aktivnosti; za aktivnosti većih rizika obezbijedi pisanu saglasnost korisnika o prihvatanju rizika na sopstvenu odgovornost.

Predlog broj 65: U članu 113, stav 2, dodati glamping kućica, glamping oprema umjesto bungalov, tako da stav 2 glasi: "U kampu se pružaju usluge obezbjeđenjem i iznajmljivanjem gostu dijela prostora (kamp mjesto, kamp parcela) za smještaj sredstava i opreme za kampovanje u njegovom posjedu (šator, kamp prikolica, pokretna kućica – mobilhome i sl.), ili gostu obezbijedi smještaj u opremi pružaoca usluga, odnosno u postavljenom ili izgrađenom objektu (kućica u kampu, pokretna kućica - mobilhome, glamping kućica, glamping oprema i sl.);"

Takođe, u članu 113 dodati novi stav 7 koji glasi:

"Bliže načine i uslove pružanja usluga u kampovima propisuje Ministarstvo."

Opšti zaključci i preporuke: Uočen problemi: Preširoki i neprecizni izrazi ("stručno lice", "drugi pravni osnov", "prikladno mjesto"); Nedostatak kategorizacije po riziku – sve aktivnosti tretirane jednako, iako razlike u riziku i tehničkim zahtjevima postoje; Bez definisanih standarda za sertifikate/opremu – moguće je da se koriste različiti, nespojivi standardi; Bez vremenskih okvira i nadzornog tijela – ne zna se koliko traje registracija i ko provjerava ispunjenje uslova u praksi; Nedostatak digitalne evidencije i javne dostupnosti registra – nije pomenuto da li je registar javan i elektronski dostupan. Preporuke: Uvesti kategorizaciju aktivnosti po nivou rizika; Jasnije definisati stručne kvalifikacije potrebne za svaku vrstu aktivnosti; Navesti međunarodne standarde za opremu i sertifikaciju (npr. UIAA, CE, ISO); Propisati rok za rešavanje prijave (npr. 30 dana); Predvideti mehanizme kontrole i inspekcije u praksi; Standardizovati formu saglasnosti korisnika i napraviti obavezan informativni formular.

Prednosti: Precizno nabrojane aktivnosti – jasno se definiše koje aktivnosti spadaju u rekreativne i avanturističke (planinarenje, ronjenje, canyoning, bungee jumping itd.), Naglašena stručnost pružalaca – usluge moraju pružati stručno osposobljena i licencirana lica, Bezbjednosni standardi – predviđa se da oprema i sredstva imaju odgovarajući atest ili sertifikat.

Nedostaci: Nedovoljna klasifikacija po riziku – sve aktivnosti su tretirane ravnopravno, bez razlike između niskorizičnih i visokorizičnih aktivnosti, što može imati posljedice na nadzor i osiguranje. Nejasno definisano "drugo stručno lice" – pojam "druga lica obučena..." je širok i neprecizan. Nije jasno koje su tačno kvalifikacije dovoljne. Nedostatak tehničkih normi – ne navodi se koji konkretni standardi (npr. EN, ISO) se priznaju za opremu.

ODGOVOR:

Prihvata se. Inkorporirano u tekst Predloga zakona.

Predlog broj 66: PREVOZ NA IZLETIMA Član 19: U alineji (1), treba precizirati da kada je prevoz na izletima u pitanju, radi se o prevozu za sopstvene potrebe kako bi bilo jasno da takav prevoz ne predstavlja javni prevoz putnika u drumskom saobraćaju i da ako prevozna sredstva koja koriste tur operateri u cilju pružanja svojih usluga a koja imaju polis osiguranja od posljedica nesrećnog slučaja i gubitka i oštećenja prtljaga su legitimna sredstva za rad kako bi se dalje izbjegle sve pravne nedoumice kod inspekcija za drumski saobraćaj koji trenutni zakon tumačena način koji u potpunosti ograničava turističku privredu a samim tim i ponudu države Crne Gore kao turističke destinacije.

ODGOVOR:

Definisano na način da ako je programom paket aranžmana, odnosno izleta predviđen prevoz korisnika usluga, turistička agencija, na način propisan zakonom kojim se uređuje prevoz putnika u

drumskom saobraćaju, može prevoz obavljati samostalno ili posredstvom drugog prevoznika. U toku obavljanja prevoza na navedeni način, ovlašćeni predstavnik turističke agencije mora da ima spisak korisnika usluga (putnika).

Predlog broj 67: TURISTIČKI VODIČ Član 56: Dodavanjem ovog člana jasno je naznačeno na koji način turistički vodič može obavljati svoju djelatnost te ne ostvalja mogućnost za zloupotrebu i pogrešno tumačenje, jer trenutni predlog u Nacrtu može navesti na pogrešan zaključak da turistički vodič kao fizičko lice samostalno može obavljati djelatnost, što je u suprotnosti sa važećim Zakonima o radu, Zakon o privrednim društvima itd. Navedeni član je potpuno bespotreban, jer je u praksi nemoguće “obavezati” turističku agenciju da angažuje turističkog vodiča prilikom posjete nekom lokalitetu, jer ona ima slobodu da kreira izlet u skladu sa sopstvenim planom, na šta joj i sam Zakon o Turizmu daje pravo.

Član 58 TREBA DODATI I ALINEJU: Turistički vodič dužan je za pruženu uslugu izdati račun korisniku usluge ako pružanje usluge ne organizuje turistička agencija ili drugi prodavac odnosno posrednik u prodaji. Svaki registrovani preduzetnik je dužan za pruženu usluga da izda račun, u skladu sa zakonom, pa tako i turistički vodič!

ODGOVOR:

Ne prihvata se, jer su obaveze izdavanja računa za pružene usluge već propisane važećim zakonskim propisima koji se primjenjuju i na turističke vodiče.

Predlog broj 68 USLUGE U NAUTIČKOM TURIZMU: U vezi sa predloženim zakonskim rješenjem u Radnom Nacrtu Zakona o turizmu i ugostiteljstvu smatramo da postoje određene nepreciznosti u regulisanju nautičkog turizma koje mogu dovesti do pravne nesigurnosti i nelojalne konkurencije u sektoru turističkih agencija. Ključni problem prepoznajemo u Članovima 69 i 70, gdje postoje dvoznacnosti koje omogućavaju da se nautičke turističke usluge pružaju od strane subjekata koji ne posjeduju licencu turističke agencije - organizatora putovanja. Konkretno: Član 69, stav 3 predviđa da se prodaja i rezervacija usluga u nautičkom turizmu može vršiti neposredno na plovnom objektu ili preko turističke agencije. Međutim, nije eksplicitno navedeno da se prodaja i rezervacija mogu vršiti isključivo preko turističke agencije sa licencom organizatora putovanja, što otvara prostor da broderske firme i drugi subjekti, koji ne podležu istim zakonskim obavezama i kontrolama kao turističke agencije, obavljaju ovu djelatnost.

Član 70 propisuje da turističke usluge u nautičkom turizmu mogu pružati privredna društva, druga pravna lica ili preduzetnici upisani u Centralni registar privrednih subjekata (CRPS), ali ne zahtijeva da isti posjeduju licencu turističke agencije - organizatora putovanja. Ovakva formulacija otvara mogućnost da subjekti koji nisu turističke agencije pružaju nautičke turističke usluge, što nije u skladu sa standardima turističkog sektora i može dovesti do nereguliranih poslovnih praksi. Ove nepreciznosti mogu dovesti do ozbiljnih problema, uključujući: Nelojalnu konkurenciju – Broderske firme i prevoznici koji ne podliježu istim zakonskim obavezama i poreskim stopama (PDV 7%) kao turističke agencije (PDV 21%) mogu ostvariti nepoštene tržišne prednosti; Izbjegavanje regulative – Subjekti koji ne bi smjeli pružati turističke usluge mogu se pozvati na nepreciznost zakona i zaobići pravila koja važe za licencirane turističke agencije; Finansijski i sigurnosni rizik za putnike – Turističke agencije su obavezne da imaju jemstvo i osiguranje za zaštitu putnika, dok subjekti koji zaobilaze ovu regulativu nisu dužni da pružaju iste garancije.

Predlog izmjena:

Precizirati Član 69, stav 3, kako bi bilo jasno da prodaju i rezervaciju usluga u nautičkom turizmu mogu vršiti isključivo turističke agencije sa licencom organizatora putovanja; Dopuniti Član 70, tako da se izričito zahtijeva da subjekti koji pružaju turističke usluge u nautičkom turizmu posjeduju licencu turističke agencije - organizatora putovanja; Ujednačiti poreski tretman – Ukoliko se broderskim firmama i prevoznicima dozvoli pružanje turističkih usluga, neophodno je da se podvrgnu istom PDV režimu kao turističke agencije (21%), kako bi se spriječila nelojalna konkurencija. Ove izmjene bi doprinijele većoj pravnoj sigurnosti, zaštitile licencirane turističke agencije i osigurale jednak tretman svih subjekata koji pružaju usluge u nautičkom turizmu.

ODGOVOR:

Ne prihvata se, postojeće zakonske odredbe jasno propisuju uslove i način pružanja usluga u nautičkom turizmu dok će bliži uslove za pružanje usluga na plovnim objektima u nautičkom turizmu biti propisani podzakonskim aktom.

Predlog broj 69: Da se napravi jasna razlika kod turističkih agencija i da se klasifikuju na turooperatore

(odlazni turizam), posredničke turističke agencije i receptivne turističke agencije (turooperatore za dolazni turizam), kao i online turističke agencije. Obzirom da bi ovo bila značajna novina smatrali smo da je potrebno posebno razraditi. Ukoliko turističku agenciju u Crnoj Gori otvara stranac potrebno je da zaposli minimum 3 državljanina Crne Gore čija bruto plata iznosi najmanje visinu isplaćene prosječne bruto plate u Crnoj Gori u prethodnoj godini prema podacima Monstata.

U novom zakonu je potrebno definisati da samo agencije (turooperatori) koje se bave dolaznim turizmom mogu biti turistički zastupnici.

ODGOVOR:

Djelimično se prihvata. Uvedena klasifikacija turističkih agencija prema vrsti usluga koje pružaju.

Predlog broj 70: U članu koji definiše „degustaonicu“, navedeno je da se radi o objektu u kojem se gostima pripremaju i uslužuju vina, voćna vina, ostala alkoholna pića, sirevi, namazi i slični proizvodi, koji se temelje na lokalno proizvedenim namirnicama, i time afirmišu tradicionalni i regionalni gastronomski identitet. Takođe se ne navodi da degustaonica može biti dio poljoprivrednog gazdinstva, seoskog domaćinstva ili vinarije registrovane za pružanje specijalizovanih turističkih usluga. Međutim, tekst zakona u ovakvom obliku ostaje ograničen i formalistički, jer u potpunosti izostavlja aspekte koji su ključni za pozicioniranje degustaonice kao dijela održivog i kulturnointerpretativnog turističkog sistema. Prije svega, nigdje se ne pominje edukacija posjetilaca. Ne postavljaju se zahtjevi za sadržajima koji omogućavaju gostima da razumiju porijeklo proizvoda, proces proizvodnje, lokalne specifičnosti ili značaj autohtonih sorti i tradicionalnih metoda pripreme. Time se propušta prilika da degustaonice postanu platforma za valorizaciju lokalne kulturne baštine kroz turizam. Posebno je važno naglasiti da zakon ne pravi razliku između infrastrukture sa niskim i visokim ekološkim uticajem. Ne postoji mehanizam za razvrstavanje objekata prema stepenu uticaja na životnu sredinu, niti su propisane mjere koje bi omogućile institucionalnu ili finansijsku podršku objektima sa niskim karbonskim otiskom.

Ovakav pristup je suprotan savremenim evropskim praksama koje podrazumijevaju preferencijalni tretman za objekte koji posluju u skladu sa principima energetske efikasnosti, obnovljivih izvora energije i očuvanja biodiverziteta. Takođe se ne prepoznaje potreba da se turistički proizvodi razvijaju na tematski specijalizovan način – poput eko-turizma, ruralnog, kulturnog ili gastronomskog turizma. Iako je to već definisano u strateškim dokumentima Crne Gore, zakon ne sadrži nijednu normu koja bi podstakla stvaranje i promociju specijalizovanih proizvoda, niti omogućila njihovu institucionalnu verifikaciju i povezivanje u okviru održivih turističkih lanaca vrijednosti. Pored toga, zakon mora sistemski omogućiti razvoj tematski specijalizovanih turističkih proizvoda, uključujući eko sela, eko hotele, agroturistička/seoska domaćinstva i druge oblike turizma koji afirmišu lokalnu ekonomiju, smanjuju sezonalnost i jačaju otpornost destinacija. Takav okvir je neophodan kako bi Crna Gora izgradila poziciju prepoznatljive, odgovorne i konkurentne turističke destinacije. (prepoznat eko turizam, nigdje eko sela, eko hotela i sl).

ODGOVOR:

Prihvata se. Predlogom zakona degustaonica je definisana kao objekt ili funkcionalni dio objekta ili prostora u okviru vinarije ili seoskog domaćinstva u kojem se gostima pripremaju i uslužuju vina i/ili voćna vina i/ili proizvodi od vina i/ili voćnih vina i/ili ostala alkoholna i bezalkoholna pića i/ili naresci i/ili drugi poljoprivredni proizvodi (suhomesnati proizvodi, sirevi, masline i slično) i/ili namazi, pretežno iz sopstvene proizvodnje.

7. Primjedbe, predlozi i sugestije Američke privredne komore u Crnoj Gori;

Primjedba, predlog, sugestija 1: UKIDANJE ZABRANE OTUĐENJA SMJEŠTAJNIH JEDINICA U UGOSTITELJSKIM OBJEKTIMA;

Obrazloženje:

Članom 72 (2) važećeg Zakona, predviđeno je da se smještajne jedinice u ugostiteljskim objektima iz čl. 71 stav 1 tačka 1 al. 1 (*hotel i slični objekti - turističko naselje, motel, pansion, eco lodge i wild beauty resort*) i 4 (*kamp - sa 16 i više smještajnih jedinica*) ne mogu otuđiti. Međutim, u Nacrtu Zakona nije predviđena odredba kojom bi se zabranilo otuđenje smještajnih jedinica unutar ugostiteljskih objekata, što smatramo ozbiljnim propustom. Naime, izostanak takve zakonske zabrane otvara prostor za potencijalne zloupotrebe, uključujući pravnu nesigurnost, fragmentaciju vlasništva nad ugostiteljskim objektom i narušavanje osnovne funkcije takvih ugostiteljskih kapaciteta. Dodatno, smatramo da je u okviru predmetne materije neophodno posebno urediti pravni tretman apart hotela, tj. imajući u vidu njihovu specifičnu prirodu, neophodno je nedvosmisleno propisati da li je dopuštena individualna prodaja smještajnih jedinica – apartmana u okviru ovog objekta, trećim licima, te ukoliko jeste, precizirati uslove i eventualna ograničenja pod kojima se takvo raspolaganje može vršiti. Smatramo da bi zadržavanje suštinskog sadržaja norme iz člana 72 stav 2 važećeg Zakona predstavljalo važan doprinos očuvanju integriteta ugostiteljske djelatnosti i prevenciji potencijalnih zloupotreba u praksi.

ODGOVOR:

Ne prihvata se, jer nema pravnog osnova za propisivanje zabrane otuđenja smještajnih jedinica. Pravo svojine je apsolutno pravo njegovog imaoaca, koji ga koristi neograničeno. Pružalac usluga dužan je da pruža usluge u skladu sa izdatim odobrenjem, u slučaju odstupanja dužan je da uskladi poslovanje, u suprotnom gubi odobrenje.

Primjedba, predlog, sugestija 2: KONDO I MJEŠOVITI MODELI POSLOVANJA;

Obrazloženje:

U pogledu normi Nacrta Zakona koje uređuju pitanje kondo i mješovitog modela poslovanja, prvenstveno ukazujemo na potrebu eksplicitnog regulisanja pitanja koje se odnosi na pravo svojine na smještajnim jedinicama i zajedničkim djelovima u okviru hotela koji posluju po ovom modelu. Naime, postojeće rješenje sadržano u čl. 95 stavovi 3 i 4, kao i čl. 96 stavovi 4 i 5 važećeg Zakona, na vrlo precizan način uređuje ovo pitanje. Ove norme jasno propisuju da se pravo svojine može steći isključivo na neto površini pojedinačne smještajne jedinice i pripadajućem parking prostoru, dok zajednički djelovi hotela ne mogu biti predmet pravnog raspolaganja. Na taj način se nedvosmisleno isključuje mogućnost sticanja etažne svojine na zajedničkim djelovima, kao što je to slučaj kod stambenih zgrada. Izostavljanje ovakve formulacije iz Nacrta Zakona, koja se u važećem Zakonu pokazala kao funkcionalno i nomotehnički izuzetno rješenje, može u praksi dovesti do pravne nesigurnosti, različitih tumačenja i potencijalnih zloupotreba, uključujući pokušaje prenamjene smještajnih jedinica u stambene, kao i zahtjeve za etažiranje zajedničkih djelova hotela u korist pojedinačnih vlasnika smještajnih jedinica. Stoga smatramo da je neophodno da Nacrt Zakona zadrži postojeće formulacije koje precizno određuju granice prava svojine u okviru hotela sa kondo i mješovitim modelom poslovanja, te da dodatno, a imajući u vidu pravnu prirodu i funkcionalnu strukturu ovih objekata, u tekstu Zakona izričito navede da vlasnici smještajnih jedinica ne mogu sticati etažnu svojinu na zajedničkim djelovima hotela, na način kako je to propisano za stambene zgrade, kao i da se smještajne jedinice u okviru kondo i mješovitih hotela ne smatraju stambenim prostorima u smislu propisa o stanovanju i etažnom vlasništvu. Smatramo da bi se na taj način obezbijedila dosljedna primjena ovog zakona, te spriječile devijacije u praksi i u krajnjem očuvala ugostiteljska namjena ovih objekata.

ODGOVOR:

Ne prihvata se. Predmet regulisanja drugog zakona. Bliži uslovi i način poslovanja propisaće se podzakonskim aktom.

Primjedba/predlog/sugestija 3: PROMJENA MODELA POSLOVANJA U KONDO I MJEŠOVITIM HOTELIMA;

Obrazloženje:

Pored navedenih sugestija vezanih za kondo i mješoviti način poslovanja, u ovom dijelu ukazujemo na potrebu zadržavanja osnovne ideje predviđene članom 99 važećeg Zakona, a koja je izostavljena u Nacrtu Zakona. Navedenim članom predviđena je promjena modela poslovanja, na način da:

„Hoteli koji imaju odobrenje za obavljanje ugostiteljske djelatnosti mogu vršiti promjenu poslovanja u kondo ili mješoviti model poslovanja samo u slučaju rekonstrukcije postojećeg hotela kategorije jedne i dvije zvjezdice, radi podizanja kategorije u nivo od najmanje četiri zvjezdice u sjevernom i središnjem regionu osim Glavnog grada, odnosno od najmanje pet zvjezdica u primorskom regionu i Glavnom gradu.“ Imajući u vidu da je Nacrtom Zakona izostavljena ovakva ili identična odredba, mišljenja smo da je od značaja zadržati istu, uz određene dopune. Smatramo da bi Nacrt Zakona trebalo da sadrži jasnu odredbu kojom se propisuje vremenski okvir u kojem je investitor dužan da se izjasni o izabranom modelu poslovanja hotela, radi osiguranja transparentnosti postupka - na primjer, najkasnije do momenta izdavanja građevinske dozvole. Istovremeno, trebalo bi omogućiti promjenu izabranog modela poslovanja sve do momenta dobijanja dozvole za rad hotela, pod uslovom da su za tu promjenu ispunjeni svi relevantni zakonski uslovi.

ODGOVOR:

Ne prihvata se. Ne može se na predloženi način uticati na volju investitora. Postojeće zakonsko rješenje omogućava promjenu modela poslovanja hotela uz poštovanje propisanih uslova.

Primjedba/predlog/sugestija 4: TURISTIČKI RIZORT;**Obrazloženje:**

U pogledu normativnog uređenja turističkih rizorta, posebno skrećemo pažnju na promjenu zakonodavnog pristupa koja je predviđena Nacrtom Zakona u dijelu koji se odnosi na upravljanje, održavanje i iznajmljivanje turističkih vila u tim objektima. Naime, prema članu 98 stav 6 važećeg Zakona, na turističke rizorte su se do sada shodno primjenjivale odredbe koje regulišu hotele sa mješovitim modelom poslovanja. Suprotno tome, član 107 stav 2 Nacrta Zakona propisuje upućivanje na pravila koja se odnose na hotele sa kondo modelom poslovanja. Smatramo da ovakva izmjena nije utemeljena na specifičnoj prirodi turističkih rizortova niti na iskustvima iz dosadašnje primjene zakona. Turistički rizort, kao kompleksan i infrastrukturno zaokruženi objekat, u pravilu funkcioniše na način koji je bliži mješovitom modelu, u okviru kojeg su jasno definisane uloge upravljača i pojedinačnih vlasnika smještajnih jedinica. Stoga ocjenjujemo da je postojeće rješenje, kojim se turistički rizorti normativno tretiraju kroz institut hotela sa mješovitim modelom poslovanja, funkcionalno i odgovara stvarnim potrebama prakse, te da ga treba zadržati. Pored navedenog, smatramo da je, bez obzira na odabrani model poslovanja koji se koristi kao referentni okvir, sa nomotehničkog aspekta neophodno u tekstu Zakona eksplicitno normirati pravni režim koji se primjenjuje na turističke rizorte. U cilju pravne sigurnosti i transparentnosti, predlažemo da se odustane od upućivanja na druge norme i da se u posebnoj zakonskoj odredbi jasno i neposredno propišu pravila koja se odnose na upravljanje, održavanje i iznajmljivanje smještajnih jedinica u okviru turističkih rizorta.

ODGOVOR:

Ne prihvata se. Predviđeno da će se bliži uslovi i način poslovanja propisati podzakonskim aktom.

Primjedba/predlog/sugestija 5: TURISTIČKE VILE;**Obrazloženje:**

Imajući u vidu da pomenuti član 107 (2) Nacrta Zakona pominje turističke vile u okviru turističkog rizorta, smatramo da je tom prilikom neophodno detaljnije urediti pitanje pravnog tretmana istih. Normativno rješenje iz Nacrta Zakona otvara niz pitanja koja ostaju neregulisana ili nedovoljno razrađena. Prije svega, nisu jasno definisane obaveze i prava vlasnika turističkih vila u odnosu na upravljača rizorta, posebno u pogledu korišćenja, održavanja i finansiranja zajedničke infrastrukture i usluga. Takođe, ostaje nejasno da li se turističke vile, u okviru turističkog rizorta, smatraju smještajnim jedinicama u smislu odredbi koje se odnose na kondo ili mješoviti model poslovanja, kao i da li (i u kojem obimu) ulaze u ukupan smještajni kapacitet rizorta. Uzimajući u obzir važeći

pravni okvir, kao i funkcionalne i operativne karakteristike turističkih vila, smatramo da bi se na ovo pitanje trebalo odgovoriti potvrdno, budući da turističke vile predstavljaju integralni dio sistema turističkog rizorta i kao takve učestvuju u njegovom ukupnom kapacitetu, te bi trebalo da se tretiraju kao smještajne jedinice. Ipak, radi izbjegavanja svake sumnje u praksi, predlažemo da se u Nacrtu Zakona izričito navede pravni status turističkih vila u ovom kontekstu.

ODGOVOR:

Ne prihvata se. Predviđeno da će se bliži uslovi i način poslovanja propisati podzakonskim aktom.

Primjedba/predlog/sugestija 6: ZAPOČETI POSTUPCI

Obrazloženje:

Članom 120 (2) Nacrta Zakona propisano je da: „(2) Na hotele čija je izgradnja započeta po mješovitom modelu poslovanja u skladu sa Zakonom o turizmu i ugostiteljstvu (02/18, 04/18, 13/18, 25/19, 67/19 i 76/20) prije stupanja na snagu ovog zakona, primjenjivaće se odredbe tog zakona koje uređuju djelatnost, upravljanje, poslovanje i status takvih hotela.” Smatramo da je u konkretnom slučaju predmetnu normu neophodno dopuniti na način da obuhvata i hotele sa kondo modelom poslovanja, kao i turističke rizorte čija je izgradnja započeta na opisan način.

ODGOVOR:

Prihvata se.

8. Primjedbe, predlozi i sugestije “ABACO” DOO Bar;

Primjedba, predlog, sugestija 1: Predmet naše pačžnje I analize bio je član 70 Nacrta, koji je u direktnoj koliziji sa Zakonom o jahtama. Odredbom člana 35 stav 3 Zakona o jahtama ("Službeni list Republike Crne Gore", br. 46/07, "Službeni list Crne Gore", br. 73/10, 40/11, 42/15, 16/16) propisano je da iznajmljivač koje mora biti registrovano privredno društvo u Crnoj Gori može iznajmljivati jahtu koja vije domaću ili stranu zastavu. Kada se citirana odredba dovede u vezu sa uslovima za obavljanje usluga u nautičkom turizmu, među kojima je i iznajmljivanje plovnih objekata, dolazi do kolizije, budući da eshodno Nacrtu, djelatnost iznajmljivanja jahti veže samo za jahte registrovane u crnogorskom Registru jahti. Dakle, iznajmljivanje jahti koje viju stranu zastavu I koje je kao takvo pšredviđeno Zakonom o jahtama ne bi se smatralo dozvoljenom djelatnosšću u oblasti nautičkog turizma. Ograničavanje djelatnosti pružanja usluga nautičkog turizma samo u odnosu na plovila upisana u crnogorske register ne djeluje stimulatивно na pomorske privredu I znatno će umanjiti konkurentnost Crne Gore kao nautičke destinacije. Nisu jasni razlozi zbog kojih se predlagač odlučio d aograniči djelatnost pružanja usluga nauzičkog turizma samo na plovne objekte upisane u crnogorske register odnosno upisnika. Ne samo da Zakon o jahtama pruža mogućnost iznajmljivanja stranih jahti u Crnoj Gori, već istu mogućnost pruža I Zakon o moru. Naime, u praksi se pokazalo da je veliki broj stranih kompanija zainteresovan za djelatnost iznajmljivanja jahti u Crnoj Gori, pri čemu se mahom radi o iznajmljivanju jahti koje viju zastavu drugih država. Ukoliko bi crnogorska zastava bila preduslov za oabvaljanje ove vrste djelatnosit u Crnoj Gori, zainteresovana lica bi imala na raspolaganju smao dvije opcije: registraciju sasvim nove tek izgrađene jahte u crnogorskom register ili promjenu zastave jahte, odnosno njenu preregistraciju u crnogorski registar. Budući d aje djelatnost iznajmljivanja jahti pretežno sezonske prirode, te da se uz to često veže za više jurisdikcija, teško je zamisliti da bi zainteresovani vlasnici jahti bili dovoljno motivisani da vrše preregistraciju jahti iz stranih registara u crnogorski registar, radi njihovog jednokratnog pa I dugovorčnog iznajmljivanja na crnogorsko primorju.

Osnivanje privrednog društva u Crnoj Gori kao preduslov za obavljanje usluga u nautičkom turizmu predstavlja bespotreban teret I takođe ne djeluje stimulatивно za strane vršioce usluga iz ove oblasti. Odredba Naacrta kao I važećće zakonskom rješenje čl.51 Zakona o turizmu I ugostiteljsjtvu, kao uslov za obavljanje djlikeat nsoti u nautičko turizmu predviđaju da je pružalac usluga privredno društvo registrovsnno u CRPS-u. Smatramo da navedeni uslov nema svoje naročito opravdanje u ekonomskom ili političkom smislu, dok sa druge strane, zainteresovane pružaoce usluga odvrća od

obavljanja djelatnosti u Crnoj gori. Drugim riječima, zakonodavac na ovaj način odvrća strane vlasnike jahti da legalizuju svoju djelatnost u Crnoj Gori. Vjerujemo da se racio navedene obaveze registracije u CRPS-u ogleda u omogućavanju olakšane poreske kontrole I naplate poreza na dodatu vrijednost od obavljanja djelatnosti. Međutim navedeno se može postići I korišćenjem instituta poreskog punomoćnika koga poznaju crnogorski poreski zakoni I koga bi imenovao vlasnik strane jahte radi urednog izvršavanja poreskih obaveza. Na navedeni način pozitivno se uticalo na javne prihode a istovremeno djelatnost iznajmljivanja stranih jahti u Crnoj Gori bi ostala dovoljno atraktivne za strane privredne subjekte koji već posluju na međunarodnom tržištu I nemaju namjeru da svoja predstvaništva osnivaju I u Crnoj Gori. Ukoliko bi to bio slučaj, svaka strana jahta koja prevozi putnike uz nakanadu u Crnoj Gori bi morala preko poreskog punomoćnika da prijavi I uplati PDV na tako pruženu uslugu, što već primjenjuju sve zemlje regiona.

Obrazloženje:

Vjerujemo da se kroz naprijed navedeni pregled nedostataka analiziranih odredbi daje šira slika potreba I perspective nautičkog turizma I implikacija koje sporne odredbe mogu imati u praksi ukoliko bi se sprovelo kroz usvajanje novog zakona. Cijenimo I da naprijed izloženi razlozi predstavljaju dovoljnu argumentaciju za izmjene člana 70 Nacrta na način da isti više odgovara potrebama privrede I interesima Crne Gore te unapređenju njene buduće vidljivosti na svjetskoj mapi popularnih nautičkih destinacija. Nužno je navesti da izmjena sporne odredbe iz člana 70 Nacrta Zkzona neće značajnije unaprijediti nautički turizma u Crnoj Gori. Samo napomene radi, upravni postupak upisa u turistički registar korisnika plovnog objekta I samog plovnog objekta akojeg sprovede lokalne samouprave traje neprimjereno dugo, a često se desi da postupajući službenici od podnosioca zahtjeva traže da ispuni dodatne uslove koji nijeu spropisani zakonom. U tom smislu smatramo da ova problematika zahtijeva multiusektorski pristup, te da se djelatnost iznajmljivanja stranih jahti u Crnoj Gori mora uvesti u zakonske okvire imenom Zkzona o jahtama I Zakona o turizmu I ugostiteljstvu na način koje slijede druge tradicionalne pomorske zemlje. Navedeno bi podrazumijevalo:

- Da se domaće jahte registrovane za privrednu djelatnost mogu iznajmljivati isključivo od strane domaćeg privrednog subjekta bez ograničenja u pogledu broja takvih privrednih subjekata I nakon što se takvi subjekti upišu u turistički registar I ishoduju takav upis za konkretno plovilo;
- Da se strane jahte registrovane za privrednu djelatnost mogu iznajmljivati što podrazumijeva ukrcaj I iskrcaj putnika isključivo nakon ishodovanog odobrenja za kabotažu, saglasno Zkzonu o moru I to preko domaćeg privrednog subjekta ili stranog vlasnika jahte isključivo na osnovu jednokratnog odobrenja za kabotažu I imenovanja poreskog zastupnika;
- Odobrenje za kabotažu bi bilo vremenski ograničeno na vrijeme trajanja ugovora o zakupu u slučaju da stranu jahtu registrovanu za privrednu djelatnost iznajmljuje domaće pravno lice;
- Odobrenje za kabotažu bi bilo vremenski ograničeno na period od godinu dana ukoliko bi se strana jahta registrovana za privrednu djelatnost iznajmljivala u Crnoj Gori od strane njenog vlasnika koji nije domaći privredni subjekat pod uslovom da je isti prethodno imenovao poreskog zastupnika;
- Odobrenja o kabotaži bi se izdavala prema unaprijed utvrđenoj godišnjoj kvoti I na osnovu ograničenja u pogledu dužine plovila na način da se štite interesi domaćih subjekata koji obavljaju ovu djelatnost.

ODGOVOR:

Prihvata se. Shodno Zakonu o jahtama, jahte se upisuju u Registar. Član 70 biće dopunjen u skladu sa posebnim propisima. U vezi sa primjedbom da je neophodno kao uslov propisati osnivanje privrednog društva, napominjemo da je članom 70 stav 1 Nacrta propisano da „Turističke usluge u nautičkom turizmu može da pruža privredno društvo ili drugi oblik obavljanja privrednih djelatnosti“, što podrazumijeva i preduzetnike. Druge ugestije bi eventualno trebalo razmotriti u pravcu eventualnih izmjena i dopuna Zakona o jahtama, kako bi se obezbijedila zaštita interesa domaćih subjekata.

9. Primjedbe, predlozi i sugestije “Bigova Bay” doo Kotor;

Primjedba, predlog, sugestija 1: Nacrtom Zakona o turizmu I ugostiteljstvu definicija turističkog rizorta je u potpunosti uklonjena I turistički rizort je predstavljen kao jedan od posebnih modela poslovanja ugostiteljskih objekata (član 102 nacrta). Na ovaj način se praktično eliminiše mogućnost izbora modela poslovanja hotela u turističkom rizortu, što ograničava fleksibilnost investitora u odnosu na tržište I projektne specifičnosti. S tim u vezi potrebno je omogućiti zakonsko rješenje kojim bi se investitorima nedvosmisleno pružila mogućnost izbora modela poslovanja hotela u okviru turističkog rizorta. Takođe, predmetnim nacrtom je predviđeno da će se na upravljanje I održavanje turističkog rizorta I iznajmljivanje turističkih vila u okviru turističkog rizorta primjenivati odredbe člana 105 nacrta Zakona, odnosno odredbe koje se odnose na upravljanje I održavanje hotela po kondo modelu poslovanje I iznajmljivanje smještajnih jedinica.

Obrazloženje:

Imajući u vidu specifičnost turističkih rizorta kao kompleksnih I infrastrukturno zahtjevnih cjelina, koje pored hotela obavezno sadrže raznovrsan sadržaj ponude, te je vrlo nezahvalno I u praksi teško sprovodljivo turistički rizort predvidjeti kao model poslovanja ugostiteljskih objekata. Sam turistički rizort članom 108 nacrta zakona je definisan kao ugostiteljski objekat što je u koliziji sa članom 102 koji ga definiše kao model poslovanja ugostiteljskih objekata. Stoga predlažemo da se sagledajući njegovu kompleksnost u odnosu na ostale modele poslovanja, turistički rizort preciznije definiše odnosno normira kao primarni ugostiteljski objekat shodno važećem zakonu, sa zasebno utvrđeni odredbama o upravljanju, održavanju I funkcionisanju bez oslanjanja na pravila namijenjena kondo modelu poslovanja. Upućujuće odredbe koje predviđaju primjenu odredbi kondo modela poslovanja na upravljanje I održavanje turističkog rizorta I iznajmljivanje turističkih vila stavraju dodatnu konfuziju pri tumačenju poslovanja I funkcionisanja turističkog rizorta. Polazeći od premise nacrta zakona da hotel u okviru turističkog rizorta nema mogućnost izbora modela poslovanja, smatram tim mogu postojati oprečna tumačenja u identifikovanju smještajnih jedinica na koje se odredbe odnose. Ugovore o upravljanju I održavanju kao I ugovore o iznajmljivanju u hotelima koji posluju po kondo modelu poslovanja zaključuju upci smještajnih jedinica sa upravljačem, te izostaje razumijevanje koje potpisnik tih ugovora kod turističkog rizorta. Oslanjanje isključivo na kondo model poslovanja smanjuje investicionu atraktivnost I ekonomsku isplativost razvoja rizorta sa svim prateći sadržajima, te dovodi u pitanje njegovu dugoročnu održivost. Turistički rizort osim hotelskih kapaciteta obuhvata I značajnu infrastrukturu kao I komercijalne I rekreativne sadržaje koji su ključni za turističku ponudu, ali ne pripadaju nužno okviru hotelskog poslovanja.

ODGOVOR:

Djelimično se prihvata. Predlog će biti inkorporiran u tekst predloga zakona kroz preciziranje definicije turističkog rizorta kao modela poslovanja.

Primjedba, predlog, sugestija 2: U dijelu regulisanja pitanja koja se odnose na upravljanje, održavanje I iznajmljivanje turističkih vila izražavamo zabrinutost povodom upućivanja na shodnu primjenu odredbi koje se odnose na upravljanje I održavanje hotela po kondo modelu poslovanja I iznajmljivanje smještajnih jedinica, a koje su sadržane u članu 105.

Obrazloženje:

Smatramo da se iznajmljivanje vila u okviru turističkih rizorta ne može u potpunosti poistovijetiti sa komercijalnim režimom hotela sa kondo modelom poslovanja, jer to može dovesti do tumačenja da vlasnici vila imaju obavezu stavljanja objekata u komercijalnu funkciju, najmanje 10 mjeseci godišnje. Turističke vile predstavljaju specifičan oblik smještajnih kapaciteta, koji prema članu 93 Nacrta nisu podložni obavezi kategorizacije, za razliku od drugih objekata u sastavu turističkog rizorta. Iz tog razloga smatramo i da je potrebno posebnim zakonskim odredbama utvrditi pravila koja se odnose na turističke vile, bez oslanjanja na pravila namijenjena kondo modelu poslovanja, uz mogućnost pojedinačne prodaje I dobrovoljnog izdavanja u zakup.

ODGOVOR:

Ne prihvata se. Smatramo da odredbe koje uređuju iznajmljivanje vila u okviru turističkog rizorta imaju specifičnu namjenu i ne odnose se isključivo na komercijalnu upotrebu.

10. Primjedbe, predlozi i sugestije Unije slobodnih sindikata Crne Gore;

Primjedba, predlog, sugestija 1: Uskladiti upotrebu termina i pravne posljedice upotrebe termina iz Nacrta zakona o turizmu i ugostiteljstvu sa Zakonom o izgradnji objekata.

Obrazloženje:

U Nacrtu zakona o turizmu i ugostiteljstvu koristi se niz termina koji nijesu usklađeni sa pozitivnim propisima koji uređuju oblast planiranja prostora i izgradnje objekata. Na primjer, upotrebljavaju se izrazi poput: „objekat stambene namjene“, „porodična kuća“ i „građevinski objekat odnosno kompleks“, dok su u važećem Zakonu o planiranju prostora i izgradnji objekata precizno definisani termini: „porodična stambena zgrada“, „zgrada“, „stambeni objekat“, „stambeno-poslovni objekat“ i „poslovni objekat“. Pojam „porodična kuća“ ne postoji u zakonu i njegova upotreba može izazvati pravnu nepreciznost i praktične probleme u primjeni propisa. Dodatno, Zakon o planiranju prostora i izgradnji objekata propisuje da se obavljanje poslovne djelatnosti, uključujući ugostiteljsku, u objektima stambene namjene može dozvoliti isključivo ako se za to izvrši prenamjena prostora u skladu sa važećim planskim dokumentima i tehničkim normativima. Time se jasno ograničava mogućnost da se ugostiteljska djelatnost vrši u stambenim jedinicama bez odgovarajuće planske osnove, što je u interesu pravne sigurnosti, zaštite susjedskih prava i komunalne uređenosti.

Polazeći od navedenog, predlaže se da Zakon o turizmu i ugostiteljstvu precizno diferencira:

- povremeno pružanje ugostiteljskih usluga fizičkih lica u domaćinstvu i seoskom domaćinstvu, koje se tradicionalno odvija u okviru stambenih objekata i ima posebnu zakonsku logiku i društvenu ulogu;
- od profesionalnog obavljanja ugostiteljske djelatnosti, koje se mora vršiti u objektima ili dijelovima objekata poslovne namjene, u skladu sa zakonima koji uređuju planiranje i izgradnju, kako bi se ispunili propisani tehnički, komunalni i infrastrukturni uslovi.

Usklađivanje zakonske terminologije i pravnih režima je nužno kako bi se izbjegla pravna nesigurnost u postupcima izdavanja dozvola, kategorizacije i inspekcijskog nadzora.

ODGOVOR:

Ne prihvata se.

Primjedba/predlog/sugestija 2: Precizirati značenje i uslove poslovanja objekata koji se u Nacrtu zakona imenuju kao: "apartman za iznajmljivanje turistima", "turistički apartman", "studio apartman", "turistički apartmanski blok" i "stan za iznajmljivanje turistima".

Obrazloženje:

U Nacrtu zakona o turizmu i ugostiteljstvu prisutan je niz terminoloških nejasnoća kada je riječ o različitim oblicima smještaja koji se nude turistima. Nedovoljno precizno razgraničenje ovih pojmova stvara prostor za: pravnu nesigurnost prilikom primjene zakona, administrativne nedoumice u postupcima kategorizacije i inspekcijskog nadzora i potencijalne zloupotrebe kroz formalno izigravanje planskih i poreskih režima.

Posebno ističemo sljedeće probleme:

- Turistički apartman je u članu 7 stav 42 definisan kao ugostiteljski objekat, ali u tekstu nacrta ne postoji jasno funkcionalno ili tehničko razgraničenje u odnosu na studio apartman. Potrebno je precizirati razliku u sadržaju, načinu upotrebe i obavezama pružalaca usluga. Takođe, nedostaje jasan pravni status za studio apartman — da li se tretira kao posebna kategorija ugostiteljskog objekta ili kao podvrsta turističkog apartmana?
- Pojmovi „apartman za iznajmljivanje turistima“ i „stan za iznajmljivanje turistima“ se koriste naizgled kao sinonimi, iako se radi o različitim pravnim i funkcionalnim kategorijama. Ako oba označavaju stambene jedinice koje se povremeno izdaju turistima, potrebno je normativno ujednačiti terminologiju i izbjegavati dupliranje koje može voditi ka neujednačenoj praksi i nerazumijevanju kod fizičkih i pravnih lica.
- U članu 82 stav 3 predviđena je mogućnost da se turistički apartmanski blok nalazi u stambenoj zgradi, što je u suprotnosti sa osnovnim planerskim i pravnim principima. Ako je u pitanju objekat sa deset ili više apartmana koji se turistički izdaju i funkcionišu kao jedinstvena ugostiteljska cjelina, takav objekat mora imati status ugostiteljskog, tj. poslovnog objekta — a ne stambenog.

- Ukoliko se želi omogućiti postojanje turističkog apartmanskog bloka, on mora biti organizovan u okviru objekta (ili dijela objekta) koji je planski i zakonski predviđen za obavljanje ugostiteljske djelatnosti. U tom smislu, neophodno je predvidjeti prethodnu prenamjenu objekta (ili njegovog dijela) iz stambene u poslovnu namjenu, u skladu sa važećim zakonima o planiranju prostora i izgradnji.

Predlažemo: jasno razgraničenje svih navedenih termina; propisivanje tehničkih, planskih i pravnih uslova za obavljanje djelatnosti u svakom od slučajeva; i striktno povezivanje poslovanja turističkih apartmanskih blokova sa objektima poslovne (ugostiteljske) namjene. Ovo je neophodno radi zaštite pravne sigurnosti svih učesnika u sektoru, ali i očuvanja prostornog poretka i javnog interesa.

ODGOVOR:

Ne prihvata se.

Primjedba/predlog/sugestija 3: Nejasna i nedovoljno definisana priroda prava vlasnika, nepreciziran redosljed pravno-formalnih koraka, komercijalna funkcija i njen izostanak u praksi, pravo korišćenja zavisno od ugovora sa upravljačem u članu 103 - Kondo model poslovanja. Predloženi član 103 u ovom obliku ostavlja značajan prostor za pravnu nesigurnost, zloupotrebe i kršenje prava svojine. Bez dopuna i preciziranja, njegova primjena može imati štetne posljedice po vlasnike, lokalne zajednice i turističku infrastrukturu. Stoga se predlaže izmjena i dopuna člana 103 u skladu sa sledećim primjedbama i preporukama.

Obrazloženje:

Stav 1 - Nejasna i nedovoljno definisana priroda prava vlasnika

Formulacija da vlasnici smještajnih jedinica imaju „ograničeno pravo korišćenja“ nije pravno precizna. Nije jasno da li se ograničenje odnosi na trajanje korišćenja, da li postoji zabrana izdavanja mimo ugovora sa upravljačem, ili se ono odnosi na pristup zajedničkim sadržajima (repcija, restoran, bazen itd.). Bez taksativnog navođenja prava i obaveza, dolazi se u zonu pravne nesigurnosti i moguće kolizije sa Ustavom Crne Gore (član 58 – pravo svojine) i članom 1 Protokola br. 1 uz Evropsku konvenciju o ljudskim pravima.

Preporuka: Zakon mora jasno propisati koja su konkretna ograničenja prava vlasnika; koji su njihovi minimumi prava korišćenja; da li i u kojoj mjeri upravljač može ograničiti pristup i upotrebu smještajne jedinice.

Stav 2 - Nepreciziran redosljed pravno-formalnih koraka

Član 103 ne uređuje jasan redosljed ključnih faza u razvoju i prodaji kondo objekata. U praksi to omogućava reklamiranje i prodaju smještajnih jedinica dok objekat još nije kategorizovan kao hotel sa 5* i dok nije dobio odobrenje za rad po ovom modelu.

Preporuka: Uvesti jasno propisan slijed: Izrada i odobrenje projekta hotela; Izgradnja i tehnički prijem; Kategorizacija hotela (npr. 5*); Izdavanje odobrenja za rad po kondo modelu; Tek potom – početak prodaje smještajnih jedinica.

Stav 3 - Komercijalna funkcija i njen izostanak u praksi

Iako se u članu 103 navodi da smještajne jedinice moraju biti u komercijalnoj upotrebi najmanje 10 mjeseci godišnje, u praksi se ova obaveza zaobilazi putem fiktivnog oglašavanja po nerealnim cijenama. Tako se objekti koji formalno funkcionišu kao hoteli, u stvarnosti koriste isključivo kao stanovi, uz izbjegavanje poreskih i zakonskih obaveza.

Preporuka: Definisati „komercijalnu funkciju“ (npr. minimalni broj fiskalizovanih noćenja godišnje); Propisati minimalni broj dana stvarnog iznajmljivanja; Uvesti kaznene mjere za neispunjenje uslova (npr. gubitak prava na poreske olakšice); Uvesti progresivno oporezivanje za jedinice koje nijesu u turističkoj funkciji uprkos kategoriji objekta.

Stav 4 - Pravo korišćenja zavisno od ugovora sa upravljačem

Ako zakon dozvoljava da pravo korišćenja zavisi od ugovora sa upravljačem, vlasnik postaje suštinski ograničen u upotrebi sopstvene imovine. U slučaju prestanka poslovanja upravljača (stečaj, likvidacija), vlasnici ostaju bez organizovanog sistema upravljanja, a objekat bez funkcionalne infrastrukture. U praksi, vlasnici ne mogu samostalno preuzeti upravljanje jer po Zakonu o svojinsko-pravnim odnosima nijesu suvlasnici nad zajedničkim prostorijama – što dodatno komplikuje situaciju. Preporuka: Predvidjeti mogućnost imenovanja privremenog upravljača; Zakonski regulisati formiranje skupštine vlasnika s posebnim statusom; Propisati da u slučaju prestanka rada upravljača stupa na snagu prelazni režim upravljanja; Pokrenuti inicijativu za izmjene Zakona o svojinsko-

pravnim odnosima i Zakona o katastru, kako bi se vlasnicima omogućilo da postanu suvlasnici nad zajedničkim sadržajima – ukoliko država odluči da ovaj model zadrži kao trajni dio turističke politike. DODATNO PITANJE: Šta se dešava ako upravljač prestane da postoji?

Nacrt zakona ne predviđa mehanizam za slučaj kada upravljač objekta prestane da postoji — bilo usljed stečaja, likvidacije, gubitka licence ili drugih razloga. U takvoj situaciji objekat ostaje bez upravljačke strukture, bez sistema održavanja i bez formalnog subjekta odgovornog za ispunjavanje obaveza iz kategorije, tehničkog održavanja i ugostiteljskih standarda. Poseban problem predstavlja činjenica da vlasnici smještajnih jedinica nijesu u poziciji da samostalno preuzmu upravljanje objektom. Naime, po važećim zakonskim rješenjima, kupci smještajnih jedinica stiču isključivo neto površinu apartmana (i eventualno pripadajuće garažno mjesto), dok su svi zajednički dijelovi objekta — hodnici, stepeništa, liftovi, recepcija, dvorište, bazeni, spa i slični sadržaji — u isključivom vlasništvu pravnog lica koje upravlja objektom, tj. upravljača. Ovakva pravna konstrukcija znači da vlasnici: nemaju nikakav formalni udio u zajedničkoj imovini, ne mogu donijeti odluke o održavanju, korišćenju ili rekonstrukciji zajedničkih sadržaja, i nemaju pravni osnov za formiranje skupštine stanara u klasičnom smislu.

Ukoliko upravljač prestane da postoji, objekat faktički ostaje bez upravljačke, tehničke i pravne osnove za funkcionisanje. Takav status stvara pravni vakuum, a posljedice se direktno odražavaju na: vlasnike koji ostaju bez mogućnosti korišćenja objekta u predviđenoj namjeni, lokalnu zajednicu zbog neodržavanja, fiskalnih gubitaka i narušavanja urbanističkog reda, i turističku privredu zbog urušavanja standarda i imidža lokacije.

Preporuka: Zakon mora predvidjeti obavezan mehanizam za imenovanje privremenog upravljača u slučaju prestanka rada postojećeg; Treba omogućiti formiranje skupštine vlasnika sa posebnim pravnim statusom, koja bi mogla ući u pravne odnose sa trećim licima, upravljati održavanjem i odlučivati o imovini; U slučaju prestanka upravljača, objekat bi morao automatski biti prekategoriзован (ili izgubiti status turističkog objekta); isključen iz kondo modela poslovanja, uz primjenu prelaznog režima.

Dodatno, ukoliko država ima namjeru da zadrži kondo model kao legitimni dio turističkog sistema, neophodno je inicirati izmjene Zakona o svojinsko-pravnim odnosima i Zakona o katastru, kako bi se omogućilo: da vlasnici smještajnih jedinica postanu suvlasnici zajedničkih dijelova objekta i time steknu pravo da aktivno učestvuju u odlučivanju o upravljanju, održavanju i daljoj upotrebi objekta. Bez ovih izmjena, model ostaje pravno neodrživ i dugoročno rizičan za sve učesnike — od investitora i vlasnika, do lokalnih samouprava i državnih institucija.

ODGOVOR:

Ne prihvata se.

Primjedba/predlog/sugestija 4: Član 104 predviđa zabilježbu „tereta komercijalne upotrebe“ i upravljanja u katastru, ali nije jasno pravno utemeljen ni precizno normiran. Time se uvodi faktičko ograničenje prava svojine bez jasno utvrđenog javnog interesa, bez definisanih uslova za upis i brisanje, te bez garantovane pravne zaštite za vlasnike.

Obrazloženje:

Član 104 propisuje mogućnost da se, na osnovu ugovora o kupoprodaji, u katastar upisuje teret komercijalne upotrebe i upravljanja nad smještajnim jedinicama. Međutim, ovaj institut: nije jasno pravno utemeljen, ne sadrži precizne kriterijume sadržaja i trajanja tereta, i uvodi ograničenje prava svojine bez jasno utvrđenog javnog interesa, protivno načelima iz člana 58 Ustava Crne Gore i člana 1 Protokola 1 uz EKLJP.

Pitanja koja ostaju otvorena: Ima li zabilježba stvarnopravni ili obligacioni karakter? Može li se osporiti i pod kojim uslovima?

- Da li ostaje upisana ako vlasnik ne izdaje jedinicu?
- Da li i kako može biti izbrisana?

Preporuka: Jasno definisati što se podrazumijeva pod „teretom komercijalne upotrebe“ (npr. obavezno oglašavanje, minimalni broj dana izdavanja, zabrana korišćenja u stambene svrhe); Propisati precizan postupak za upis i brisanje zabilježbe; Predvidjeti mogućnost osporavanja i sudskog preispitivanja od strane vlasnika; Uskladiti ovu normu sa Ustavom, zakonima o svojini i međunarodnim standardima pravne sigurnosti.

Zaključno, bez dopuna i preciziranja članova 103 i 104, postoji realan rizik da kondo model posluži kao instrument za: prikrivenu stambenu izgradnju u turističkim zonama, derogaciju prava svojine, i destabilizaciju turističke infrastrukture.

Zato je od izuzetne važnosti da zakonodavni okvir predvidi balans između interesa države, tržišta i pojedinca, uz poštovanje ustavnih i međunarodnih pravnih standarda.

ODGOVOR:

Ne prihvata se.

Primjedba/predlog/sugestija 5: Predloženi član 105 ne osigurava dovoljnu pravnu predvidljivost i zaštitu ni za vlasnike smještajnih jedinica ni za stabilnost kondo modela kao posebnog režima upravljanja. Ne postavlja jasne garancije u slučaju raskida ili nepostojanja ugovora, ne reguliše odnos snaga između upravljača i vlasnika, niti definiše osnovne pravne standarde ugovora koji se odnose na upravljanje i iznajmljivanje. Time se ostavlja značajan prostor za zloupotrebe, pravnu nesigurnost i povrede prava svojine. Potrebno je izvršiti dopune koje bi osigurale jasne zakonske okvire, ograničile proizvoljnost ugovornih odnosa i omogućile vlasnicima efikasnu pravnu zaštitu.

Obrazloženje:

Predloženi član 105, koji se odnosi na upravljanje i održavanje hotela po kondo modelu poslovanja, kao i na iznajmljivanje smještajnih jedinica, ne obezbjeđuje dovoljno jasan i stabilan pravni okvir za funkcionisanje odnosa između vlasnika i upravljača. U postojećem obliku, član sadrži formalne odredbe, ali propušta da reguliše ključne pravne situacije i obaveze koje proizlaze iz ugovornog odnosa. Ističemo sljedeće nedostatke:

1. Nejasan status u slučaju raskida, izostanka ili ništavosti ugovora

Zakon ne predviđa šta se dešava ako vlasnik odbije da zaključi ugovor; kakav je status ako ugovor prestane da važi (raskidom, istekom roka ili ništavosti); ko preuzima funkciju upravljanja i održavanja u slučaju da ugovor ne postoji. Ovakva pravna praznina stvara rizik da čitav objekat ostane bez organizovanog sistema upravljanja, što ima posljedice po održavanje, bezbjednost, komunalni red i inspeksijsku kontrolu. Ujedno se otvara prostor za arbitrarnost i neujednačenu primjenu propisa u praksi.

2. Diskreciona ovlaštenja Ministarstva bez osnovnih zakonskih standarda

Stav 3 člana 105 predviđa da Ministarstvo propisuje obavezne elemente ugovora. Iako je uobičajeno da se podzakonskim aktima razrađuju tehnički aspekti, osnovni principi koji se tiču imovinsko-pravnih odnosa i prava vlasnika moraju biti sadržani u samom Zakonu. U suprotnom, postoji rizik od: neustavne delegacije zakonodavne nadležnosti, proizvoljnosti u kreiranju ugovora od strane upravljača, pravne nesigurnosti za vlasnike jedinica.

3. Ne postoji zaštita vlasnika od zloupotreba i neravnopravnih odnosa

Zakon ne predviđa: pravne mehanizme zaštite u slučaju da upravljač jednostrano mijenja uslove iz ugovora, zaštitu od situacija u kojima upravljač nudi nepovoljne komercijalne uslove ili koristi monopolsku poziciju, mogućnost da vlasnik koristi jedinicu za lične potrebe bez obaveze ugovora o iznajmljivanju — niti pravno utemeljene kriterijume pod kojima se takvo pravo može ostvariti. Ugovorni odnos u okviru kondo modela, iako u osnovi privatna, direktno se odražava na javni interes i funkcionalnost turističke infrastrukture, zbog čega mora biti minimalno normiran na zakonskom nivou.

Preporuke:

1. Zakon mora sadržavati osnovne pravne standarde ugovora između vlasnika i upravljača, uključujući: minimalna prava i obaveze obje strane, trajanje ugovora i uslove raskida, način utvrđivanja i izmjene naknada, minimalne standarde usluga održavanja i upravljanja.

2. U slučaju nepostojanja validnog ugovora, Zakon treba predvidjeti primjenu supstitutivnih odredbi – opštih normi koje bi privremeno uređivale odnos strana do postizanja novog sporazuma, radi očuvanja funkcionalnosti objekta.

3. Ugovori moraju biti usklađeni sa odlukama skupštine vlasnika (ako postoji), kao i sa odredbama lokalnih planskih dokumenata koji uređuju komercijalnu funkciju objekta.

4. Neophodno je uvesti mehanizme pravne zaštite vlasnika, uključujući: pravo na upravni ili sudski postupak u slučaju zloupotreba ili diskriminatornog postupanja upravljača; mogućnost revizije ugovora u slučaju očigledne neravnoteže ugovornih obaveza; Zaštitu prava vlasnika da koristi svoju jedinicu za lične potrebe, u zakonom utvrđenim okvirima.

Zaključak:

Bez zakonske norme koja bi obuhvatila minimum pravnih garancija u odnosu vlasnik–upravljač, član 105 ostaje neodrživ iz ugla pravne sigurnosti i zaštite prava svojine. U cilju stabilnosti modela, pravičnosti u ugovornim odnosima i efikasnog funkcionisanja turističkih kapaciteta, neophodno je ovu odredbu dopuniti tako da vlasnici smještajnih jedinica ne ostanu faktički obespravljani u odnosu na upravljača koji često ima monopolnu poziciju u okviru kompleksa.

ODGOVOR:

Ne prihvata se.

Primjedba/predlog/sugestija 6: Brisanje člana 106 i potpuno ukidanje mješovitog modela poslovanja iz Nacrta zakona o turizmu i ugostiteljstvu.

Obrazloženje:

Predloženi član 106, koji predviđa tzv. mješoviti model poslovanja, u osnovi predstavlja koncept koji se do danas nije primijenio u zakonitoj formi u Crnoj Gori. Uprkos postojanju desetina projekata koji se formalno pozivaju na ovaj model, nijedna dozvola za poslovanje po mješovitom modelu nikada nije izdata, niti su ispunjeni uslovi koje takav model formalno podrazumijeva. U praksi, ovaj model funkcionise kao pravni paravan za stambenu izgradnju pod hotelskim imenom, čime se: izbjegavaju standardi kategorizacije predviđeni Pravilnikom o vrstama, minimalnim tehničkim uslovima i kategorizaciji ugostiteljskih objekata; ignorišu obaveze koje važe još u fazi projektovanja hotelskih kapaciteta (npr. kapacitet restorana, recepcije, prateći sadržaji, omjer jedinica koje se prodaju i jedinica koje se iznajmljuju, itd.); a po završetku objekta, smještajne jedinice se knjiže kao stanovi i apartmani, iako su ranije koristile poreske i urbanističke olakšice namijenjene hotelima visoke kategorije.

Ključni razlozi za ukidanje mješovitog modela poslovanja:

1. Model nije zaživio u zakonitoj formi, ali je masovno zloupotrijebljen.

Ne postoji nijedna kategorizacija niti validno odobrenje za ovaj model, dok se desetine stambenih kompleksa reklamiraju kao "hoteli 5*" sa mješovitim poslovanjem.

2. Model služi kao sredstvo zaobilaženja pravnih i planskih normi.

Uz korišćenje hotelske forme, ostvaruju se stambeni kvadrati na lokacijama rezervisanim za ugostiteljske objekte, uz izbjegavanje zakonskih i poreskih obaveza.

3. Pitanje imovine i upravljanja nije riješeno.

Vlasnici smještajnih jedinica imaju pravo isključivo na neto kvadraturu apartmana i garažnog mjesta, dok su svi zajednički prostori (hodnici, recepcija, bazen, liftovi, dvorište) u vlasništvu upravljača. U slučaju da upravljač prestane da postoji (stečaj, likvidacija), ne postoji zakonit mehanizam koji bi omogućio vlasnicima da preuzmu upravljanje ili održe funkcionalnost objekta.

4. Model stvara pravnu i plansku neizvjesnost.

U praksi se formiraju objekti nejasnog statusa – nisu ni hoteli, ni klasične stambene zgrade. Takav pravni hybrid opterećuje lokalnu infrastrukturu bez jasnog doprinosa turističkoj ekonomiji, otežava poreski i inspeksijski nadzor, onemogućava dugoročno planiranje razvoja prostora i turizma.

5. Nema javnog interesa, a postoji javna šteta.

Mješoviti model ne doprinosi povećanju turističkog prometa, niti zapošljavanju u ugostiteljstvu. Naprotiv, omogućava da najvrijednije lokacije – na obali, u zimskoj turističkoj zoni i urbanim jezgrima – budu zauzete luksuznim stambenim objektima pod maskom hotelijerstva.

Preporuka: S obzirom na izostanak zakonski validne primjene, masovne zloupotrebe modela u praksi, pravnu, fiskalnu i prostornu štetu koju model uzrokuje i narušavanje osnovnih principa pravne sigurnosti, urbanizma i poštovanja prava svojine, predlaže se potpuno brisanje člana 106 iz Nacrta zakona o turizmu i ugostiteljstvu i ukidanje mješovitog modela poslovanja kao zakonske kategorije. Ako postoji potreba za definisanjem alternativnih modela mješovitog karaktera, oni moraju biti jasno razgraničeni od hotelskih objekata, posebno regulisani drugim zakonskim okvirom, sa novim nazivom, statusom i obavezama, u skladu sa prostorno-planskom i poreskom politikom države.

ODGOVOR:

Ne prihvata se.

Primjedba/predlog/sugestija 7: Preispitati opravdanost postojanja člana 107, uz ozbiljno razmatranje njegove eliminacije iz Nacrta zakona.

Obrazloženje:

Član 107 uvodi tzv. „integralni model poslovanja” koji nema jasnu definiciju, utemeljenje u postojećoj pravnoj praksi niti potvrđenu potrebu u domaćem turističkom sektoru. Model ostavlja brojna otvorena pitanja:

- Nije jasno definisano koji su to „drugi objekti” iz stava 1 koji se mogu udružiti sa hotelima – da li se misli na apartmane, vile, restorane, zgrade?
- Model nije kompatibilan sa prostorno-planskom dokumentacijom i kategorizacijom hotela;
- Nema preciziranih kriterijuma ni instrumenata kontrole zajedničkog upravljanja – što otvara prostor za zloupotrebu u smislu stvaranja novih stambenih kvadrata maskiranih u turističku ponudu;
- Praksa nije pokazala potrebu za ovim modelom – do sada nijedan takav model nije formalno implementiran u Crnoj Gori odnosno u CTR nije evidentiran ni jedan integralni (udruženi) hotel u skladu sa važećim Zakonom o turizmu I ugostiteljstvu;
- Ne definiše se vlasnička struktura nad ključnim elementima objekta: recepcija, restorani, garaže – niti ko snosi trošak njihovog održavanja;
- Zakonom se daje mogućnost udruživanja bez ikakvog mehanizma nadzora, kriterijuma za razdruživanje, ni osiguranja interesa krajnjih korisnika, radnika i države.

Preporuka: Zbog nedovoljno razrađenih zakonskih rješenja, rizika zloupotreba i činjenice da integralni model nije potkrijepljen praksom, predlaže se brisanje člana 107 iz Nacrta zakona. Ukoliko se model zadrži, mora se temeljno preformulisati i jasno normirati: koji tipovi objekata mogu biti uključeni, kako se definišu zajednička prava, troškovi i obaveze, koji su uslovi za upravljanje i prestanak zajedničkog modela kako se obezbjeđuje javni interes i nadzor nad njegovom primjenom.

ODGOVOR:

Ne prihvata se.

Primjedba/predlog/sugestija 8: Potrebno je izvršiti detaljnu normativnu i institucionalnu doradu člana 108 kako bi se spriječile zloupotrebe i osigurala stvarna funkcija turističkih rizorta kao cjelovitih i komercijalnih turističkih destinacija.

Obrazloženje:

Predloženi član 108 pokušava definisati turistički rizort kao funkcionalnu cjelinu koja se sastoji od hotela i dodatnih sadržaja (vile, wellness, sportski tereni, marina itd.). Međutim, tekst ostavlja značajan prostor za zloupotrebe, pogrešnu interpretaciju i odstupanje od stvarne svrhe – razvoja komercijalnih turističkih destinacija. Umjesto stvaranja održivih turističkih zona, postoji ozbiljan rizik da ovaj model posluži kao još jedan zakonski okvir za stambenu izgradnju u osjetljivim zonama, posebno duž obale i u planinskim centrima.

Ključni problemi u važećem tekstu člana 108:

1. Neriješena pitanja vlasništva i upravljanja

- Nije propisano ko može biti vlasnik dodatnih sadržaja rizorta, uključujući vile, sportske I rekreativne zone, marine, parkinge i dr.
- Ukoliko se dijelovi kompleksa prodaju fizičkim ili pravnim licima, nije jasno kako se uređuje upravljanje zajedničkom infrastrukturom (npr. održavanje pristupnih puteva, sistema sigurnosti, komunalne usluge).
- Ne postoji mehanizam koji reguliše nastavak funkcionisanja rizorta ako upravljač prestane da postoji – što je posebno važno kod kompleksnih sistema sa većim brojem vlasnika.

2. Rizik od stambene konverzije

- Kao i kod kondo i mješovitog modela, i ovdje postoji stvarna opasnost da se vile i drugi kapaciteti namijenjeni turističkoj funkciji trajno koriste kao stambene jedinice, bez obaveze izdavanja i bez evidentiranja turističkog prometa.
- U postojećem tekstu nema instrumenata koji bi onemogućili da se komercijalno planirani kvadrati preimenuju i funkcionišu kao luksuzna naselja.

3. Nejasan institucionalni okvir i normativni minimalizam

- Zakon prepušta Ministarstvu da naknadno propiše uslove za funkcionisanje turističkih rizorta, bez da u samom zakonu definiše osnovne obaveze i kriterijume (npr. obaveznu kategorizaciju hotela, obim zajedničkih sadržaja, režim upravljanja).
- Takva pravna neodređenost ostavlja prostor za proizvoljnost, nesistemska primjenu i derogaciju planskih ciljeva.

4. Ekonomska i infrastrukturna održivost nije adresirana

- Rizorti se često planiraju u prirodno i infrastrukturno osjetljivim područjima, a zakon ne propisuje dodatne uslove u pogledu: ekološke zaštite, energetske i saobraćajne održivosti, javne dostupnosti dijela sadržaja.
- Ne postoji ni mehanizam za praćenje stvarne upotrebe kapaciteta unutar rizorta (npr. da li se izdaju, koliko noćenja se realizuje, da li se koriste za lično stanovanje), što otvara prostor za poreske i planske zloupotrebe.

Preporuke: Član 108 se može zadržati, ali isključivo uz precizne izmjene i dopune koje bi spriječile zloupotrebe i osigurale razvoj turističkih rizorta u skladu sa javnim interesom:

1. Jasno propisati da se sve smještajne jedinice unutar turističkog rizorta moraju koristiti u skladu sa turističkom funkcijom, uz ograničenu mogućnost lične upotrebe u propisanim granicama.
2. Propisati garancije za svaku smještajnu jedinicu koja se otuđi – uključujući vile i apartmane – da će objekat u cjelosti zadržati turističku namjenu.
3. U sam Zakon unijeti minimalne kriterijume za definisanje turističkog rizorta, uključujući: obaveznu kategorizaciju hotela kao osnovnog dijela kompleksa, minimalni procenat zajedničkih sadržaja u odnosu na ukupnu površinu, režim upravljanja zajedničkom infrastrukturom i sistem odlučivanja.
4. Uspostaviti efikasan mehanizam nadzora i sankcija, uključujući: gubitak poreskih olakšica u slučaju trajnog nekorišćenja u turističke svrhe, zabranu reklamiranja i kategorizacije ukoliko objekat ne funkcioniše kao komercijalna cjelina.
5. Zabraniti individualnu uknjižbu vila i sadržaja prije dobijanja odobrenja za rad rizorta I bez upisa zabilježbe obaveza iz zakona, čime bi se spriječila stambena konverzija kroz formu formalno turističkih naselja.

Zaključno:

U postojećem obliku, član 108 ne pruža dovoljne pravne, planske i institucionalne garancije da će turistički rizorti zaista služiti razvoju turizma. Bez jasnih ograničenja i instrumenata nadzora, ovaj model može postati novo sredstvo za masovnu stambenu izgradnju pod povlašćenim uslovima, što je direktno suprotno strateškim ciljevima turističke politike i održivog prostornog razvoja.

ODGOVOR:

Ne prihvata se.

Nakon razmatranja iznesenih primjedbi, predloga i sugestija, ocijenjeno da Predlog zakona već propisuje odgovarajuće mehanizme, definicije i ograničenja u skladu sa posebnim propisima kao i da pojedne teme iz primjedbi zahtijevaju eventualne izmjene drugih sistemskih zakona, te predložene izmjene nijesu prihvaćene. Smatramo da važeće zakonsko rješenje osigurava jasne definicije, nadležnosti i mehanizme za sprovođenje, te pruža dovoljan pravni okvir za zaštitu interesa svih učesnika.

11. Primjedbe, predlozi i sugestije “Ugosti.me” doo Bar;

Primjedba/predlog/sugestija 1: Predlažemo da Zakon posebno reguliše poslovanje digitalnih platformi za oglašavanje izdavanja smještaja i prodaju karata za turističke, ugostiteljske, kulturne i druge usluge. Postojeći Zakon, članom 4, već predviđa oglašavanje ovim putem.

Obrazloženje:

Digitalne platforme predstavljaju realnost savremenog turističkog tržišta Crne Gore. Trenutno našim tržištem dominiraju strane platforme za oglašavanje (Airbnb, Booking.com, i dr.) koje djeluju bez ikakvog regulatornog okvira i nerijetko ignorišu lokalne propise. Kompletna zarada ovih platformi ne podliježe poreskim propisima Crne Gore čime se stvara višestruki gubitak po Državu i Privredu. Ovaj, iako prisutan u cijelom svijetu, problem dovodi da strane platforme uberu i do 25% od ukupnog

turističkog prometa Crne Gore ovim kanalima. Kako ove platforme nisu obavezne da usklade svoje poslovanje sa zakonima Crne Gore – u najvećem procentu posluju sa neregistrovanim i nelegalnim pružaocima turističkih i ugostiteljskih usluga čime pospješuju sivu ekonomiju i izbjegavanje plaćanja poreza. Svjetski trendovi i stanje na tržištu diktiraju da će učešće digitalnih platformi ubrzano rasti jer one aktivno rade na razvoju inovativnih pristupa i tehnologija vještačke inteligencije za povezivanje turista i pružaoca usluga i to kroz unakrsnu prodaju različitih usluga, bez uvezivanja istih u paket aranžmana. Ove platforme povezuju turiste sa izdavaocima smještaja kao i pružaocima drugih izdvojenih turističkih usluga (usluge na plovnim objektima, rekreativne i avanturističke aktivnosti i slično) i to nudeći povoljnije cijene bez formiranja paket aranžmana – kako je definisano zakonom. Paralelno, potrebno je podržati inovacije na domaćem tržištu gde lokalni projekti nastoje da, poslujući po zakonima Crne Gore (i kroz porez doprinoseći državnom budžetu) razviju lokalna rješenja koja mogu značajno unaprijediti održivost turizma u Crnoj Gori kao i smanjiti stopu sive ekonomije u cjelokupnoj privredi. Iako se radi o globalnom problemu, mišljenja smo da bi izostanak zakonske regulative ove materije omogućio dodatne trendove kretanja turističke industrije ka sivoj zoni i istovremeno omogućio nelojalno ponašanje inostranih platformi čime bi se sputale domaće razvojne inicijative. Jasna zakonska regulacija doprinijela bi većoj transparentnosti, fiskalnoj odgovornosti, sigurnosti turista i razvoju domaćeg digitalnog sektora u turizmu.

ODGOVOR:

Ministarstvo uspostavlja Turistički informacioni sistem i određuje bliži sadržaj i način vođenja. Drugi državni organi i organi lokalne uprave ostvaruju pravo da elektronski pribavljaju podatke iz Turističkog informacionog sistema, ukoliko su im ti podaci potrebni za obavljanje poslova iz njihove nadležnosti.

Primjedba/predlog/sugestija 2: Predlažemo da Zakon eksplicitno propiše da sve digitalne platforme za oglašavanje turističkih i ugostiteljskih usluga smiju poslovati isključivo sa registrovanim pružaocima usluga, uz obavezu poštovanja poreskih propisa Crne Gore i omogućavanje pristupa podacima nadležnim državnim organima.

Obrazloženje:

Iako je implicitno Zakon već propisao obavezu da se mogu oglašavati samo registrovani pružaoci, i donosi odlične inovacije u vezi sa registracijom pružalaca usluga kao i brojem smještajnih jedinica u domaćinstvima, u cilju zaštite tržišta, turista i fiskalnog sistema, potrebno je eksplicitno propisati obavezu da sve digitalne platforme koje omogućavaju oglašavanje smještaja ili drugih turističkih i kulturnih usluga posluju transparentno, te da evidentiraju i nadležnim organima prijavljuju podatke o oglašenim subjektima, prijavljenim i odjavljenim gostima kao i analitiku turista u Crnoj Gori. Smatramo da je neophodno definisati obavezu za ove platforme kao i mehanizme za kontrolu da li su oglašeni subjekti registrovani za pružanje turističkih usluga, kao i standard za izvještavanje lokalnih samouprava i državnih organa (npr. dnevna, nedjeljna ili mjesečna dostava podataka o broju rezervacija, prihodima, broju turista, njihovoj starosnoj ili drugoj strukturi i sl.). Ovakvi izvještaji bi omogućili Ministarstvu, NTO kao i lokanim organima moćne alate za kontrolu i praćenje trendova u turizmu kao i mogućnost da blagovremeno djeluju na negativna globalna ili regionalna kretanja. Dodatno, smatramo da bi Zakon trebao da ovlasti Ministarstvo Turizma da može propisivati standarde za razmjenu ovih informacija kako bi isto imalo alate da vrši kontrolu primjene zakona i obaveže digitalne platforme (bez obzira na njihovo sjedište) na poštovanje ovih odredbi i usklađivanje sa standardima. Ovo bi pomoglo u suzbijanju nelojalne konkurencije i povećalo javne prihode i omogućilo da tržište samo ponudi alternativna rješenja koja će biti usklađena sa Zakonom.

ODGOVOR:

Ovim zakonom uređuju se usluge u turizmu i ugostiteljstvu, način i uslovi za pružanje usluga u turističkoj i ugostiteljskoj djelatnosti, kao i druga pitanja od značaja za turizam i ugostiteljstvo. Reklamiranje i/ili javno objavljivanje ponuda turističkih ili ugostiteljskih usluga mogu vršiti samo subjekti kojima je izdato odobrenje za obavljanje djelatnosti u turizmu i ugostiteljstvu, u skladu sa odobrenim uslugama i u skladu sa propisom kojim je uređena zaštita prava potrošača.

Primjedba/predlog/sugestija 3: Na osnovu iskustva sa terena, dajemo sugestiju da Zakon jasno propiše (ili da ovlasti Ministarstvo Turizma da to uradi podzakonskim aktom) da se upis u Centralni

turistički registar ne može uslovljavati izmirenjem drugih imovinsko-pravnih obaveza koje nijesu neposredno vezane za pružanje turističkih usluga.

Obrazloženje:

Iako Nacrt definiše jedinstvenu evidenciju CTR-a, smatramo da je potrebno detaljnije propisati (ili ovlastiti Ministarstvo da propiše) dokumentaciju potrebnu za upis u CTR. Naime, kako je turizam strateška privredna djelatnost Crne Gore, pristup tom tržištu trebalo bi da bude omogućen svakom subjektu koji ispunjava minimalne tehničke i profesionalne uslove za pružanje usluga, a koji su definisani unificirano na državnom nivou. U praksi se dešava da nadležni organi uslovljavaju izdavanje odobrenja ili upis u registar izmirenjem drugih dugovanja (npr. komunalije, porezi i sl.), što je protivno principu slobode preduzetništva i obeshrabruje legalizaciju djelatnosti. Dodatno, kako su propisi i praksa nadležnih organa neujednačeni stvara se pravna nesigurnost kod potencijalnih pružalaca usluga.

Trend uslovljavanja registracije u CTR je rezultat legitimnog nastojanja nadležnih organa da se kroz ovu privrednu djelatnost izmire eventualna druga postojeća potraživanja, ali ova praksa predstavlja kočnicu za razvoj održivog turizma u Crnoj Gori. Usvajanjem ove sugestije bi se jasno propisala zabrana takve prakse i omogućilo da se svi uslovi za upis odnose isključivo na tehničke i organizacione pretpostavke za pružanje konkretne turističke usluge.

ODGOVOR:

Navedeno ne može biti regulisano Zakonom o turizmu i ugostiteljstvu.

12. Primjedbe, predlozi i sugestije “ADRIATICAGENT” DOO;

Primjedba/predlog/sugestija 1: ČLAN 50 dodati: Djelatnost turističkog vodiča može obavljati pravno lice, preduzetnik ili izuzetno fizičko lice.

Obrazloženje:

Ne postoji razlog da se djelatnost turističkih vodiča ograniči samo na preduzetnike i fizička lica. Djelatnost turističkog vodiča je prepoznata važećim Zakonom o klasifikaciji djelatnosti - šifra 7990 i zašto bi se pravno lice, registrovano za pretežno obavljanje ove djelatnosti kao DOO, ograničavalo ovim zakonom. Ova mogućnost će sigurno doprinijeti da turistički vodiči registruju obavljanje svoje djelatnosti kao DOO i unaprijede svoj položaj, riješe uplatu radnog staža, zdravstvenog osiguranja, fakturisanja svojih usluga, plaćanje poreza. Takođe, imaće bolje uslove na tržištu, efikasniju saradnju sa turističkim agencijama i neće zavisiti od posrednika. Poznato vam je da većina vodiča sada koristi Ugovor o djelu, koji se ne bi smio koristiti za svakodnevno obavljanje djelatnosti te se ovakav način poslovanja nalazi u “sivoj” zoni. Fizička lica se ne mogu registrovati u CRPS, ne mogu dobiti PIB te je nejasno na koji način će obavljati djelatnost turističkog vodiča a da nisu registrovani u skladu sa Zakonom o privrednim društvima.

ODGOVOR:

Ne prihvata se. Shodno Zakonu o klasifikaciji djelatnosti, djelatnost turističkih vodiča je već prepoznata kao vrsta usluge u okviru djelatnosti putničkih agencija, turoperatora, usluga rezervacije i pratećih aktivnosti te nije potrebno dodatno normirati mogućnost njenog obavljanja od strane pravnog lica. Prepoznato je kao vrsta usluga.

13. Primjedbe, predlozi i sugestije Udruženja uzgajivača školjki “marikultura” Crne Gore;

Primjedba/predlog/sugestija 1: Predlažu vrstu ugostiteljskih usluga na uzgajalištu morskih organizama.

ODGOVOR:

Prihvata se. Predložena vrsta ugostiteljskih usluga na uzgajalištu morskih organizama u skladu je sa ciljevima unaprjeđenja turističke ponude. Ova usluga doprinosi promociji lokalne gastronomije, razvoju specifičnih oblika turizma, te je inkorporirana u tekst predloga zakona.

14. Primjedbe, predlozi i sugestije Advokatske kancelarije “Komnenić & Partners”;

Primjedba/predlog/sugestija 1: Ukidanje zabrane otuđenja smještajnih jedinica u ugostiteljskim objektima.

Obrazloženje:

Članom 72 (2) važećeg Zakona, predviđeno je da se smještajne jedinice u ugostiteljskim objektima iz člana 71 stav 1 tačka 1 alineja 1 ne mogu otuđiti. Međutim, u Nacrtu Zakona nije predviđena odredba kojom bi se zabranilo otuđenje smještajnih jedinica unutar ugostiteljskih objekata, što smatramo ozbiljnim propustom. Naime, izostanak takve zakonske zabrane otvara prostor za potencijalne zloupotrebe, uključujući pravnu nesigurnost, fragmentaciju vlasništva nad ugostiteljskim objektom i narušavanje osnovne funkcije takvih ugostiteljskih kapaciteta. Dodatno smatramo da je u okviru predmetne materije neophodno posebno urediti pravni tretman apart hotela, tj. imajući u vidu njihovu specifičnu prirodu, neophodno je nedvosmisleno propisati da li je dopuštena individualna prodaja smještajnih jedinica – apartmana u okviru ovog objekta, trećim licima, te ukoliko jeste, precizirati uslove i eventualna ograničenja pod kojima se takvo raspolaganje može vršiti. Smatramo da bi zadržavanje suštinskog sadržaja norme iz člana 72 stav 2 važećeg Zakona predstavljalo važan doprinos očuvanju integriteta ugostiteljske djelatnosti i prevenciji potencijalnih zloupotreba u praksi.

ODGOVOR:

Nije usvojeno. Pogledati odgovor na predlog broj 51 dat Privrednoj komori.

Primjedba/predlog/sugestija 2: Kondo i mješoviti modeli poslovanja;

Obrazloženje:

U pogledu normi Nacrta Zakona koji uređuju pitanje kondo i mješovitog modela poslovanja, prvenstveno ukazujemo na potrebu eksplicitnog regulisanja pitanja koja se odnose na pravo svojine na smještajnim jedinicama i zajedničkim dijelovima u okviru hotela koji posluju po ovom modelu. Postojeće rješenje sadržano u članu 95 stav 3 i 4 kao i u članu 96 stav 4 i 5 Zakona, na vrlo precizan način uređuje ovo pitanje. Ove norme jasno propisuju da se pravo svojine može steći isključivo na neto površini pojedinačne smještajne jedinice i pripadajućem parking prostoru, dok zajednički dijelovi hotela ne mogu biti predmet pravnog raspolaganja. Na taj način se nedvosmisleno isključuje mogućnost sticanja etažne svojine na zajedničkim dijelovima, kao što je to slučaj kod stambenih zgrada. Izostavljanje ovakve formulacije iz Nacrta Zakona koja se u važećem Zakonu pokazala kao funkcionalno i normotehnički izuzetno rješenje, može se u praksi dovesti do pravne nesigurnosti, različitih tumačenja i potencijalnih zloupotreba, uključujući pokušaje prenamjene smještajnih jedinica u stambene, kao i zahtjeve za etažiranje zajedničkih dijelova hotela u korist pojedinačnih vlasnika smještajnih jedinica. Smatramo da je neophodno da Nacrt Zakona zadrži postojeće formulacije koje precizno određuju granice prava svojine u okviru hotela sa kondo i mješovitim modelom poslovanja, te da se dodatno, a imajući u vidu pravnu prirodu i funkcionalnu strukturu ovih objekata, u tekstu Zakona izričito navede da vlasnici smještajnih jedinica ne mogu sticati etažnu svojinu na zajedničkim dijelovima hotela, na način kako je to propisano za stambene zgrade, kao i da se smještajne jedinice u okviru kondo i mješovitih hotela ne smatraju stambenim prostorima u smislu propisa o stanovanju i etažnom vlasništvu. Smatramo da bi se na taj način obezbijedila dosljedna primjena ovog zakona, te spriječile devijacije u praksi i u krajnjem očuvala namjena ovih objekata.

ODGOVOR:

Prihvata se, u tekst Predloga zakona biće precizirano da se pravo svojine može steći na neto površini.

Primjedba/predlog/sugestija 3: Promjena modela poslovanja u kondo i mješovitim hotelima; Ukazujemo na potrebu zadržavanja osnovne ideje predviđene članom 99 važećeg Zakona, a koja je izostavljena u Nacrtu Zakona. Navedenim članom predviđena je promjena modela poslovanja na način da: Hoteli koji imaju odobrenje za obavljanje ugostiteljske djelatnosti mogu vršiti promjenu poslovanja u kondo ili mješoviti model poslovanja samo u slučaju rekonstrukcije postojećeg objekta kategorije jedne I dvije zvjezdice, radi podizanja kategorije u nivo najmanje četiri zvjezdice u sjevernom I središnjem regionu, osim Glavnog grada, odnosno od najmanje pet zvjezdica u primorskom regionu I Glavnom gradu. Imajući u vidu da je Nacrtom Zakona izostavljena ovakva odredba, mišljenja smo da je od značaja zadržati istu uz određene dopune. Smatramo da bi Nacrta Zakona trebalo da sadrži jasnu odredbu kojom se propisuje vremenski okvir u kojem je investitor dužan da se izjasni o izabranom modelu poslovanja hotela, radi osiguranja transparentnosti postupka. Istovremeno bi trebalo omogućiti promjenu izabranog modela poslovanja do momenta dobijanja dozvole za rad hotela pod uslovom da su za tu promjenu ispunjeni svi relevantni zakonski uslovi.

ODGOVOR:

Ne prihvata se. Postojeće zakonsko rješenje omogućava promjenu modela poslovanja hotela uz poštovanje propisanih uslova.

Primjedba/predlog/sugestija 4: Turistički rizort;

Obrazloženje:

Posebno skrećemo pažnju na promjenu zakonodavnog pristupa koja je predviđena Nacrtom u dijelu koji se odnosi na upravljanje, održavanje i iznajmljivanje turističkih vila u tim objektima. Naime, prema članu 98 stav 6 Zakona na turističke rizorte su se do sada shodno primjenjivale odredbe koje regulišu hotele sa mješovitim modelom poslovanja. Suprotno tome, član 107 stav 2 Nacrta propisuje upućivanje na pravila koja se odnose na hotele sa kondo modelom poslovanja. Smatramo da ovakva izmjena nije utemeljena na specifičnoj prirodi turističkih rizorta niti na iskustvima iz dosadašnje primjene zakona. Turistički rizort kao kompleksan I infrastrukturno zaokruženi objekat u pravilu funkcioniše na način koji je bliži mješovitom modelu, u okviru kojeg su jasno definisane uloge upravljača I pojedinačnih vlasnika smještajnih jedinica. Stoga ocjenjujemo da je postojeće rješenje kojim se turistički rizort normativno tretira kroz institute hotela sa mješovitim modelom poslovanja funkcionalno i odgovara stvarnim potrebama prakse te ga treba zadržati. Pored navedenog, smatramo da je bez obzira na odabrani model poslovanja koji se koristi kao referentni okvir neophodno u tekstu Zakona eksplicitno normirati pravni režim koji se primjenjuje na turističke rizorte. U cilju pravne sigurnosti i transparentnosti predlažemo da se odustane od upućivanja na druge norme I da se u posebnoj zakonskoj odredbi jasno I neposredno propišu pravila koja se odnose na upravljanje, održavanje I iznajmljivanje smještajnih jedinica u okviru turističkih rizorta.

ODGOVOR:

Nije usvojeno. Postojećim rješenjem se jasno uređuje pravni režim upravljanja i održavanja turističkog rizorta. Bliže uslove i način poslovanja turističkog rizorta propisuje Ministarstvo.

Primjedba/predlog/sugestija 5: Turističke vile;

Obrazloženje:

Normativno rješenje iz Nacrta Zakona otvara niz pitanja koja ostaju neregulisana ili nedovoljno razrađena. Prije svega, nisu jasno definisane obaveze i prava vlasnika turističkih vila u odnosu na upravljača rizorta, posebno u pogledu korišćenja, održavanja i finansiranja zajedničke infrastrukture i usluga. Takođe, ostaje nejasno da li se turističke vile u okviru turističkog rizorta smatraju smještajnim jedinicama u smislu odredaba koje se odnose na kondo ili mješoviti model poslovanja te da li i u kojem obimu ulaze u ukupan smještajni kapacitet rizorta. Uzimajući u obzir važeći pravni okvir kao i funkcionalne i operativne karakteristike turističkih vila, smatramo da bi na ovo pitanje trebalo odgovoriti potvrdno, nudeći da turističke vile predstavljaju integralni dio sistema turističkog rizorta i kao takve učestvuju u njegovom ukupnom kapacitetu, te bi trebalo da se tretiraju kao smještajne jedinice. Ipak, radi izbjegavanja svake sumnje u praksi, predlažemo da se u Nacrtu Zakona izričito navede pravni status turističkih vila u ovom kontekstu.

ODGOVOR:

Turističke vile su dio smještajnih kapaciteta, obzirom da su u sastavu rizorta. Regulirano ugovorom o upravljanju i održavanju i ugovorom o iznajmljivanju.

Primjedba/predlog/sugestija 6: Započeti postupci;

Obrazloženje:

Smatramo da treba dopuniti član 120 Nacrta Zakona na način da obuhvata i hotele sa kondo modelom poslovanja kao i turističke rizorte čija je izgradnja započeta prije stupanja na snagu zakona.

ODGOVOR:

Prihvata se, u tekstu Predloga zakona izvršena je dopuna tako da obuhvati i hotele sa kondo modelom poslovanja i turističke rizorte.

15. Primjedbe, predlozi i sugestije Advokaticke Lane Vukmirović Mišić;

Primjedba/predlog/sugestija 1: Zadržati postojeće rješenje kojim se turistički rizort reguliše kao vrsta ugostiteljskog objekta, a ne poseban model poslovanja;

Obrazloženje:

Članom 102 stav 1 tačka 4 Nacrta Zakona predviđeno je da turistički rizort predstavlja poseban model poslovanja ugostiteljskih objekata. S druge strane, članom 108 stav 1 Nacrta turistički rizort se definiše kao ugostiteljski objekat. Smatramo da Nacrt nije usaglašen u ovom dijelu budući da je ugostiteljski objekat definisan kao funkcionalno povezan, posebno uređen i opremljen prostor koji ispunjava propisane minimalno tehničke uslove. Iz navedenog je jasno da ugostiteljski objekat nije isto što i model poslovanja ugostiteljskog objekta. Mišljenja smo da treba zadržati postojeće zakonsko rješenje i turistički rizort definisati kao vrstu ugostiteljskog objekta, a ne model poslovanja.

ODGOVOR:

U važećem Zakonu turistički rizort jeste prepoznat kao vrsta ugostiteljskog objekta, koji ne podliježe kategorizaciji. Prema važećem Zakonu, ali i prema Nacrtu, hoteli su vrsta ugostiteljskog objekta. Prema Nacrtu, turistički rizort je model poslovanja, u ugostiteljskom objektu, izgrađenom na zemljištu minimalne površine od 5ha, a maksimalne površine od 150ha, koji predstavlja funkcionalnu i poslovnu cjelinu, sa minimum jednim hotelom kapaciteta sa minimum 60 smještajnih jedinica kategorije najmanje četiri zvjezdice u sjevernom i središnjem regionu, osim Glavnog grada, odnosno kapaciteta minimum 120 smještajnih jedinica kategorije najmanje pet zvjezdica u primorskom regionu i Glavnom gradu, koji u svom sastavu može imati turističke vile. Dakle, prema Nacrtu turistički rizort više nije vrsta objekta, već model poslovanja, u čijem sastavu se, između ostalog obavezno nalazi hotel određenih karakteristika, kao vrsta ugostiteljskog objekta.

Primjedba/predlog/sugestija 2: Definirati šta se podrazumijeva pod mješovitim modelom poslovanja;

Obrazloženje:

Član 106 stav 1 Nacrta predviđa u kojim se objektima može obavljati mješoviti model poslovanja, međutim, Nacrt ne definiše šta se podrazumijeva pod mješovitim modelom poslovanja kako je to propisano članom 103 stav 1 Nacrta koji se odnosi na kondo model poslovanja. Smatramo da je neophodno jasno i precizno definisati pojam mješovitog modela poslovanja, kako bi se na taj način popunila postojeća pravna praznina i doprinijelo povećanju stepena pravne sigurnosti.

ODGOVOR:

Definicija mješovitog modela poslovanja nije bila promijenjena (ista je kao u važećem Zakonu), sugestija usvojena, precizirano.

Primjedba/predlog/sugestija 3: Turistički rizort treba definisati shodno pravilima o mješovitom modelu poslovanja;

Obrazloženje:

Prednosti poslovanja turističkog rizorta prema mješovitom modelu poslovanja se prevashodno ogledaju u većem stepenu fleksibilnosti investitora, budući da im se omogućava da kroz prodaju određenog broja smještajnih jedinica ostvaruju povrat ulaganja u ranoj fazi projekta. S druge strane, mana poslovanja turističkog rizorta prema pravilima za kondo model poslovanja jeste što je vlasnik smještajne jedinice u obavezi da stavi smještajnu jedinicu u komercijalnu upotrebu najmanje 10 mjeseci godišnje. Ovakvo ograničenje vlasničkih prava na smještajnim jedinicama u okviru turističkog rizorta ima odvratajući efekat na potencijalne kupce koji žele veći stepen autonomije u pogledu korišćenja smještajne jedinice. Nasuprot tome, poslovanje turističkog rizorta prema pravilima o poslovanju mješovitog modela omogućava dobrovoljno izdavanje smještajnih jedinica i veći stepen slobode vlasnika smještajnih jedinica. Važećim odredbama zakona omogućeno je da turistički rizort posluje u okviru mješovitog modela i mišljenja smo da takvo rješenje treba i zadržati.

ODGOVOR:

Ne prihvata se, prema Nacrtu zakona turistički rizort definisan je kao model poslovanja.

Primjedba/predlog/sugestija 4: Nejasno upućivanje na primjenu odredaba kondo modela poslovanja na turistički rizort;

Obrazloženje:

Članom 108 stav 2 Nacrta predviđeno je da se na upravljanje i održavanje turističkog rizorta i iznajmljivanje turističkih vila u okviru turističkog rizorta primjenjuju odredbe člana 105 Nacrta. Član 105 Nacrta odnosi se na upravljanje i održavanje hotela po kondo modelu poslovanja. Nejasno je da li je namjera zakonodavca bila da se na turistički rizort primjenjuje kondo model poslovanja kao takav, ili da se upravljanjem i održavanjem hotela i iznajmljivanjem smještajnih jedinica u okviru turističkog rizorta vrši na način na koji se to čini kod kondo modela poslovanja. S toga smatramo da treba preformulisati navedenu odredbu, tako da ista upućuje na primjenu mješovitog modela poslovanja na turistički rizort.

ODGOVOR:

Upravljanje i održavanje turističkog rizorta vrši se shodnom primjenom odredbi člana koji se odnosi na upravljanje i održavanje kondo modela poslovanja, a predmetno pitanje je jasno definisano.

Primjedba/predlog/sugestija 5: Preciznije definisati poslovanje turističkog rizorta;

Obrazloženje:

Članom 98 stav 6 važećeg Zakona o turizmu i ugostiteljstvu propisano je da se na upravljanje i održavanje turističkog rizorta i iznajmljivanje smještajnih jedinica u njegovom okviru primjenju odredbe koje regulišu mješoviti model poslovanja, uključujući i ograničenje iz člana 96 stav 6, prema kojem najviše 50% smještajnih jedinica hotela može biti predmet prodaje. Naš stav je da ovo ograničenje treba tumačiti tako da se odnosi isključivo na hotel kao ugostiteljski objekat u okviru turističkog rizorta, a ne na cjelokupni kapacitet rizorta koji obuhvata i druge jedinice koje nijesu predmet kategorizacije. Imajući u vidu da nepreciznost normi može izazvati dileme u praksi i otežati planiranja i realizaciju investicija, smatramo da Nacrt novog zakona treba izričito propisati da se procentualno ograničenje prodaje jedinica primjenjuje samo na hotel unutar turističkog rizorta kao obaveznu funkcionalnu cjelinu, dok se na druge tipove smještaja u okviru rizorta ograničenje ne odnosi. Ovakvo rješenje bi doprinijelo većoj pravnoj sigurnosti i jasnoći u primjeni zakona bez narušavanja regulatorne kontrole nad hotelskim smještajem u turističkoj funkciji.

ODGOVOR:

Članom 108 Nacrta procentualno ograničenje prodaje smještajnih jedinica uopšte nije propisano, dok će bliže uslove i način poslovanja turističkog rizorta propisati Ministarstvo.

Primjedba/predlog/sugestija 6: Zadržati zakonsko rješenje kojim se reguliše pitanje prava svojine na smještajnim jedinicama I zajedničkim djelovima hotela koji posluju po kondo ili mješovitom modelu poslovanja;

Obrazloženje:

Zakon o turizmu i ugostiteljstvu u članovima 95 I 96 jasno uređuje pitanja svojine u hotelima koji posluju po kondo I mješovitim modelu poslovanja. Takvo zakonsko rješenje je jasno, funkcionalno efikasno jer sprječava fragmenataciju zajedničkih sadržaja I onemogućava pokušaje prenamjene u stambeni prostor. S obzirom na specifičnu pravnu I tehničku strukturu kondo I mješovitih hotela smatramo da Nacrt novog zakona mora zadržati ovo pravno rješenje uz dodatnu normativnu preciznost. Naime, pored zabrane otuđenja zajedničkih djelova predlažemo da se eksplicitno propiše da vlasnici smještajnih jedinica ne mogu sticati etažnu svojinu na zajedničkim djelovima zgrade I da se smještajne jedinice u hotelima sa kondo ili mješovitim modelima ne smatraju stambenim prostorom u smislu propisa o stanovanju i etažnom vlasništvu. Na ovaj način bi se osigurao stabilan režim upravljanja, spriječilo urušavanje turističke funkcije objekata, te zaštitili interesi drugih vlasnika, korisnika i investitora. Dodatno, ovakva norma bi doprinijela pravnoj izvjesnosti i unaprijedila zaštitu javnog interesa u segmentu planiranja i razvoja turističke infrastrukture.

ODGOVOR:

Prihvata se, u tekst Predloga zakona biće precizirano da se parvo svojine može steći na neto površini.

16. Primjedbe, predlozi i sugestije Asocijacije turističkih vodiča Crne Gore;

Primjedba/predlog/sugestija 1: Član 56 stav 2. Lice uz stave 1 ovog člana je fizičko lice, preduzetnik ili samostalno pravno lice (doo). Turistički vodiči su u najvećem broju sezonski radnici koji prihode ostvaruju samo tokom nekoliko mjeseci turističke sezone. Predlažemo da se nađe nekoliko modela po kojima bi turistički vodiči mogli biti prijavljeni u CRPS (zaposleni od strane turističke agencije, preduzetnici – fizička lica, pravna lica, sezonsko, šestomjesečno preduzetništvo itd).

Obrazloženje:

U vršenju usluga iz navedenog člana, turistički vodič sve potrebne informacije saopštava na lokalnom ili nekom od stranih jezika za koje je licenciran. Potrebno je da posjeduje jednak nivo znanja stranog I jednog od lokalnih jezika koji su priznati od strane države Crne Gore. Smatramo da vodič u potpunosti mora da razumije jezik države u kojoj posjeduje licencu za turističkog vodiča. Bilo bi od velikog značaja da se onemogućí građanima pojedinih zemalja da polažu za licencu turističkog vodiča u našoj zemlji, osobama koji su državljani zemalja gdje našim građanima nije moguće da polože za licencu turističkog vodiča. Treba da insistiramo na sistemu reciprociteta. U skoro svim zemljama izvan EU zakon ne dozvoljava stranim državljanima da polažu za licencu turističkog vodiča jer su oni kulturni ambasadori svog naroda I države.

ODGOVOR:

Djelimično se prihvata sugestija u dijelu koja se odnosi na reciprocitet, dok se predlog za upisivanje u CRPS ne prihvata.

Primjedba/predlog/sugestija 2: Počasni turistički vodič može obavljati poslove vodiča samo povremeno i uz potpisan ugovor o saradnji sa turističkom agencijom.

ODGOVOR:

Inkorporirano u tekst predloga da poslove može obavljati povremeno.

Primjedba/predlog/sugestija 3: Legitimacija turističkog vodiča je izuzetno lošeg kvaliteta. Ona je kao takva podložna falsifikovanju I postoje sumnje da je jedan broj falsifikovan. Asocijacija je već nekoliko puta predlagala da Ministarstvo turizma promijeni obrazac I kvalitet izrade. Na taj način bi

limitirali eventualne falsifikate a u isto vrijeme bi imali pravu sliku koliko zaista imamo aktivnih turističkih vodiča u Crnoj Gori, jer bi svi bili prinuđeni da dođu u Ministarstvo I preuzmu novu licencu.

ODGOVOR:

Djelimično se prihvata sugestija u dijelu koja se odnosi na legitimaciju turističkih vodiča. Ista će biti uređena podzakonskim aktom.

Primjedba/predlog/sugestija 4: Insistiramo da strani državljani moraju poznavati crnogorski jezik na nivou C1 ili višem nivou, kao i da svi koji polažu za licencu imaju znanje jezika na kojem polažu za minimum nivo C1.

ODGOVOR:

Ne prihvata se. Predloženi nivo znanja predstavlja restriktivan uslov i prekomjerno ograničenje.

Primjedba/predlog/sugestija 5: Član 127 stav 20. Potrebno je dodati da će se pravno lice kazniti u iznosu od 500.00 eura do 10,000.00 eura ako ne postupi po članu 56 stav 3.

ODGOVOR:

Prihvata se. Inkorporirano u Predlog zakona.

Primjedba/predlog/sugestija 6: Član 126 stav 1. Potrebno je da kazna bude od 500.00 eura do 1000.00 eura iz razloga što lice koje krši zakon po osnovu člana 60 stav 1 će bez oklijevanja nastaviti da krši zakon jer je kazna veoma blaga. Za prekršaj iz člana 58 stav 2 potrebno je naglasiti da istaknuta legitimacija mora biti izdata od strane nadležnog Ministarstva kako bi se izbjegao nesporazum.

ODGOVOR:

Već je definisano da legitimaciju izdaje nadležno Ministarstvo.

17. Primjedbe, predlozi i sugestije Advokatske kancelarije “Prelević”;

Primjedba/predlog/sugestija 1: Član 7 – Značenje izraza. Predlažemo detaljniju razradu izraza:

- Tačka 33) turistička vila je objekat koji može biti u privatnoj svojini, koja se etažno razrađuje na više smještajnih jedinica. Nalazi se i dio je turističkog rizorta i koristi sadržaje turističkog rizorta kojim upravlja jedan ili više operatera;
- Tačka 34) smještajna jedinica je soba, apartman, bungalov, kuća za odmor, kamp kućica i drugi objekat koji služi za smještaj gostiju i ispunjava minimalno tehničke uslove utvrđene ovim zakonom, kao i rezidencijalne, smještajne jedinice i apartmane u turističkom rizortu, izgrađene na zemljištu od minimum 15ha koje mogu biti predmet pojedinačne prodaje uz mogućnost opcionog izdavanja na dobrovoljnoj osnovi;
- Dodaje se nova tačka 54) investitor u turizmu je pravno ili fizičko lice koje finansira, projektuje, razvija i gradi objekte turističke infrastrukture i suprastrukture, a može, ali ne mora biti pružalac usluga u tim objektima, koji može i fazno da realizuje turistički rizort.

ODGOVOR:

Ne prihvata se. Smatramo da je navedeno dovoljno precizirano te da nije potrebno dodatno razrađivanje.

Primjedba/predlog/sugestija 2: Član 108 – turistički rizort. Predlažemo detaljniju razradu. Nakon stava 2 dodaju se novi stravovi pod rednim brojevima:

- Stav 3) turistički rizort je ugostiteljski objekat izgrađen na zemljištu minimalne površine od 15ha a maksimalne površine 150ha, koje zemljište čini skup različitih parcela koje mogu biti fizički spojene ili razdvojene javnim saobraćajnicama, i predstavlja funkcionalnu cjelinu, sa minimum dva hotela kapaciteta minimum 120 smještajnih jedinica kategorije pet zvjezdica u primorskom i Glavnom gradu, koji u svom sastavu može imati turističke vile, rezidencijalne

objekte, apartmanske objekte, koji su etažno razrađeni na više smještajnih jedinica i apartmana koji mogu biti predmet pojedinačne prodaje uz mogućnost opcionog izdavanja na dobrovoljnoj osnovi, sa raznovrsnom strukturom sadržaja ponude koju mogu činiti wellness i kongresni centri, restorani, sportski tereni, marine i drugi sadržaji, koji se na tržištu plasira kao visokokvalitetan proizvod.

- Stav 4) na upravljanje i održavanje hotela iz stava 3 ovog člana primjenjuju se odredbe člana 105 i 106 ovog zakona, u zavisnosti od modela poslovanja hotela.
- Stav 5) učešće smještajnih jedinica u turističkom rizortu iz stava 3 ovog člana izgrađenom na zemljištu površine veće od 15ha, određuje se u zavisnosti od koeficijenta izgrađenosti zemljišta i to ukoliko je koeficijent izgrađenosti zemljišta veći od 2, uz preduslov dozvoljenosti indexa 2 planskim dokumentom, učešće smještajnih jedinica ne može prelaziti 80% ukupnog broja smještajnih jedinica turističkog rizorta.
- Stav 6) bliže uslove i način poslovanja turističkog rizorta propisuje Ministarstvo podzakonskim aktom.
- Stav 7) na održavanje smještajnih jedinica u okviru turističkog rizorta mogu se primjenjivati i odredbe posebnog zakona o održavanju stambenih zgrada u cilju efikasnosti i kvaliteta održavanja turističkog rizorta.

ODGOVOR:

Ne prihvata se, budući da će predmetna materija odnosno bliži uslovi i način poslovanja turističkog rizorta biti uređeni podzakonskim aktom.

18. Primjedbe, predlozi i sugestije Ministarstva saobraćaja;

Primjedba/predlog/sugestija 1: Član 12 stav 1 tačka 7: “organizovanje prihvata putnika”. Definirati što se podrazumijeva pod organizacijom prihvata putnika.

ODGOVOR:

Ne prihvata se. Smatramo da je pitanje dovoljno jasno precizirano.

Primjedba/predlog/sugestija 2: Član 13 stav 2 i 3; Turistička agencija – organizator putovanja može pružati usluge iz člana 11 ovog zakona, samostalno ili sa drugim pružaocem turističkih i ugostiteljskih usluga koje neposredno prodaje i realizuje ili nudi na prodaju putem posrednika; Ukoliko vrši prevoz tour operater, isti mora posjedovati licence za javne prevoz putnika. Turistička agencija – posrednik može pružati usluge iz člana 11 stav 1 tačka 4 do 20 i tačke 22 ovog zakona. Obaveza posjedovanja licence za prevoz.

ODGOVOR:

Ne prihvata se. Smatramo da je pitanje dovoljno jasno precizirano, a na obavljanje prevoza primjenjuju se propisi kojima se uređuje prevoz u drumskom saobraćaju.

Primjedba/predlog/sugestija 3: Član 19; dodati novi stav 3: “U toku obavljanja prevoza iz stava 1 ovog člana, turistička agencija koja obavlja prevoz samostalno dužna je da posjeduje licence za javni prevoz putnika u skladu sa zakonom kojim se uređuje prevoz u drumskom saobraćaju”.

ODGOVOR:

Prihvata se. Inkorporirano u tekst Predloga zakona - pozivanje na propis kojima se uređuje prevoz putnika u drumskom saobraćaju.

Primjedba/predlog/sugestija 4: Član 85 stav 1 alineja 4: “objekti za catering (pripremanje i dostava hrane, pića i napitaka)”. Staviti u skladu sa Zakonom o prevozu u drumskom saobraćaju, jer ako subjekt catering radi vozilima preko 3,5 tone, isto je značajno naglasiti.

ODGOVOR:

Ne prihvata se. Uslovi za dostavljanje prevoza i dostave uređeni su posebnim propisima iz oblasti drumskog saobraćaja, pa ih nije potrebno dodatno propisivati ovim zakonom.

19. Primjedbe, predlozi i sugestije Ministarstva pomorstva;

Primjedba/predlog/sugestija 1: U članu 113 stav 2 alineja 3 Nacrta Zakona, riječi: “ima sertifikat o ispravnosti plovila za plovidbu”, zamijeniti riječima: “ima dokaz da je sposoban za plovidbu”.

ODGOVOR:

Prihvata se. inkorporirano u tekst predloga.

20. Primjedbe, predlozi i sugestije Ministarstva javne uprave;

Primjedba/predlog/sugestija 1: Ukazujemo na potrebu preispitivanja naziva poglavlja XV Predloga Zakona, kao i da se kroz čl. 119 i 120 precizira i razdvoji nadzor nad sprovođenjem zakona i inspekcijski nadzor. Takođe, u članu 120 Predloga Zakona, potrebno je jasno normirati koji inspektori vrše inspekcijski nadzor.

ODGOVOR:

Prihvata se. inkorporirano u tekst predloga.

Primjedba/predlog/sugestija 2: U članu 2 riječi: “organ jedinice lokalne samouprave”, zamijeniti riječima: “organ lokalne uprave”.

ODGOVOR:

Prihvata se. inkorporirano u tekst predloga.

21. Primjedbe, predlozi i sugestije Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede;

Primjedba/predlog/sugestija 1: Član 7 stav 1 tačka 1; “Degustaonica je objekat u kojem se gostima pripremaju i uslužuju vina i/ili voćna vina i/ili proizvodi od vina i/ili voćnih vina i/ili ostala alkoholna pića i/ili naresci (suhomesnati proizvodi, sirevi i slično) i/ili namazi”. Mišljenja smo da su ovakvom formulacijom isključeni maslinari koji su kao korisnici prepoznati u mjeri 7 IPARD III programa gdje im je data mogućnost izgadnje/opremanja degustacione sale. Predlažemo da se značenje izraza degustaonice proširi i na proizvode iz drugih poljoprivrednih sektora. Takođe, predlažemo i određivanje kapaciteta kada je u pitanju degustaonica.

ODGOVOR:

Djelimično se prihvata sugestija, te je značenje izraza degustaonica proširena i na maslinare.

Primjedba/predlog/sugestija 2: Potrebno je definisati šta se podrazumijeva pod pojmom restoran, a šta pod prostorom za služenje hrane i pića i dati njihove maksimalne kapacitete. Kada su u pitanju restorani, zanima nas koja vrsta objekata dozvoljava izgradnju restorana i da li je njihova izgradnja vezana za smještajne kapacitete. Iz dosadašnjeg iskustva u implementaciji mjere 7 većina seoskih domaćinstava na svom posjedu je planirala da napravi restoran za služenje hrane i pića, međutim, to nije bilo moguće, jer restoran nije spadao u komplementarne ugostiteljske objekte, a koji su isključivo kroz ovu mjeru podržavali. Kako je novim Nacrtom Zakona kategorija komplementarni objekat isključena, a kroz IPARD III program su samo komplementarni ugostiteljski objekti prihvatljivi, to će značiti da je neophodno mijenjanje procedura i pravila u implementaciji pomenutog programa.

ODGOVOR:

Ne prihvata se. Pozakonskim aktom Ministarstva će se bliže definisati i urediti vrste ugostiteljskih objekata. Predlogom Zakona je izostavljena podjela ugostiteljskih objekata na primarne i komplementarne, s tim što su sve vrste objekata koje egzistiraju po vežećem zakonu, i dalje prepoznate u predlogu.

22. Primjedbe, predlozi i sugestije Ministarstva ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera;

Primjedba/predlog/sugestija 1: Nacrtom Zakona o turizmu i ugostiteljstvu nijesu definisani način kontrole i mjerenje nivoa buke u/iz ugostiteljskih objekata, kao ni granične vrijednosti nivoa buke za sve vrste ugostiteljskih objekata, ni vrijeme upotrebe elektroakustičkih i akustičkih uređaja kao do sada, što će stvoriti probleme u implementaciji zakona. Ukazujemo da se Zakonom o zaštiti od buke u životnoj sredini primjenjuje na buku u životnoj sredini. Takođe, tim zakonom definisano je da mjerenje nivoa buke u životnoj sredini mogu da vrše domaća i strana pravna lica i preduzetnici na osnovu dozvole koju izdaje Agencija za zaštitu životne sredine. Mjerenje buke se vrši kontinuirano u odnosu na emisije koje potiču iz drumskih i željezničkih vozila, vazduhoplova i industrijskih postrojenja, za svaku vrstu izvora buke pojedinačno. Ovakvo mjerenje buke nije primjenjivo na buku koja potiče iz ugostiteljskih objekata.

Imajući u vidu navedeno predlažemo da se član 91 stav 3 Nacrta zakona briše u dijelu koji se odnosi na zaštitu od buke i dodaju članovi 80 i 81 važećeg Zakona o turizmu i ugostiteljstvu koji detaljno uređuju ovo pitanje i čija je primjena u praksi bila adekvatna i efikasna. Uređenje ovog pitanja na način definisan Nacrtom neće biti moguće primijeniti u praksi i ostaće pravno neregulisano.

ODGOVOR:

Prihvata se. Predlogom zakona regulisana buka u ugostiteljskim objektima.

Primjedba/predlog/sugestija 2: U članu 91 stav 3 Nacrta, nakon riječi: "bezbjednost hrane", treba dodati riječi: "upravljanje otpadom".

ODGOVOR:

Ne prihvata se. Upravljanje otpadom je uređeno posebnim propisima.

23. Primjedbe, predlozi i sugestije Uprave za statistiku "MONSTAT";

Primjedba/predlog/sugestija 1: Član 109; Smatramo da ugostiteljske usluge u domaćinstvu treba da pružaju isključivo fizička lica. Predlažemo da se iz teksta briše veznik "i", jer njegovo prisustvo stvara nedoumicu i može se tumačiti kao da i drugi oblici pravnih lica mogu pružati usluge u domaćinstvu, što nije u skladu sa osnovnim pojmovnim određenjem ovog tipa smještaja.

Takođe, predlažemo brisanje člana 109 stav 4, jer smještaj u domaćinstvu po svojoj definiciji ne bi trebalo da podrazumijeva više od 20 ležajeva. Naime, prema Nacrtu Zakona ostavljena je mogućnost da smještaj u domaćinstvu ima više od 20 ležajeva, što je sa aspekta statističke klasifikacije smještaja problematično. Ograničenje broja ležajeva do 20 je od izuzetnog značaja za jasno razgraničenje smještaja u domaćinstvu od oblika kolektivnog smještaja i u skladu je sa evropskom statističkom praksom.

ODGOVOR:

Djelimično se prihvata. Brisan veznik "i".

Primjedba/predlog/sugestija 2: Član 117; Potrebno je dodatno pojasniti da li se u Centralnom turističkom registru evidentiraju svi smještajni objekti definisani članom 86, bez obzira na pravnu formu pružaoca usluga, bilo da je riječ o privrednim društvima ili fizičkim licima. Smatramo da je neophodno da se u CTR-u evidentiraju sva izdata odobrenja nadležnog Ministarstva i organa lokalne samouprave bez obzira na to da li je nosilac odobrenja privredno društvo ili fizičko lice. Ovakav

sveobuhvatan pristup ključan je za izgradnju pouzdane administrativne baze podataka koja će omogućiti kvalitetnu satatističku obradu i izgradnju integrisanog elektronskog sistema. Time bi se omogućila potpuna evidencija i efikasnije praćenje dolazaka i noćenja turista, što je u skladu sa potrebama zvanične statistike kao i sa savremenim evropskim praksama.

ODGOVOR:

Prihvata se. Već inkorporirano u tekst Nacrta zakona.

Primjedba/predlog/sugestija 3: Potrebno je obezbjediti dosljednu upotrebu terminologije u cijelom tekstu Nacrta Zakona. Uvođenje preciznih i jedinstveno definisanih termina doprinijelo bi pravnoj jasnoći, smanjenju mogućnosti za različita tumačenja i lakšoj primjeni zakona u praksi, što je od posebne važnosti za evidentiranje i statističku obradu podataka.

ODGOVOR:

Prihvata se. Već inkorporirano u tekst Nacrta zakona.

24. Primjedbe, predlozi i sugestije Zajednice opština Crne Gore;

Primjedba/predlog/sugestija 1: Smatramo da treba propisati posebne uslove za obavljanje turističkih i ugostiteljskih djelatnosti u UNESCO zaštićenim zonama. Predlažemo da se u Nacrt Zakona o turizmu i ugostiteljstvu uvrsti odredba kojom bi se ministarstvu nadležnom za poslove turizma omogućilo propisivanje posebnih uslova za obavljanje turističkih i ugostiteljskih djelatnosti u područjima koja su upisana na Listu svjetske baštine UNESCO-a. S obzirom na specifičan režim ovih područja, neophodno je osigurati poseban režim upravljanja kako bi se očuvale njihove autentične karakteristike i spriječili negativni uticaji prekomjernog turističkog prometa. Postojeći zakonski i podzakonski akti u Crnoj Gori prepoznaju potrebu zaštite prirodnog i kulturno istorijskog naslijeđa, ali ne predviđaju precizne mehanizme za regulisanje turističkih aktivnosti u ovim osjetljivim zonama.

ODGOVOR:

Prihvata se.

25. Primjedbe, predlozi i sugestije Ivane Bulatović;

Primjedba/predlog/sugestija 1: Budući da je Turistički informacioni system (TIS) zamišljen kao centralizovano rješenje sa modulima koji će omogućavati razmjenu podataka između različitih institucija i nivoa korisnika, njegova nadležnost treba biti prepoznata Zakonom o turizmu.

ODGOVOR:

Prihvata se. Uvođenje Turističkog informacionog sistema omogućiće efikasniju razmjenu podataka između institucija i korisnika na različitim nivoima, čime se unapređuje praćenje, analiza i planiranje razvoja turizma.

26. Primjedbe, predlozi i sugestije Aleksandra Radovića, predsjednika Savjeta MZ Reževići;

Primjedba/predlog/sugestija 1: Potpuno brisanje mješovitog modela poslovanja iz nacrta Zakona o turizmu i ugostiteljstvu.

Obrazloženje:

Iskustvo naše Mjesne zajednice sa projektom "Turistički kompleks Skočičevojka" najbolje pokazuje šta se dešava kada se dozvoli mješoviti model. Umjesto razvoja kvalitetnog turizma, dobili smo model koji se koristi za zloupotrebe – i urbanističke, i poreske, i investicione. Iza naziva "hotel sa pet

zvjezdica" krije se klasičan stambeni kompleks. Takvi projekti zaobilaze pravila koja važe za prave hotele i uzimaju milionske olakšice, a da gotovo ništa ne nude turističkoj privredi.

ODGOVOR:

Ne prihvata se, zadržava se mješoviti model poslovanja, jer omogućava širu ponudu.

27. Primjedbe, predlozi i sugestije Muzičkog centra Crne Gore;

Primjedba/predlog/sugestija 1: Dodavanje alineje za ugostiteljsku djelatnost Muzičkog centra Crne Gore u Zakonu o turizmu i ugostiteljstvu, član 66, stav 3, alineja 11. Zakonom o turizmu i ugostiteljstvu, u poglavlju Obavljanje ugostiteljske djelatnosti, član 66, stav 3 u alinejama koje se odnose na kulturne djelatnosti, eksplicitno je navedeno da se ugostiteljskom djelatnošću mogu baviti: ustanove koje obavljaju pozorišnu djelatnost za potrebe svojih posjetilaca u svojim objektima; ustanove koje obavljaju muzejsku i galerijsku djelatnost za potrebe svojih posjetilaca u svojim objektima. Evidentno je da je samo muzička djelatnost izostavljena iako za to ne postoji razlog, a što može biti i posljedica nedostatka inicijative iz same institucije koja do 2020. godine nije imala prostor za rad. S tim u vezi smatramo da u članu 66 uz alinije o pozorišnoj i muzičkoj djelatnosti treba da se nalazi alineja: „Ustanove koje obavljaju muzičku djelatnost za potrebe svojih zaposlenih i posjetilaca u svojim objektima“.

ODGOVOR:

Prihvata se. Već inkorporirano u tekst Nacrta zakona.

28. Primjedbe, predlozi i sugestije Snežane Pantović, zamjenice predsjednika Kordinacionog odbora za zdravstveni turizam pri Privrednoj komori Crne Gore;

Primjedba/predlog/sugestija 1:

Izrada nacionalnog strateškog dokumenta za razvoj zdravstvenog turizma;

Preporuka: Formirati međuresornu radnu grupu (turizam, zdravlje, nauka, ekonomija) za izradu Strategije razvoja zdravstvenog turizma 2025–2030.

Svrha: Precizno definisanje modela zdravstvenog turizma (medicinski, wellness, rehabilitacioni); Teritorijalna analiza potencijala (banje, more, planine, ekološke destinacije); Standardizacija i zakonodavni okvir (licenciranje, kvalitet usluga, etika); Definisanje ciljanih tržišta i brendiranja destinacije.

Regulatorna reforma i sinergija sa zdravstvenim sistemom;

Preporuka: Uskladiti pravne okvire između turizma i zdravstva, uz omogućavanje: Uključivanja javnih zdravstvenih ustanova u pružanje turističkih zdravstvenih usluga; Licenciranja specijalizovanih medicinsko-turističkih ustanova; Definisanja minimalnih tehničkih uslova i kadrovskih standarda.

Podrška razvoju i sertifikaciji specijalizovanih centara,

Preporuka: Otvoriti linije podrške (grantovi, subvencije, krediti) za: Razvoj centara za balneologiju, talasoterapiju, fitoterapiju, rehabilitaciju; Inovativne centre na bazi domaćih prirodnih resursa (ljekovito bilje, blato, mineralne vode); Sertifikaciju po evropskim standardima (TEMOS, ISO, Global Healthcare Accreditation).

OPERATIVNE PREPORUKE:

Unapređenje promocije zdravstvenog i selektivnog turizma;

Preporuka: Kroz Nacionalnu turističku organizaciju (NTO) i strateške partnere: Kreirati platformu za promociju zdravstvenog turizma (digitalna baza centara i usluga); Uključiti Crnu Goru na mape međunarodnih sajmova (npr. ITB, Medical Travel Expo); Promovisati integrisane pakete (npr. „detoks i planinski boravak“, „reha i kulturni turizam“).

Podrška inovacijama i istraživanjima u sektoru turizma;

Preporuka: U saradnji sa Ministarstvom nauke, otvoriti tematske pozive za: Istraživanja uticaja prirodnih resursa na zdravlja; Razvoj pametnih rješenja (e-Turizam, digitalni vodiči, personalizacija usluga); Interdisciplinarnе projekte sa centrima poput CIROEZ-a.

Edukacija i osposobljavanje kadra;

Preporuka: U saradnji sa UCG, i stručnim školama: Uvesti specijalizovane module i sertifikovane programe za zdravstveni i wellness turizma; Osposobljavanje turističkog i medicinskog osoblja za pružanje kompleksnih usluga strancima; Razviti stručne vodiče i operativne protokole za hibridne medicinsko-turističke usluge.

PREPORUKE ZA SELEKTIVNE OBLIKE TURIZMA

Pored zdravstvenog, preporučuju se sljedeće mjere za druge selektivne grane:

A. Ruralni i agro-turizam

- Incentivi za razvoj autentičnih domaćinstava.
- Povezivanje sa programima lokalne proizvodnje i održive gastronomije.
- Jačanje ekološke infrastrukture (off-grid sistemi, bio-bazeni).

B. Kulturni turizam

- Digitalizacija kulturne baštine i integracija sa turističkim mapama.
- Tematski festivali i manifestacije sa ljekovitim/herbalnim komponentama.

C. Aktivni i avanturistički turizam

- Sigurnosni standardi i osiguranje za turiste.
- Razvoj regenerativnog turizma (npr. volonterski eko-kampovi).

MONITORING I ODRŽIVOST

Preporuka: Formirati tijelo za praćenje implementacije strategije, koje će uključivati: Predstavnike ministarstava, NTO-a, zdravstvenog sektora i akademije; Izvještavanje dvogodišnje, sa preporukama za prilagođavanje mjera.

Obrazloženje:

Zdravstveni i selektivni oblici turizma predstavljaju ključnu priliku za Crnu Goru da: ojača diverzifikaciju ekonomije, produži turističku sezonu, unaprijedi kvalitet života građana. Neophodna je koordinacija institucija, strateško ulaganje i primjena inovacija kako bi Crna Gora postala prepoznatljiva destinacija održivog i zdravstvenog turizma u regionu i Evropi.

ODGOVOR:

Definisan pojam zdravstvenih uslug u turizmu. Bliže uslove i način pružanja usluga propisuje ministarstvo podzakonskim aktom.

29. Primjedbe, predlozi i sugestije Udruženja izdavalaca smještaja – UIS CG;

Primjedba/predlog/sugestija 1: Na osnovu analize važećeg Zakona o turizmu i ugostiteljstvu, član 108, u dijelu koji se odnosi na ugostiteljske usluge u domaćinstvu, utvrđena je pravna praznina u pogledu definisanja i evidentiranja članova domaćinstva koji učestvuju u pružanju usluga. S obzirom na to da postojeća norma ne prepoznaje članove domaćinstva kao subjekte koji mogu biti uključeni u Centralni turistički registar, predlaže se dopuna člana 108 u cilju pravnog usklađivanja i olakšanja primjene zakona u praksi.

Obrazloženje:

Crna Gora je izrazito turistička zemlja u kojoj turizam čini oko 25,5% bruto domaćeg proizvoda (BDP), prema podacima Svjetskog savjeta za turizam i putovanja (WTTC). U tom smislu, turizam nije samo privredna grana on je kičma ekonomskog rasta, zapošljavanja i razvoja lokalnih zajednica, naročito u primorskim i ruralnim sredinama. Uprkos tome, postojeća zakonska rješenja ne prate u potpunosti realnu praksu i tradicionalni način organizacije porodičnih poslova u Crnoj Gori. Konkretno, član 108 zakona ograničava pružanje usluga smještaja u domaćinstvu isključivo na jedno fizičko lice najčešće formalnog vlasnika nekretnine, eventualno suvlasnika ili zakupca dok ostali

članovi domaćinstva, iako aktivno uključeni u svakodnevne poslove, nisu formalno prepoznati niti evidentirani.

To dovodi do više problema u praksi. Neprepoznavanje stvarnih nosilaca posla u turizmu. U crnogorskom društvu, smještajni kapaciteti u upravi za nekretnine često se vode na najstarijeg člana domaćinstva (npr. ded, baba, otac), dok mlađi članovi faktički vode posao. Bez zakonske evidencije, ti članovi nemaju pristup pravima, obavezama niti podršci finansijskih institucija.

Ograničeni pristup finansiranju i investicijama koče razvoj turizma. Banke i investicione institucije traže dokaz o statusu pružaoca usluge (npr. uvid u Centralni turistički registar) kako bi odobrile kredit, grant ili subvenciju. Ako član domaćinstva nije formalno upisan, nema osnov za dobijanje sredstava. U kontekstu kada Crna Gora pokušava da proširi sezonu, podigne kvalitet smještaja i digitalizuje ponudu, neophodno je osnažiti lokalne pružaoce usluga, naročito one u domaćinstvima koji čine preko 50% ukupne smještajne ponude u nekim regijama.

Formalna evidencija članova domaćinstva olakšava nadzor nad radom, oporezivanje, statistiku i planiranje podrške.

Uvođenjem mogućnosti da se svi aktivni članovi domaćinstva evidentiraju kao pružaoци usluga, stvaraju se pretpostavke za formalizaciju aktivnosti koje su trenutno u sivoj zoni. Legalizacija donosi koristi i državi (porezi, takse, bolja evidencija), i samim domaćinstvima (pristup finansijama, ulaganjima, podršci).

S obzirom da neformalna ekonomija u turizmu ima značajan udio (prema nekim procjenama i preko 30% u pojedinim lokalnim zajednicama), ovaj model predstavlja praktičan mehanizam da se ta djelatnost uvede u zakonske tokove, uz minimalne administrativne barijere.

Uvođenje članova domaćinstva u Centralni turistički registar omogućava im da:

- apliciraju za subvencije, grantove i kreditne linije,
- dobiju sertifikate i obuke kao formalni učesnici u sektoru,

Bez formalnog statusa, ti ljudi ostaju „nevidljivi preduzetnici“, iako generišu prihod i zapošljavaju druge.

Usklađivanje sa praksom iz sektora poljoprivrede i međunarodnim standardima

Zakon o poljoprivredi i ruralnom razvoju u Crnoj Gori već poznaje institut porodičnog gazdinstva sa jasno upisanim članovima. Takođe, Republika Hrvatska i druge zemlje članice EU omogućavaju da članovi domaćinstva, uz saglasnost vlasnika, budu registrovani kao pružaoци usluge bez obzira da li su formalni vlasnici objekta.

Ovo je dokazano uspješan model koji omogućava fleksibilnost, pravnu sigurnost i bolju statistiku. Predlog rješenja:

- Dopuniti član 108 Zakona na način da se:
- Omogući upis članova domaćinstva u rješenje i Centralni turistički registar;
- Definiše domaćinstvo i članovi domaćinstva na osnovu evidencije prebivališta i srodstva;
- Omogući da svaki punoljetni član domaćinstva, uz saglasnost vlasnika, može biti formalno registrovan kao pružalac usluge u objektu koji koristi porodica;

Zaključak

Usvajanjem ovog predloga:

- Borimo se protiv neformalne ekonomije kroz legalizaciju porodičnog angažmana u turizmu;
- Povećavamo pristup ulaganjima i razvojnim fondovima za lokalne domaćine;
- Podstičemo autentični, održivi i inkluzivni turizam;
- Usklađujemo se sa praksom EU i sektorskim politikama ruralnog razvoja;

U vremenu kada Crna Gora mora da zadrži konkurentnost na turističkom tržištu i privuče nove investicije, zakon mora da prepozna i zaštiti one koji već danas stvaraju vrijednost lokalne domaćine i njihova domaćinstva.

DOPUNE:

1. Zbog buduće standardizacije trebalo bi da se uvede termin domaćin u turizmu kojim bi se istakla ova vrsta organizacije biznisa, definisale potrebne vještine i alati, odredio stepen edukacije i benefiti razvojnog puta
2. Da se rješenje o registraciji poveća na 25 ležajeva jer trenutno rješenje ne odgovara potrebama sa terena
3. Da se ukloni obaveza obnavljanja jednom dobijenog rješenja dok nosilac rješenja ne zahtijeva promjenu (izuzetak nelegalizovani objekti)
4. Da se stvori zakonski okvir organizovanja privatnog smještaja u integralne /difuzne hotele

ODGOVOR:

Djelimično usvijeno. Dati su liberalniji uslovi u pogledu pružalaca usluga u domaćinstvu tako da sada ove usluge mogu pružati članovi uže porodice vlasnika nepokretnosti i treća lica, pod uslovima koje će propisivati ovaj zakon.

29. Primjedbe, predlozi i sugestije Udruženja turističkih agencija Crne Gore;

Primjedba/predlog/sugestija 1: Član 2 stav 1; Predlog da samo državni organ treba da izdaje dozvole, jer ako je dva mogu se kostiti ovlašćenja i nadležnosti što se dešavalo u prošlosti. Član 2 stav 3: Na ovo treba obratiti pažnju, jer upravo dosta fizičkih lica obavljaju tursitičku djelatnost koja nije u legalnim tokovima, te ukoliko se fizičkom licu dozvoljava da se bavi turizmom mora biti jasno definisano.

ODGOVOR:

Ne prihvata se jer je pitanje nadležnosti jasno uređeno te bi predložena izmjena suzila ovlašćenja i odstupila od važeće prakse.

Primjedba/predlog/sugestija 2: Član 5 stav 2; Predlog da se izbrišu stavke u zagradi (booking.com, tripadvisor, airbnb i drugi) jer to nijesu platforme samo za oglašavanje ii reklamiranje već su platforme za posredovanje pri prodaji smještajnih kapaciteta i tura koje naplaćuju značajnu proviziju (15 i više %) za svoje usluge, te shodno ovom zakonu obavljaju djelatnost turističkih agencija posrednika.

ODGOVOR:

Prihvata se. Inkorporirano u tekst zakona.

Primjedba/predlog/sugestija 3: Član 5 stav 3: „Turističke i ugostiteljske usluge se mogu oglašavati i reklamirati ako se uz oglasnu poruku dostave sljedeći podaci“. Staviti: ako se uz oglasnu poruku dostave i „objave“ sljedeći podaci.

Obrazloženje:

Često se na platformi ne objavljuju ti podaci o objektima (dozvole za rad, adrese i sl)

ODGOVOR:

Prihvata se. Članom 8 Predloga zakona definisano oglašavanje usluga.

Primjedba/predlog/sugestija 4: Član 5 stav 4; U praksi nije primjećeno da se obavezno koristi QR kod pa je predlog da se izbriše, ne i zabrani, pa ko hoće da koristi neka samostalno odlučuje o tome.

ODGOVOR:

Prihvata se. Članom 22 Predloga predviđeno korišćenje QR koda ukoliko se posjeduje;

Primjedba/predlog/sugestija 5 - Član 7 tačka 1: Predlog da se značenje degustaonice proširi - može se degustirati med, domaći sokovi, dodati i bezalkoholna pića.

ODGOVOR:

Prihvata se. Inkorporirano u Predlog zakona.

Primjedba/predlog/sugestija 6 - Član 7 tačka 20 paket aranžman: Predlažemo da ostane postojeća definicija paket aranžmana, jer je Crna Gora specifična i mala zemlja, ako ne stavimo smjestaj kao uslov, izbjegavaće noćenja kod nas agencije, naročito kada su posrednici i agencije iz regiona.

ODGOVOR:

Predlog se ne prihvata jer je suština definicije već obuhvaćena važećim tekstom usklađenim sa EU Direktivom, razlike se odnose samo na formulaciju.

Primjedba/predlog/sugestija 7 - Član 7 tačka 22 – povezani putni aranžman: Smatramo da se odnosi na agregatore usluga tipa na jednom jestu kupuje više usluga koje nisu povezane u jedan aranžman. Kupac sam kombinuje dvije ili više usluga, uz odvojena plaćanja ali to sve radi na jednom mjestu i ne smije biti više od 24 h između kupovina. A odgovornost je podijeljena tj nije puna kao kod paket aranžmana nego se posebno odgovara za smještaj posebno za avio kartu itd. Smatramo da ovo ide na ruku velikim sajtovima.

ODGOVOR:

Definicija povezanog putnog aranžmana već je jasno propisana u skladu sa EU Direktivom i obuhvata sve bitne elemente. Predložena izmjena ne unosi suštinske novine već se odnosi na drugačiju formulaciju.

Primjedba/predlog/sugestija 8 - Član 7 tačka 33 – turistička vila: Predlog da se briše uslov da bude dio rizorta i smatramo da je dio koji se odnosi na svojinu manje bitan detalj.

ODGOVOR:

Prihvata se. Inkorporirano u Predlog zakona.

Primjedba/predlog/sugestija 9: Član 8; Predlog je da se izrazi koji su navedeni upodobe sa taksonomijom ii definicijama UNWTO-a gdje je moguće, a obzirom da je Crna Gora članica.

Obrazloženje:

Bukiranje nije multiplikovanje, već dvostruka rezervacija. Definisati putnik ili turista jer se ti pojmovi često pominju u zakonu, a nema jasne distinkcije (putnik je i neko ko putuje na relaciji Podgorica-Šavnik autobusom i sl).

ODGOVOR:

Inkorporirano u Predlogu zakona.

Primjedba/predlog/sugestija 10: Član 10 stav 3; Izbrisati da turistička agencija koja pruža usluge usključivo putem interneta može djelatnost obavljati u stambenom prostoru.

Obrazloženje:

Na ovaj način se podstiče siva ekonomija ii hiperprodukcija turističkih agencija koje turistički inspektori teško mogu kontrolisati.

ODGOVOR:

Predlogom zakona definisano da se poslovanje turističke agencije obavlja u poslovnicu koja se nalazi u mjestu sjedišta privrednog subjekta, a može se obavljati i izvan sjedišta – podružnici (izdvojena poslovnica), kao organizacionom dijelu turističke agencije, izuzev turističkih agencija koje pružaju usluge isključivo putem internet stranica ili sličnog online sistema za prodaju, kao i telefonskim putem. Oglašavanje putem elektronskih, odnosno, digitalnih platformi, društvenih mreža i sl, definisano je Predlogom zakona, kao i ko može vršiti reklamiranje i/ili javno objavljivanje ponuda turističkih ili ugostiteljskih usluga.

Primjedba/predlog/sugestija 11: Član 11 stav 4: Treba brisati da se poslovni prostor poslovnice i podružnice turističke agencije, može se nalaziti i u objektu privremenog karaktera postavljenog ili izgrađenog za tu namjenu u skladu sa posebnim propisima. Smatram da omogućava prodaju usluga na ulici, što treba izbjeći.

ODGOVOR:

Odredba se ne briše. Brisanje bi stvorilo pravnu prazninu.

Primjedba/predlog/sugestija 12: Član 11 stav 1 alineja 3; Definisati šta poslovođa mora da ispunjava: da mora imati minimu 7 godina radnog iskustva u turizmu, da mora raditi i biti osiguran na puno radno vrijeme, da govori crnogorskim ilii jezikom u službenoj upotrebi u Crnoj Gori, engleski

jezik, minimum nivo B2, posjedovati diplomu fakulteta za turizam ili ekonomiju; da je odgovoran za rad agencije i sl.

Obrazloženje:

Kako bi kvalitet usluge bio na zadovoljavajućem nivou i kako ne bi dolazili u situaciju da u agencijama imamo nestručne kadrove. Da se radno iskustvo računa samo u turizmu, kao što je rad u turističkim agencijama, tur. organizacijama, na poslovima razvoja turističkog proizvoda (ne ugostiteljstvo) i da se dokazuje kopijama ugovora o radu, kopijom radne knjižice, potvrdom od nadležnog organa i sl. Na ovaj način se može osigurati da kvalitet pruženih usluga bude na visokom novou.

ODGOVOR:

Djelimično se prihvata. Uslovi koji se smatraju opravdanim inkorporirani su u Predlog zakona dok se strožiji zahtjevi poput 7 godina radnog iskustva ne prihvataju. Smatramo da su kriterijumi ostali realni i da su dovoljni za osiguranje kvaliteta usluge.

Primjedba/predlog/sugestija 13: Član 13 – Vrste usluga turističke agencije; Uvesti klasifikaciju turističkih agencija prema vrsti licence.

Turistička agencija usluge može pružati kao organizator putovanja ili kao posrednik prema vrsti usluga koje pruža. Agencije se prema vrsti posla koje obavljaju dijele na: Agencije koje imaju A licencu – turoperatori, organizatori putovanja koji mogu da se bave i odlaznim turizmom i dolaznim turizmom; Agencije sa B licencom – turoperatori - samo se bave dolaznim turizmom tj. dovođenjem i servisiranjem inostranih gostiju u Crnoj Gori; Agencije sa C licencom - turoperatori samo se bave odlaznim turizmom tj. orgnaizovanjem putovanja za stanivnike Crne Gore u inostranstvu; Agencije sa D licencom - posrednik (sub agent) može pružati samo posrednicke usluge, tj. prodavati paket aranžmane organizatora putovanja.

ODGOVOR:

Prihvata se. Inkorporirano u Predlog zakona.

Primjedba/predlog/sugestija 14 - Član 15 stav 2: Kada je agencija zastupnik inostrane agencije, dostavalja program partnerskoj agenciji organizatoru putovanja.

ODGOVOR:

Prihvata se. Inkorporirano u tekst Predloga zakona.

Primjedba/predlog/sugestija 15 - Član 15 stav 4; Može da nudi samo turistička agencija (turoperator DMC). Predlog je da može da realizuje umjesto da nudi.

Obrazloženje:

Lokalne tur. agencije turoperatori realizuju aranžmane inostranih turoperatora na teritoriji Crne Gore i zbog kvaliteta pruženih usluga, ali i zbog odgovornosti prema turistima, jedino tur. agencija turoperator koja je prepoznata od strane NTO-a kao DMC treba da bude u mogućnosti da zastupa stranog turoperatora u zemlji.

ODGOVOR:

Predlogom zakona definisana Turistička agencija za upravljanje destinacijom (destination management company "DMC"). Bliže uslove za sticanje DMC oznake, kao i postupak izdavanja sertifikata za poslovanje pod ovom oznakom, propisuje Ministarstvo podzakonskim aktom.

Primjedba/predlog/sugestija 16 - Član 15 stav 4: Odobrenje i licenca za obavljanje djelatnosti turističkih agencija; Član 17 stav 1 alineja 3 smatramo da treba brisati i da treba da stoji "je dostavilo podatke o poslovdnji, ispunjavanju uslova za poslovdnju agencije te dostavilo dokaze o istom, a svaku promjenu navedenih podataka dužno je prijaviti i dostaviti dokaze o istom u roku od osam dana od nastale promjene." Smatramo da navedeni član treba douniti stavom na sledeći način:

Turistička agencija brisat će se iz Centralnog turističkog registra, o čemu Ministarstvo donosi rješenje, ako se:

- utvrdi da voditelj poslova ili osoba koja obavlja poslove voditelja poslova ne ispunjava uslove propisane ovim Zakonom ili
 - odjavi poslovanje turističke agencije odnosno poslovanja u pojedinom prostoru turističke agencije s danom navedenim u odjavi, koji ne može biti određen prije dana podnošenja zahtjeva za odjavu.
- Protiv rješenja iz stavka 4. ovoga članka nije dopuštena žalba, ali se može pokrenuti upravni spor.

ODGOVOR:

Postojeća odredba je jasna i uređuje pitanje na adekvatan način.

Primjedba/predlog/sugestija 17 - Član 20 Visina sredstava obezbjeđenja: Jemstvo ili drugi oblik obezbjeđenja korisnika usluga, turistička agencija – organizator putovanja dužna je da obezbijedi u iznosu od najmanje 20.000,00 eura. Smatramo da ovaj stav treba brisati. Definisati na način kako je predloženo u nastavku.

1. Agencije koje imaju A licencu – turoperatori organizatori putovanja koji mogu da se bave i odlaznim turizmom i dolaznim turizmom - da obezbijedi jemstvo u visini od 50.000,00 eura.
2. Agencije sa B licencom – turoperatori - samo se bave dolaznim turizmom tj. dovođenjem i servisiranjem inostranih gostiju u Crnoj Gori – da obezbijedi jemstvo u visini od 12.000,00 eura.
3. Agencije sa C licencom - turoperatori samo se bave odlaznim turizmom tj. organizovanjem putovanja za stanovnike Crne Gore u inostranstvo - da obezbijedi jemstvo u visini od 30.000,00 eura.

Obrazloženje:

Na ovaj način se omogućava svim zainteresovanim licima u Crnoj Gori da jeftinije registruju turističku agenciju koja se bavi dolaznim turizmom, nego što je predlog Ministarstva, ali se pravi klasifikacija tj razredi, ko se kojim poslom može baviti. Svi mogu da biraju koji će razred i da imaju troškove shodno tome, prelazak iz razreda u razred je lak. Samo se plati malo skuplje jemstvo. Rjesenjem se predviđa da agencije koje se bave odlaznim turizmom - da bi zaštitili domaće potrošače trebaju da imaju veće polise osiguranja nego ranije. Nove agencije mogu biti posrednici, kada steknu iskustvo, sa manje novca nego što je to prije bilo potrebno, mogu dobiti B licencu i obavljati turoperatorske poslove. Agencije koje se bave odlaznim turizmom njima je teže malo predloženim nacrtom, jer smatramo da trebamo zaštititi građane Crne Gore.

ODGOVOR:

Prihvata se. Inkorporirano u Predlog zakona.

Primjedba/predlog/sugestija 18: Član 22 stav 1; Iznos od 20,000.00 eura treba povećati na 50,000.00 eura, iz razloga jer pojedine agencije otvore agenciju samo zbog jednog posla i kasnije se ne pojavljuju na tržištu a da iznos za svaku narednu poslovnu godinu se definiše na osnovu bilansa.

ODGOVOR:

Prihvata se. Inkorporirano u Predlog zakona.

Primjedba/predlog/sugestija 19: Član 23 stav 3; Da li je moguće da se zakonom definiše jemstvo koje strani turoperator mora imati u svojoj zemlji.

ODGOVOR:

Propisivanje uslova jemstva koje strani turoperatori moraju imati u svojoj zemlji ne spada u zakonodavnu nadležnost Ministarstva, to bi značilo zadiranje u pravni sistem druge države.

Primjedba/predlog/sugestija 20: Član 25; Predlažemo da se dio važećeg Zakona koji se odnosi na ukidanje licence zadrži. Licenca se oduzima turističkoj agenciji ako:

- prestane da ispunjava uslove za izdavanje licence propisane ovim zakonom; - treba brisati.
- ne pruža usluge u poslovnici/ekspozituri na prijavljenoj adresi za koju je dobijena licenca;
- joj je izrečena mjera zabrane pružanja usluga u skladu sa ovim zakonom;
- je licenca izdata na osnovu neistinitih podataka ili falsifikovanih dokumenata; - treba brisati.

- 30 dana prije isteka perioda važenja jamstva ne dostavi Ministarstvu novo jamstvo, ne dostavi iznos jamstva u skladu sa ovim zakonom, ili nakon isplate sredstava na osnovu prethodno izdatog jamstva ne dostavi novo jamstvo danom isplate sredstava;
- nudi, odnosno prodaje putovanja: turističke paket - aranžmane ili izlete bez ugovora ili suprotno zaključenom ugovoru sa trećim licima kojima je povjereno izvršenje usluga iz programa putovanja (prevoz, broj ležajeva u određenom objektu i drugo), otkaže putovanje, a putnicima u zakonskom roku ne izvrši povraćaj uplaćenih sredstava;
- ne obezbijedi smještaj putnika za vrijeme ugovorenog putovanja;
- ne obezbijedi povratak putnika ili putnike neopravdano zadrži na putovanju duže od programom predviđenog perioda putovanja;
 - nastupe teže posljedice po život i zdravlje putnika zbog propusta u radu turističke agencije.
- nudi, odnosno prodaje putovanja: turističke paket - aranžmane ili izlete suprotno ovom Zakonu – treba dodati. Trenutno imamo veliki broj inostranih lica i agencija koje prodaju izlete u autobusima, kesom placaju usluge, a razliku zdrjavaju za sebe ili inostranu agenciju i taj nelegalno steceni novac iznose iz Crne Gore.

Možda treba staviti da lica iz inostranstva koja bez licence prodaju izlete ili obavljaju neku turisticku ili ugostiteljsku djelatnost bez licence, treba da budu prijavljena za krivično djelo, plus novčano kažnjena.

ODGOVOR:

Ne prihvata se. Predloženo rješenje obuhvaćeno je članom 33 Predloga zakona, kojim su jasno propisani uslovi i postupak poništavanja ili ukidanja odobrenja i licence.

Primjedba/predlog/sugestija 21: Član 29 stav 3“ treba brisati, iz razloga što turisticka agencija posrednik - ne može biti zastupnik inostrane agencije.

ODGOVOR:

Ne prihvata se. Odredba je važna radi informisanja korisnika usluge i transparentnosti poslovanja.

Primjedba/predlog/sugestija 22: Član 56 stav 2 “Lice iz stava 1 ovog člana je fizičko lice ili preduzetnik.”

Obrazloženje:

Ako je zaposlen u nekoj firmi, ne mora da bude samostalni preduzetnik, a ako nije nigdje prijavljen da radi, da mora biti samostalni preduzetnik.

Znacilo bi ovo da se uvrsti u zakon, jer inace agencije moraju da placaju po ugovorima o djelu za nezaposlena lica velike doprinose. Ako je neko zaposlen 15% a ako nije zaposlen duplo vise, ili da se pronaadjen neki drugi model za vodice a da nije na stetnu agencija.

ODGOVOR:

Predlogom zakona definisano: “Turistički vodič je stručno lice koje, u izvršenju programa (putovanja ili izleta), samostalno, kao preduzetnik, ili angažovano od strane turističke agencije, vodi turiste (posjetioce) po turističkim lokalitetima: gradovima, znamenitim kulturno-istorijskim mjestima, arheološkim nalazištima, prirodnim osobenostima lokaliteta i sl.”

Primjedba/predlog/sugestija 23: Član 58 stav 2; Definisati ko može biti turistički zastupnik. Predlog je da to samo bude domaća agencija turoperator ne i tur. agencija posrednik i da se postrože kriterijumi i da se zahijeva da zastupnik stranog turoperatora može biti samo lokalna tur. agencija - turoperator koja je prepoznata kao DMC od strane NROCG; da obavlja poslove na teritoriji Crne Gore od minimum 10 godina; ima ostvaren promet od minimum milion eura u prethodnoj godini poslovanja; ima minimum 5 zaposlenih; nije kažnjavan za privredne presteupe; da je izmirio obaveze prema državi; posjeduje polisu osiguranja od odgovornosti prema trećim licima u iznosu minimum 1 milion eura; ukoliko posjeduje vozni park posjeduje polisu osiguranja od auto odgovornosti u iznosu minimum 5 miliona eura; nema duga po osnovu boravišne, turističke takse i članskog doprinosa turističkim organizacijama. U ovom dijelu se predlaže i pooštavanje kaznene politike (ukoliko se ne prijavi ugovor o zastupanju ili krše pravila o zastupanju - oduzimanje licence minimum 12 mjeseci).

ODGOVOR:

Djelimično se prihvata. Predlogom zakona definisana Turistička agencija za upravljanje destinacijom (destination management company "DMC"). Bliže uslove za sticanje DMC oznake, kao i postupak izdavanja sertifikata za poslovanje pod ovom oznakom, propisuje Ministarstvo podzakonskim aktom. Predlogom zakona definisano da poslove turističkog zastupanja i prodaju i realizaciju turističkih paket – aranžmana stranog turoperatora mogu obavljati isključivo domaće turističke agencije – turooperatori sa A ili B licencom, koje imaju odobrenje Ministarstva za pružanje usluga pod oznakom DMC, koje zapošljavaju najmanje tri crnogorska državljanina na neodređeno vrijeme i sa punim radnim vremenom.

Primjedba/predlog/sugestija 24: Član 59 Evidencija vodiča;

Agencija je dužna da ima ugovore sa vodičima - ove ostale stvari su nepotrebne. Ne postoji kazna ako nemamo vodica za agenciju - ali postoji ako ne vodimo evidenciju - po tome svako može u evidenciji da napise i fingira šta hoće posle kontrole na terenu dok inspektori dodju do kancelarije a za šta obično treba minimum jedan dan.

ODGOVOR:

Predlogom zakona predviđena je obaveza turističke agencije da vodi evidenciju o angažovanim turističkim vodičima. Takođe je predviđena kazna za turističku agenciju ako ne vodi evidenciju o angažovanim turističkim vodičima.

Primjedba/predlog/sugestija 25: Član 60 Legitimacija turističkog vodiča;

Turistički vodici koji nemaju stalno zaposlenje - moraju nastupati kao samostalni preduzetnici - a ako postoji problem da se riješi da se mogu upisati u CRPS kao samostalni preduzetnici. Licenca da se veze za preduzetnika ili nekako drugacije.

ODGOVOR:

Predlogom zakona definisano je: "Turistički vodič je stručno lice koje, u izvršenju programa (putovanja ili izleta), samostalno, kao preduzetnik, ili angažovano od strane turističke agencije, vodi turiste (posjetioce) po turističkim lokalitetima: gradovima, znamenitim kulturno-istorijskim mjestima, arheološkim nalazištima, prirodnim osobenostima lokaliteta i sl."

Primjedba/predlog/sugestija 26: Član 62 Turistički pratilac;

Koje su sankcije ako strani državljanin, prodaje fakultativne usluge u autobusu na teritoriji Crne Gore, a da ne izdaje račun za to?

ODGOVOR:

Iako nije navedena posebna kazna, primjenjuju se opšte kaznene odredbe. Novčanom kaznom od 200 do 2000 eura kazniće se fizičko lice koje obavlja turističke usluge bez odobrenja ili upisa u CTR. Strani državljanin potpada pod ovu odredbu jer pruža usluge van zakonskog okvira.

Primjedba/predlog/sugestija 27: Član 64 Turistički zastupnik;

1) Turistički zastupnik je turistička agencija, organizator putovanja sa A i B licencom, koja na osnovu zaključenog ugovora zastupa domaću ili stranu turističku agenciju u odredištima putovanja. Dužan je da uz ugovor dostavi i sertifikat da je prepoznat kao DMC (Destination Management Company) od strane Nacionalne turističke organizacije Crne Gore (NTOCG) tj. da je član Crnogorskog kongresnog biroa u kategoriji DMC agencija – (dokaz, sertifikat o članstvu koji se izdaje od strane NTOCG-a)

Obrazloženje:

A i B jer one mogu da se bave dolaznim turizmom, tj receptivnim. Sertifikat od strane NTO-a se dobija na osnovu iskustva i nije problem za nikoga ko se bavio turizmom da pribavi ovaj sertifikat. Vežan je za destinaciju pa privredni subjekti na osnovu lica koja su se možda bavila turizmom u drugoj zemlji ne mogu prve ili druge godine dobiti na osnovu njihovog iskustva sertifikat link na uslove <https://www.montenegro.travel/me/mice/crnogorski-kongresni-biro/kako-postati-clan-crnogorskog-kongresnog-biroa>

4) Turistički zastupnik koji zastupa turističku agenciju iz države sa kojom postoji međunarodni sporazum, bilateralni sporazum o pojednostavljenju grupnih putovanja između država mora imati A licencu kako bi izdavao pozivno pismo na osnovu kojeg se ulazi u državu ili se aplicira za vizu. Dužan je da uz ugovor dostavi i sertifikat da je prepoznat kao DMC (Destination Management Company) od strane Nacionalne turističke organizacije Crne Gore (NTOCG) tj. da je član Crnogorskog kongresnog biroa u kategoriji DMC agencija – (dokaz, sertifikat o članstvu koji se izdaje od strane NTOCG-a) i drugu dokumentaciju traženu bilateralnim sporazumom ili odlukom Vlade. Potrebno je da napravimo razliku između zastupnika za trzista za koja nije potrebno pozivno pismo i za trzista za koja jeste. Preprodaja pozivnih pisama, i izdavanje pozivnih pisama imigrantima može napraviti ozbiljan problem državi. Zato je potrebno da samo respektabilne agencije mogu izdati pozivna pisma tj one sa A licencom.

Prije nekoliko godina je Cg za migracije u Eu iskoristilo oko 80 državljana Bangladeša koji su dosli preko Dubaia. Uslov da bi dosli u Cg bio je da imaju radnu dozvolu u Dubai, i rezidence. Neko je osnovao firmu tamo, u roku od mjesec i dao im radne dozvole, sa njima se dobija i privremeni boravak u Dubaiu- na osnovu čega su usli u Cg i dalje emigrirali u EU. Ako su pozivna pisma uslov i ako ih može izdavati bilo koja agencija koja se registruje u roku od mjesec ili par, može se ponoviti situacija pa bi država bila u velikom problemu.

Skolskim turizmom bi trebale da mogu da se bave samo agencije sa A licencom.

ODGOVOR:

Predlogom zakona definisano da poslove turističkog zastupanja i prodaju i realizaciju turističkih paketa – aranžmana stranog turoperatora mogu obavljati isključivo domaće turističke agencije – turoperator sa A ili B licencom, koje imaju odobrenje Ministarstva za pružanje usluga pod oznakom DMC, koje zapošljavaju najmanje tri crnogorska državljanina na neodređeno vrijeme i sa punim radnim vremenom.

Primjedba/predlog/sugestija 28: Član 120 stav 1 propisano je da “Turistički inspektor državnog organa vrši nadzor u objektima i prostoru subjekta nadzora (privrednog društva i drugog oblika obavljanja privrednih djelatnosti i fizičkog lica), koji usluge u turizmu i ugostiteljstvu pružaju na osnovu odobrenja izdatih od strane Ministarstva.” Smatramo da bi trebalo staviti da inspektori državnog organa mogu kontrolisati po potrebi i one subjekte koji doobrenje dobiju od organa lokalne uprave.

Treba dodati – važeći zakon:

Turistički inspektor, pored ovlašćenja iz stava 1 ovog člana, posebno je ovlašćen da preduzima i sljedeće upravne mjere i radnje:

1) zabrani rad privrednom društvu, drugom pravnom licu, preduzetniku odnosno fizičkom licu koji obavlja turističku i ugostiteljsku djelatnost definisanu ovim zakonom, a ne posjeduje odobrenje za obavljanje turističke i ugostiteljske djelatnosti, osim za pružanje ugostiteljskih usluga van ugostiteljskog objekta i za pružanje ugostiteljskih usluga u pokretnom objektu, ili rješenje o upisu u Centralni turistički registar;

2) zabrani rad privrednom društvu, drugom pravnom licu, preduzetniku odnosno fizičkom licu koji obavlja turističku djelatnost bez licence ili prestane da ispunjava uslove na osnovu kojih je izdata licenca možda je ovo gore pod 3.

4) Zabrani obavljanje djelatnosti privrednom društvu, drugom pravnom licu, preduzetniku i fizičkom licu ako se turističkom inspektor ne omogući vršenje poslova nadzora;

Za utvrđene nepravilnosti iz stava 4 ovog člana turistički inspektor donosi rješenje o zabrani obavljanja djelatnosti do otklanjanja nepravilnosti koje su prouzrokovale zabranu. Katalog propisa 40/41 strana

(6) Ako u vršenju inspekcijanskog nadzora turistički inspektor utvrdi da propis nije primijenjen ili je nepravilno primijenjen dužan je da donese rješenje kojim nalaže otklanjanje utvrđenih nepravilnosti u objektu i/ili prostoru i odredi rok za njihovo otklanjanje.

(7) Turistički inspektor dužan je da donese rješenje o zabrani obavljanja djelatnosti i pružanja usluga u objektu, odnosno rada u objektu i/ili prostoru, ako se utvrđene nepravilnosti u ostavljenom roku ne otklone

ODGOVOR:

Biće dodatno razmotreno.

Primjedba/predlog/sugestija 29: Član 125 stav 5 koji glasi: “u turističkoj agenciji ne vodi evidenciju o angažovanim turističkim vodičima (čl. 59 stav 1);” Smatramo da treba brisati i staviti da se kaznjava agencija koja organizuje paket aranžam ako se na licu mjesta utvrdi da na lokalitetu za koji je to potrebno nema vodica.

ODGOVOR:

Biće dodatno razmotreno.

Primjedba/predlog/sugestija 30: Predlažemo da se doda novi član ili eventualno dodati u članu 16 – Oglašavanje i posredovanje putem digitalnih platformi.

ONLINE TURISTIČKI POSREDNICI

1. Online turistički posrednik je svako pravno ili fizičko lice koje putem internetske stranice, mobilne aplikacije ili druge digitalne platforme oglašava, promoviše, posreduje u prodaji ili omogućava rezervaciju turističkih usluga, uključujući smještaj, aranžmane, prevoz, ili druge povezane usluge. Online Turisticke Agencije mogu biti samo posrednici, ne mogu biti turoperator. Ako na teritoriji Crne Gore prodaju paket aranžmane moraju imati sklopljen ugovor sa lokalnom DMC agencijom koja ima licencu turoperatora. Ukoliko prodaju povezani paket aranžman, moraju imati posebno potpisane ugovore sa svim izvršiocima usluga koje prodaju.

2. Online turistički posrednik koji pruža usluge na teritoriji Crne Gore dužan je da bude upisan u Centralni turistički registar, i da ima registrovano pravno lice u Crnoj Gori, ili registrovano predstavništvo strane kompanije u skladu sa zakonom.

3. Online posrednik smije oglašavati samo one pružaocima turističkih usluga koji su upisani u Centralni turistički registar i koji posjeduju važeće rješenje o ispunjavanju minimalno-tehničkih uslova i/ili kategorizaciji, u skladu sa ovim zakonom.

4. Online posrednik je dužan da, prilikom svakog oglašavanja:

- a. vidljivo prikaže broj rješenja ili PIB pružaoca usluge,
- b. osigura da su podaci o pružaocu usluga tačni, važeći i dostupni nadležnim organima,
- c. spriječi objavljivanje nelegalnog ili neprijavljenog smještaja.

Obavezno Booking.com i arbnb - iz tog razloga objavljuju ove podatke kod oglasivaca u zemljama dje je to zakonski definisano.

Online posrednik smije oglašavati isključivo smještajne objekte koji su registrovani u skladu sa ovim zakonom, i koji imaju važeće rješenje o ispunjavanju minimalno-tehničkih uslova i kategorizaciji.

5. Online posrednik je dužan da, na zahtjev Ministarstva, Turističke inspekcije, Poreske uprave ili Uprave policije, dostavi podatke o oglašivačima, izvršenim rezervacijama i ostvarenom prometu, kako oglasivača tako i svoje u skladu sa zakonima o poreskoj kontroli i inspekcijском nadzoru.

6. Online posrednik je odgovoran da, u slučaju utvrđene povrede zakona:

- a. bez odlaganja ukloni oglas neregistrovanog subjekta,
- b. blokira pristup nalogu koji oglašava nelegalnu ponudu,
- c. i/ili postupi po rješenju nadležnog organa.

7. U slučaju nepoštovanja ovog člana, online posredniku se može izreći:

- a. novčana kazna od 5.000 do 30.000 eura za pravno lice, odnosno 1.000 do 5.000 eura za odgovorno lice,
- b. novčana kazna od 5.000 do 10.000 eura za fizičko lice,
- c. privremena zabrana poslovanja na teritoriji Crne Gore do otklanjanja nepravilnosti,
- d. brisanje iz Centralnog turističkog registra u slučaju ponovljenih ili teških povreda zakona.

ODGOVOR:

Oglašavanje putem elektronskih, odnosno, digitalnih platformi, društvenih mreža i sl, definisano Predlogom zakona, kao i ko može vršiti reklamiranje i/ili javno objavljivanje ponuda turističkih ili ugostiteljskih usluga.

Broj i datum sačinjavanja izvještaja:

01- 330/25-51/58, 15.08.2025. godine, Podgorica

Naziv organizacione jedinice ministarstva koja je odgovorna za pripremu nacrtu zakona, odnosno strategije:

Direktorat za normativno pravnu djelatnost, upravni postupak i međunarodnu saradnju.

